

דברי הכנסת

הישיבה החמישים-ושמונה של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, כ"ט בטבת התשנ"ז (8 בינואר 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

תוכן העניינים

שאלות ותשובות

נישואי ישראלים בקפריסין ובפרגוואי

דרך קבלת ההחלטה בעניין פתיחת מנהרת הכותל

גילויי אלימות כלפי עיתונאים פלשתינים

הפשרת הבנייה בשטחים

התעלמות ממשלת ישראל מהתקשורת הזרה

יועצו של ראש הממשלה ושר החוץ לשעבר שמעון פרס

מפגשי הסברה לכתבים זרים בחברון

ביקורו של הנשיא נלסון מנדלה בישראל

אי-העסקת עובדים ערבים באירועים בהשתתפות אח"מים

שידורי הטלוויזיה בכבלים

דברי הסתה בערוץ-7

אנטנות "סלקום" בצדי הדרכים

הפרדה בין מגורי בעל אלים לאשתו באתר קרוונים

היקף העלייה בשנת 1996

אפליית אמנים עולים

קידוחים חוזרים בתוואי הרכבת התחתית בתל-אביב

מספרי הטלפון לשעת חירום על גבי מכליות חומרים מסוכנים

תנועת כלי רכב שאין להם ביטוח ישראלי

הפרטת "אל על"

הובלת אשפה ברכבת

נציגות "אל על" בסקנדינביה

זיהום חופי אילת על-ידי כלי שיט קטנים

בדיקות ראייה מזויפות לרשיון נהיגה

לימודי ישראלים באוניברסיטאות בחוץ-לארץ

אלימות מורים כלפי תלמידים בבתי-הספר הערביים

תוכנית רווחה חינוכית לבתי-ספר במגזר הערבי

ילדים ונערים לא-יהודים המשולבים במערכת החינוך

אתר עתיקות בשכונת ג'סי כהן בחולון

כתוביות בשפה הרוסית במוזיאונים

ביצוע חוק הסעה בטיחותית לילדים נכים

התנכלות לילד שאביו נפטר מאיידס

הסעת ילדים לבתי-ספר

תשלומים עבור שהיית ילדים במוסדות החינוך המיוחד

תוכניות חינוכיות העוסקות בהומוסקסואלים ובלסביות

יחס לילד שבן-משפחתו חולה באיידס

הודעת רשות העתיקות בעניין מערות קבורה בבית-שמש
מחסור במקומות לאשפוז סיעודי
חובת תשלום של מקבל הבטחת הכנסה ל"טיפת חלב"
נוהל בדיקה פסיכיאטרית לצורך קביעת חוות דעת מקצועית
שירותי מגן-דוד-אדום באזור אופקים
שהיית ילדים במוסדות לבריאות נפש
אשפוז ילד בכפייה בבית-חולים לחולי נפש
התאבדויות בקרב בני נוער
חזרתו של פרופסור רחמילביץ לניהול המחלקה ההמטולוגית ב"הדסה"
שמירת סודיות של בדיקות מעבדה בבתי-חולים
מחירי התרופות המיובאות
פיטורי רופאים מתמחים עולים בבית-החולים "שניידר"
המרכז הקהילתי לבריאות הנפש ביפו
הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש], התשנ"ו-1996
(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)
שאלות ותשובות
כלי רכב ללא ביטוח במזרח-ירושלים
מדיניות החשיפה של חברות ישראליות
מפעל הפיס
ביקור משלחת ה"בונדס" בישראל
פיצויים למפוטרי "דימונה טקסטיל"
משכנתאות לבנייה מעבר ל"קו הירוק"
הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – הבראה), התשנ"ז-1996
(הצעת חבר הכנסת ד' ראם)
שאלות ותשובות
הצעת חוק ניירות ערך (תיקון – תקופת צינון), התשנ"ז-1996
(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)
הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – הקלות בדמי ביטוח
למשפחות ברוכות ילדים), התשנ"ז-1996
(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)
הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – הקלות בדמי ביטוח לרכב מסחרי המשמש להסעת
נוסעים ללא שכר), התשנ"ז-1996
(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)
שאלות ותשובות
הסעת נערים מפגרים לבית-הספר
חימום בתי קשישים ערבים בעכו
יישום חוק קבלני כוח-אדם
טיסות חברת "ישראיר" בשבת

תשלומי מפרנסת יחידה לביטוח הלאומי

הטיפול בילדים עניים

מפוטרי "דימונה טקסטיל" – אוקטובר 1996

הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן-זוג), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א' מאסלה)

הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן/בת זוג), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א' אושעיה)

הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות בשל מחלת בן-זוג), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת י' כץ)

הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות בשל מחלת בן-זוג), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

הצעת חוק המפלגות (תיקון – חברות ביותר ממפלגה אחת), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)

הצעת חוק העונשין (תיקון – מסייע לאחר מעשה), התשנ"ז–1996

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – מתן פסק-דין או החלטה אחרת), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת י' כץ)

הצעת חוק העונשין (תיקון – שימוש בגופו או בדמותו של קטין), התשנ"ז–1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעות לסדר-היום התבטאויות נשיא שווייץ היוצא בקשר לפיצוי היהודים שכספיהם עוכבו בבנקים בשווייץ

שאלות ותשובות

פושעי מלחמת העולם השנייה בליטא

יחסי ישראל-מצרים

הצגת ירושלים כבירת פלשתינא בפורומים בין-לאומיים

החזרת רכוש שנגזל מהיהודים בשואה

שיתוף אירופה בתהליך המדיני

משא-ומתן עם סוריה

הצעות לסדר-היום

מסקנות דוח ועדת-גדרון

דברי ברכה של היושב-ראש לקהילה המוסלמית לרגל חודש הרמדאן

הצעה לסדר-היום

פרשת ניצב גנות וקונצפציית הפרקליטות

הצעה לסדר-היום השמטת התפילה לשלום חיילי צה"ל ולשלום המדינה מסידור התפילה שהפיק משרד הדתות

הצעה לסדר-היום

הרחבת פעילות המיסיון בישראל וסכנותיה

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

חילופי גברי בוועדות הכנסת
השלמת הרכב ועדות הכנסת
הצעה לסדר-היום כביש חוצה-ישראל – פגיעה ברשויות המקומיות ובשכבות החלשות
שאלות ותשובות
גביית אגרת מים ממוסדות דת וממקוואות
תוואי מסילת ברזל בין ירושלים לתל-אביב
כביש היציאה מקיבוץ יקום
תוואי מסילת ברזל בין ירושלים לתל-אביב
צומת רעננה-צפון
צומת רעננה-צפון
הקצאת קרקעות באזור התעשייה נחם-הרטוב
פיתוח תשתית לרכבת
כביש עספיא-דליית-אל-כרמל
סדרי עדיפויות בהקצאת תקציבים לכבישים
חיבור בתים בבקה-אל-ע'רביה לרשת החשמל
שאלות בעל-פה
הודעת המתנחלים כי שר הביטחון התחייב להרחיב את בית-אל
מתחם האנטנות בחיפה
שאלות ותשובות
כוונת צה"ל להעסיק עובדים זרים
חוליות ימין קיצוני בחברון
הלנת שכר לחיילי חובה
ביקור קרובי משפחה בעזה
חייבי גיוס ששירותם נדחה
החזרת זכויות לאלמנות צה"ל שנישאו מחדש והתגרשו
מקבלי דחיית שירות מקרב תלמידי הישיבות
שימוש בתרומות הניתנות לאגודה למען החייל
מענק שחרור לחייל
הצעות לסדר-היום
דברי השר רפאל איתן בעניין קציני צה"ל

שאלות ותשובות

היו"ר ד' תיכון:

היום יום רביעי, כ"ט בטבת התשנ"ז, 8 בינואר 1997, ישיבת הכנסת פתוחה.

רבותי, אני מבין שיש לנו בעיות היום. הנושא הראשון – מפלגת העבודה מתכנסת בשעות אחר-הצהריים המוקדמות ומקיימת ועידה, או מושב מיוחד של הוועידה, או מושב שני של הוועידה, והם פנו אלי וביקשו שלא להעלות היום נושאים שניים במחלוקת החל מהשעה 13:00. ואכן, על-פי המסורת אישרתי את הבקשה-ההחלטה, שכן כך נהגו קודמי: ביום שמתכנסת ועידה או מתכנס מרכז בנושאים חשובים, לא עולים נושאים שניים במחלוקת.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, יש נושא שאינו שנוי במחלוקת?

היו"ר ד' תיכון:

יש, תתפלא.

דוד מגן (הליכוד-גשר-צומת):

שאלות.

היו"ר ד' תיכון:

גם הממשלה פנתה היום, ולא קיבלנו את בקשתה, בשל ישיבה ארוכה, לפטור את השרים מנוכחות. לא קיבלנו את הדרישה הזאת, ואנחנו עוברים לסדר-היום.

שרת התקשורת תענה על שאלות, ועד שהיא תתארגן ותעלה אל הדוכן, אני רוצה לבקש: כשמפרסמים את סדר-היום ויש שאלתא, למשל שאלתא מס' 155 של חברת הכנסת נעמי חזן, רצוי שייכתב גם נושא השאלתא, כך שכל אחד יוכל לדעת. כי הרי היא עולה, ואם אני לא אומר עכשיו את הנושא, כל אלה שיושבים כאן לא יוכלו לדעת, אלא יצטרכו לרוץ לניירות הירוקים, שחולקו או שלא חולקו. לכן, כדי להגביר את היעילות, מוצע לציין את הנושא.

נישואי ישראלים בקפריסין ובפרגוואי

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את ראש הממשלה ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

נישואין בקפריסין ונישואין באמצעות הדואר במדינת פרגוואי מהווים אלטרנטיבה אשר זוגות לא מעטים נוטים לבחור בה. נתונים בעניין מצויים בידי מרשם האוכלוסין.

רצוני לשאול:

1. מה הוא מספר הזוגות שנישאו בקפריסין מ-1 בינואר עד 30 ביוני 1996?

2. מה הוא מספר הזוגות שנרשמו כנשואים ב"נישואי פרגוואי" בתאריכים הנ"ל?

3. מה הוא מספר הזוגות שנרשמו כנשואים בנישואין אלטרנטיביים אחרים בתאריכים אלה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבדת לענות על שאילתא מס' 155, של חברת הכנסת נעמי חזן, בעניין נישואי ישראלים בקפריסין ובפרגוואי.

אולי אגיד, ברוח הדברים שהצעת עכשיו, במה מדובר, כדי שהציבור בבית ידע, כי אחרת קשה לדעת. אגב, זה באמת חלק מהנוהל של השאלות, אדוני היושב-ראש, ואולי צריך לתקן אותו בכלל.

היו"ר ד' תיכון:

מעירים לי שכך נהגנו בעבר, לפחות כך אני זכרתי משנותי שעברו, אבל היושב-ראש הקודם ביטל, לכן אני חוזר לנוהל הישן שבוטל.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת חזן שואלת לגבי נישואים בקפריסין ונישואים באמצעות הדואר במדינת פרגוואי, והיא מבקשת לקבל נתונים, שלטענתה מצויים בידי מרשם האוכלוסין, על מספר

הזוגות שנרשמו כנשואים בנישואים אלטרנטיביים או בנישואי פרגוואי או קפריסין. לצערי, חברת הכנסת חזן, אין אפשרות לענות על השאלות הללו, מכיוון שבניגוד למה שנאמר בשאלתא, משרד הפנים לא מנהל רישום סטטיסטי שמאפשר להשיב עליהן, וגם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לא מנהלת כל רישומים מהסוג הזה בנושא נישואים בקפריסין ובפרגוואי.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדי שנה אני שואלת אותה שאלתא. זו לא פעם ראשונה, זו פעם רביעית. שלוש פעמים, גברתי השרה, קיבלתי מענה על שאלותי על-ידי הצגת נתונים מוצקים בנוגע לרישום של נישואי פרגוואי, נישואי קפריסין ונישואים אלטרנטיביים על-ידי מרשם האוכלוסין. זו הפעם הראשונה שאני מקבלת תשובה כאילו אין רישום כזה, כאשר אני יודעת היטב שהרישום אכן קיים. יש לי תשובות על שאלות קודמות בעניין הזה.

אני מבקשת ממך, גברתי השרה, לבדוק היטב את תשובתך. אני אספק לך את התשובות על שאלות קודמות, ונבצר מבינתי איך אין רישום של נישואים אלטרנטיביים על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה או על-ידי מרשם האוכלוסין. הדבר איננו, לצערי הרב, נכון. קיבלתי את הנתונים האלה בעבר. אני גם לא מבינה למה צריך לשאול שאלתא כדי לקבל את הנתונים הללו.

אנא, אני אוכיח לך באותות ובמופתים שקיבלתי את הנתונים בעבר. מדוע אינני יכולה לקבל את הנתונים עכשיו?

אם מותר לי, רק למען ההבהרה: השאלתא המקורית הוגשה למשרד הפנים, משרד הפנים העביר את השאלתא למשרד ראש הממשלה, ועכשיו אני לא מקבלת תשובה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

חברת הכנסת נעמי חזן, קודם כול אני לא יודעת למה את צריכה להגיש שאלות. אם פנית בכתב ולא נענית, אני באמת מצטערת על כך, ולא צריך להוכיח לי באותות ובמופתים. די שתעבירי לי את הניירות עם התשובות שקיבלת בעבר.

התשובות שמונחות לפני כאן מטעם משרד הפנים והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – כך הן אומרות, שהם לא מנהלים רישומים. אשמח לראות את התשובות שקיבלת בעבר ואשמח לבדוק זאת. כפי שאת מבינה, אני לא יושבת בעצמי לבדוק את הרישומים שישנם או שאינם, אבל אם אכן מתנהלים רישומים כאלה, אשמח לעלות על הדוכן, למסור אותם וגם להתנצל על התשובות שאני קיבלתי כאן. אשמח לקבל ממך את החומר, ואני מבטיחה לבדוק את הנושא הזה ולהשיב תשובה כהלכתה.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם שאלות לראש הממשלה שלא נענות יש להעביר אלייך?

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא, אדוני חבר הכנסת זאבי, כשרה מקשרת אני משיבה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני שאלתי כמה שאלות בדרך ישירה את ראש הממשלה ולא נענית.

שרת התקשורת ל' לבנת:

כשאלות?

רחבעם זאבי (מולדת):

בשאלות אישיות. בתקנון יש סעיף שלפיו מותר לשאול שאלתא ישירה, כלומר, לא להביא את זה – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת זאבי, אני יכולה לומר כך: כיוון שאני משיבה בשם ראש הממשלה במליאת הכנסת, אני בוודאי לא משיבה בשם ראש הממשלה בעניינים אחרים שמופנים אליו ישירות, ושאלות ישירות שאתה הפנית אל ראש הממשלה לא הגיעו לידי. לכן, ככל שמדובר בשאלות שנענות במליאה, אני משיבה בשם ראש הממשלה. בכל נושא אחר צריך לפנות, כמובן, אל ראש הממשלה, ולעניין זה אני לא משיבה בשמו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

דרך קבלת ההחלטה בעניין פתיחת מנהרת הכותל

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את ראש הממשלה ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

ראש הממשלה הודה בראיונות בתקשורת, כי להחלטה על פתיחת מנהרת הכותל לא קדמו התייעצויות יסודיות עם ראשי מערכת הביטחון. אלו לא הכחישו כי לא שותפו בקבלת ההחלטה.

רצוני לשאול:

1. אילו לקחים ומסקנות הופקו מדרך קבלת ההחלטה בעניין פתיחת המנהרה?

2. האם ייקבעו כללים ונהלים מיוחדים למנוע קבלת החלטות שיהיו בעוכריה של מדינת ישראל?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הממשלה נוקטת את כל הצעדים הדרושים ונוהגת לפי כל הכללים והנהלים הנאותים בקבלת החלטותיה.

גילויי אלימות כלפי עיתונאים פלשתינים

חבר הכנסת ס' סלים שאל את ראש הממשלה ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

גילויי אלימות כלפי עיתונאים פלשתינים הופכים תכופים לאחרונה, ולא אחת נמנע מהם לבצע את מלאכתם.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך ער לתופעה?

2. האם המשרד הוקיע אותה?

3. מה ייעשה כדי למנוע את הישנות התופעה?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ללא התייחסות למקרים ספציפיים, אי-אפשר לענות על שאלתא זו.

תשומת לב השואל מופנית להודעת לשכת העיתונות הממשלתית מתאריך 9 בדצמבר 1996, ולפיה הורה ראש הממשלה להנפיק אישורי כניסה מיוחדים לעיתונאים פלשתינים שאושרו על-ידי לשכת העיתונות הממשלתית.

לאור הוראתו של ראש הממשלה, קיבלו קרוב ל-120 עיתונאים פלשתינים אישורים משירותי הביטחון, שאפשרו להם, בתיאום עם משרדי התיאום והקישור, להיכנס לתחומי "הקו הירוק" במסגרת תפקידם.

הפשרת הבנייה בשטחים

חבר הכנסת א' סעד שאל את ראש הממשלה ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

לאחרונה פורסם על שורה של הבנות חשאיות בינך לבין מועצת יש"ע באשר להפשרת הבנייה בשטחים הכבושים.

רצוני לשאול:

1. מה הוא טיבן של ההבנות שהושגו, אם הושגו?

2. מה היא העלות הכספית הכוללת של הבטחותיך "החשאיות" לציבור המתנחלים?

3. כיצד מתיישבת תנופת האכלוס בשטחים עם ההצהרות בדבר דבקותך בתהליך המדיני?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין הבנות חשאיות עם ראשי המתנחלים.

מדיניות הממשלה מכירה בצורך להרחיב את היישובים הקיימים בגבולות הקיימים של היישובים.

3. הסכם אוסלו מאפשר בנייה בתוך היישובים הקיימים – ואף בניית יישובים חדשים – ולכן הדבר אינו סותר את המהלך המדיני.

התעלמות ממשלת ישראל מהתקשורת הזרה

חבר הכנסת ח' מירום שאל את ראש הממשלה ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

פורסם בתקשורת כי ממשלת ישראל מתעלמת מהתקשורת הזרה, בעיקר האירופית.

כתבים זרים טוענים, כי לא ניתן להשיג ריאיון עם שרים בכירים בממשלה ועם ראש הממשלה, וכי דוד בר-אילן, ראש מינהל התקשורת, אינו פועל לשיפור המצב.

רצוני לשאול:

1. היש אמת בפרסום?

2. האם ממשלת ישראל אינה פועלת להסביר את מדיניותה, נוכח מצבה של ישראל בזירה הבין-לאומית? מדוע?

3. כיצד ישופר המצב?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין אמת בפרסום.

2-3. ממשלת ישראל כן פועלת בזירה הבין-לאומית להסברת מדיניותה בדרכים ובאמצעים שונים.

יועצו של ראש הממשלה ושר החוץ לשעבר שמעון פרס

חבר הכנסת מ' איתן שאל את ראש הממשלה ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

בעיתון "מעריב" מיום 4 באוקטובר 1996 גולל העיתונאי רון מיברג בכתבתו "החושך בקצה המנהרה" את היתקלותו, בפסגת וושינגטון האחרונה, באדם "ששנים רבות היה יועץ בכיר ורב השפעה של שמעון פרס", שלדבריו הוזמן על-ידי האמריקנים "לעזור להם לנסח את ניירות העמדה שלהם".

רצוני לשאול:

1. האם ידוע לראש הממשלה מיהו אותו יועץ?

2. האם הדברים נכונים?

3. מה היא עמדת משרד ראש הממשלה בהקשר הזה?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לא ידוע לראש הממשלה במי מדובר, ולכן לא ניתן להתייחס לשאר השאלות.

מפגשי הסברה לכתבים זרים בחברון

חברת הכנסת י' דיין שאלה את ראש הממשלה ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

בסיוור של כתבים זרים מטעם לשכת העיתונות הממשלתית, נמנע מהם להיפגש עם נציגים פלשתינים. כמו כן, הוצג בפני הכתבים סרט שהופק על-ידי המתנחלים.

רצוני לשאול:

1. האם אכן לא הורשו הכתבים הזרים להיפגש עם נציגי הפלשתינים? מדוע?

2. מדוע ההסברה הרשמית של מדינת ישראל לכתבים הזרים מתבססת על סרט שהופק על-ידי המתנחלים?

3. כיצד ינהג ראש הממשלה במקרים דומים בעתיד?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ביום רביעי, 13 בנובמבר 1996, נערך סיור כתבים זרים מטעם לשכת העיתונות הממשלתית עבור כ-50 כתבי חוץ.

הסיור כלל תדריך מפי מח"ט חברון, ביקור ותצפיות בעיר בליווי מפקד מג"ב חברון ומפגש עם דובר היישוב היהודי בחברון.

העיתונאים שנכחו בביקור היו רשאים להשתתף בכל חלק מן הסיור. כתבים מספר נפרדו מהסיור לאחר החלק הצבאי בלבד, ואילו חלקם השתתפו בכל הסיור בעיר, וחזרו לירושלים באוטובוס שתואם על-ידי לשכת העיתונות הממשלתית.

כעיקרון, כתבים זרים רשאים להיפגש עם נציגים פלשתינים ללא אישור או תיאום של לשכת העיתונות הממשלתית. במהלך הסיור לא הופנתה בקשה לפגישה כזו למנהל לשכת העיתונות הממשלתית.

2. במהלך הסיור לא הוצג בפני הכתבים סרט שהופק על-ידי המתנחלים, או כל סרט אחר.

3. נמשיך ליזום ביקורים ותדרוכים עבור אמצעי התקשורת, כדי להציג בפניהם את המציאות המורכבת בחברון, לרבות הבעיות הביטחוניות הניצבות בפני ישראל.

ביקורו של הנשיא נלסון מנדלה בישראל

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את ראש הממשלה ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

נשיא דרום-אפריקה מר נלסון מנדלה הוזמן בעבר על-ידי ראש הממשלה לשעבר שמעון פרס, ולאחר הבחירות ולפני כמה שבועות הוזמן שנית על-ידי חבר הכנסת פרס לביקור היסטורי בישראל.

רצוני לשאול:

1. האם נכון שראש הממשלה טלפן ביוזמתו למנדלה וביקש דחיית הביקור וביטולו?

2. אם כן – מדוע ראש הממשלה מבקש דחיית הביקור?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ראש הממשלה לא ביקש את דחיית הביקור וביטולו.

2. נשיא דרום-אפריקה דחה את הביקור ביוזמתו למועד מאוחר יותר במהלך 1997.

אי-העסקת עובדים ערבים באירועים בהשתתפות אח"מים

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את ראש הממשלה ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

לאחרונה פורסם כי השב"כ אוסר על בעלי אולמות להעסיק עובדים ערבים באירועים שבהם משתתפים ראש הממשלה, שרים ואח"מים אחרים.

רצוני לשאול:

1. האם אומנם עדיין קיימת הנחיה שכזאת?

2. אם קיימת הנחיה שכזאת, מדוע לא נבדק כל עובד ערבי ויהודי בדיקה פרטנית?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אופיר פינס-פז שאל את ראש הממשלה על כך שפורסם לאחרונה שהשב"כ אוסר על בעלי אולמות להעסיק עובדים ערבים באירועים שבהם משתתפים ראש הממשלה, שרים ואח"מים אחרים, וחבר הכנסת פינס-פז מבקש לשאול, האם קיימת הנחיה כזאת, ומדוע לא נבדק כל עובד ערבי וכל עובד יהודי בבדיקה פרטנית.

בתשובה על השאילתא אני רוצה לומר קודם כול שאני כבר עניתי על הנושא הזה בהצעה דחופה לסדר-היום שהיתה בתחילת חודש דצמבר, וכמובן, אני יכולה להפנות את השואל גם לפרוטוקול שבו נרשמה תשובתי בנושא זה במליאת הכנסת. מכל מקום, אני רוצה להגיב ישירות על השאילתא:

למימוש אחריות בתחום אבטחת האישים נוקט שירות הביטחון הכללי מגוון פעולות להבטחת הסיכון הביטחוני הפיסי של כל מי שבא במגע קרוב עם האישיות המאובטחת, או שעלול לסכן את שלומו בדרך אחרת.

האבחון הביטחוני מתייחס לאירוע קונקרטי, מתוכם בזמן ובמקום ונעשה לגבי כלל העובדים הרלוונטים, ללא הבדל דת, גזע וכיוצא באלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת אופיר פינס.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, ראשית, אני שבע-רצון מהתשובה שלך, משום שהיא באמת לא מעידה על אפליה על-פי הנהלים.

אבל בהזדמנות זו אני רוצה לעורר את תשומת לבך ואת תשומת לבם של כל חברי חברי הכנסת דווקא לגבי האירוע האחרון של הירי בחברון, שנעשה שוב על-ידי מפגע יהודי, ואני אומר "שוב" בגלל רצח רבין, כמובן. הקונצפציה בשב"כ – ואני לא יודע אם חבר הכנסת גדעון עזרא פה – ממקדת כל הזמן, באופן טבעי, את עיקר תשומת הלב בחשש וסכנה ממפגעים ערבים, מפעולות טרור. לצערי, בפועל יהודים לא מחוסנים מפני ביצוע פעולות טרור, ואני חושב שמן הראוי שהשב"כ יביא את זה בחשבון, כי גם לאחר הפיגוע בחברון שמעתי אמירות כמו: לא ציפינו שיהיה פיגוע של מפגע יהודי. הגיע הזמן שנצפה לרע מכול, והרע מכול מבחינתי זה באמת פיגוע טרור של אחד מבנינו, אחד מאתנו, יהודי שיורה ביהודי, וזה החמור מכול.

לכן מצאתי לנכון להעלות את השאילתא ולהגיד את דברי אלה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת פינס-פז, אני מציעה שנסכים על כך, אני בטוחה שנוכל להסכים על כך, שהרע מכול זה לא פיגוע של יהודי בערבי, אלא הרע מכול זה פיגוע של אדם בכל אדם, ללא הבחנה, ואני בטוחה שאתה תסכים אתי לגבי ההגדרה הזאת.

השאלתא שלך מתייחסת לנושא מאוד קונקרטי, לפרסום שהיה, כאילו השב"כ אוסר על בעלי האולמות להעסיק עובדים ערבים באירועים שבהם משתתפים ראש הממשלה, שרים ואח"מים אחרים. אני לא רוצה להיכנס כאן לפרטים נוספים, משום שאני חושבת שלא ראוי לעסוק בנושאים האלה בצורה פומבית, מעל דוכן הכנסת. אני רק יכולה לומר, שאם צריך לבדוק – וצריך לבדוק וצריך לבחון שוב את נושא הנשק בידי אנשים מסוימים, בין שהם מעוררים בנפשם או שיש חשש שהם מעוררים בנפשם ובין מסיבות אחרות ידועות לנו – כי אז צריך לעשות את זה ללא כל הבדל, כמובן, אם מדובר ביהודים או בערבים, ואני חושבת שבעניין הזה אין לנו שום מחלוקת.

אני רוצה לחזור ולהדגיש כאן שאין שום החלטה שאומרת שיש איזו אפליה או איזה סיווג בין יהודים לערבים לגבי הבדיקה שנעשית. איש איננו פסול מלהשתתף ולקחת חלק באירועים כאלה, וכל מי שנמצא באירוע מסוג זה שאתה דיברת עליו, שבו משתתפים ראש הממשלה ושרים או אח"מים אחרים, כל מי שנמצא בסביבה עובר סינון ביטחוני, וכמובן, שיקול הדעת נעשה על-פי כל עניין. מדובר גם בערבים וגם ביהודים, כפי שאנחנו יודעים היטב.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שידורי הטלוויזיה בכבלים

חבר הכנסת י' כץ שאל את שרת התקשורת ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

בתקופה האחרונה קיבלתי מאזרחים תלונות על כך שרשתות הכבלים מקרינות סרטים וסדרות מאיכות נמוכה.

"ו"מרפי בראון" ירדו מהמסך E.R. סדרות כגון "חברים", "סיינפלד", ".

רצוני לשאול:

1. האם נכון שהסדרות המחליפות זולות יותר?

(חברת ההפקות) ICP?2. האם ירידת הרמה נובעת מפירוק

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ערוצי הכבלים בארץ ובעולם הם ערוצי בידור לכל המשפחה המשלבים איכות וכמות במגבלות החומרים הטלוויזיוניים המופקים בעולם ונמכרים לערוצי כבלים. סדרות הטלוויזיה, בעיקר סדרות הבידור, מצולמות ומופקות בארצות-הברית ולאחרונה גם בדרום-אמריקה. הן מופקות לפי עונות, ובעונה יש 22-26 פרקים. יש סדרות המופקות במשך עשרות עונות ומתחדשות בכל פעם.

ICP וחברות הכבלים בישראל רוכשות את הסרטים והסדרות לערוץ-3 וערוץ-4 באמצעות חברת שבבעלותן. נוכח פניית גורמים מסחריים מתחרים בענף, החליט לאחרונה בית-הדין להגבלים עסקיים רק לשני ערוצים אלו. כך גם תוקן חוק הבזק. ICP הצמצם את פעילותה של

המועצה לשידורי כבלים והממונה תמכו במהלך ביזור שאין בו כדי להשפיע על ההחלטות הפרוגרמטיות או המסחריות של רוכשי הסדרות.

חשוב לציין כי כמו חברות הכבלים גם שלושת זכייני ערוץ-2 והטלוויזיה הישראלית מתמודדים באותם שדות רכש של חומרים טלוויזיוניים – נתון שיכול להשפיע על יכולת הרכישה.

לפי מידע שהועבר אלי מהמועצה לשידורי כבלים, תחזרונה כל הסדרות שהזכרת ונוספות בפרקים חדשים במהלך 1997 בין מרס לספטמבר. עד אז משודרות סדרות חדשות, טובות לא פחות ונכרה יקרות אף יותר מאלו שהזכרת, אף שאינן מפורסמות בינתיים. בין הסדרות החדשות: "ג'אק" "האמת העירומה", "מפגשים מהסוג האישי", "החוק", "סוואנה" ועוד. במקביל ממשיכים לשדר חלק מהסדרות שהזכרת בשידורים חוזרים.

חשוב לציין, כי זיכיון של חברות הכבלים לא ניתן לסדרה מסוימת או לתוכנית אלא למכלול שידורים, ואין המועצה מפקחת ברמת "האייטם" אלא על ביצוע כולל של הוראת הזיכיון בתחום השידורים, ובכך הם עומדים בעיקרון.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אבקש להשיב על שאילתא מס' 355, של חבר הכנסת וליד צאדק, בנושא: שידורים בערוץ-7.

דברי הסתה בערוץ-7

חבר הכנסת ו' צאדק חאג'-יחיא שאל את שרת התקשורת ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

נודע לי כי בערוץ-7 הפיראטי של המתנחלים הושמעו, במלאות שנה לרצח רבין, זיכרונו לברכה, דברים קשים. ראש תנועת "זו ארצנו" שיבח ב-24 באוקטובר 1996 את מעשיו של רוצח רבין, ואף ציין כי עמיר השתתף בהפגנות התנועה, ולאחר שהבין שהן לא עוזרות, רצח את רבין, זיכרונו לברכה.

רצוני לשאול:

מה יעשה משרד התקשורת כדי להחיל סמכותו בנושא?

שרת התקשורת ל' לבנת:

לשאליתא של חבר הכנסת וליד צאדק לגבי ידיעה שנודעה לו, שבערוץ-7 הושמעו דברים קשים ביום השנה לרצח יצחק רבין, זכרו לברכה, והוא שואל מה יעשה משרד התקשורת. השאלה הזו מופנית אלי כשרת התקשורת, כדי להפעיל את סמכותי בנושא.

אני רוצה לענות לחבר הכנסת וליד חאג'-יחיא: כל תלונה על דברי הסתה שנאמרים, נכתבים ומשודרים, בכל דרך שהיא, על-ידי אזרחים ישראלים, צריך להפנות למשטרת ישראל. כך צריך לנהוג, ועל משטרת ישראל לנקוט – וכך היא גם עושה – את כל האמצעים הדרושים כדי לפעול נגד כל הסתה, ולא משנה איפה היא נכתבת, נאמרת או משודרת.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת וליד צאדק.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

גברתי השרה, ציפיתי שתעני לי את המענה הזה, אבל רציתי להוסיף ולשאול: ערוץ-7 הוא מקום פורה להסתות, לדברי הבל ולדברי נאצה, וידוע לכול שבאותו זמן יש גם תחנות הגברה מפוזרות בכל רחבי הארץ, לשירותו של ערוץ-7, שהוא פיראטי, שלא קיבל רשיון הפעלה ולא קיבל את המסמכים הדרושים להפעלתו. לדעתי, זה נופל בתחום סמכותך כשרת התקשורת, ואם יתאמתו ההשערות האלה או הדעה הזו שיש מכונות או משדרים מעל מגדל-שלום ומקומות אחרים, אני מצפה ממך שתפעלי בכיוון הזה, כל עוד התחנה פיראטית, ואני לא רוצה לדבר על התוכן בתחנה הזו. תודה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

תודה לחבר הכנסת וליד חאג' יחיא.

אני רוצה להבהיר כאן, שלמיטב ידיעתי, ערוץ-7 פועל מחוץ למים הטריטוריאליים, ועל כן זה לא בתחום סמכותי, אבל בנוגע לדברים שאמרת לגבי משדרים שנמצאים, אם נמצאים, על-פי פרסומים שהיו, אני הוריתי ליחידת הפיקוח במשרדי לבדוק קודם כול, ואם אכן יימצאו משדרים כאלה, לטפל בהם, בדיוק כפי שמטפלים בכל משדר של כל תחנה שלא קיבל רשיון ממשרד התקשורת. ואכן, יחידת הפיקוח במשרדי מטפלת בזה בימים אלה, ואם יימצאו משדרים כאלה, הם יוסרו. כמובן, יחידת הפיקוח האלחוטי במשרד התקשורת אינה מסירה את המשדרים. אני רק רוצה להבהיר את הפרוצדורה במקרה כזה. יחידת הפיקוח האלחוטי עוסקת באיתור, ולאחר מכן היא מעבירה את זה לטיפול משטרת ישראל, ואחר כך, ככל שנדרש, גם משרד המשפטים או הפרקליטות צריכים, אם צריך, במקרים שזה קורה, להגיש כתבי אישום. ואכן, בעבר הועמדו בעלי משדרים מן הסוג הזה, שאינם חוקיים, לדין.

מכל מקום, יחידת הפיקוח האלחוטי במשרדי קיבלה ממני הנחיה מפורשת לבדוק את הפרסומים שהיו בנושא הזה, בדיוק כפי שנבדקים כל פרסום או ידיעה שמגיעים למשרדי על משדרים שפועלים שלא על-פי רשיון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

סליחה, משפט אחד.

היו"ר ד' תיכון:

לפנים משורת הדין.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

משפט אחד בנושא הזה. חבר הכנסת צאדק דיבר על אי-חוקיות התחנה. ענית על כך. הנושא של הסתה שמתחוללת בערוץ-7 – אליו לא התייחסת. נדמה לי שאי-התייחסות מעוררת פה חשש שאת מסכימה עם מה שהוא אמר. אני חושב שערוץ-7 איננו מסית. הוא דיבר על האשמה קשה מאוד.

חיים אורון (מרצ):

זה שייך לשר החינוך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, אני כבר אמרתי לך שכאשר אתה צועק שלא ליד רמקול לא שומעים. חבל. אדוני סגן החינוך והתרבות.

שרת התקשורת ל' לבנת:

תרשה לי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

כן, גברתי השרה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אגיב במשפט אחד על הדברים שאמר סגן שר החינוך. אני רוצה להבהיר בצורה הכי נחרצת והכי ברורה. חבר הכנסת חאג'-יחיא לא הביא ציטוט ספציפי. אגב, גם אם היה מביא ציטוט ספציפי, הייתי עונה בדיוק אותה תשובה, מפני שזה לא בסמכות משרדי. לא הובא כאן שום ציטוט ספציפי. אינני יודעת על מה מדובר באופן קונקרטי, ואם היו דברים או לא היו דברים. התשובה שלי היא תשובה עקרונית כוללת, ואני עומדת מאחוריה. בכל מקום שבו נשמעים דברי הסתה בעל-פה, בכתב, בשידור, בטלוויזיה, ברדיו, אני לא רק חושבת שצריך לפנות למשטרה, אלא אני חושבת שמשטרת ישראל צריכה לטפל בזה במלוא חומר הדין, בכל מקום שזה יהיה.

בזה אינני מתייחסת לא לשידור כלשהו ולא למשפט קונקרטי זה או אחר שאינני יודעת מהו. זה גם לא כתוב בשאלתא. אומר חבר הכנסת וליד חאג'-יחיא שנודע לו שנאמרו דברים. אני אינני יודעת על מה מדובר. אינני יודעת אם נאמרו או לא נאמרו.

חיים אורון (מרצ):

את צריכה להניח שבכלל לא עולה על הדעת שזה יקרה בערוץ-7.

שרת התקשורת ל' לבנת:

חבר הכנסת אורון, לצערי, לא רק עולה בדעתי אלא גם ידוע שבתחנות השידור הפלשתיניות נאמרים דברי הסתה נגד ישראל. הלוואי שגם חברי הכנסת הערבים היו מתייחסים לזה, בדיוק כמו שאני מתייחסת כאן עכשיו לשאלתא שנשאלתי.

חיים אורון (מרצ):

את לא אחראית עליהם.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, עד כאן.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אמרתי: הלוואי שחברי הכנסת הערבים היו מתייחסים לנושאים האלה כפי שאני מתייחסת כאן – אני חושבת, בהגיונות מתוך תפיסת עולמי, לשאילתא שנשאלתי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

רק משפט אחד.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהאמשה, אתה מוותר על זכות הדיבור שלך היום?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

יש לי להגיד רק משפט אחד.

היו"ר ד' תיכון:

בתורך. גמרתי את העניין הזה.

חיים אורון (מרצ):

השרה רוצה סמכויות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון.

אנטנות "סלקום" בצדי הדרכים

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שרת התקשורת ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

לאחרונה צצות כפטריות אחר הגשם אנטנות "סלקום" בצדי הדרכים, ואם נהנינו בעבר מהנוף בטיוולים ברחבי הארץ – את הנוף מכערות כיום אנטנות.

רצוני לשאול:

1. האם קיימות מגבלות כלשהן על החברה, ומדוע האנטנות לא מורחקות מהכבישים?

2. האם נבחנה השפעת הקרינה של כל האנטנות האלה?

3. מה היא עמדת משרדך בנושא?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על מנת לקיים רשת סלולרית ולתת שירותים על פני כל הארץ למאות אלפי מנויים יש להקים תאים בצפיפות רבה, וכל תא דורש את האנטנה שלו.

מיקומן של האנטנות אינו נושא שנמצא בתחום אחריות המשרד, אלא בתחומן של הוועדות לבניין ערים.

2. המשרד לאיכות הסביבה אחראי לתקינה בתחום הקרינה, והוא אימץ את התקנים המחמירים ביותר הקיימים כיום בעולם. קרינת מערכות הסלולר הפועלות בארץ עומדת בתקנים, ואפילו הרבה מתחת לכך.

לסיכום – לא רק בארץ, אלא בכל העולם כולו צצות אנטנות כפטריות לאחר הגשם, כי אנחנו חיים בעידן של מידע ותקשורת, והשירות הסלולרי דורש זאת, והציבור משתמש בשירות הזה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשרת התקשורת. יעלה ויבוא השר לקליטת העלייה וישיב על שאלות.

הפרדה בין מגורי בעל אלים לאשתו באתר קרוונים

חבר הכנסת ש' עמור שאל את השר לקליטת העלייה ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

בתחילת נובמבר רצח עולה מאתיופיה את אשתו והתאבד באתר הקרוונים נווה-כרמל.

העובדים הסוציאליים פנו פעמים מספר למשרד הקליטה וביקשו הפרדת מגורים בגלל אלימות הבעל כלפי אשתו, ונענו כי הדבר אינו אפשרי, כיוון שהזוג אינו גרוש. גם חשבון הבנק ותעודת העולה לא הופרדו משום כך.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא הופרדו בני הזוג למרות פניות עובדי הרווחה?

2. כיצד ינהג משרדך בעתיד?

תשובת השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בני הזוג הופרדו במגורנים לפני הרצח. בקשת ההפרדה הוגשה על-ידי עובדת סוציאלית של אתר הקרוונים נווה-כרמל ב-4 באוגוסט 1996. אישור והפניה לאכלוס בנפרד הוצאו ב-8 בדצמבר 1996, והוא בוצע מייד. גם לגבי חלוקת כספי סל קליטה – בוצעה חלוקה בחשבון הבנק, ובני זוג קיבלו סיוע בנפרד.

2. משרד הקליטה הפסיק לאכלס את אתר הקרוונים נווה-כרמל, ופועל נמרצות לפינויו. בעתיד ובשוטף, כאשר מועבר דוח סוציאלי, הבקשה מועברת אל מנהל אגף הדיור לאישור.

היקף העלייה בשנת 1996

חבר הכנסת ש' וייס שאל את השר לקליטת העלייה ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

בדבר היקף העלייה בשנת 1996 והצפי לשנה הבאה, רצוני לשאול:

1. מה הם מקורות העלייה העיקריים?

2. האם קיימת ירידה מקרב העולים החדשים, ואם כן – מה הן סיבותיה העיקריות?

תשובת השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתקופה ינואר–נובמבר 1996 עלו, לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 62,681 עולים, לעומת 68,850 בתקופה המקבילה אשתקד; ירידה של 9%.

להלן נתוני העלייה מהארצות העיקריות: ברית-המועצות לשעבר: 1996 – 52,217, 1995 – 58,458; ירידה של 11.7%. אוקראינה: 1996 – 20,149, 1995 – 21,121; ירידה של 4.7%. רוסיה: 1996 – 14,933, 1995 – 14,074; עלייה של 6.0%. בילארוס: 1996 – 3,939, 1995 – 3,752; עלייה של 5%. אוזבקיסטן: 1996 – 3,121, 1995 – 5,681; ירידה של 45.1%. אזרביג'אן: 1996 – 2,406, 1995 – 2,747; ירידה של 12.4%. ארצות-הברית: 1996 – 1,795, 1995 – 2,094; ירידה של 14.3%. צרפת: 1996 – 1,620, 1995 – 1,494; עלייה של 8.4%. ארגנטינה: 1996 – 1,221, 1995 – 834; עלייה של 46.4%. אתיופיה: 1996 – 1,221, 1995 – 1,183; עלייה של 3.2%.

2. כפי שניתן לראות מהנתונים לעיל, קיימת ירידה של כ-9% בסך כל העולים בין 1996 ל-1995, כאשר מברית-המועצות לשעבר הירידה היתה בכ-12%. הירידה במספר העולים חלה כמעט מכל ארצות העלייה והרפובליקות לשעבר של ברית-המועצות. יש לציין את הגידול היחסי הניכר בעלייה מארגנטינה – גידול של כמעט 50%, וגידול קטן בעלייה מצרפת ומהרפובליקות – רוסיה ובילארוס. הסיבות לגידול או לירידה בעלייה מגוונות ומשתנות מארץ לארץ, והן שונות אפילו בין אזורים מסוימים בארץ מסוימת; חלק מהסיבות אנדוגניות לתנאים החברתיים, הכלכליים והפוליטיים וחלקן קשורות לדיווחים אובייקטיביים וסובייקטיביים מהארץ על תנאי הקליטה.

אפליית אמנים עולים

חבר הכנסת ר' ברונפמן שאל את השר לקליטת העלייה ביום ח' בטבת התשנ"ז (18 בדצמבר 1996):

הגיעה לשולחני תלונה על כך שאמנים בתחום האמנות הפלסטית אינם זכאים, בניגוד לסופרים ומשוררים עולים, לסיוע ממשרדך, אם עברו את גיל הגמלאות.

רצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. מדוע לא יזכו האמנים העולים לתנאיהם של הסופרים והמשוררים העולים?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן, על פניו, המידע נכון. עולים שעברו את גיל הגמלאות אינם זכאים לסיוע האגף לתעסוקה, מאחר שהם זכאים לביטוח לאומי. על כן, אמנים עולים גם הם אינם מקבלים סיוע מן האגף אם הם בגיל הגמלאות.

2. לפני שנתיים הונהג בכל זאת דפוס שלפיו סופרים ומשוררים יכולים ליהנות מן המענק החד-פעמי שניתן לאמנים בכלל לאחר הכרתם הרשמית ומקצועית על-ידי המשרד, עד גיל 75. זה בפירוש ה"צ'ופר" והוא אינו מזכה את הסופר בסיוע בתעסוקה מעבר למענק. הדפוס הונהג בכל זאת, מתוך מחשבה כי סופרים ומשוררים במיוחד – על אף טענה כי הדבר תופס כלפי אמנים בכלל – אינם מתפרנסים לרוב, ברוב ימי חייהם, מהיותם סופרים, ולעתים מתפנים לכתביה רק לאחר פרישה לגמלאות; ואז גם יתקשה עולה, גמלאי במיוחד, להוציא ספר לאור, ומענק המשרד מיועד לכך. נדמה לי – אילו נכנסנו להשוואה הטכנית – שגם עלות ההפקה של ציור, בדרך כלל, פחותה מעלות ההוצאה לאור, כאשר סופר יכול ליהנות מרווחים על הספר וצייר – ממכירת ציורו.

נוסף על כך, ומבחינה תקציבית, מספר הסופרים הפנסיונרים קטן יחסית לעומת מספר האמנים הפלסטיים, שלא לדבר על מוסיקאים, כך שתקציב המענקים לא יכול לעמוד בהרחבת קבוצות הנהנים מסיוע תעסוקתי לאמנים, לכל האמנים מעל לגיל 65 – 60 לנשים – בהתאם לקביעת המוסד לביטוח לאומי.

3. על כן, הפתרון לבעייתיות יכול להיות ביטול המענק לסופרים פנסיונרים, או "לחיות" עם הטענות, אך בנימוק מתקבל על הדעת, שזה תחום ייחודי בתוך תחומי האמנות השונים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר לקליטת העלייה. יעלה ויבוא שר התחבורה וישיב על שאלות.

קידוחים חוזרים בתוואי הרכבת התחתית בתל-אביב

חבר הכנסת מ' קליינר שאל את שר התחבורה ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

ב-18 באוגוסט 1996 החלה עיריית תל-אביב בסדרת קידוחים בתוואי הרכבת התחתית. קידוחים כאלה נעשו בעבר, ועל-פי דעת מומחים, ממצאיהם עומדים בעינם.

רצוני לשאול:

1. האם תקצבה העירייה קידוחים אלה?

2. אם לא – מה עלותם, וכיצד תממנם עיריית תל-אביב נוכח הגירעון הגדול שלה?

3. האם יש הצדקה למימון של קידוחים אלו למרות דעת מומחים שניתן להסתמך על הממצאים הקודמים?

4. האם קיים מחקר על כלכליותה של התוכנית?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן, הקידוחים תוקצבו במסגרת תוכנית העבודה של היועצים הזרים כסעיף בתכנון הפונקציונלי.

2. עלות הקידוחים – כ-30,000 דולר, והיא ממומנת – 30% מהעירייה ו-70% מהממשלה.

3. בהחלט כן. היה איסוף של כל המידע הקיים בנושא על טיב הקרקע, ונוסף על כך, יש שינוי בשיטת ואילו כיום CUT AND COVER החפירה החלה בטכנולוגיית הקידוח. דהיינו, בעבר חפרו בשיטת . כמו כן קיים חשש של תזוזות בקרקע, וכל זה חייב בדיקות TUNNEL BORING קידוחים בשיטת חדשות.

4. כן, מתבצעת בדיקת כדאיות כלכלית לפרויקט בהנחיית משרדי האוצר והתחבורה, והיא צפויה להסתיים בראשית 1997.

מספרי הטלפון לשעת חירום על גבי מכליות חומרים מסוכנים

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

במהלך האירוע ב-20 באוקטובר 1996, שבו דלפה חומצה מסוכנת ממכלית, דיווחו אזרחים כי ניסיון להזעיק את הגורמים המתאימים נכשל מפני שמספרי הטלפון על המכלית לא היו מעודכנים.

רצוני לשאול:

כיצד יובטח בהקדם עדכון מספרי הטלפון החיוניים על גבי כל הרכבים נושאי החומרים המסוכנים?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

לאחרונה שונה טלפון מרכז המידע פעמיים בתוך שלושה חודשים. משרדנו פנה אל הוועדה הבין-משרדית לחומרים מסוכנים בנושא, והוחלט כי יש לקבל מ"בזק" מספר חירום מיוחד שאיננו קשור למרכזייה הצבאית ונתון לשינויים.

המשרד לאיכות הסביבה, המפעיל את מרכז המידע בשיתוף עם פיקוד העורף, מטפל מול "בזק" לקבלת מספר חירום מיוחד. ברגע שייקבע המספר המיוחד, נורה לסמנו על גב מכליות המובילות חומרים מסוכנים.

תנועת כלי רכב שאין להם ביטוח ישראלי

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר התחבורה ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

מנכ"ל "קרנית" מסר, כי 20,000 כלי רכב נעים בכבישי הארץ ללא ביטוח, בעיקר מכוניות של תושבי מזרח-ירושלים ושל תושבי הגליל הערבים המבוטחים אצל גורמים פלשתיניים.

רצוני לשאול:

1. האם עומדת תנועת כלי רכב ללא ביטוח ישראלי בקריטריונים של משרד התחבורה?

2. האם ישקול משרדך תקנות שתמנענה תנועת כלי רכב המבוטחים בביטוח של גורמים פלשתיניים?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לפי תקנות התעבורה, מותר לרכב לנוע בישראל רק אם יש לגביו ביטוח תקף. לעניין רכב שרשום מחוץ לישראל, הרי כניסתו לארץ ותנועתו בה מותרות אם יש לגביו ביטוח בר-תוקף בישראל, ובחוץ-לארץ יש חברות המוציאות ביטוח כזה.

אם כן, התשובה היא, כי אין צורך בכל מקרה בביטוח ישראלי דווקא, אלא צריך להיות לגבי הרכב ביטוח בר-תוקף.

2. התשובה היא – לא. הנושא נוגע לממונים על הביטוח – שר האוצר והממונה על הביטוח במשרדו. אין גם צורך בתקנות, מאחר שכל המבקש לנוע בארץ ברכב חייב בביטוח תקף בישראל, ואם לא עשה כן – עבר על החוק.

הפרטת "אל על"

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התחבורה ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

לצד מגמת ההפרטה של "אל על" והחשש שזו תימכר במחיר לא ריאלי, קיימת מגמה להפריט את חברת התעופה הלאומית בנוסח האנגלי של "בריטיש איירווייס".

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרד התחבורה?

2. האם אכן תפעל הממשלה על-פי עמדה זו?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. צוות משותף למשרדי התחבורה, האוצר ורשות החברות הממשלתיות בוחן את ההיבטים השונים הנוגעים להפרטת החברה.

קיימות כמה חלופות להפרטת החברה, וביניהן הפרטה מלאה של החברה דרך הבורסה, בדומה לשיטה שננקטה במקרה של חברת "בריטיש איירווייס" – וזו אכן עמדת משרד התחבורה.

2. הצוות המשותף של המשרדים יבחן את העיתוי והחלופות השונות להפרטה וימליץ עליהם. המלצות אלה יהוו בסיס לקבלת החלטות של השרים הנוגעים בדבר.

הובלת אשפה ברכבת

חבר הכנסת א' מאסלה שאל את שר התחבורה ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

ב-27 בנובמבר 1996 פורסמה בעיתון "גלובס" כתבה בנושא "רכבת הזבל".

רצוני לשאול:

1. האם אכן לא מסר שורש לרר לוועדה על הסכם הפשרה המתגבש עם החברה ועל כוונת רשות הנמלים והרכבות לממן את עלויות החברה התובעת? מדוע?

2. מה ייעשה נוכח העלמת המידע?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעת דיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת, בבוקרו של יום שני, 11 בנובמבר 1996, לא היה בידי מנכ"ל הרשות מידע בדבר הסכם פשרה המתגבש בתיק שמתנהל בבית-המשפט בעניין הזמנת ציוד להובלת אשפה ברכבת. לפיכך לא יכול היה למסור לוועדה מידע שלא היה מצוי ברשותו.

הצעת הפשרה גובשה בין עורכי-הדין של הצדדים ביום 11 בנובמבר 1996, והובאה לידיעת מנכ"ל הרשות בשעות הצהריים של אותו יום, לאחר שהסתיים הדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה. יצוין כי גם עתה טרם קיבל הסכם הפשרה תוקף מחייב.

במהלך הדיון התייחסו מנכ"ל הרשות ומנכ"ל הרכבת לסוגיות הזמנת הציוד וציינו כי הנושא נמצא בהתדיינות משפטית, ואומנם, כך היה הדבר.

מנכ"ל הרשות ומנכ"ל הרכבת מסרו לחברי הוועדה סקירה מקיפה על אודות עתיד רכבת ישראל לנוכח השינויים האחרונים הצפויים במעמדה, והתייחסו בהרחבה לממצאי דוח מבקר המדינה מס' 46 בנושא הובלת אשפה ברכבת.

2. לא הועלם מידע מחברי הכנסת, כאמור בהתייחסותנו לשאלה 1 לעיל.

נציגות "אל על" בסקנדינביה

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר התחבורה ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

לפי "ידיעות אחרונות" מיום ט"ז בכסליו התשנ"ז, מנהל נציגות "אל על" בקופנהגן חילק לעובדיו ולעצמו בונוס אישי, דווקא בשנה של הפסדי שיא לחברה. כמו כן, בין השאר הוא נוסע נסיעה שבועית הלוך וחזור מקופנהגן לישראל.

רצוני לשאול:

1. האם הפרסום נכון?

2. האם אלה נורמות מקובלות ב"אל על"?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במסגרת מאמצי להתייעל ולצמצם בהוצאותיה החליטה הנהלת חברת "אל על" בתחילת שנת 1995 להפעיל, באופן ניסיוני, אחת מנציגותיה כמרכז תרומה – או מרכז רווח – שעיקרו: הנציג במקום יפעל כמנהל כללי במקום וידאג לא רק למקסם את ההכנסות אלא גם, ובעיקר, למקסם את הרווח או התרומה של נציגותו, לרווחיות החברה.

לצורך הניסיון נבחרה נציגות סקנדינביה. במסגרת אותה החלטה נקבעה גם שיטה שלפיה אם הנציגות תצליח במשימתה ותגדיל את התרומה לרווחיות החברה מעבר לזו שנקבעה לה בתחילת השנה על-ידי המשרד הראשי, אזי תנקוט הנהלת החברה כלפי עובדי הנציגות, ובכללם הנציג, צעד של הבעת הוקרה על הצטיינותם.

הניסיון הצליח מעבר למשוער; תרומתה של נציגות סקנדינביה לרווחיות החברה בשנת 1995 עברה את שנקבע לה בעשרות אחוזים. לפיכך יישמה הנהלת החברה, באישור המנכ"ל, הבעת הוקרה לאלה מבין עובדי הנציגות שהצטיינו במימוש ההישג.

הצעדים של חברת "אל על" תואמים את הצורך להחדיר בחברה דפוסי ניהול של חברות עסקיות פרטיות לקראת הפרטתה.

נציג החברה בסקנדינביה קיבל עליו להיות מוצב בחוץ-לארץ, אולם ביקש כי רעייתו וילדיו ימשיכו להתגורר בארץ מסיבות אישיות. החלטת חברת "אל על" לאשר הסדר זה התבססה על חישוב עלויות שהראה כי הסדר זה זול מחלופת הצבתו הקבועה בסקנדינביה. נסיעותיו לארץ בסופי שבוע אינן עולות לחברה. בכל אופן החליט מנכ"ל החברה לבדוק נושא זה בשל היבטים נוספים.

זיהום חופי אילת על-ידי כלי שיט קטנים

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר התחבורה ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

לאחרונה הופנתה תשומת לבי לכך, שבמרינה באילת וברציפי העגינה של ספינות קטנות לא קיימים סידורים לריקון ולשאיבת שפכים מהספינות. כתוצאה מכך מרוקנות הנ"ל את שפכיהן למימי המפרץ ומזהמות את החופים.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא יפעל משרדך במסגרת בדיקת כשירות כלי השיט לחייבם בהתקנת מכל איסוף לשמנים ולביוב?

2. מדוע נוהג המשרד ביחס סלחני כלפי זיהום מי ים כאשר מקורו בכלי שיט קטנים?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מינהל הספנות והנמלים ואגף ים וחופים במשרד לאיכות הסביבה מודעים לבעיה ומשתפים פעולה. פתרון כלהלן: א. מינהל הספנות והנמלים – באמצעות תקנות אשר עיקרן פינוי שפכים סניטריים ומי שיפוליים שמנוניים לתוך אתר יבשתי; ב. המשרד לאיכות הסביבה – באמצעות דרישות מחייבות להפעלת מעגנה; אלה נתמכות על-ידי צו רישוי עסקים.

2. יודגש כי המרינה באילת מופעלת על-ידי "החברה הכלכלית – אילת", ובכוונת מינהל הספנות והנמלים לבוא בדברים הן עם החברה והן עם עיריית אילת כדי לזרז את הטיפול בנושא, וזאת טרם השלמת התקנת התקנות.

בדיקות ראייה מזויפות לרשיון נהיגה

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר התחבורה ביום ח' בטבת התשנ"ז (18 בדצמבר 1996):

לאחרונה פורסם כי בני נוער שראיתם לקויה מרמים את משרד הרישוי על-ידי שימוש בעדשות בעת בדיקת ראייה, או שליחת חברים במקומם. זאת – לנוכח התאונות הרבות שבהן מעורבים צעירים.

רצוני לשאול:

1. האם הפרסומים נכונים?

2. מדוע אין משרדך פועל לקביעת נהלים נוקשים לביצוע הבדיקות?

3. האם יאתר משרדך את האופטומטריסטים שאינם מקפידים על הנהלים הקיימים?

תשובת שר התחבורה י' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התחבורה פועל על-פי תקנות התעבורה 198(א)–201ג, הנוגעות לבדיקות מיון כושר הנהיגה לנהגים. לביצוע בדיקות כושר הראייה מסמיך אגף הרישוי אופטומטריסטים המוסמכים על-ידי משרד הבריאות לפי חוק העיסוק באופטומטריה, התשנ"א–1991. "אופטומטריה" – מי שהורשה לפי חוק זה לעסוק באופטומטריה.

כן מבצעים בדיקות ראייה לנהגים או למבקשים גם רופאי עיניים המוסמכים לכך מטעם משרד הבריאות. משרדנו סומך על המורשים לכך, שעבודתם תיעשה על-פי כללי אתיקה מקצועית. האופטומטריסט ורופא העיניים מוכשרים מתוקף תפקידם להבחין בעדשות מגע בעת בדיקת ראייה, ונדרשים לציין זאת על טופס הבדיקה.

כאמור, קיימים נהלים לביצוע הבדיקות, ותקן הבדיקות מוגדר בתקנות התעבורה לפי דרגות רשיונות הנהיגה ועל-פי המלצת הרופא המוסמך מטעם רשות הרישוי – המכון הרפואי, ובהתבסס גם על ניסיון בין-לאומי.

2-3. כאשר מוגשות תלונות על אי-תקניות בדיקות רפואיות, אנו מפנים את התלונה לממונה על מקצועות רפואיים במשרד הבריאות האמון כגורם מקצועי לביצוע הבירור לשם בדיקת התלונה.

לא נהסס לבטל הסמכה לאופטומטריסט שאינו מבצע עבודתו נאמנה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר התחבורה, אם כי השאילתות מעניינות.

קריאה:

התשובות היו מדהימות.

שר התחבורה י' לוי:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

נסים דהן (ש"ס):

אם יש שאלה מעניינת, והשואל לא נמצא, אבל היא מעניינת חבר כנסת אחר שנמצא פה – האם הוא יכול לבקש שהתשובה תיקרא?

היו"ר ד' תיכון:

יקבע יושב-ראש הישיבה.

נסים דהן (ש"ס):

אני יכול לבקש.

היו"ר ד' תיכון:

אתה תפנה אל יושב-ראש הישיבה והוא ישקול את העניין.

סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאלות. יעלה ויבוא, בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אם חבר כנסת לא מגיע בזמן אולי אפשר להטיל עליו סנקציה?

היו"ר ד' תיכון:

אתה רואה שאני קורא שמותיהם ואומר – איננו. תאמין שאני יודע מה שאני אומר לך, כי הנוהל הזה פגע בחברי הכנסת בעבר והם ביקשו להימנע מלהזכיר את שמותיהם.

לימודי ישראלים באוניברסיטאות בחוץ-לארץ

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

11,000 ישראלים הגישו בקשות להתקבל לאוניברסיטאות באנגליה. המחיר הממוצע לשנת לימודים באנגליה הוא יותר מ-30,000 ש"ח.

רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לנתון הנ"ל?

2. מדוע עוזבים צעירים רבים כל כך לאוניברסיטאות בחוץ-לארץ?

3. מה עושה משרד החינוך כדי להשאיר את אלפי הצעירים שילמדו בארץ?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. הנתונים שבידינו לגבי סטודנטים הלומדים בחוץ-לארץ שונים מהנתון שהוצג בשאלתא. על-פי הנתונים שלנו, מספר המועמדים הישראלים ללימודי תואר ראשון באנגליה לשנת 1996 הוא כ-600.

מספר הישראלים הלומדים באנגליה, במוסדות על-תיכוניים וגבוהים, בכל התארים ובכל התחומים, נאמד ב-1,700. נתון זה הוא לשנת 1994, אולם המספר לא השתנה הרבה מאז.

סך כל הסטודנטים הישראלים הלומדים בחוץ-לארץ במוסדות על-תיכוניים וגבוהים, לכל התארים וכל הרמות, נאמד על-ידינו ב-9,600, וזאת מתוך כ-155,000 סטודנטים הלומדים לימודים על-תיכוניים בישראל.

יש לציין, שבשנים האחרונות גדלה מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל והתפתחה בצורה משמעותית, ונוספו מוסדות חדשים רבים להשכלה גבוהה המציעים לימודים אקדמיים במגוון תחומים. מובן שהגידול באפשרויות הלימוד שמציעה המערכת מביא להקטנה בביקוש ללימודים אקדמיים בחוץ-לארץ.

אשר לסטודנטים הישראלים באנגליה – על-פי הנתון שבידינו, למעלה ממחציתם לומדים משפטים.

בעבר התקיימו לימודי המשפטים במסגרת האוניברסיטאות בלבד. הביקוש הרב ללימודי משפטים, לעומת היצע המקומות, הכתיב חתך קבלה גבוה, ונראה שזו אחת הסיבות שהביאה את הסטודנט הישראלי להירשם ללימודים בחוץ-לארץ. בשנים האחרונות נוספו מוסדות להשכלה גבוהה, שאינם אוניברסיטאות, המציעים לימודי משפטים: המכללה למינהל בתל-אביב קיבלה הסמכה להעניק תואר ראשון במשפטים. מכללות נוספות המציעות לימודי משפטים נמצאות בתהליך אקדמיזציה – מכללת נתניה, המרכז הבין-תחומי בהרצליה, מכללת רמת-גן, מכללת "שערי משפט" בהוד-השרון. כאמור לעיל, עם גידול האפשרויות ללימודים בישראל, קטנה פניית המועמדים ללימודים בחוץ-לארץ בכלל, וללימודי משפטים באנגליה בפרט.

אלימות מורים כלפי תלמידים בבתי-הספר הערביים

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

לאחרונה קראתי בעיתון "אל-סינארה" ובעיתונים אחרים על ריבוי מקרי האלימות מצד מורים, מורות ומנהלים כלפי תלמידים בבתי-הספר הערביים ועל מחסור ביועצים חינוכיים.

רצוני לשאול:

1. מה היא מדיניותכם ומה הן דרכי הפעולה שנקטתם או שתנקטו בנדון?

2. כמה יועצים חינוכיים מועסקים בבתי-הספר הערביים, כמה חסרים, ומדוע?

3. כמה מקרים של אלימות כלפי תלמידים נרשמו בשנת הלימודים שעברה, בבתי-ספר בכלל, ובתי-הספר הערביים במיוחד?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מורים שהוכח כי נקטו אמצעי ענישה פסולים מועמדים על-ידי משרדנו לדין משמעתי, על-פי חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963. כמו-כן פרסם המשרד הוראות בנדון בחוזרי המנכ"ל האלה: א. משטר ונוהג בבית-ספר – חוזר מנכ"ל נב/1 אלול התשנ"א, 1 בספטמבר 1991, בסעיף 18; ב. אלימות – חוזר מיוחד, ד' אדר א' התשנ"ב, פברואר 1992; ג. חסרי ישע – מניעת התעללויות בקטינים ובחסרי ישע; חוזר מיוחד ה' טבת התשנ"ג, ינואר 1993; ד. אלימות – מניעת אלימות בבתי-ספר; חוזר מנכ"ל מיוחד, ט"ז אב התשנ"ד, יולי 1994.

2. מספר היועצים בבתי-ספר הערביים עלה בהתשנ"ו ל-112, לעומת 73 בהתשנ"ג. במקביל, מספר משרות הפסיכולים הגיע בהתשנ"ו ל-43.5, לעומת 2.5 משרות בהתשנ"ג.

הייעוץ מופעל בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות. בסקטור הערבי יש כ-120 חטיבות ביניים וחטיבות עליונות. לפיכך, המחסור קטן.

3. מ-1 בספטמבר 1995 ועד 31 באוגוסט 1996 נרשמו במשרדנו 121 מקרי אלימות. אין הבחנה בין בתי-ספר יהודיים לבתי-ספר ערביים בנדון.

תוכנית רווחה חינוכית לבתי-ספר במגזר הערבי

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ח' בטבת התשנ"ז (18 בדצמבר 1996):

על-פי הנתונים של מבקרת המדינה, שיעור הנשירה במערכת החינוך במגזר הערבי מגיע ל-40%, לעומת 10% בסקטור היהודי, והמצב במערכת החינוך הערבית בנגב קשה. למרות זאת, היישובים הערביים לא נכללו בתוכנית הרווחה החינוכית.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא נכללו בתי-הספר במגזר הערבי בתוכנית הרווחה החינוכית?

2. מה היא מדיניותכם העתידית לשיפור הישגי החינוך והקטנת הנשירה במגזר הערבי בנגב?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תוכנית הרווחה החינוכית החלה לפעול לפני כ-20 שנה, וזאת על-פי החלטה של ועדת שרים לנוער במצוקה.

ועדה זו ביקשה לתת מענה על בעיות חברתיות וחינוכיות שצמחו בקרב אוכלוסיות עולים, וכן כסיוע ליישובים שסבלו מבעיות ביטחוניות. אוכלוסייה זו התרכזה בעיקר ביישובים ובעיירות פיתוח בפריפריה.

הקריטריונים העיקריים שבגינם נבחרו היישובים הם: א. טיפול באוכלוסיות עולים שהתאפיינו בבעיות חברתיות חינוכיות קשות; ב. טיפול ביישובים השוכנים באזורים רגישים מבחינה ביטחונית; ג. אוכלוסיית היישוב אינה עולה על 15,000 נפש.

קריטריונים אלה לא הלמו ביישובים מהמגזר הלא-יהודי, ולכן הם לא נכללו בתוכנית הרווחה. עם זאת, בערים מעורבות נכללת האוכלוסייה הערבית בתוכנית הרווחה, וכן על-פי החלטת הממשלה נכללים ביישובים ערביים בפרויקט שיקום שכונות.

בשנתיים האחרונות הוחלט לפעול על בסיס שוויוני גם במגזר הערבי בתוכניות המופעלות על-ידי אגף שח"ר – שירותי חברה ורווחה: סל טיפוח בחינוך היסודי ובחטיבות הביניים; ביקור סדיר ומניעת נשירה; תוכנית ההזדמנות השנייה; תוכנית מב"ר – מעבר לבגרות; כיתות הכוון; תוכנית האתג"ר – הדרכת אמהות תיכנותית לגיל הרך – לגיל שלוש-חמש; תוכנית הט"ף – הדרכה בטיפול בפעוטות – לפעוטות עד גיל שלוש; מועדניות משפחתיות; מועדוניות בית-ספריות. המשרד עושה מאמץ לסיים תהליך של שוויון מלא בתוך שנתיים, שלוש שנים, ומאמצי המשרד מוכרים וידועים לכל המגזר הערבי וזוכים להערכה רבה.

המחלקה לביקור סדיר הגבירה בשנים האחרונות את מספר קציני הביקור הסדיר כמו גם את מערך הכלים השיקומיים למניעת נשירה. מספר קציני הביקור הסדיר הוגדל ל-30 משרות, יותר מפי-שניים מהמכסה שהובטחה על-פי תוכנית החומש.

התקציב למגזר הערבי בתחילת שנת 1995 גדל בשיעור של 155% בהשוואה להוצאה בשנת 1994. עיקר הגידול היה בתקציב שנועד למועדוניות משפחתיות; גידול של 300%.

נוסף על כך הועמדו אמצעים נוספים לרשות הקב"סים – קציני הביקור הסדיר: מועדונית בית-ספרית ומנ"ע – מניעת נשירה עכשיו.

ילדים ונערים לא-יהודים המשולבים במערכת החינוך

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ח' בטבת התשנ"ז (18 בדצמבר 1996):

בשנים האחרונות הגיעו לישראל מאות אלפי לא-יהודים, שמתוכם עשרות אלפי ילדים ונערים, ככל הנראה, משולבים במערכת החינוך.

רצוני לשאול:

1. כמה תלמידים לא-יהודים משולבים במערכת החינוך בבתי-הספר היהודיים?

2. האם יעשה משרדך כדי לקרבם ליהדות, ובמקרים מתאימים להביא לגיורם, בתיאום עם הרבנות הראשית לישראל? אם כן – כיצד?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. אין למשרדנו הנתונים המבוקשים. כל התלמידים העולים נקלטים במערכת ללא הבחנה, לפי הקריטריונים בחוק השבות. נתונים כנ"ל אמורים להימצא במשרד הפנים.

2. המשרד שוקד על קירוב כל תלמידי מערכת החינוך ליהדות, ובפרט ילדי העולים, שנותקו מהיהדות שנים רבות.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני סגן השר, בהכירי את הנושא מקרוב, אני שואל לגבי הטקס של בר-מצווה. ודאי שחלק מהם לא זכה לו או לא יודע שבכלל מגיע לו דבר כזה. האם אפשר לעשות שבמשרד החינוך ישימו לב לגילים, כדי שבהגיעם לגיל זה, אלה שאינם יהודים מוגדרים, אפשר יהיה לקרב אותם במידה כזאת, שאפשר יהיה לעשות להם טקסים כאלה?

על כל פנים, מאחר שיש הסכמה בכנסת לגבי חוק הגיוור שעומדים להעביר אותו, בעזרת השם, בכנסת הזו, האם נעשים מאמצים כדי שלפחות הנוער הזה, שכולנו רוצים שיישאר, אבל שיישאר כיהודי – האם אפשר לעשות משהו מיוחד במסגרת התוכניות הפורמליות או המשלימות, כדי שבאמת קירובם ליהדות יהיה ממשי וסביר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני יודע שמתקיימות תוכניות בשטח. לעולם זה לא מספיק, תמיד צריך יותר. הבעיה היא באמת, מצד אחד, באיתור הילדים במגזר המיוחד הזה, ומצד שני – בנכונות המחנכים. התוכניות קיימות. הצורך הוא בנכונות של המחנכים לקיים תוכנית מיוחדת לתלמידים הללו. אני שוב אומר: תמיד ניתן לעשות עוד. המשרד מלא נכונות.

אתר עתיקות בשכונת ג'סי כהן בחולון

חבר הכנסת א' מאסלה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ו בטבת התשנ"ז (25 בדצמבר 1996):

על-פי חוות דעתו של הארכיאולוג דרור ברשד, התגלו באתר העתיקות ג'סי כהן בחולון שרידים קדומים הראויים לחפירה, אולם רשות העתיקות אינה מבצעת במקום חפירה.

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת המשרד?

2. מדוע רשות העתיקות אינה עורכת חפירות יזומות?

3. כיצד יפעל המשרד לאחר שרשות העתיקות הכריזה על המקום כעל אתר עתיקות, שעליו חל החוק האוסר בנייה או שימוש אחר בשטח?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. אכן, בשכונת ג'סי כהן קיים אתר עתיקות מוכרז. העובדה שטמונים בו שרידים קדומים הראויים לחפירה אינה עילה לחפור במקום, שכן ידועים לרשות העתיקות כ-18,000 אתרים עתיקים בישראל, ורק במעטים נערכו חפירות ארכיאולוגיות יזומות, על-ידי גופים שונים.

רשות העתיקות אינה עורכת חפירות ארכיאולוגיות יזומות, שכן בתקציבה אין משאבים לכך. אם העירייה או גורם אחר יוכלו להעמיד את המשאבים הדרושים לחפירה באתר, ניתן יהיה לבצע.

כתוביות בשפה הרוסית במוזיאונים

חבר הכנסת צ' ויינברג שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ו בטבת התשנ"ז (25 בדצמבר 1996):

העלייה הרבה ושחרת התרבות מחבר העמים, וכן ריבוי בתיירות מרוסיה, מחייבים, לדעתי, את משרדך לשינוי הגישה באשר לכתוביות בשפה הרוסית במוזיאונים.

רצוני לשאול:

האם ישקול משרדך לשים כתוביות בשפה הרוסית במוזיאונים הלאומיים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המוזיאונים מתמודדים בנושא הכתוביות בשלוש השפות הרשמיות: עברית, ערבית ואנגלית – ופעמים רבות גם זאת בקושי רב מפאת קשיי התקציב.

בחוק המוזיאונים, התשמ"ג-1983, אין התייחסות לגבי כתוביות, ולכן לא חלה חובה על המוזיאונים בעניין זה.

נושא העלייה קרוב ללבנו, והמוזיאונים עושים כמיטב יכולתם על מנת לתת הדרכות בשפות שונות ומגוונות על-פי הקבוצות המבקרות.

אין התייחסות במדינת ישראל לשפות זרות נוספות, מעבר לשלוש הרשמיות, בשילוט בדרכים, בתחבורה הציבורית ובמוסדות ציבור. עם זאת, ברור לי כי קיימת בעיה שמחייבת פתרון, ובעיקר תקציבי. אשמח אם המשרד לקליטת עלייה יאות להירתם לפתרון הבעיה.

ביצוע חוק הסעה בטיחותית לילדים נכים

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ו בטבת התשנ"ז (25 בדצמבר 1996):

חוק הסעה בטיחותית לילדים נכים מחייב הסדרי הסעה בטיחותית לילדים נכים. נודע לי כי רשויות מקומיות נמנעות מליישם את הוראות החוק.

רצוני לשאול:

1. האם בדק משרדך באילו רשויות מקומיות נאכף החוק? אם כן – מה היו תוצאות הבדיקה?

2. האם ידוע למשרדך על רשויות מקומיות, כמו הוד-השרון, אשר בתחומן לא נאכף החוק, כעולה מן הכתבה המצ"ב?

3. כיצד יאכוף משרדך ביצוע החוק על הרשויות המקומיות?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרדנו עוקב אחר פעילות הרשויות המקומיות בכל הקשור בקיום החוק להסעה בטיחותית לילדים נכים, בכלל זה העסקת מלווים. מהנתונים שבידינו עולה, כי בשנות הלימודים התשנ"ו–התשנ"ז העסקת המלווים בהסעות מבוצעת באופן חלקי על-ידי הרשויות המקומיות. לטענתן, הסיבה לכך נעוצה בעובדה כי לא הועמדו לרשותן תקציבים לביצוע החוק. הסיוע שניתן על-ידי משרד החינוך לשנות הלימודים התשנ"ו–התשנ"ז אינו מספיק למילוי כל חובותיהן.

3. הוצע תיקון לחוק, שמשמעותו הגדרה מחדש של סוגי הלקויות המחייבים ליווי בהסעה, כפי שהוגדר בחוק החינוך המיוחד. תיקון זה יצמצם את מספר התלמידים הזכאים לליווי, יצמצם את ההוצאה הנדרשת מהרשות המקומית ויאפשר תמיכה מוגדלת של משרד החינוך, התרבות והספורט.

התנכלות לילד שאביו נפטר מאידס

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997):

פורסם ב"מעריב" (18 בדצמבר 1996) כי תלמיד כיתה א' באשדוד סובל מהתנכלות של מורתו, כנראה בשל העובדה שאביו נפטר ממחלת האיידס. הילד נשלח לנזירולוג, שנתן לו כדורי "ריטלין". כיום הילד אפאתי לסביבה, בווה ומכונס בתוך עצמו.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע המקרה למשרדך?

2. מה ייעשה בנדון?

חבר הכנסת א' גולדשמידט שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997):

פורסם (רצ"ב כתבה מ"מעריב") כי תלמיד כיתה א' סובל מהתנכלות ומבידוד עם היוודע דבר מותו של אביו מאידס.

כמו כן, מנהלת בית-הספר הפנתה אותו לקבלת כדורי "ריטלין".

רצוני לשאול:

1. האם בדק משרדך את הפרטים והם נכונים?

2. הייתכן שמורה בשנות האלפיים תפלה ילד על רקע זה?

3. הייתכן שמנהלת תתנה את המשך לימודיו בנטילת "ריטלין"?

4. איך תטופל הבעיה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מבדיקת המקרה עולה, כי הפרטים שצוינו בכתבה בעיתון "מעריב" מיום 18 בדצמבר 1996, אינם נכונים, והאם אף הכחישה בכתב את הידיעה שלפיה המורה בבית-הספר מתנכלת כביכול לבנה על רקע מות האב מאידס. המכתב מצוי במשרדנו בלשכת מחוז הדרום. הילד אינו מופלה לרעה על-ידי מחנכת הכיתה. ההיפך הוא הנכון – הוא זוכה לאוזן קשבת וליחס חם ותומך הן מצד המחנכת והן מצוות ההוראה, וכן יש לו דלת פתוחה אצל המורה הטיפולית.

התלמיד מקבל טיפול פרטני בשל מצבו הנפשי – הוא מוגדר כילד היפראקטיבי – ומקבל תגבור בלמידה, ובעת הצורך הוא עובר למורה הטיפולית לקבלת סיוע נוסף. האם מעורבת בכל התהליכים שנעשים בבית-הספר וקיים שיתוף פעולה מלא עמה.

התלמיד נבדק על-ידי רופא נויורולוג, אשר המליץ שיקבל כדורי "ריטלין". לאחר תקופה קצרה התנגדה האם להמשך נטילת הכדורים, אולם אין לכך כל קשר עם בית-הספר.

התלמיד זקוק לחונך, ובישיבה הבין-מקצועית הקרובה שתתקיים בבית-הספר יובא בפניה המקרה על מנת שתתקבל החלטה בנדון.

הסעת ילדים לבתי-ספר

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997):

בהסעת ילדים לבתי-ספר יש, לדעתי, ליקויים רבים: אין תקנה המחייבת כלי רכב המסיעים תלמידים להתקין מתקן אוטומטי לנעילת הדלתות של הרכב; 13,000 תלמידי החינוך המיוחד מוסעים לבתי-הספר ללא מלווה, אף שחוק החינוך המיוחד מחייב זאת.

רצוני לשאול:

1. האם תקבע תקנה שתחייב את כלי הרכב כנ"ל לשים מתקן נעילה אוטומטי לדלתות, ואם כן – מתי?

2. מדוע משרדך אינו אוכף את התקנה המחייבת נוכחותו של מלווה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התקנת תקנות הנוגעות למפרטים הטכניים של כלי הרכב המסיעים את תלמידי החינוך המיוחד הינה בסמכותו של שר התחבורה.

2. משרד החינוך, התרבות והספורט מסייע לרשויות המקומיות בהעסקת מלווים במימון חלקי של ההוצאה. הוצע תיקון לחוק החינוך המיוחד, שמשמעותו הגדרה מחדש של סוגי הלקויות המחייבים ליווי בהסעה. החוק המוצע יחייב העסקת מלווה מבוגר בהסעה לאוכלוסיות הקשות בלבד של החינוך המיוחד, כמוגדר בחוק החינוך המיוחד (העסקת מלווים בהסעות). הפחתת מספר הזכאים תסייע לרשויות המקומיות במימון העסקת המלווים ותאפשר השתתפות גבוהה מזו הנהוגה כיום על-ידי משרדנו.

היו"ר ד' תיכון:

שאילתא מס' 560 של חברת הכנסת דליה איציק עוסקת בתשלומים עבור שהיית ילדים במוסדות החינוך המיוחד.

תשלומים עבור שהיית ילדים במוסדות החינוך המיוחד

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ו בטבת התשנ"ז (5 בינואר 1997):

רצוני לשאול:

1. מדוע מתעכבת השלמת חוק החינוך המיוחד?

2. מדוע משלמים הורים מאות שקלים בחודש עבור תוספת שעות לילדים חריגים?

3. האם יבוטל מבחן ההכנסה המשמש קריטריון לתשלום זה? אם לא – מדוע?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. מדובר בהשלמת חוק החינוך המיוחד. על-פי סיכום עם משרד האוצר, יושלם חוק החינוך המיוחד עד שנת הלימודים התשנ"ט ועד בכלל, ובהתאם לכך מקבל משרדנו תוספות תקציב לעניין זה.

2. מדובר בהורים של תלמידים עם פיגור בינוני וקשה, שכיום הארכת שהותם במסגרות החינוך מתבצעת על-ידי משרד העבודה והרווחה. בשנת הלימודים התשנ"ח יאריך משרדנו את יום הלימודים במסגרות אלה עד שעה 14:30, במסגרת יישום חוק החינוך המיוחד. כתוצאה מכך יש להניח שמשרד העבודה והרווחה יפחית את התשלומים הנגבים מההורים.

3. נושא זה הוא באחריותו של השירות למפגר במשרד העבודה והרווחה.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת דליה איציק, שאלה נוספת.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי חברי הכנסת, חשבתי שאחרי ששמעת אתמול, אדוני סגן שר החינוך והתרבות, שאכן יש קיצוצים מחרידים בתשלומים לחינוך המיוחד – אתה יודע שאתמול היו קיצוצים, ונציגכם בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת אכן הודה, שהדבר פוגע בילדים מהחינוך המיוחד שצריכים להיות מוסעים – תיתן תשובה שונה.

כמי שמנסים לאסוף מצוות אצל הקדוש-ברוך-הוא בסוף היום, כמי שמבקשים לסמן "וי" על-יד המצפון, אני חושבת שיש לכם סיבות טובות מאוד שלא לישון בלילה, אחרי מה שחשפתם אתמול במשרד בעניין החינוך המיוחד.

לכן, אל תמרחו אותנו. שאילתא זה לא רק כדי שאוכל להראות ששאלתי שאילתות ואני פעילה. כאשר חבר כנסת שואל שאילתא, הוא רוצה גם תשובה רצינית. שלח את התשובה הזאת לפקידים שלך, תאמר להם שזו מריחה אחת גדולה, שזה לא נכון, וכי יש לכם מינוס על-יד המצפון בסוגיה הנוראה הזאת. תלכו לשר האוצר, תלכו לראש הממשלה ותגידו להם שהסוגיה של החינוך המיוחד הופכת להיות שערורייה; האמן לי, שערורייה נוראה. הילדים אומללים ומסכנים, וכל מלה נוספת מיותרת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאילתא מס' 561 של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – לפרוטוקול.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חברת הכנסת דליה איציק, רשמתי את הציונים שחילקת לי ולפקידי משרד החינוך, ואקח אותם לתשומת לבי. מחלקת הציונים הלאומית.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, להירגע.

דוד מגן (הליכוד-גשר-צומת):

לפי הפרוטוקול, אפשר לחשוב שאמרת את זה על חברת הכנסת גוז'נסקי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אתה צודק. אמרתי את זה על חברת הכנסת דליה איציק, מחלקת הציונים הלאומית.

דליה איציק (העבודה):

אתה ההוכחה לכך שצריך בכנסת הזו מבחן סף מינימום. תירגע, ואל תענה לי באופן אישי.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי, להירגע. אל תשיב.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

תסלחי לי מאוד – – –

היו"ר ד' תיכון:

אל תשיב לה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא, תסלחי לי. היא פגעה בפקידי מדינה, היא פגעה בעובדי מדינה, היא נתנה להם ציון מינוס, למה לא לענות? היא מחלקת ציונים לעובדי מדינה שלא יכולים לענות לה, שעושים עבודת קודש.

דליה איציק (העבודה):

תכין שיעורי בית.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

למה שאני לא אענה לה.

ענת מאור (מרצ):

המשרד צריך לתת תשובה רשמית אחרת.

היו"ר ד' תיכון:

את אל תתערבי, חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

היא אמרה את האמת.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת מאור, אל תעזרי לי. רבותי, מחקנו את הביטויים הלא-פרלמנטריים.

דליה איציק (העבודה):

בפעם הבאה תכין שיעורי בית.

היו"ר ד' תיכון:

לא נתחיל עכשיו פעם נוספת.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת מאור.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, אני חושב שלא היית יכול לעבור בשתיקה על חלוקת הציונים של חברת הכנסת דליה איציק ברמקול הלאומי, כאשר כל מי שיושב עכשיו מול הרדיו והטלוויזיה שומע את הדברים. היא חילקה ציונים גם לחברי כנסת, גם לראש הממשלה, גם לעובדי מדינה – – –

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, זה לא גן-ילדים כאן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

– – – גם לעובדי מדינה שיושבים במשרדים ואינם יכולים לענות לה.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

סלח לי מאוד. היא מחלקת פה ציונים, למי?

דליה איציק (העבודה):

הציון הוא בעיקר כלפיך, שלא הכנת שיעורי בית.

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, תירגעו, זה לא גן-ילדים כאן. אני מבקש מחברת הכנסת מאור שלא לעזור לי. אני לא זקוק לעזרה. את עוזרת לי, זאת אומרת את לא עוזרת לי – את עוזרת לאי-סדר. חברת הכנסת דליה איציק ברוך השם לא זקוקה לעזרה, היא יודעת לעשות את זה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אוהו.

תוכניות חינוכיות העוסקות בהומוסקסואלים ובלסביות

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ו בטבת התשנ"ז (5 בינואר 1997):

לאחרונה נוקט משרדך שורת צעדים לביטול תוכניות חינוכיות הקשורות בהומוסקסואלים ובלסביות: צנזורה על פרק בתוכנית "קלפים פתוחים" בטלוויזיה החינוכית; גניזת חוברת מידע והכוונה ליועצים ולמורים בנושא הומוסקסואליות; גניזת הפרק הנוגע בהומוסקסואליות בתוכנית לחינוך מיני בבתי-ספר תיכוניים.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא יסיר השר את הצנזורה על ביצוע התוכניות כפי שתוכננו?

2. בהעדר תוכניות מתאימות, כיצד יתמודד משרדך עם נושא ההומוסקסואליות במסגרת חינוכית מוסמכת בבתי-הספר?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. החוברת "נטייה חד-מינית (הומוסקסואלית ולסבית)" היא חוברת מידע המיועדת ליועצים ולמורים. החוברת נשלחה לכל בתי-הספר הממלכתיים העל-יסודיים, כדי לשמש חומר עזר עדכני למנחים במסגרת התוכנית לחינוך מיני. כמו-כן, החוברת ניתנת לרכישה בכל החנויות המוכרות את פרסומי המשרד.

אשר לתוכנית "קלפים פתוחים" – מאחר שהגיעו לשר פניות רבות בכתב ובעל-פה, החליט השר לבחון את הנושא מחדש. בחינת הנושא – בעיצומה.

2. לא חל שינוי לגבי התוכניות בחינוך מיני בבתי-הספר.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לשאילתא של חבר הכנסת צבי ויינברג, מס' 563: יחס לילד שאחד מבני משפחתו חולה באיידס. טוב שלפעמים יש כאן קצת מתח.

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת ענת מאור, הצטלמת אתמול למשדר מיוחד בטלוויזיה באיזה בית-ספר, והיתה חסרה לך דוגמית מס' 39.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני שמחה לגלות שאתה עוקב אחרי.

היו"ר ד' תיכון:

אני עוקב אחרייך מקרוב.

יחס לילד שבן-משפחתו חולה באיידס

חבר הכנסת צ' ויינברג שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ו בטבת התשנ"ז (5 בינואר 1997):

רצ"ב פרסום מ"מעריב" (18 בדצמבר 1996) בעניין ילד שבן משפחתו חולה באיידס.

רצוני לשאול:

1. מה הוא הנוהל של משרד החינוך בכל הנוגע לילדים שבן-משפחתם חולה באיידס?

2. איך מטפל משרד החינוך במקרה של דחיית ילד כזה – הן מצד המורה, הן מצד הכיתה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. ילדים הסובלים מסיבה אישית או משפחתית, ילדים שבן-משפחתם חולה באיידס או בכל מחלה אחרת, זוכים ליחס כמו כל ילד אחר במערכת החינוך. בדרך-כלל עובדת היות אחד מבני המשפחה נשא או חולה באיידס איננה ידועה בבית-הספר. זה מידע שחלה עליו חובת הסודיות הרפואית.

2. ילד שסובל מדחייה מכל סיבה שהיא, מטופל על-ידי הצוות החינוכי של בית-הספר: הפסיכולוג, היועץ או המחנך – הכול לפי המקרה או הצורך, וזאת על מנת לסייע לו ולסביבה לבנות קשרים חברתיים חיוביים ובונים.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ויינברג.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אדוני סגן השר, השאילתא התבססה על מאמר בעיתון "מעריב" מ-18 בדצמבר 1996. הכותרת היתה: מה אשם ילד בכיתה א' שאביו נפטר מאיידס. רציתי להרחיב את הדיבור על הנושא הזה: הרי אנחנו מדברים כל הזמן על סובלנות ועל יחס אנושי לכל מיני אנשים – בני מיעוטים, עולים חדשים ואחרים. יש היום מחלה איומה בעולם ושמה איידס. הגיע הזמן שבמערכת החינוך יסבירו לילדים שיש מגפה עולמית שהגיעה גם אלינו והיא לא תיפסק מחר. צריך להחזיר למודעות התלמידים במערכת החינוך בארץ את הצורך ביחס מתאים לחולי איידס, וכמובן כאשר מדובר בילד שאביו נפטר מאיידס, שהוא לגמרי חף מפשע, אבל בגלל זה הוא ומשפחתו סובלים. נדמה לי שזה נושא חשוב מאוד, ומערכת החינוך צריכה לטפל בו. אני מקווה שמשהו יעשה בעניין זה.

היו"ר ד' תיכון:

תרשה לי, חבר הכנסת ויינברג, זו שאילתא ומטבע הדברים היא צריכה להיות קצרה, ואי-אפשר לפתח אותה שהרי היא לא הופכת להצעה רגילה לסדר-היום. מכאן שמחייבים את השר ואת המגיש לקצר. תודה רבה. אדוני סגן השר, אנא תשובתך על השאילתא החוזרת של חבר הכנסת צבי ויינברג.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

יש פה שתי נקודות. נקודה ראשונה, שאותה הבהרתי בתשובה הקודמת: לא תמיד ידוע לבית-הספר שאחד מבני המשפחה של התלמיד פגוע באיידס. הרי זה חלק מסודיות רפואית. במקרים שאי-אפשר לדעת בהם, בית-הספר לא יכול לעשות דבר.

בנושא השני, אני יודע שיש תוכניות טובות במשרד החינוך להסברה בנושא האיידס, החינוך המיני ושירותי הליווי הפסיכולוגיים לתלמידים מיוחדים, ויש גם תוכניות לכלל המערכת. אני מציע לך לבקש – אני מוכן לעשות זאת ביוזמתי – לשלוח אליך את התוכניות שמתקיימות במערכת החינוך בנושאים שהעלית. תודה.

הודעת רשות העתיקות בעניין מערות קבורה בבית-שמש

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ו בטבת התשנ"ז (5 בינואר 1997):

פורסם שרשות העתיקות פרסמה הודעה שחרדים הרסו כביכול מערות קבורה בבית-שמש. הודעה זו אף שודרה בחדשות "קול ישראל". אולם צוות צילום שיצא לשטח העלה חרס בידו.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?

2. אם כן – מה יעשה משרדך בנדון, הן כאחראי לרשות העתיקות והן כאחראי ל"קול ישראל"?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

השטח הנ"ל מצוי בתחום של אתר עתיקות מוכרז – חירבת-פטיר, שבו שרידי יישוב מימי בית שני, ככל הנראה יישוב יהודי, ומהתקופה הביזנטית, ככל הנראה יישוב נוצרי – אשר נחפר בשנים האחרונות על-ידי משלחת ארכיאולוגית מחוץ-לארץ. בשטח הגובל במתחמים הנ"ל מדרום מצוי בית-הקברות של יישוב זה, אשר לא נחפר בחפירות מסודרות. כמה מערות קבורה נחשפו כתוצאה מפגיעה על-ידי שודדי עתיקות.

בעת הכנת תוכנית המיתאר לרמת בית-שמש דרשה רשות העתיקות, בתוקף סמכותה על-פי חוק העתיקות, להוציא את האתר ושוליו, לרבות בית-הקברות שלו, מתחומי התכנון וקבעה הגבלות לבנייה באזורים הסמוכים לאתר. עמדת רשות העתיקות לגבי מתחמים אלו, ובכלל זה לגבי עובדת קיומם של קברים עתיקים במקום, הועברה בכתב לידיעת משרד השיכון.

למרות הגבלות אלו בוצעו עבודות הכשרת קרקע במתחמים הנ"ל בראשית חודש דצמבר שנה זו, תוך עבירה על סעיף 29 לחוק העתיקות, וכתוצאה מעבודות אלו נפגעו ונהרסו כמעט לחלוטין שתי מערות קבורה שנמצאו בשוליים הצפוניים של האתר. נוסף עליהן נפגע ונהרס חלקית מבנה עתיק שעמד סמוך למערות. עם גילוי הפגיעה הוצא על-ידי רשות העתיקות צו להפסקת העבודות בשטח, ובמקביל הוגשה תלונה למשטרה. להערכתנו, מנעה פעולה זו הריסתן של מערות קבורה נוספות במכלול האתר.

בבדיקה שנעשתה בעקבות הפגיעה נמצאו בתחומי המגרש שרידי עצמות וחרסים, אשר פוזרו על פני שטח נרחב כתוצאה מן הפגיעה. להערכת רשות העתיקות, השתמר עדיין חלק מרצפת המערות באתר.

האתר ושוליו, לרבות מערות הקבורה שנהרסו, תועדו, כמקובל, בסקר ארכיאולוגי לפני תחילת עבודות הפיתוח בשטח, ולאחר הריסת המערות עדיין ניתן להבחין בממצאים בשטח, ובכללם חלקי תקרת הסלע וחזית הכניסה של המערות, אשר הוזזו ממקומם והושלכו על-ידי הכלים המכניים תוך כדי הריסת המערות.

רשות העתיקות מעולם לא פרסמה כי "חרדים הרסו מערות קבורה", כפי שמופיע בשאילתא. המצב העובדתי הוא, שפרויקט בית-שמש הוא פרויקט של משרד השיכון, ובעל הזכויות במגרש הוא יהודי שומר מצוות. עבודות העפר בתחום המגרש, אשר כתוצאה מהן נהרסו המערות, בוצעו על-ידי קבלן משנה פרטי, אשר לדברי בעל המגרש פעל שלא בידיעתו. כאמור נחקר הנושא על-ידי המשטרה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, רשות העתיקות אומרת באופן רשמי – וזאת היתה כוונת השאילתא – גם בתקשורת וגם בכנסת ובוועדותיה, כי החרדים אינם מונעים פגיעה בקברים במקום

שבו בונים עבור החרדים. אחת הדוגמאות היתה המקום מזור-אלעד, שלגביו טוענים כל הזמן, שהיות שנבנית שם עיר בעלת צביון דתי, אף-על-פי שנתגלו שם מערות קבורה, החרדים לא מפגינים שם. מה לעשות, ואני עצמי השתתפתי כמה פעמים בהפגנות שם; הייתי בהפגנה בעיר שנבנית עבור הציבור החרדי.

השאלתא שלי היתה לגבי רמת בית-שמש. רשות העתיקות ממשיכה לא לומר אמת. הם טענו בתקשורת, שמדובר באזור חרדי, ונתגלו שם מערות קבורה, והחרדים פיזרו את העצמות שם.

צוות "מבט", מלבד כלי תקשורת אחרים, שיצא לסקר את האירוע התקשורתי המעניין הזה של חרדים המפזרים עצמות ונותנים לפגוע בקברים, חזר כלעומת שבא כיוון שבמקום שרשות העתיקות דיברה עליו לא נמצאו קברים. מה לעשות, לא נמצאו, וזה לא המקום הראשון. אגב, ב"מבט" היתה גם התנצלות על הסיפור של אלעד. אבל לגבי בית-שמש – צוות "מבט" וכלי תקשורת נוספים שיצאו לאתר לא מצאו שם דבר.

האם משרד החינוך, הממונה על רשות העתיקות ורשות השידור, אינו יכול לעשות סדר בעניין הזה ולמנוע מרשות העתיקות להמשיך ולהכפיש ציבור?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מודיע שאני לא אחראי לפרסומים ב"קול ישראל". גם לא שמעתי את הידיעה. עם זה, אני מוכרח לומר פעם נוספת את אשר אמרתי קודם: א. רשות העתיקות לא פרסמה שחרדים הרסו אתר עתיקות; ב. יכול להיות, שמהידיעה שבעל הזיכיון לעבודות עפר הוא יהודי שומר מצוות, ניתן אולי להבין שיהודים חרדים עשו את ההרס. אבל רשות העתיקות לא פרסמה שיהודים חרדים הרסו את האתר.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גפני, לא עוד. תודה לסגן שר החינוך והתרבות. סגן שר הבריאות ישיב על שאלות.

דליה איציק (העבודה):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת דליה איציק, את מפריעה לסגן שר הבריאות ולקופטש. תראי איך קופטש הצליח להשיג תוצאה חסרת תקדים, שלא מאשרים את התקציב בגללו.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

הבטחתי, קיימתי.

היו"ר ד' תיכון:

אמרתי מייד שכך יהיה.

ענת מאור (מרצ):

על סתימת פיות אי-אפשר להתחרות עם חברי הקואליציה.

מחסור במקומות לאשפוז סיעודי

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הבריאות ביום ג' בחשון התשנ"ז (16 באוקטובר 1996):

הגיעו אלי פניות רבות בעניין אשפוז סיעודי. מבירור עולה, כי במחוז תל-אביב יש 2,075 מיטות לאשפוז. מספר הממתינים בתור ביוני 1996 הוא 1,109, והמספר גדל מדי חודש. נוסף על כך, חולים אחדים נפטרים בזמן ההמתנה. זמן ההמתנה הממוצע הוא כשנה.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על מצב זה?

2. מה הוא המצב בשאר חלקי הארץ?

3. מה ייעשה כדי לשפר את המצב?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לצערי, משרד הבריאות מודע לחומרת המצב שבו נאלצים אנשים להמתין לסיוע במימון אשפוז סיעודי, וזאת בשל מחסור בתקציב מתאים לנושא במשרד הבריאות.

2. המצב האמור אינו מתייחס רק לאזור תל-אביב אלא לכלל חלקי הארץ. נכון להיום, תור הממתינים לסיוע במימון אשפוז סיעודי – קבלת "קוד" – מעל 2,500 איש בכל הארץ.

3. כאמור, משרד הבריאות מודע לחומרת המצב, ופועל מול משרד האוצר להגדלת התקצוב לנושא.

לאחרונה סיכם המשרד עם משרד האוצר על תוכנית ארבע-שנתית לכיסוי הפערים, כך שבכל שנה ייתוספו 750 "קודים", דהיינו זכויות למימון אשפוז סיעודי לכלל המערכת, בתוספת עלות שנתית של למעלה מ-50 מיליון ש"ח.

חובת תשלום של מקבל הבטחת הכנסה ל"טיפת חלב"

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר הבריאות ביום י"ז בחשוון התשנ"ז (30 באוקטובר 1996):

מקבלי הבטחת הכנסה ממשרד הדתות חייבים בתשלום ל"טיפת חלב", ובכך הם מופלים לעומת מקבלי הבטחת הכנסה מהמוסד לביטוח לאומי, הפטורים מתשלום זה.

רצוני לשאול:

1. מדוע קיימת אפליה זו?

2. האם יתוקן הדבר, ומתי?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. הפטור מתשלום עבור "טיפות חלב" למקבלי הבטחת הכנסה נקבע לפני 20 שנה.

היו"ר ד' תיכון:

קוראים לזה היום "טיפת חלב"?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

תחנה לבריאות המשפחה – – –

היו"ר ד' תיכון:

"לאם ולילד", לא?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

גם תחנה לאם ולילד, ותחנה לבריאות המשפחה – – –

היו"ר ד' תיכון:

בזמננו קראו לזה "טיפת חלב".

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

נכון, ואני זוכר שראש הממשלה המנוח התנגד לתיקון שהוצע, ואמר: תעזבו אותנו מהתיקון, ותשאירו אותנו עם המינוח הישן והיפה "טיפת חלב", שעליו גדלנו וגידלנו.

באותה עת לא הועלה כלל בפני משרד הבריאות נושא פטור למקבלי הבטחת הכנסה ממשרד הדתות.

2. משרד הבריאות היה שמח לבטל את אגרת השירותים הנ"ל לכלל האוכלוסייה, אולם ביטול האגרה מחייב מציאת מקור מימוני אחר לשירותים הניתנים בתחנות לבריאות המשפחה, שאין חולק על חיוניותם. לצערנו, אין כיום מקור מימוני תחליפי לשירות זה.

זו התשובה הפורמלית, אבל תרשו לי להוסיף כמה מלים. בתור נציג היהדות החרדית בכנסת הקודמת, בהיותי חבר כנסת מהשורה הייתי עד לקיפוח ולעוול הנורא שנעשה לציבור הדתי החרדי במדינת ישראל, שמקבל את הבטחת ההכנסה שלו דווקא דרך משרד הדתות, ולא דרך המוסד לביטוח לאומי, ועקב כך נמנעות ונשללות ממנו זכויות רבות, לאו דווקא ממשרד הבריאות, חבר הכנסת גפני, אלא גם ממשרד השיכון, למשל, ששם איבדו אנשים את זכויותיהם, וכן גם במשרד התחבורה ובמשרדים אחרים. הגשתי בזמני שאילתות בנושאים אלה, ותמיד ניתנה עליהן תשובה לקונית על-ידי שר האוצר דאז, אברהם שוחט, שאמר: אני מצטער, אין תקציב, צריך שינויים, מנין אביא סעיפים תקציביים? אבל אנחנו יודעים, שכאשר רוצים למצוא אותם במדינה הזאת – אין בעיה. זה תלוי כנראה במידת הלחץ שאנחנו יודעים להפעיל כאן.

אכן, זה קיפוח, זו גזענות, זה עוול, ואני מסכים לכל המלים שתכנה בהן את התופעה הזאת. אתה צודק בכל מאת האחוזים, ואני אתך במאת האחוזים בעניין הזה.

אני מוכן לבוא אתך בדברים לאחר מכן. נשב ונטכס עצה איך לבטל את רוע הגזירה בכל המשרדים, וגם במשרד הבריאות. אני כבר נתתי במשרד הוראה לבדוק מה העלות, כי אני מתאר לעצמי שאנשים רבים סובלים בגלל הצורך לשלם את האגרה הזאת שבגללה אינם משתמשים כמו שצריך בעזרה ובסיוע שמשרד הבריאות מגיש אותם, והמדינה נותנת להם את האפשרות להתרפא ולקבל טיפול ולמנוע מעצמם מחלות שונות.

אני עצמי מבטיח לך טיפול הולם. אם יש לך תוספת, אשמח לשמוע.

הי"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, אני מאוד מודה לך על התשובה הארוכה, המפורטת והנכונה. אני מסכים עם כל מה שנאמר בה. אני מתמקד עכשיו אך ורק בנושא של משרד הבריאות ו"טיפת חלב". אדוני היושב-ראש, אני אשתמש במינוח הזה.

פנו אלי בכירים מאוד במשרד הבריאות, שעוסקים בעניין הזה, ואמרו ש"טיפת חלב" נותנת בעצם שירות מונע כמקובל במדינות מערביות מתוקנות, וזה שירות שלא היה צריך לעלות בכסף. מכיוון שמעוטי הכנסה אינם יכולים לשלם את התשלום הזה, הם נמנעים מלבוא. לאחר מכן המדינה משלמת הרבה יותר עבור הטיפול כאשר כבר יש, חלילה, מחלה מכיוון שלא היה טיפול מונע בתינוקות ובילדים. לכן, משרד הבריאות חייב לשקול את ביטול התשלום ב"טיפת חלב".

מעבר לכך, יש הנושא של מקבלי הבטחת הכנסה. אלה משפחות שנמצאות במצב כלכלי קשה מאוד, כמו אלה שמקבלים אותה מהביטוח הלאומי. הם עומדים בכל אותם קריטריונים, ואצלם האפליה היא כפולה ומכופלת. עצם העובדה שהם אינם יכולים לבוא אלא אם כן הם משלמים תשלום שמכבד מאוד על תקציבה של משפחה כזו – אם אין מחלה היא לא באה לקבל טיפול מונע, וזה עוול שאין כדוגמתו.

אתה, כבוד סגן השר, עם השר חייבים לתקן את העניין הזה. מדובר בבריאות של ילדים.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אתה רק מחזק את טענותי.

היו"ר ד' תיכון:

כבר השבת.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לא, אוסיף עוד כמה מלים. זה נושא מאוד כאוב. בקדנציה הקודמת כל כך הרגזו אותי אותן תשובות לקוניות שנשלפות באופן אוטומטי מהמשרד. כשיש לי תשובה כזאת, אני משתדל שלא להגיד אותה, או שאני אומר שהיא לא מספקת. אבל תמיד ניסו בקדנציה הקודמת לדחוק אותנו הצדה, בלי תשובה ברורה. בנושא הזה קיבלתי תשובה, קראתי אותה, ובה אומרים לנו "זה מה יש". אבל זה לא מה יש, אנחנו נפעל לתקן, כי בכל אופן אצלנו, באוכלוסייה החרדית, הממוצע הרב-שנתי זה ילד אחד לשנה, ואותן משפחות שחיות מהיד אל הפה זקוקות ל-200, 300 ו-400 השקלים הללו. אני מכיר הרבה משפחות שלא הולכות לקבל את השירות הזה. אנחנו נדבר אחר כך. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

נוהל בדיקה פסיכיאטרית לצורך קביעת חוות דעת מקצועית

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הבריאות ביום כ"ד בחשוון התשנ"ז (6 בנובמבר 1996):

לפי פרסום ב"ידיעות אחרונות" מיום א' בחשוון התשנ"ו, 14 באוקטובר 1996, לא בדק פסיכיאטר מחוזי קטין נאשם, וביסס את מסקנותיו ללא בדיקה.

הכתבה מציינת מקרים דומים (מצ"ב הכתבה).

רצוני לשאול:

1. מה הוא נוהל בדיקה פסיכיאטרית לצורך קביעת חוות דעת מקצועית לאשפוז או כשירות לעמידה לדין – לגבי קטין בפרט, ומבוגר בכלל, אף שבמקרה דנן מדובר בקטין?

2. מה נעשה כדי שהמקרים המתוארים בכתבה לא יישנו?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נוהל הבדיקה הפסיכיאטרית לצורך קביעת חוות דעת מקצועית או כשירות לעמידה לדין, כפי שמופיע בחוק לטיפול בחולי נפש, התשנ"א–1991, בסעיף 3: "אשפוז על-פי בדיקה. לא יתקבל חולה לאשפוז בבית-חולים, למעט אם ניתן לגביו צו אשפוז, אלא אם כן נבדק תחילה בבדיקה רפואית, נפשית וגופנית בבית-חולים ונקבע הצורך לאשפוז. היה החולה קטין, ייבדק בידי רופא בעל תואר מומחה בפסיכיאטריה של הילד והמתבגר, לפי תקנות המומחים, ובהיעדרו בידי מתמחה בענף זה שהוסמך בידי רופא כאמור."

על-פי סעיף 15(ג) לחוק לטיפול בחולי נפש – "לא ייתן בית-משפט צו לאשפוז לפי סעיפים (א) או (ב) אלא לאחר קבלת חוות דעת פסיכיאטרית, ולצורך כך יצווה כי הנאשם יובא לבדיקה פסיכיאטרית. הודיע הפסיכיאטר המחוזי לבית-המשפט כי לא ניתן לערוך את הבדיקה הפסיכיאטרית אלא בתנאי אשפוז, רשאי בית-המשפט לצוות על אשפוזו של הנאשם לשם עריכת בדיקה והסתכלות לתקופה שתקבע בצו."

2. בהמשך לפרסום הכתבה ב"ידיעות אחרונות", מיום 14 באוקטובר 1996 – דובר בקטין נאשם אשר עמד לדין באשמת רצח ואשר תוך כדי ההליך המשפטי פיתח מצב פסיכוטי קצר שבמהלכו לא היה מסוגל לעמוד לדין. משהשתפר מצבו הנפשי ניתנה חוות דעת עדכנית, שלפיה על אף הצורך בהמשך טיפול אשפוזי הוא מסוגל לעמוד לדין.

הקטין הועבר להשלמת הבדיקה בתנאי הסתכלות במחלקת הילדים והנוער שבבית-החולים "אברבנאל". חוות דעת ארוכה ומפורטת ניתנה על-ידי מנהל המחלקה ד"ר שטיין ועל-ידי רופאים נוספים. מכאן שהקטין נבדק על-ידי מנהל המחלקה לילדים ונוער, ועל בסיס בדיקה זו גובשה המלצת הפסיכיאטר המחוזי לבית-המשפט.

הפרטים בכתבה העיתונאית המוזכרת אינם מדויקים ויוצרים רושם מוטעה ובלתי מוצדק.

שירותי מגן-דוד-אדום באזור אופקים

חבר הכנסת א' מאסלה שאל את שר הבריאות ביום כ"ד בחשוון התשנ"ז (6 בנובמבר 1996):

ביום 27 באוקטובר 1996 התפרסמה כתבה בעיתון "ידיעות אחרונות" על דבר מחדל במושב פטיש – אדם נפטר בשל הגעתו המאוחרת של אמבולנס שנשלח מנתיבות.

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרד הבריאות בעניין?

2. האם נכונה הידיעה, כי בשעות הלילה משרת אמבולנס אחד את אופקים ואת המושבים באזור?

3. האם ירחיב המשרד את שירותי החירום באזור?

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר הבריאות ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום י"ד בחשוון התשנ"ז, 29 באוקטובר 1996, התפרסמה ידיעה על "אדם שנפטר שלוש דקות לפני שהגיע האמבולנס".

הסיבה לאיחור האמבולנס היא העובדה שבשעות הלילה פועל באופקים ובסביבותיה אמבולנס אחד.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?

2. אם כן – האם ניתן להשאיר אזור שלם עם אמבולנס תורן אחד?

3. מי נושא באחריות לשלומם של תושבי הנגב?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מבירור פרטי האירוע המצער עולה, כי מגן-דוד-אדום פעל כשורה. להלן הפרטים העיקריים: בתאריך 24 באוקטובר 1996, בשעה 04:35 התקבלה קריאה במוקד מגן-דוד-אדום במשטרת אופקים בנוגע למרדכי מגריבי ממושב פטיש. באותה שעה היה אמבולנס מגן-דוד-אדום אופקים שבמשמרת תפוס במקרה חירום אחר. לפיכך, הוזנק אמבולנס מתחנת מגן-דוד-אדום נתיבות הסמוכה, ובמקביל הונחה רופא מאופקים להמתין לאמבולנס בכניסה ליישוב. אמבולנס מגן-דוד-אדום נתיבות אסף את הרופא והמשיך למושב פטיש, והגיע לשם 16 דקות מרגע הזנקתו, לאחר שהתעכב בשל הצורך לברר את הכתובת המדויקת של בית החולה, משום שהמשטרה מסרה מידע בלתי מדויק. זו הסיבה להתעכבות הארוכה, שגרמה אחר כך לאסון המצער.

לצורך הסבר מה קורה בנגב מבחינת היערכות של מגן-דוד-אדום – בנגב המערבי פועלות ארבע תחנות הזנקה של מגן-דוד-אדום: צוחר, אופקים, נתיבות ושדרות. תחנות אלו מופעלות על-ידי המוקד האזורי הנמצא בתחנת מגן-דוד-אדום בבאר-שבע, אשר אליה מגיעות כל הקריאות הטלפוניות למגן-דוד-אדום באזור. בשעת הצורך היא פועלת לגיבוי הדדי של אמבולנסים בין תחנה אחת לאחרת. כלומר, עצם זה שיש תחנה אחת בבאר-שבע שמרכזת את כולן – היא פשוט מנקזת. מי שיועד, גם ב"מוטורולה" עובד העניין של הגיבוי, רק באופן אחר.

שירותי הפינוי הרפואיים הם בתחום אחריותו של מגן-דוד-אדום. יש לציין כי מצבת האמבולנסים הקיימת באזור הנגב המערבי היא נרחבת בהתייחס לגודל האוכלוסייה במקום.

ראוי לציין, לגבי המקרה הספציפי שאתם שואלים עליו, כי גם אילו הוצבו שני אמבולנסים במקום, הרי לא מן הנמנע כי יוכל להיווצר מצב שבו יהיו שלושה מקרים בו-זמניים המצריכים פינוי וכן הלאה.

לפיכך, בהתחשב בקריטריונים מקובלים כגון עלות מול יעילות ובהשוואה למצבת האמבולנסים הקיימת באזורים אחרים ברחבי הארץ, הרי אין מקום להוספת אמבולנסים באזור מעבר לזו הקיימת.

יכול להיות שאתם צודקים בכך שצריכים להיות גם חמישה אמבולנסים, אולי עשרה, אולי גם אמבולנס לכל אזרח, אבל מבחינת היערכות המשרד, אלה הקריטריונים, זה מה שיש וזה מצב די סביר ואין חסר. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת אדיסו מאסלה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כשקרה האירוע הטרגי לאותה משפחה באופקים, פורסם גם שבשעות הלילה משרת את המושבים באזור ואת אופקים אמבולנס אחד בלבד. מספר התושבים הוא משמעותי ביותר באותו אזור. אם היו קורים, חלילה, כמה אירועים בעת ובעונה אחת, איך אמבולנס אחד יכול לשרת את כל תושבי האזור? תודה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, לצערי הרב התשובה איננה מספקת אותי. אני, כתושב אופקים זה שני עשורים, יודע על מה מדובר מבחינת המרחקים שתחנת אופקים צריכה לשרת בהם. אנחנו מדברים על מקרה שהיה במושב פטיש, ששוכן במרחק של כמה קילומטרים מאופקים. אם קורית תאונת דרכים, ולצערי הרב הייתי עד פעמים רבות לתאונות דרכים באזור הזה, הכבישים שם חשוכים, כבישים ארוכים, אותה תחנה צריכה לשרת עיר כמו אופקים, עם למעלה מ-20,000 תושבים, ויש שם קשישים, ילדים וכדומה, עם אמבולנס אחד בלילה, שמוזנק כאשר יש תאונת דרכים. והוא צריך לצאת למשימה באחד המושבים באזור, שנמצא במרחק עצום.

תאר לך, כבוד סגן השר, במקרה שעליו מדובר במושב פטיש, שאדם לקה בלבו, האמבולנס שעסק במשימה אחרת, גם על-פי תשובתך וזו האמת, מגיע לשם באיחור של כמה דקות. אותו איחור של כמה דקות עלה, ולא לראשונה לצערי הרב, בחייו של אותו אזרח במושב פטיש.

אני שואל, היות שיש נהגי אמבולנסים עם האמבולנסים עצמם, מדוע אי-אפשר לשים אותם בכוננות? מדוע אי-אפשר להזניק אותם או להעמיד עוד אמבולנס תורן לכל המרחבים הגדולים האלה, לא מבחינת גודל האוכלוסייה, אלא מבחינת המרחבים הגדולים והכבישים הללו, שבהם צריך לטפל. זה לא כמו מרכז הארץ, תל-אביב, רמת-גן, גבעתיים, שהן כולן באותו מקום, ושם מצויים כל האמבולנסים ובתי-החולים. שם אין בית-חולים, אין שום דבר, זה השירות היחיד, וזה עולה בחיי אדם.

ענת מאור (מרצ):

אפשר לשאול שאלה נוספת?

היו"ר ד' תיכון:

לא, אי-אפשר.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מבחינת מבנה המערך, איך הוא בנוי במשך רוב שעות היממה – הסברתי. לגבי שאלותיכם הספציפיות, אתן לכם תשובה בנפרד, לאחר שאעשה בירור יותר מעמיק. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שהיית ילדים במוסדות לבריאות נפש

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הבריאות ביום כ"ד בחשוון התשנ"ז (6 בנובמבר 1996):

בהמשך למכתבי מ-3 בספטמבר 1996, שעליו לא קיבלתי תשובה, רצוני לשאול:

1. כמה ילדים ונערים נמצאים באשפוז במוסדות בריאות הנפש אף שאין הם עונים על קריטריוני השהייה בהם, כיוון שלא קיימת חלופה אחרת המספקת מענה על בעייתם?

2. האם וכיצד פעל משרד הבריאות להקמת ועדות מומחים לאבחון – כפי שהיה עליו להקים כמשתמע מהחוק?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. בבדיקה שנערכה לפני ארבעה חודשים, מתוך 300 קטינים מאושפדים נמצאו 15-20 קטינים המאושפדים בשל העדר חלופה מספקת לטיפול.

מדובר באוכלוסייה של קטינים שאינם מסתדרים בבתייהם וזקוקים לפנימיות טיפוליות. נושא ההשמה בפנימיות הטיפוליות הינו באחריות משרד העבודה והרווחה.

למרות הפיתוח והרחבת השירות, עדיין אין המענה עונה על הדרישות.

2. משרד הבריאות הקים ועדות פסיכיאטריות מחוזיות, הפועלות במסגרת המחוזות השונים של משרד הבריאות ברחבי הארץ. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני סגן שר הבריאות, ברשותך, לפני השאלה הנוספת אני רוצה להעיר הערה בתור תושבת הדרום. אני מבקשת לחזק את הנאמר בנושא האמבולנסים, ואני מבקשת להוסיף פנייה אליך גם בנושא הנט"ן. אני רוצה לציין, שלצערי הרב מאזור אשדוד ודרומה אין שירותי נט"ן. חבר קיבוצי נפטר לפני 30 יום בדיוק, כאשר בא אמבולנס רגיל, ובמעבר מאמבולנס רגיל לאמבולנס נט"ן כל סיוע רפואי כבר לא הועיל. השוק, נוסף על האבל, הוא גדול. אני פונה לאדוני השר ומבקשת לטפל בנושא הזה.

השאלה הנוספת היא לגבי אשפוז כפוי. ראשית, אם הנתונים מדברים על 15-20 ילדים בלבד – זו ירידה יפה מ-200. אבל כל ילד שהוא מאושפז באופן כפוי ואין לו פתרון מפני שהמערכת לא נותנת לו פתרון – זה דבר חמור מאוד. כיושבת-ראש השדולה למען הילד אני יכולה לומר, שקיבלנו נתונים לא רשמיים מהאחראים לכך, שנדמה להם שעשרות ילדים עדיין מצויים באשפוז כפוי, למרות המלצות הפוכות.

לכן, אודה לאדוני סגן השר אם הוא יבדוק שנית את הנתון, האם אכן מדובר ב-15-20 ילדים, ומה בדעת המשרד לעשות, כדי שמשרד העבודה והרווחה יגדיל תקנים לילדים שדרושים להם מוסדות – ובמיוחד נערות במצוקה.

לגבי ועדות המומחים – – –

היו"ר ד' תיכון:

נא לסיים, גברתי. זו רק שאלה נוספת.

ענת מאור (מרצ):

לגבי ועדות המומחים – בכל זאת אודה לסגן השר אם הוא יבדוק את הנושא. חבר הכנסת לשעבר בני טמקין עבד על העברת החוק של מניעת אשפוז כפוי של ילדים. לפי המידע מהשטח שבידי, עדיין רבים נכנסים לאשפוז כפוי, כי ועדות מומחים לא מספיקות לבדוק את המצב. תודה רבה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לשאלתך או להערתך שאבדוק שוב את הנושא – את מאמינה בוודאי שהגעתי לכאן לאחר שבדקתי את הנושא ולאחר שקיבלתי את התשובה המוסמכת ביותר מהבכירים אצלי במשרד, ולא הגעתי לכאן על סמך איזו השערה או נבואה שעדיין לא זכיתי לה.

ענת מאור (מרצ):

אני דיברתי על נתונים מהשטח.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

בסדר, תשובת המשרד אומרת, שמדובר על 15-20 קטינים המאושפזים. לצערנו הרב, אנחנו תלויים גם בפניות של משרד העבודה והרווחה, שהן באחריותו ולא באחריותנו. תאמיני לי שאצלנו הם רק נטל ואנחנו לא ששים להמשיך ולהשאיר אותם שם. אבל העניין הוא בטיפול.

כמו-כן אמרתי, שהמשרד הקים ועדות פסיכיאטריות מחוזיות, הפועלות במסגרת המחוזות השונים של משרד הבריאות ברחבי הארץ. אנחנו מנסים, כמובן, לצמצם ולייעל את המערכת. האמיני לי שבזמן האחרון כל נושא בריאות הנפש קיבל תאוצה. אני עצמי והשר השתתפנו בכנסים ב"אברבנאל" ובכל מיני מקומות כדי לצמצם ככל האפשר את נושא האשפוז הכפוי ולטפל בו מאז הוא עלה לכותרות. תודה.

אשפוז ילד בכפייה בבית-חולים לחולי נפש

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הבריאות ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

על-פי דבריה של נציגת ארגון צרכני הבריאות, אושפז ילד בכיתה ד' בכפייה בבית-חולים לחולי נפש משום שלא הסכים ללכת לבית-הספר.

השנה אושפזו בהוראת הפסיכיאטר המחוזי 1,582 מטופלים. 55 מהם מאושפזים כבר יותר מ-20 שנה. רבים אינם משתחררים, למרות חוות דעת הפסיכיאטרים.

רצוני לשאול:

1. האם נתונים אלה נכונים?

2. האם יש השגחה על אשפוז בכפייה?

3. כיצד מטפל משרדך בבעיה?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתונים אינם נכונים. מתוך 6,919 קבלות פסיכיאטריות בחצי השנה הראשונה של 1996, אושפזו בהוראות אשפוז של הפסיכיאטר המחוזי 744 אנשים, ו-69 מקרים – בצו בית-המשפט. כיום מאושפדים במרכזים לבריאות הנפש בהוראות אשפוז של הפסיכיאטר המחוזי 101 מטופלים, לעומת 427 בצווי בית-משפט. מתוך צווי בית-משפט ולא מתוך הוראות האשפוז של הפסיכיאטרים המחוזיים, 55 אכן שוהים באשפוז מעל 20 שנה.

2. יש השגחה על הליך אשפוז בכפייה, המוסדרת בנוהלי ההוראה לאשפוז כפייה כדלקמן: א. הוראה של פסיכיאטר מחוזי תהיה בתוקף במשך עשרה ימים מיום נתינתה, ותקופת האשפוז על-פי הוראה כזו לא תעלה על שבעה ימים מיום האשפוז; ב. פסיכיאטר מחוזי רשאי, על-פי בקשה מנומקת בכתב מאת מנהל בית-החולים שבו מאושפז החולה, להאריך את תקופת האשפוז על-פי הוראת אשפוז בשבעה ימים נוספים; ג. הוועדה הפסיכיאטרית רשאית, על-פי בקשה מנומקת בכתב מאת המנהל, להאריך את תקופת האשפוז על-פי הוראת אשפוז בשבעה ימים נוספים; ד. כן יכולה הוועדה להאריך מדי פעם את תקופת האשפוז לתקופות נוספות, שכל אחת מהן לא תעלה על שישה חודשים.

האריכה הוועדה את תקופת האשפוז לתקופה העולה על שלושה חודשים מיום ההחלטה, רשאי החולה, קרובו או אפוטרופסו, בתום שלושה חודשים מיום ההחלטה, לפנות אל הוועדה בבקשה לדין נוסף בעניין האשפוז. על הוראות האשפוז רשאי כל אדם להגיש ערר לוועדה הפסיכיאטרית, והוועדה תדון בערר לא יאוחר מחמישה ימים מהגשתו, ובערר על הוראה לטיפול מרפאתי כפוי – לא יאוחר מעשרה ימים מהגשתו. החולה, קרובו וכן היועץ המשפטי לממשלה רשאים לערער על החלטת הוועדה הפסיכיאטרית בפני בית-משפט מחוזי בישיבתו כדן יחיד.

3. כאמור, הכללים לאשפוז ולהארכת אשפוז כפוי של חולה נפש הם חד-משמעיים ומאפשרים בדרך זו פיקוח מתמיד, המבטיח כי תיעשה בדיקה תקופתית לגבי כל מאושפז. בהתייחס למאושפדים בצו בית-משפט, על מנת לשחרר מטופל מאשפוז, יש להביא את עניינו בפני הוועדה הפסיכיאטרית המחוזית, אשר בראשותה משפטן הכשיר להתמנות לשופט בית-משפט השלום מתוך רשימת המשפטנים שערך שר המשפטים. חולה בקטגוריה זו, תדון הוועדה בעניינו לפחות אחת לשישה חודשים, וכן רשאית היא לדון בעניינו בכל עת אם ביקש זאת החולה או מנהל בית-החולים.

נוסף על כל האמור, בשל הרגישות והחשיבות שמייחס המשרד לנושא האשפוז על-פי צו בית-משפט הוא הועבר לבדיקה ולהתייחסות נוספת לפרקליטות המדינה.

התאבדויות בקרב בני נוער

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר הבריאות ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

מסקר שערכה המועצה הלאומית לשלום הילד עולה, כי בתי-חולים רבים מדווחים רק על חלק ממקרי ניסיונות ההתאבדות של בני נוער המטופלים על-ידם. לפני שלוש שנים דווח על 200 מתוך 800 מקרים ידועים של ניסיונות התאבדות.

רצוני לשאול:

1. האם נבדקו נתונים אלה על-ידי משרד הבריאות?

2. כיצד פועל המשרד להגברת אמינות הדיווחים של בתי-החולים?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הבריאות אינו מכיר את נתוני הסקר המצוטטים. עם זאת, המשרד מודע לבעיה הקיימת בפערי הדיווח במקרי ניסיונות התאבדות ופועל לשיפור הדיווח.

2. נוהל הדיווח על ניסיונות אובדניים שהוציא משרד הבריאות בשנת 1968 לא מולא באופן אחיד על-ידי בתי-החולים במהלך השנים שחלפו. לפיכך, בפברואר 1995 הוצא נוהל חדש על-ידי ראש מינהל רפואה במשרד הבריאות אל מנהלי בתי-החולים, מנהלי חדרי המיון ומנהלי האגפים הרפואיים בקופות-החולים. בכל מקרה שקיים חשש סביר לניסיון אובדני שהגיע לחדר המיון, הנוהל מחייב: א. הודעה למשרד הבריאות ללא פרטים מזהים; ב. התערבות פסיכיאטר או פסיכולוג/עובדת סוציאלית והבטחת רצף ההתערבות באמצעות הודעה והפניה לרופא המטפל; ג. שמירת ההודעה הכוללת פרטים מזהים בתיק המטופל בבית-החולים.

על מנת לוודא אכיפת הנוהל התבצעו הפעולות הבאות: הושאו הנתונים של הדיווחים הממוכנים של חדרי המיון שבהם מדווחת סיבת הפנייה לחדר המיון לדיווח המגיע למשרד מחדר המיון. אם מתגלים פערי דיווח בבית-חולים כלשהו, מונחים בתי-החולים בהתאם. הוחלט כי הפסיכיאטרים המחזיים של משרד הבריאות יבדקו בחדרי המיון את נתוני האמת של ניסיונות ההתאבדות כפי שנרשמו שם, כאשר בשלב זה מתבצעת הבדיקה בדגם ניסויי מבוקר במחוז תל-אביב בלבד, ובהמשך היא תורחב לשאר האזורים בארץ.

חזרתו של פרופסור רחמילביץ לניהול המחלקה ההמטולוגית ב"הדסה"

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הבריאות ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

מפרסום בעיתון "ירושלים" עולה, כי פרופסור אליעזר רחמילביץ חזר לנהל את המחלקה ההמטולוגית ב"הדסה", וזאת טרם פרסום מסקנות הוועדה שהקים שר הבריאות לחקירת פרשת דסי רבינוביץ, זיכרונה לברכה, שהוא היה מעורב בה.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם הסכים משרד הבריאות לכך?

3. אם לא – מה עושה משרדך?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה נכונה.

2. משרד הבריאות אינו המעסיק של פרופסור רחמילביץ; המעסיק הוא בית-החולים "הדסה". לפיכך המשך עבודתו אינו מותנה כלל בהסכמת משרד הבריאות.

3. פרופסור רחמילביץ יצא לפני כמה חודשים לתקופת שבתון ושב ממנה. במהלך תקופה זו החל משרד הבריאות בהליכי קובלנה, בהתאם להמלצות הוועדה אשר בדקה את תפקודו בכל הנוגע לטיפול בדסי רבינוביץ, זיכרונה לברכה.

כל עוד נמשך הליך הקובלנה ולא הוחלט על התליית רשיונו, אין משרד הבריאות צד בהעסקתו. עם סיום עבודת ועדת הקובלנה, ובהתאם לממצאים, יוחלט כיצד לפעול בעניינו.

שמירת סודיות של בדיקות מעבדה בבתי-חולים

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר הבריאות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

פורסם בתקשורת, כי בדיקות מעבדה ברוב בתי-החולים בארץ חשופות לעין כול. בתוצאות הבדיקות מצוינים פרטיו האישיים של החולה ומידע על מצבו הרפואי.

המצב הנ"ל פוגע לכאורה בצנעת הפרט של החולה, כאשר גם חוק זכויות החולה נכנס לתוקפו לפני כשלושה חודשים.

רצוני לשאול:

1. היש אמת בפרסום?

2. כיצד יפתור משרדך את הבעיה?

3. האם פועל משרדך לאכיפת החוק?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

בדיקות המעבדה בבתי-החולים מטופלות ככל אינפורמציה רפואית בבתי-חולים, ומתחייבת שמירה על צנעת הפרט בטיפול במסמכים אלה.

למידת ההצנעה יש משמעויות פרקטיות וכלכליות, וצריך שיהיה איזון בין הפרקטיקה של ניהול שגרת עבודה בבית-חולים לבין מידת המידור של הבדיקות.

ראוי לזכור שבדיקות המעבדה במנותק מהתיק הרפואי אין בהן עניין רב.

ייעודו הראשוני של בית-החולים הוא לטפל ביעילות בחולים, וזאת תוך כיבוד פרטיותם וצניעותם.

למעט פעולתם של העיתונאים שפרסמו את הידוע, לא ידוע למשרד הבריאות על ניצול כלשהו לרעה של ההסדרים הנוהגים בבתי-חולים לגבי בדיקות מעבדה.

מכל מקום, בעקבות הכתבה העיר משרד הבריאות את תשומת לב מנהלי בתי-החולים לחובתם להקפיד על הסדרים שיכבדו את פרטיותו וכבודו של החולה.

היו"ר ד' תיכונ:

חבר הכנסת מירום, שאלה נוספת.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני סגן השר, אדוני השיב לי, ואני מודה על התשובה, שבעקבות הכתבות שפורסמו העיר המשרד לבתי-החולים בארץ לבל תיפגע צנעת הפרט של החולים. אבל השאלה שלי היא, באיזה אופן העיר המשרד? מה היה האופן שבו פנה המשרד לבתי-החולים? והאם היתה משום אמירה מפורשת בחוזר מנכ"ל? האם היו שם הוראות ברורות מה מותר ומה אסור לחשוף? האם היועץ המשפטי למשרד הבריאות היה מעורב בעניין הזה או לא? – זאת מפני שמדובר כאן בחשיפה מאוד מדאיגה. יש לנו במדינת ישראל חוק, חוק צנעת הפרט, וצריך להקפיד בקיומו. יש לנו הצורך שהחולה יעמיד את עצמו, את פרטיו האישיים, את פרטי מחלותיו ואת עברו, כדי שהרופאים יוכלו לעשות טיפול בחולה, אבל אין כל הצדקה שבעולם שהחומרים האלה יסתובבו גלויים.

מה שאני מבקש לדעת ממך, אדוני סגן השר, אם אתה יודע – אם אתה לא יודע, אפשר שתשיב לי מאוחר יותר – כיצד ומה היה סוג הפנייה? האם מדובר באיזו הערה כללית, או שמדובר בחוזר ובהוראות מפורטות, שצריכות להבטיח שפרטים אישיים של חולים לא יהיו חשופים לעיני כול? קיימת העובדה שעיתונאים הגיעו לזה. היום אלה עיתונאים, מחר זה חוקר פרטי, מחרתיים אלה יהיו אנשים שמעוניינים לפגוע בפרטיותו או בצנעתו של החולה, וזה יכול להיות דבר נורא. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חגי מירום, על שאלתך. אדוני סגן שר הבריאות, אודה לך אם תואיל להשיב.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

כבודו הוא חבר כנסת יסודי ומעמיק, ואני ציפיתי שתסתפק בדברים הכלליים, שמשרד הבריאות הנחה ופעל כפי שהוא צריך.

אבל, אם אתה באמת מעוניין בתשובה הרבה יותר מפורטת – אדאג להעביר לך את כל הפרטים, כיצד פעל המשרד ובאיזו דרך.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

תודה.

מחירי התרופות המיובאות

חבר הכנסת נ' מסאלחה שאל את שר הבריאות ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

אזרחים רבים מתלוננים שמחיר תרופות מיובאות גבוה במאות אחוזים ממחיר אותן תרופות בחוץ-לארץ.

מחיר המולטי-ויטמין "צנטרום", המומלץ על-ידי מרבית הרופאים בארץ, הוא פי-ארבעה מזה הנהוג בארצות-הברית ובאירופה – 8.95 דולר ל-120 כדורים לעומת 101 ש"ח ל-100 כדורים.

רצוני לשאול:

1. האם משרד הבריאות מפקח על מחירי תרופות מיובאות?

2. האם יש מחירון אחיד לתרופות הנ"ל, ומדוע מחירן כה גבוה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. משרד הבריאות מפקח על מחירי התרופות המיובאות. עד כה הקריטריון היה שמחיר התרופה לא יהיה גבוה יותר ממחיר אותה תרופה בארץ המקור שממנה מיובאת התרופה, כך שלעומת מדינות אחרות, למעט מדינות הייבוא, מחיר התרופה בארץ יכול להיות זול או יקר יותר. כלומר, המחיר של התרופה מאותה מדינה שממנה היא מיובאת חייב להיות זהה למחיר פה. אבל אם מדובר במדינה אחרת – זה יכול לעלות יותר. כך נוצרים בדרך כלל הפערים.

יש לציין כי הדוגמה של "צנטרום" המוזכרת בשאלתא שלך היא באמת לא כל כך טובה, משום שמדובר בארץ בתרופה ואילו בעולם התכשיר הזה נחשב כמזון ונמכר ברשתות מזון, ולפיכך זה לא ניתן להשוואה. אבל זה לא מחליש את שאלתך. שאלתך היא עדיין בתוקפה.

2. קיים מחירון הקובע מחירים מקסימליים לתרופות, וממנו נגזר המחיר לקופות-החולים ולמוסדות המקיימים משא-ומתן עם יצרני ויבואני התרופות.

בימים אלה בודק משרד הבריאות אפשרות לביטול המונופול הקיים בתרופות, שעל-פיו רק לחברת תרופות אחת יש הרשות לייבא תרופה מסוימת לארץ. פעילות זו, אם תצא לפועל, תאפשר פתיחת הענף לתחרות ותביא להפחתת מחירים.

עם זאת, ועד לביטול המונופול, הדורש שינוי בתקנות, המשרד נערך ופועל להפחתת מחירים על-ידי השוואה למחירים בין-לאומיים בכמה מדינות, ולא דווקא בארץ המקור.

כלומר, אני חושב שתשובתי היום היא בשורה מסוימת.

כאשר נכנסתי למשרד לקחתי על עצמי גם את הנושא של אגף הרוקחות, שעוסק בכל הנושא של מחיר התרופות, שכן גם לדעתי נעשה שם עוול מסוים לגבי מחירי תרופות שאותה התייחסת אליהם בשאלתך, ואמרת בצדק, שיש אפילו פערים של 400%, וזה נכון. לכן, יש שני מישורים שעומדים לפעול בהם: 1. לבטל את המונופול, שכאילו רק חברה אחת יכולה לייבא אותה תרופה ולא אחרות; 2. אנחנו עומדים לפעול, על-ידי השוואה למחירים בין-לאומיים בכמה מדינות, לא דווקא בארץ המקור, ועל-ידי כך נוכל להגיע לממוצע הטוב ביותר, שיביא בוודאי להוזלת המחירים.

אני חושב שלפחות איש בשורה אנוכי בנושא הזה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני סגן שר הבריאות. שאלה נוספת לחבר הכנסת נואף מסאלחה. אדוני, בבקשה.

נואף מסאלחה (העבודה):

סגן השר, תודה לך, אני מאחל לך הצלחה בתפקידך.

אגב – להשוות לכמה ארצות, אני אביא לך דוגמה; אני לא רוצה להעיר הערה ביקורתית. ירדן, למשל, או מקום אחר ששם ההכנסה לנפש כל כך קטנה – יש שם הרבה תרופות שהן ממש מסובסדות. אתה יודע מה? ברשות הפלשתינית, גם מאותה סיבה – אבל חשוב מאוד להשוות אותה במקור, ואני מקווה שבאמת המשרד יבטל את המונופול.

אני רוצה לשאול את סגן השר, אם במערכת הקיימת יש מערכת בקרה במשרד הבריאות, האם לא כדאי, מדי כמה חודשים, כי אי-אפשר לעשות את הבדיקה הזאת כל חודש, גם לא טכנית, כל כמה חודשים לגשת לכמה מקומות, לכמה בתי-מרקחת, לקחת אזורים – חיפה, תל-אביב, ירושלים והפריפריה – ולבדוק, כדי לפקח על המחירים, כי אל תשכח שאנחנו צורכי תרופות בצורה מדהימה,

אני לא יודע למה, לא רק מקופות-החולים, גם באופן פרטי, ויש שכבות חלשות באוכלוסייה שכל שינוי במחיר הוא משמעותי לגביהן. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני חבר הכנסת מסאלחה. אדוני סגן שר הבריאות, בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לגבי הפיקוח, עד כמה שלי ידוע בכל אופן, קיים במדינה פיקוח בנושא התרופות, אבל אמרתי לך שאחד הנושאים שקיבלתי על עצמי במשרד הוא עניין הרוקחות, ובזמן האחרון אני מתחיל להיכנס אליו. יש הרבה תחומים שאני עוסק בהם, וגם בתחום זה אני רוצה לעשות את הרפורמות שיועילו ויזילו את המחירים. אבל לגבי הפיקוח, כמעט שאין לי ספק שיש פיקוח על המחירים בבתי-מרקחת. הבעיה, בינתיים, היא החוקים הקיימים, שמאפשרים, מבחינה חוקית, לתת להם את המחירים הגבוהים הללו. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני סגן שר הבריאות.

פיטורי רופאים מתמחים עולים בבית-החולים "שניידר"

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הבריאות ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

בית-החולים "שניידר" החליט לפטר באופן פתאומי ושרירותי 19 רופאים עולים מתמחים.

רצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. כיצד ייתכן שכל המפוטרים הם דווקא מתמחים עולים, והאם אין בכך משום אפליה?

3. כיצד יטופל הנושא על מנת לפתור את הבעיה?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן, 19 רופאים עולים קיבלו מכתבי פיטורים.

2. מתמחים אלה הועסקו על ידי בית-החולים "שניידר" ומומנו על-ידי "קרן ניו-יורק" שהפסיקה לממן.

3. הנושא נדון בוועדת העלייה והקליטה במגמה למצוא מענה לקבוצה זו. הובהר לוועדה על-ידי המשרד, שאין לפטור את קופת-החולים מחובתה לממן את הרופאים הללו עד תום התמחותם.

המרכז הקהילתי לבריאות הנפש ביפו

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר הבריאות ביום ח' בטבת התשנ"ז (18 בדצמבר 1996):

לפי דיווחים שונים, משרד הבריאות עומד לצמצם את פעילות המרכז הקהילתי לבריאות הנפש ביפו, אשר נותן עזרה נפשית לתושבים רבים בלי אשפוז של ממש. מדובר בצמצום בכוח-אדם ובביטול מחלקות שונות.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הבריאות על תוכנית זו?

2. האם אכן קיימת מדיניות של משרד הבריאות לגבי צמצום מרכזים ומרפאות קהילתיות?

תשובת סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד הבריאות אין כל כוונה לצמצם את פעילות המרכז הקהילתי ביפו ובוודאי לא לבטל כל מסגרות טיפוליות.

מרכז זה מתוכנן לעבור שינוי בכפיפותו הארגונית, ובמקום להיות כפוף ישירות לראש שירותי בריאות הנפש במשרד הבריאות יוכפף למרכז הכוללני ב"אברבנאל" במסגרת חטיבתו הקהילתית.

מטרת השינוי להפריד בין תפקידי המיניסטריין כקובע מדיניות, מבקר וקובע סטנדרדים, לבין היותו מספק שירותים ומפקח על עצמו באופן ישיר.

השינוי יביא להפעלה יעילה יותר, לרצף שירותים, לחיסכון בכוח-אדם מינהלי ובתקורות אחרות.

לא רק שהמרכז ביפו לא יצומצם אלא שיחידת היום שלו תורחב מ-20 מיטות ל-60 מיטות יום, אשר ברוח הרפורמה יועברו מהמרכז הרפואי ב"אברבנאל" לקהילה על תקציבן וכוח-האדם שלהן.

2. מדיניות משרד הבריאות היא להרחיב את השירות הקהילתי ולהשלימו באזורים הגיאוגרפיים החסרים, תוך ויסות והעברת משאבים מהמערכת האשפוזית.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לשואלים ואני מודה לך, אדוני סגן שר הבריאות, על תשובותיך הענייניות.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש], התשנ"ו-1996

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש], התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת רענן כהן, שמספרה פ/224. אדוני, בבקשה. אני מבין ששר הפנים איננו נוכח. אני אודה מאוד אם אפשר לבקש ממנו להיכנס לאולם המליאה. אדוני, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק הזאת באה לשפר את השירות שמעניקה הרשות המקומית לציבור הרחב ובעצם לסתום פרצה בחוק, שלא הגדיר באופן פורמלי מי הוא האדם הממונה על הטיפול בפניות ובתלונות הציבור.

כבוד השר הגיע, ואני מברך אותו. כבוד השר, לא אנחנו קובעים פה את הסדר. אני נמצא כאן כל הזמן.

הצעת החוק הזאת גם מקובלת על המשרד, והתחייבתי גם להוסיף לה תיקונים של משרד המשפטים. מאחר שהיא בקריאה טרומית, נתתי גם התחייבות בכתב, שאכן כל התיקונים נראים לי באמת ענייניים, כאלה שבאים לסייע לציבור – – –

שר הפנים א' סויסה:

זה אותו אדם?

רענן כהן (העבודה):

כן. הסכמתי, ונתתי גם התחייבות בכתב, שכל מה שמשרד המשפטים – – –

שר הפנים א' סויסה:

– – –

רענן כהן (העבודה):

אותו אדם. הגענו גם להסכמה לגבי העניין הזה, שכל הדברים האלה יבואו לידי ביטוי ברגע שנקיים את הדיון בוועדה, כי מבחינה פורמלית אין לנו יכולת לעשות שינויים בחקיקה לפני שהם עוברים את הקריאה הטרומית. ברגע שזה ינחת בוועדה, את כל השינויים שאנחנו צריכים לעשות – נעדכן שם.

הרעיון הוא, שכולנו רוצים את טובת הציבור, כולנו רוצים לתת אפשרות לכל אזרח שנמצא תחת פיקוד של רשות מקומית לקבל את כל הסיוע, ואם יש לו תלונה, הוא יוכל להעביר אותה.

הצעת החוק היא מסר של שירות טוב יותר והתייחסות נכונה והוגנת של הרשויות המקומיות לציבור כולו.

כל אזרח שחש נפגע ממערכת השלטון המקומית או מאחד מפקידיה יוכל לפנות לנציב תלונות הציבור ולבקש עזרה או בירור הטענה, שירות שעד היום פרוץ ולא היה מעוגן כחלק מחובת הרשויות המקומיות בחוק.

כבוד השר אמר לי שזה אותו אדם; הוא אכן יהיה אותו אדם, כי בסופו של דבר אין לנו עניין להגדיל לא את כוח-האדם ולא את ההוצאות, אלא ליצור שירות טוב יותר, יעיל יותר לציבור הרחב.

במסגרת ההצעה ייבחר נציב תלונות הציבור ברוב של חברי מועצת העיר, וחלק מהתקנות המוגדרות בחוק מבקר המדינה יחולו עליו, בשינויים המחייבים התאמה למסגרת המקומית.

כל השינויים, כל מה שצריך לעשות, ייעשה בתיאום עם משרד הפנים, במסגרת הדיון שיתקיים בוועדה. כמו-כן תוקם ועדה לענייני ביקורת, שתפקידה יהיו לבקר את העירייה ופקידיה ולדון בדוחות השונים הנוגעים לתפקודה ומתפרסמים מטעם מבקר המדינה, משרד הפנים וכיוצא באלה.

לסיכום, נדמה לי שזה אחד המסרים החשובים ביותר שאנחנו מביאים כאן לשירות האזרח במדינת ישראל. אנחנו מנסים ליצור בתוך העירייה גם איזה מסר, שכל אדם שנפגע או חש שהוא נפגע – יש לו כתובת שהוא יוכל לפנות אליה.

מטרת ההצעה היא שיפור השירות לאזרח, וסוף-סוף יהיה בכל רשות ורשות אדם שכל תפקידו יהיה לסייע לציבור בבדיקת טענותיו, ואני משוכנע שזו הצעה שתקבל את ברכת הרשויות המקומיות וכמובן את ברכת האזרחים כולם, משום שהיא באה לסייע לאזרחי מדינת ישראל. תודה, אדוני היושב-ראש; תודה, אדוני השר. אני באמת מודה על כך שהיה כאן שיתוף פעולה גם של משרד הפנים וגם של משרד המשפטים, כדי שנוכל להגיע להצעה משותפת ומושלמת, לטובת אזרחי מדינת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רענן כהן, על הצעתך.

אבקש משר הפנים להשיב על הצעת החוק. אנא ממך. לאחר מכן נעבור לשאלות לסגן שר האוצר.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההצעה המקורית אמרה, שצריך להוסיף תפקיד נוסף בכל העיריות במדינת ישראל, תפקיד של נציב תלונות הציבור. להצעה הזאת התנגדנו, במיוחד בתקופה זו, שבה אנחנו נדרשים לקיצוצים ואנו דורשים מהרשויות המקומיות לקצץ את מספר העובדים שלהן, ולא ראינו הצדקה לעניין הזה.

מאחר שהמציע הסכים, על-פי הצעתנו, לאחד את שתי המשרות האלה, את משרת נציב התלונות עם משרת מבקר העירייה, כמו שהדבר קיים במשרד מבקר המדינה, ומבקרת המדינה היא גם נציב תלונות הציבור, לא היתה לנו התנגדות לכך, ולכן, בשינויים שביקשנו, ומשרד המשפטים העבירם למציע, אנחנו תומכים בהצעה. מובן שלפרטים ולשינויים ניכנס במסגרת הדיונים בוועדות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר הפנים, על תשובתך. אני מבין שיש הסכמה.

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת החוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש], התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת רענן כהן – ההצבעה החלה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש], התשנ"ו-1996, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שיש הסכמה להעביר את ההצעה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, אדוני חבר הכנסת רענן כהן. לוועדת הפנים ואיכות הסביבה או לוועדת החוקה, חוק ומשפט? – לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

בעד – 12, נגד אין, נמנע אחד, הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש], התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת רענן כהן, עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה להכנה לקראת קריאה ראשונה. תודה למציע, תודה לשר הפנים המשיב.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

שאלות לסגן שר האוצר. אדוני סגן שר האוצר, בבקשה.

אני מבקש, אדוני, אם תואיל להשיב על שאלתא שלי, מס' 245. אנא ממך, אדוני, סגן שר האוצר.

כלי רכב ללא ביטוח במזרח-ירושלים

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר האוצר ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

לאחרונה נודע, כי יותר מ-20,000 מכוניות של תושבי מזרח-ירושלים נוסעות ללא ביטוח חובה תקף לפי החוק הישראלי, שכן התושבים מבוטחים בחברות פלשתיניות שאינן מוכרות בישראל. המצב כיום: אם רכב פלשתיני פוגע בישראלי – הוצאות הפיצוי יחולו על חברת הביטוח הממשלתית "קרנית".

רצוני לשאול:

1. מה הוא הנזק הכלכלי הנגרם לחברת "אבנר" כתוצאה מכך?

2. האם יפעל משרדך לתיקון המצב הקיים?

סגן שר האוצר ד' מגן:

לשאלתך של חבר הכנסת רפי אדרי בעניין 20,000 כלי רכב במזרח-ירושלים – ללא ביטוח.

1. אין השפעה על רווחיה של "אבנר", מכיוון ש"אבנר" משתתפת בכיסוי ביטוחי רק לגבי מבוטחים בחברות ביטוח בעלות רשיון לפעול בישראל.

2. התשובה היא כן. בעיית הביטוח של ערביי מזרח-ירושלים קשורה למהות הקשר בין האזורים האחרים שבהם חברות הביטוח מורשות לפעול, במסגרת הרשות הפלשתינית, לבין שטחה המוניציפלי של ירושלים, שעליו כידוע הוחלו החוק והריבונות הישראלית ובו מורשות לפעול רק חברות ביטוח שקיבלו את אישור המפקח על הביטוח בישראל. כיום יש מבוטחים ממזרח-ירושלים הקונים ביטוח מחברות פלשתיניות שאינן מורשות לפעול בישראל. משרד הפיקוח על שוק ההון, החיסכון והביטוח פועל להקטנת הבעיה. לשם כך נפתח בהנחיית המפקח על הביטוח סניף של "פול" חברות הביטוח במזרח-ירושלים, כדי לאפשר גישה מהירה ונוחה לתושבי מזרח-ירושלים שלא רכשו פוליסה בחברת ביטוח מסחרית ישראלית. כמו-כן הוחל בפעולות אכיפה שונות על-ידי משטרת ישראל כדי לנקוט צעדים כלפי אותם תושבים שלא רכשו ביטוח בחברות ישראליות ולמעשה עברו בכך על החוק.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר האוצר על תשובתך. אין שאלה נוספת.

מדיניות החשיפה של חברות ישראליות

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר האוצר ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

פורסם, כי ראשי האוצר יגישו לאישור הממשלה הצעה לשינוי חוק חובת המכרזים, במטרה לבטל באופן הדרגתי את ההגנה על חברות ישראליות. עד היום נהנו חברות ישראליות מיתרון של 15% על חברות זרות במכרזים ציבוריים.

רצוני לשאול:

1. מדוע מוצע התיקון הנוכחי?

2. האם הוא יחול גם על ערי הפיתוח?

3. האם אין חשש מהתגברות האבטלה והירידה בתל"ג, בעקבות ביטול העדיפות האמורה?

סגן שר האוצר ד' מגן:

1. התיקון מוצע כחלק ממדיניות החשיפה המטפלת בשווקים מוגנים וברמת מחירים. 40% מהתוצר הלאומי של ישראל נסחרים בעולם. העדפת התוצרת המקומית בהיקפי סחר כאלה יוצרת נזק כפול: האחד – עליית מחירים בשוק המקומי ואף במוצרים המהווים תשומות לייצור, כמו מחירי החשמל; השני – חוסר תמריץ למפעלים המוגנים להתחרות בשוק הבין-לאומי.

2. התשובה היא לא. ההעדפה הניתנת במכרזים לאזורי עדיפות לאומית ככאלה, מעוגנת בתקנות חובת המכרזים (העדפת תוצרת אזורי עדיפות לאומית), התשנ"ה-1995, ולכן לא תושפע מן התיקון.

3. התיקון יהפוך את המשק לתחרותי יותר ועקב כך יביא לרמת מחירים נמוכה יותר ולייעול בהקצאת המשאבים במשק.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני סגן שר האוצר, האם אתה מודע לכך שמדינות, גם באירופה, לדוגמה צרפת ובלגיה, אותן מדינות מגינות על התוצרת המקומית שם, במיוחד בכל מה שקשור בפייבר אופטי, בכל מה שקשור לכבלים, מתח גבוה ונמוך, בכל מה שקשור לייצור חשמל? האם ידוע לאדוני שגם אותן ארצות נאורות מפותחות מגינות על התוצרת שלהן?

סגן שר האוצר ד' מגן:

המדיניות כפי שידועה לנו וכפי שנבדקת על-ידינו – וחייבים להודות ולומר שגם אנחנו נבדקים על-ידי האחרים – היא מדיניות של שוק חופשי ללא הגנה מיוחדת על תוצרת הארץ. הכול נכתב ונחתם במסגרת אמנות והסכמים בין-לאומיים, וחזקה על החותמים, על כל המדינות המסודרות שחתמו על ההסכמים הללו, כי הן מקיימות את ההסכמים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר האוצר.

מפעל הפיס

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את שר האוצר ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

רצוני לשאול:

1. במהלך שנת 1996, כמה זכו בפרס הראשון ובפרס השני במפעל הפיס?

2. כמה מנויים ורוכשי כרטיסים היו למפעל הפיס ב-1 בינואר 1996, וכמה יש ב-1 בנובמבר 1996?

3. מה היה שיעור הפרס הראשון ב-1 בינואר 1996, ומה היה שיעורו ב-1 בנובמבר 1996?

תשובת סגן שר האוצר ד' מגן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מפעל הפיס הינו חברה פרטית, מוגבלת בערבות וללא הון מניות. חברי מפעל הפיס הם נציגי הרשויות המקומיות. אין לממשלה, ולמשרד האוצר בפרט, נציגות בין חברי החברה. על-פי תקנון החברה, דירקטוריון מפעל הפיס מורכב מנציגי מועצות עיריות ירושלים, תל-אביב וחיפה, ארבעה נציגי מרכז השלטון המקומי, נציג ארגון המועצות האזוריות, חבר המתמנה על-ידי שר האוצר, חבר המתמנה על-ידי שר הפנים, חבר המתמנה על-ידי ראש הממשלה ושר הפנים, וחבר המתמנה על-ידי ראש הממשלה והוא יושב-ראש הדירקטוריון.

מפעל הפיס אינו משרד ממשלתי או חברה ממשלתית, ולמשרד האוצר אין כל נתונים בנוגע למספר המנויים, רוכשי הכרטיסים, שיעורי הפרסים או מספר הזוכים.

ביקור משלחת ה"בונדס" בישראל

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר האוצר ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

באפריל 1996 ביקרה בישראל משלחת של ה"בונדס" תחת הכותרת "ירושלים 3000".

רצוני לשאול:

1. כמה עלתה שהות המשלחת בישראל?

2. מי נשא בהוצאותיה?

3. מה היתה העלות למדינת ישראל על אירוח משלחת זו?

4. האומנם נערך לכבוד המשלחת ערב באופרה שעלה למדינת ישראל 170,000 דולר?

תשובת סגן שר האוצר ד' מגן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. עלות המשלחת, שמנתה 720 איש ושהתה בארץ שמונה ימים, היתה מיליון ו-643,000 דולר, ועוד 78,000 דולר שהוצאו בשנת 1995 וניתן לשייכם למשלחת. תקבולים ממשתתפי המשלחת היו מיליון ו-310,000 דולר. תמיכת ארגון ה"בונדס" הסתכמה ב-411,000 דולר. מדינת ישראל לא שילמה עבור הוצאות המשלחת. ההוצאה האמורה של הארגון שנבעה מההפרש בין מה ששילמו המשתתפים לבין העלות היא חלק מהתקציב השנתי של הארגון לקידום מכירותיו ולא חייבה את משרד האוצר בהגדלת התקציב של הארגון.

4. בין יתר האירועים שנערכו עבור המשלחת בעת ביקורה בארץ היה ערב תרבות ואמנות ישראליות במשכן לאמנויות הבמה, אולם עלותו הסתכמה ב-93,000 דולר, ולא ב-170,000 דולר, כפי שצוין בשאלתא. ההוצאה האמורה היא חלק מסך ההוצאה לעיל.

פיצויים למפוטרי "דימונה טקסטיל"

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר האוצר ביום ח' בטבת התשנ"ז (18 בדצמבר 1996):

לאחרונה פורסם באמצעי התקשורת כי עובדי המפעל "דימונה טקסטיל" שפוטרו מעבודתם לפני למעלה מחמישה חודשים עדיין לא קיבלו את פיצויי הפיטורים.

רצוני לשאול:

מדוע לא תעביר המדינה את הפיצויים למפוטרי המפעל לאלתר?

תשובת סגן שר האוצר ד' מגן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חברת "דימונה טקסטיל" היא מפעל בבעלות פרטית שנסגר. במשך שנות פעילותה מומנה החברה, בין היתר, באמצעות הלוואות שהבנק מעמיד ההלוואה קיבל עליהן את ערבות המדינה. ערבות המדינה ניתנת מכוח היותה של החברה מפעל מאושר על-פי החוק לעידוד השקעות הון.

מאחר שהחברה לא עמדה בפירעון ההלוואות, מומשה ערבות המדינה, ולפיכך היום עומדת המדינה מול החברה בסטטוס של נושה.

בכל האמור במתן פיצויי פיטורים לעובדים בחברה הנמצאת תחת צו פירוק, העובדים הם נושים בדיון קדימה הזכאים ל קבל כספי פיצויים מן הביטוח הלאומי. צו פירוק הוצא על-ידי בית-המשפט המחוזי בתל אביב ביום 24 בנובמבר 1996.

נוכח מצוקת העובדים ב"דימונה טקסטיל" הסכימה המדינה להעמיד למפרק מימון ביניים עד שיתקבלו הכספים מן הביטוח הלאומי.

משכנתאות לבנייה מעבר ל"קו הירוק"

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר האוצר ביום ח' בטבת התשנ"ז (18 בדצמבר 1996):

מתלונה שהגיעה למשרדי נודע לי, כי קצין בצבא קבע שפנה לבנק אוצר החייל בבקשת משכנתה לדירה באלפי-מנשה זכה בתשובה, כי בנק אוצר החייל אינו נותן משכנתאות מעבר ל"קו הירוק". כמו כן ידוע לי, כי בהשתלמות בכירים שנערכה בבנק קיבלו העובדים הנחיה שלפיה אין לתת משכנתאות לבנייה מעבר ל"קו הירוק".

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. באיזו סמכות החליט מנכ"ל בנק אוצר החייל למנוע משכנתאות?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר האוצר ד' מגן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ככלל, אין המפקח על הבנקים מתערב בשיקולים העסקיים של הבנקים בעת מתן הלוואות, לרבות שיקולים בדבר טיב הביטחונות וסוגם.

עם זאת, פנה המפקח על הבנקים אל הבנק האמור בבקשת הבהרה, והבנק הבהיר כי אין הנחיה כלשהי של הנהלת הבנק שניתן להבין ממנה שאין הבנק נותן כלל הלוואה של משכנתה לבנייה מעבר ל"קו הירוק". ההיפך הוא הנכון, באשר הבנק נתן ונותן גם היום הלוואות כאלה לתושבים מעבר ל"קו הירוק".

אם אכן נתקל חבר הכנסת בדש במקרה או בתופעה העומדים בניגוד להבהרות אלו, אני מציע כי יפנה את האזרח ליחידת פניות הציבור של הפיקוח על הבנקים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר האוצר, על תשובותיך.

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – הבראה), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת ד' ראם)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – הבראה), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת דוד ראם; הצעת חוק פ/644.

חבר הכנסת אופיר פינס, הפסדת את התשובה העניינית של סגן שר האוצר בכמה שניות.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אני עד שהוא נכח כל הזמן באולם ויצא מהאולם בדיוק בדקה הקריטית.

היו"ר ר' אדרי:

יכול להיות שאנחנו נתחשב בכך ונעבור לאחר מכן לתשובה.

אדוני חבר הכנסת ראם, בבקשה.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, התיקון להצעת החוק של מי שהוכר כנכה על-פי חוק רדיפות הנאצים בא כשר ועדת השרים לענייני חקיקה תומכת בתיקון הזה שהנושא של הבראה יוכר כטיפול רפואי. אנחנו יודעים שהדור הזה שנפגע בשנות ה-40 בשואה הנוראה מכול עדיין חי וקיים בקרבנו, ואני חושב שצריך לעשות הכול כדי להמשיך ולעזור לו.

בחוק הזה לא ניתן, למי שיוצא להבראה מטעמים רפואיים, לקבל החזר כספי. מבקרת המדינה מציינת זאת בדוח שלה.

אני בא כאן היום לבקש מחברי חברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק, הקובעת שנושא ההבראה יוכר כטיפול רפואי, ומי שיצא להבראה כטיפול רפואי, כל כספו יוחזר לו. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דוד ראם.

אודה לסגן שר האוצר אם יואיל להשיב. אדוני, בבקשה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, בשנת 1992 גיבש הרופא הראשי של הלשכה לשיקום נכים החלטה, שלפיה כל נכי רדיפות הנאצים המתוגמלים על-ידי הלשכה לשיקום נכים זכאים להבראה שנתית כחלק אינטגרלי של הטיפול הרפואי בהם. על יסוד החלטה זו משולם אוטומטית ללא צורך בגשת בקשה מהנכה מדי

שנה סכום של כסף המהווה תמורה לשבעה ימי הבראה. התלונה שחבר הכנסת ראם מתייחס אליה, ועליה הוא מתבסס בהצעת החוק, מתייחסת לתקופה שקדמה לשינוי הנ"ל.

גם אם במשרד האוצר היו כאלה אשר חשבו כי החקיקה לא תוסיף ויש להשאיר את הנוסח הקיים, ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה לתמוך בהצעת החוק, ואני מציע לתמוך בהצעת החוק ולהעבירה לדיון בוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר האוצר.

יש בפני הצעה אחרת של חבר הכנסת אבנר חי שאקי, המבקש להסיר. אדוני, לרשותך חמש דקות מעל הדוכן. זה התקנון – אם ההנמקה מהמקום – כמה דקות, ומי שמבקש להסיר עומדות לרשותו חמש דקות מעל הדוכן.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מברך על היוזמה של חבר הכנסת ראם.

אברהם פורז (מרצ):

אז למה אתה עולה לדוכן ומבקש להסיר את הצעת החוק? זה לא בסדר. אתה צריך לברך על המוגמר.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מתנגד פורמלית, הודעתי ואודיע. לצערי הרב, צריכים פעם אחת לשנות את העניין הזה, אבל, כמובן, עליתי לדוכן כדי לתמוך בגופם של דברים.

אני בא לומר, כמי שהכיר בשנים האחרונות מקרוב מאוד את שרידי השואה בארץ ואת הבעיות של כל נפגעי הנאצים, שהגעתי למסקנה – ואני שמח שהמסקנה הזאת זכתה לאישור של הכנסת בדמות חוק ששינה את המצב שהיה קיים לפני שנה וחצי, והיום התגמול לעשרות אלפי משפחות של ניצולי שואה בארץ גדול בהרבה משהיה קודם לכן. תוקן עוול מסוים, אם כי אי-אפשר לתקן עוול תיקון רטרואקטיבי, אבל אפשר פרוספקטיבית לתקן באותן שנים שהקדוש-ברוך-הוא נותן לאותם ניצולי שואה.

אני רוצה לומר, כמי שבאמת נמצא במגע מתמיד עם הארגונים השונים ועם ארגון הגג שלהם, המצב של ניצולי השואה, של רבים רבים מהם, רבבות, הוא קשה ביותר. לתת להם הבראה – זה הדבר המינימלי, מפני שרבים מהם נזקקים לסייעוד, רבים מהם נמצאים במצב בריאות ירוד ביותר, רבים מהם, הסכום הניתן להם אינו מצליח לכסות את ההוצאות המינימליות שהם נזקקים להן כדי לכסות את ההוצאות בפועל שהם מוציאים. הם נזקקים לעזרה של קרובים, לעזרה של ידידים, לעזרה של מכרים, אבל זה עניין למדינה לענות בו.

לכן, אין מנוס מכך שהמדינה באמצעות חוק – ואני מברך את סגן השר על כך שהביא את הסכמת האוצר ומשרד האוצר ושר האוצר להעברת החוק הזה לוועדה, מפני שהוא יתקן משהו מאותו עוול מתמשך של שנים שהיה נחלתם של רוב ניצולי השואה החיים בישראל.

כדאי שהכנסת תדע, שלמרות התיקונים שהתקבלו בחוק, ואף שיחסיית שופר המצב, עדיין מצויים רבים במצב קשה ביותר.

חוקקנו בכנסת הזאת חוק, שאני הייתי בין יוזמיו, לטובתם של חסידי אומות העולם – ואני מברך על כך – כדי להכיר תודה. הכרת הטוב היא תכונה יהודית ואנושית נעלה, וכדאי לנו ככנסת לאמץ אותה.

במקרה הספציפי הזה מדובר בכך שהאנשים האלה יצאו להבראה ממושכת קצת יותר, שהיא בשבילם לא רק הבראה לשם הבראה אלא הבראה כאמצעי ריפוי. מכאן החשיבות הגדולה של החוק הזה ומכאן הצורך המידי לעשות הכול, מפני שהאנשים האלה, למרבה הצער, כלים והולכים.

את הנקודה הזאת הבהרתי לכמה מחברי הבונדסטאג מגרמניה שהיו פה לפני שבועיים. אמרתי להם: עד שאתם תדונו בהצעות הללו, חלק גדול מניצולי השואה כבר לא יהיו בין החיים. הדבר הזה הוא מן המפורסמות. למרבה הצער, זה אנושי, והרבה-הרבה מניצולי השואה שהיו זכאים לקבל הטבות לא יזכו לכך כי הם הלכו לעולמם.

לכן, אלה שנשארו נאחל להם אריכות ימים. הם זכאים לכך שמדינתם, מדינת ישראל, תתקן לגביהם עיוות של שנים.

אני מברך אותך, ידידי סגן שר האוצר, על בהירות תשובתך, על ההסכמה החד-משמעית של האוצר. אני חושב ששבעה ימים אינם תקופה מספקת להבראה לאלה. מי שראה אותם במאותיהם באים לאספות וראה איך הם נראים, מה מצב בריאותם, מה מצב הסייעוד שלהם, עד כמה קשה להם לחיות עם כל זיכרונות העבר, גם פיסית וגם נפשית, יבין שהחוק הזה רק יתקן מקצת מן הקצת של העוול הגדול שהיה מנת חלקם כ-40 שנה ומעלה. לכן, יבורכו היוזמים ותבורך הממשלה אם היא תאמץ זאת, ואין ספק שטוב תעשה הכנסת אם תאשר את ההצעה העומדת לפנינו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת אבנר חי שאקי, על דבריך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש הערה לסדר.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, דווקא בשאלה כל כך רצינית כפי שעלתה כאן, אני רוצה להעיר הערה לסדר. עם כל הכבוד לחבר הכנסת הוותיק והשר לשעבר אבנר חי שאקי, אני חושב שכאשר יש הצעת חוק שהממשלה תומכת בה וחבר הכנסת המציע מבקש את אישור הכנסת להעברתה לקריאה ראשונה, מן הראוי שתינתן אפשרות רק לחבר הכנסת שמתנגד להצעת החוק, כי אחרת אנחנו יכולים לעשות שימוש לרעה בהליך הקיים בכנסת, במובן זה שאדם יירשם להתנגד לחוק וידבר בעדו, וייגרע חלקם של אותם אנשים שמבקשים להפנות את תשומת לב הכנסת לנקודות כלשהן שאינן מצדיקות את העלאת החוק, על מנת שחברי הכנסת ישתכנעו אם להצביע בעדו אם לאו.

מצאתי לנכון להעיר את ההערה הזאת דווקא בחוק זה, שכולנו מאוחדים סביבו, כפי שהיטיבו לומר גם המציע חבר הכנסת ראם וגם המתנגד הפורמלי, יקירנו, הפרופסור וחבר הכנסת אבנר חי שאקי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת ריבלין, על דבריך, שהם במקומם. אני חושב שהערתך נכונה.

אבקש להסב את שימת לב ועדת הכנסת, שיש אולי צורך לדון בתיקון התקנון בסוגיה הזאת.

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת החוק ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון הבראה), התשנ"ז-1996,

לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

16 בעד, אין נגד ואין נמנעים. הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון – הבראה), התשנ"ז-1996, נתקבלה בקריאה טרומית והיא עוברת להכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכספים, כהצעתו של סגן שר האוצר. אני מודה לכם.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

על-פי הערתו והצעתו לנהוג לפני משורת הדין כלפי חבר הכנסת אופיר פינס, אני מבקש מאדוני סגן שר האוצר; על-פי הצעתך לנהוג לפני משורת הדין, מפני שחבר הכנסת פינס חיכה לתשובה שלך והיה בסביבות אולם המליאה. אני אודה לך אם תואיל להשיב על שאלתא מס' 336 שלו בדבר מפעל הפיס. בבקשה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

(קורא את התשובה על שאלתא מס' 336, ראה לעיל.)

גם אם אנו נמצאים משני עבריו של המתרס הפוליטי, וקטונתי מלחלק ציונים לחברי הכנסת – אבל כל מי שרואה את חבר הכנסת אופיר פינס-פז שוקד ולומד ומתעניין וסורק את כל התחומים שהוא רוצה לשרתם, אני מבטיח לך שגם אם העניין הזה איננו לגמרי בתחום משרד האוצר, אנו נפנה למפעל הפיס לשקוד על תוכנה כלשהי, כדי ללקט את הפרטים שביקשת אותם בשאלתא המקורית, וננסה לענות על כל השאלות שלך.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך, אדוני סגן שר האוצר.

חבר הכנסת פינס-פז, האם יש לך שאלה נוספת? לא, אתה מסתפק בתשובה. אני מודה לשואל, חבר הכנסת פינס, ולסגן שר האוצר על תשובתו.

הצעת חוק ניירות ערך (תיקון – תקופת צינון), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/557, הצעת חוק ניירות ערך (תיקון – תקופת צינון), התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל. אדוני, בבקשה, הנמקה מהמקום. אני מבין שגם כאן יש הסכמה של סגן שר האוצר. בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק שלי מטילה תקופת צינון על עובדי הרשות, כאשר התפיסה שלי מדברת על כך שבכמה תחומים צריך להטיל תקופות צינון בין תחום מסוים שאדם עוסק בו במגזר הציבורי, ולאחר מכן – במגזר הפרטי. ההצעה שלי אומרת: עובד הרשות לא יוכל להיות חבר בבורסה או לעסוק במסחר בניירות ערך, אלא אם כן עברו שישה חודשים מיום סיום עבודתו ברשות.

דרך אגב, ההצעה הזו נוגעת בכמה נושאים שהיו בעבר בקשר לחברים בבורסה ועובדי הרשות. לכן, זו תכליתה. אני שמח שהממשלה תמכה, ותומכת, בהצעה זו, ואני מבקש, אם הכנסת תתמוך בה, להעביר אותה לוועדת הכספים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם יחזקאל, על הצעתך. אודה לסגן שר האוצר אם יואיל להשיב. אדוני, בבקשה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק היא לתמוך בהצעת החוק. ואם תורשה לי גם תרומה פרטית מניסיוני, גם כיושב-ראש וחבר הוועדה לענייני ביקורת המדינה, אני מציע למציע לחשוב על תקופת צינון מינימלית בת שנה, ולא חצי שנה. אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לאדוני סגן שר האוצר.

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת חוק ניירות ערך, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ניירות ערך (תיקון תקופת צינון),

התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 17, נגד אין, נמנעים אין. הצעת חוק ניירות ערך נתקבלה בקריאה טרומית והיא עוברת לוועדת הכספים – אני מבין שאדוני סגן שר האוצר מסכים לכך – להכנה לקריאה ראשונה.

אני מודה למציע, חבר הכנסת אברהם יחזקאל, ולסגן שר האוצר על הסכמתו.

הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – הקלות בדמי ביטוח

למשפחות ברוכות ילדים), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – הקלות בדמי ביטוח למשפחות ברוכות ילדים), התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת חנן פורת. אדוני, בבקשה. אנא ממך, הנמקה מהמקום.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בראש ובראשונה אני רוצה להודות לחבר הכנסת רענן כהן, ראש האופוזיציה – – –

קריאה:

יושב-ראש.

חנן פורת (מפד"ל):

יושב-ראש סיעת העבודה, שהיה נכון לאפשר לנו להעלות את החוק הזה, חרף העובדה שהוועידה שלהם מתקיימת היום.

החוק הזה הוא חוק פשוט בתכלית, ואין צורך ממנו. כיום, משפחות ברוכות ילדים, אין להן אפשרות להכניס את כל ילדיהן למכונית פרטית, שיש בה בסך הכול מקום לארבעה נוסף על הנהג; בדרך כלל, אם יש לך אשה ושלושה ילדים, אתה כבר נמצא במצב שהרכב מלא, ואם יש לך יותר משלושה ילדים, אין לך אפשרות להסיע את משפחתך ברכב, והמשפחות נאלצות לרכוש רכב מסחרי גדול יותר. דא עקא, הן נדרשות לשלם דמי ביטוח לפיצויי תאונה וכדומה, והעלות היא גבוהה מאוד. כתוצאה מכך, הרכב הזה נחשב כרכב מסחרי, אבל הוא איננו מסחרי, הוא משמש את המשפחות – והחויב גדל והולך – לצרכים הפרטיים שלהן.

הצעת החוק הזאת, בפשטות, באה לתקן את הדברים ולומר, שמשפחה שיש לה יותר משלושה ילדים והיא רוכשת רכב שכל המשפחה יכולה להיכנס אליו, לא תזדקק לשלם את דמי הביטוח כרכב מסחרי, אלא הרכב יוכר כרכב פרטי, עם כל ההשוואות המתבקשות מכך.

אני שמח מאוד שההצעה הזו הוכרה על-ידי ועדת שרים לחקיקה כהצעה שהם תומכים בה, ועל כן יכולתי לנמק אותה מן המקום. אני גם מקווה שחקיקה מזרזת תביא להקלה ממשית מאוד למשפחות ברוכות ילדים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת פורת, על הצעתך. אדוני סגן שר האוצר, אנא ממך תשובתך.

משה גפני (יהדות התורה):

אולי ברשותך, יש הצעת חוק דומה שלי – ההצעה הבאה. אולי סגן השר יענה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני דורש הצבעה אישית על ההצעה של חבר הכנסת גפני.

קריאה:

לא – – –

היו"ר ר' אדרי:

אם אדוני סגן שר האוצר יסכים, לי אין התנגדות. אולי הוא רוצה להשיב פעמיים לשני חברי הכנסת.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אני רוצה לענות בהגינות וביושר ולומר, שאם הצעות החוק תוגשנה יחד ואשיב יחד, יהיה לי הרבה יותר קל לענות, וזה לא בדיוק ישרת את האינטרסים של המציעים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר האוצר.

חנן פורת (מפד"ל):

יש הבדל?

היו"ר ר' אדרי:

אם יש הבדל, אולי ברשותכם – – – יש התנגדות.

קריאה:

אין התנגדות.

היו"ר ר' אדרי:

יש. יש חבר כנסת שמתנגד ומבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פורת. אדוני סגן שר האוצר, אודה לך אם תואיל להשיב על הצעתו של חבר הכנסת פורת. אדוני, בבקשה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אגף שוק ההון, הביטוח והחיסכון מפרט כאן, בדברי התשובה שהוא מציע, ומבקש להדגיש, כי ככל שמספר הנוסעים ברכב גדול יותר כן גדל הסיכון שיותר אנשים ייפגעו כתוצאה מתאונה. במקרה המוצע מדובר ברכב מסחרי, שנועד להסיע יותר מחמישה נוסעים – דבר שמגדיל את הסיכון הביטוחי. מאחר שהביטוח מכסה את נושא הרכב הביטוח, הרי שהפרמיה המתאימה לסיכון במקרה זה צריכה להיות יקרה יותר לעומת הפרמיה ברכב פרטי המסיע בדרך כלל פחות נוסעים.

עוד אנחנו מדגישים, כי ההסדר המוצע הקיים לרכב נכים שהוא שווה לרכב פרטי נעשה על סמך ההוכחה הסטטיסטית, שאף שמדובר ברכב מסחרי גדול, הסיכון נמוך יותר, משום שעל-פי רוב יש רק שני נוסעים ברכב, המקום מאחור נועד להחסנת עגלת הנכים, ואין מקום לנוסעים נוספים, ובכל מקרה לא מוסעים בו נוסעים מעבר לקיים ברכב הפרטי.

סך ההכנסות מפרמיות הביטוח מתומחרות כך שיכסו את סך ההוצאות בגין תביעות. הפחתת דמי הביטוח לחלק מסוים באוכלוסייה כמבוקש עלולה לגרור העלאת דמי הביטוח לאוכלוסיית מבטחים אחרת – דבר שאינו הוגן ואף אינו נכון כלכלית.

אמרתי והדגשתי, שזו עמדת אגף שוק ההון, הביטוח והחיסכון. ועדת שרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק תומכת בהצעה, ומובן שאני מחרה מחזיק אחריה ומציע לכנסת לתמוך בהצעה. לגבי הצעות אחרות, שנשמע כאן בהמשך, תשובת ועדת השרים אינה זהה בדיוק, אבל, אני מציע שנשכם את הדברים בהמשך. על כל פנים, אני מדגיש בפני חבר הכנסת חנן פורת והכנסת: אנחנו, כממשלה, מציעים להעביר את ההצעה, טכנית, בקריאה טרומית, ואת הוויכוחים המעמיקים נעשה בוועדת הכספים לאחר האישור – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אני מציע: ועדת החוקה, חוק ומשפט.

סגן שר האוצר ד' מגן:

ועדת החוקה, חוק ומשפט – מקובל עלי. אבל, אני אומר, חבר הכנסת חנן פורת, שבחוק הזה לא נתמוך באופן אוטומטי כשנעסוק בו בקריאה ראשונה. שם יש לנו הרבה מה לברר, מה לדבר, מה להציע ולשנות.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לסגן שר האוצר. יש הצעה אחרת של חבר הכנסת אברהם פורז, המבקש – –

אברהם פורז (מרצ):

זו הצעה להסיר.

היו"ר ר' אדרי:

– – להסיר. אם היית מחכה ומקשיב, הייתי מוסיף: להסיר.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני שם נפשי בכפי והולך לומר דבר שהוא מאוד לא פופולרי, אבל אני אומר אותו: הגיע הזמן להפסיק לקרוא למשפחות ברוכות ילדים – ברוכות ילדים, ולהפסיק לעודד משפחות גדולות.

חנן פורת (מפד"ל):

הופה.

אברהם פורז (מרצ):

משפחות גדולות הן, בסופו של דבר, נטל גם על המשפחה וגם על הציבור.

קריאה:

– – –

אברהם פורז (מרצ):

נכון. אני אומר: משפחות גדולות הן נטל גם על המשפחה וגם על הציבור.

יצחק כהן (ש"ס):

למה זה?

רפאל פנחסי (ש"ס):

מאיפה היה לך – – –

אברהם פורז (מרצ):

אני לא מציע שנגיע למצב של סין. תיכף תשמע מה אני מציע. אני מציע להפסיק לעודד משפחות גדולות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש.

אברהם פורז (מרצ):

זה לא טובת הציבור בישראל.

יוסי כץ (העבודה):

הייתי מוכן להצביע עבורך – – –

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

בושה וחרפה.

יוסי כץ (העבודה):

אתה חי לפי – – –

היו"ר ר' אדרי:

נשמעים פה דברים יוצאי דופן, שלא מקובלים על חברי הבית. עם זאת – – –

אדיסו מאסלה (העבודה):

יש חוק משפחות ברוכות ילדים? מה תעשה אתו?

קריאה:

– – –

היו"ר ר' אדרי:

אני אתן. אני אתן לך, אדוני. חברי הכנסת, אני מבקש: יש זכות דיבור גם למי שיש לו דעות אחרות. הבטחתי שאתן להשמיע דעה סותרת, ואתן – בסדר? לכן, אודה לכם – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

הוא רוצה שיהיה פה רוב ערבי? מה הוא רוצה?

היו"ר ר' אדרי:

אבקשכם – – –

אברהם פורז (מרצ):

לא. אני גם נגד משפחות גדולות אצל הערבים, חבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אבקשכם להקשיב בסבלנות.

אדיסו מאסלה (העבודה):

יש משפחות ברוכות ילדים. מה ייעשה אתן?

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת. אדוני, אני לא רוצה לקרוא בשמות. אף אחד מהציבור לא מקשיב למה שאתם אומרים. אודה לכם אם תואילו לאפשר לחבר הכנסת פורז לומר את דבריו, ואני אתן להביע את הדעה האחרת.

חיים דיין (העבודה):

— — — חתולים.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כדי להביא את זה מהכלל אל הפרט – כאשר נוסעים במכונית הרבה נוסעים, והם ייפגעו בתאונה, חלילה, כל אחד מהילדים האלה שנמצאים במכונית יצטרך לקבל פיצוי מלא, ואני תומך בפיצוי מלא. לשון אחרת, כשמבקשים ממי שיש לו מכונית שבאמת מסיע מעט נוסעים לסבסד את מי שיש לו מכונית עם הרבה נוסעים, זה דבר שהוא בעיני לא סביר לגמרי. מדובר בביטוח, ובביטוח כל אחד משלם לפי הסיכון שלו.

דבר נוסף – הסידור הכפוי של "אבנר" הולך להיגמר בעוד חצי שנה. בעוד חצי שנה כל חברת ביטוח תהיה רשאית להחליט על דעתה היא אם היא רוצה לבטח או שלא לבטח. התוצאה תהיה, שאנשים שחבר הכנסת חנן פורת רוצה להגן עליהם, לא ימצאו מבטח, כי הם יהיו בעלי מכונית גדולה, שהסיכון בה במקרה של תאונה הוא גדול, אבל הפרמיה נמוכה, ולכן לא שווה לבטח אותה.

יצחק כהן (ש"ס):

משה גפני (יהדות התורה):

אברהם פורז (מרצ):

נראה שאז יבואו למדינה שתסבסד את הביטוח הזה.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש.

אברהם פורז (מרצ):

רבותי, אני אומר לכם שיש גבול לגודל הרצוי של המשפחה. משפחה לא יכולה להיות – עד אין-סוף ילדים. זה לא לטובת המשפחה, לא לטובת הילדים ולא לטובת כלל הציבור.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אברהם פורז (מרצ):

אמרתי את זה כדבר ראשון. בעיני, צריך לחזור סוף-סוף לשימוש במלים "משפחה מרובת ילדים". לכן, אני רוצה להסיר את הצעת החוק.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת פורז.

חברי הכנסת, מאחר שהנושא חשוב ושמעתי תגובות מחברי הכנסת, אני מאפשר למציע ואאפשר גם לחבר הכנסת מקסים לוי להביע את דעתם בסוגיה הזאת.

ראשון, על-פי התקנון, חבר הכנסת המציע, חבר הכנסת פורת. חמש דקות – מותר לך על-פי התקנון, סעיף 137.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ר' אדרי:

אני נוהג על-פי התקנון, אדוני. מותר לחבר הכנסת המציע להשיב לחבר הכנסת המתנגד מעל דוכן הכנסת.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת פורז לא רוצה ילדים. שיגיד אם הוא רוצה כלבים וחתולים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני עוד מעט מדבר, הרי יש לו הצעה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, למען האמת, לא התכוונתי כלל להתייחס ולעלות פעם נוספת כדי להביע את עמדתי, מפני שהייתי סבור שהצעת חוק זו, שמוגשת מהמקום, באמת תזכה לתמיכה מצד כל חלקי הבית. אבל אני סבור שהדברים החמורים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת פורז אינם יכולים להישאר ללא תגובה.

קודם כול אני רוצה לומר ביטוי אישי, ולא הייתי אומר זאת אלמלא דבריו של חבר הכנסת פורז, שפוגעים גם בי ובמשפחתי. אני, ברוך השם –

סגן שר האוצר ד' מגן:

בלי עין הרע.

חנן פורת (מפד"ל):

– – זכיתי, בלא עין הרע ובחסדי השם יתברך, למשפחה בת עשרה ילדים ועוד בת אחת מאומצת. אני עד לשמחה הגדולה של משפחה ברוכת ילדים, שבה כל אחד בא לידי ביטוי וכל אחד מממש עצמו, ויחדיו, כפי שאומרים הפסוקים בספר תהילים: "אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך, בניך כשתלי זיתים סביב לשלחנך. הנה כי כן יברך גבר ירא ה'".

דבריו של פורז, בשורשם, הם דברים כל כך אנטי-יהודיים, כל כך נגד כל אותה רוח שבה אנחנו מברכים – אחותנו את היי לאלפי רבבה; נגד כל אותה ברכה שמתברך אברהם אבינו – והיה זרעך כעפר הארץ, ככוכבי השמים. עומד מולו חבר בכנסת ישראל, פורז, ומדבר על צמצום. אני שמח מאוד שלא הפלגת ודרשת אולי חקיקה כמו בהודו, שקובעת שלאחר מכסה של שניים או שלושה ילדים מעקרים את ראש המשפחה, כדי שחלילה לא יביא עוד ילדים לעולם.

אברהם פורז (מרצ):

יש אמצעים נוספים.

חנן פורת (מפד"ל):

כן, יש אמצעים נוספים, אני מכיר את זה. אולי תחייב את האנשים להשתמש באמצעים האלה? איזו חרפה, איזו בושה.

אינני רוצה לחשוך בך, מפני שאני מכיר אותך כאדם ישר, שהדברים האלה נובעים מכך שסקטורים, מעגלים מסוימים בתוך עם ישראל – והדברים האלה ייאמרו גם לגבי אוכלוסיות של ערבים ואחרים – זוכים היום למשפחות ברוכות ילדים.

חיים אורון (מרצ):

זה בא לידי ביטוי בנקודות זיכוי ובעובדה שעבור הילד החמישי אתה מקבל פי-שישה.

חנן פורת (מפד"ל):

הקו שמציע אברהם פורז, אם הוא יתקבל – תקשיב היטב – יוביל לידי כך שהוא ידרוש גם את הביטול הזה, כי מי שהקו המנחה – – –

חיים אורון (מרצ):

— — —

חנן פורת (מפד"ל):

אני מדבר כלפיו, אני לא מדבר אליך, ג'ומס.

חיים אורון (מרצ):

יש כלים – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אני דיברתי כלפי הקו העקרוני שהציג פה חבר הכנסת אברהם פורז. מי שמציג קו כזה, שמשמעותו היא שצריך לצמצם את גודל המשפחות, מחר באמת יגיש הצעת חוק כדי לצמצם גם את נקודות הזיכוי, על-פי אותו עיקרון. אני צודק או לא? דבר ביושר, אברהם פורז. הוא יציע את ההצעה הזאת כדי לצמצם את גודל המשפחות.

אני חושב שדברים כאלה אינם יכולים לעבור ללא תגובה.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני נוהג באיזון, אני נותן להביע את כל הדעות. חבר הכנסת גפני, אני לא נוהג לקרוא בשמות. אדוני יש לו עוד מעט הצעה והוא יכול להביע את דעתו במסגרת ההצעה. אודה לכם אם תואילו לאפשר לחבר הכנסת פורת לסיים את דבריו.

חנן פורת (מפד"ל):

נכון, ההצעה שלי משתלבת בראייה כוללת שלפיה המדינה צריכה לעודד את המשפחות ברוכות הילדים, והדבר הזה הוא חשוב מאוד גם מנקודת מבט חברתית, גם מנקודת מבט לאומית וגם מנקודת מבט סוציאלית.

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה מתכוון לשני העמים, אני מבין.

חנן פורת (מפד"ל):

אני אמרתי "לאומית" והתכוונתי למובן הכולל. הרי הזכרתי קודם את הדברים האלה גם כלפי הערבים. אנחנו לא מציעים, חלילה, שהצעה כגון זו תהיה רק לגבי מעגל אחד, אחרת היתה זו הצעה גזענית. אני חושב שבוודאי גם האוכלוסייה הערבית, שיש בה משפחות ברוכות ילדים, צריכה לעודד את ההצעה הזאת לגבי אדם שנזקק לרכב שנקרא כיום "מסחרי". אבל אני אומר – שייוצר מצב שבו איזו נורמה, שלפיה צריכים לצמצם את גודל המשפחות, תתקבל בארץ הזאת? אוי לנו.

חבר הכנסת אברהם פורז, נוסף על החומרה שבדבריו יש לך, לפי דעתי, גם חוסר ידע. פה מדובר על חוק שהוא חוק ביטוח חובה – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

אתה תפסיד את הרוב.

חנן פורת (מפד"ל):

– – ואין אפשרות לשום חברת ביטוח למנוע את החוק הזה ולהגיד למשפחה: אני לא מוכנה לבטח אתכם. אני מבקש שהכנסת כולה תתאחד לתמיכה בחוק הזה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת פורת. חבר הכנסת מקסים לוי, אדוני, בבקשה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אני בז לדברים האלה שאמרת, פורז, משום שמשפחות ברוכות ילדים במדינת ישראל – זו הצלה אמיתית. במדינות אחרות, נאורות, כמו צרפת, אתה יודע מה נותנים לאותן משפחות ברוכות ילדים? – חינוך, תחבורה ועוד עידוד. במדינת ישראל חבר כנסת יעלה על הבמה הזאת ויאמר כך על משפחות ברוכות ילדים? זאת בושה וחרפה. אני חושב שאתה חייב להתנצל.

אינני נכנס להצעה, אם היא צודקת או לא צודקת, ואמר מי שאמר: יש קצבאות ילדים. אבל משפחות אלו עומדות היום בפני סכנה של מצב שבו הן צריכות להתקיים ולקיים ולהעמיד ילדים לנוכח בעיות של חינוך וחברה, ואתה בא לכאן ומעליל עלילה נגד ילודה במדינת ישראל? עוד לא קם אדם שדיבר בבית הזה על הדברים האלה.

אני מבקש ממך לקום כאן ולהתנצל על האמירה הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת מקסים לוי. חבר הכנסת יצחק כהן, אחרון.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני לא בא לדבר לגופו של עניין. יש לי הצעה לנשיאות הכנסת, שנוסף על מזכירה ויושב-ראש יהיה גם פסיכיאטר קבוע –

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא הקשבתי.

יצחק כהן (ש"ס):

– כי לפעמים חברי הכנסת אומרים פה דברים שנוגעים באי-שפיות, אז שיהיה פסיכיאטר קבוע לטיפול מייד, דחוף, בדברים – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

– – –

חיים אורון (מרצ):

תן לי לומר משפט.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

חיים אורון (מרצ):

אני לא אשתתף בהצבעה. אמרתי את מה שאמרתי קודם בנושא המנגנונים שאני חושב שהם הנוכחים לשפר את מעמדן של משפחות ברוכות ילדים. אבל, אם בדבריו של פורז נשמעה נימה כנגד משפחות ברוכות ילדים בתור שכאלה, היא לא מקובלת עלי, ולכן לא אצביע. אני חושב שהכלי שמוצע פה, כל פעם לשנות בנקודה זו או אחרת, הוא לא נכון, מפני שאי-אפשר לגעת בכל נקודה בנפרד.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, של חבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 23

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון הקלות

בדמי ביטוח למשפחות ברוכות ילדים), התשנ"ז–1996,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 23, נגד – 1, נמנעים אין, הצעת החוק של חבר הכנסת חנן פורת עוברת לוועדה. אני מבין שמקובל שהצעת החוק תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה. אני מודה למציע, אני מודה לסגן שר האוצר.

הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – הקלות בדמי ביטוח לרכב מסחרי המשמש להסעת נוסעים ללא שכר), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/692, הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – הקלות בדמי ביטוח לרכב מסחרי המשמש להסעת נוסעים ללא שכר), של חבר הכנסת משה גפני. הנמקה מהמקום. אדוני סגן שר האוצר, גם אתה תשיב מהמקום.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מגיש הצעת חוק דומה ומפורטת קצת יותר. היא לא מדברת כלל על הנושא של משפחות ברוכות ילדים. העניין הזה אינו מוזכר כלל. אני תמה על מה שהיה בהצעת החוק הקודמת. אני מדבר על מה שנעשה בתקופה האחרונה, לגבי כלי רכב גדולים שאינם מסחריים. מטבע הדברים, הביטוח על רכב מסחרי גבוה יותר. אני מציע בהצעת החוק, כי כאשר יש לאדם רכב גדול אבל הוא אינו משמש לצורכי מסחר – דמי הביטוח או חלקם יהיו מותרים לניכוי מההכנסה המחייבת של בעל הרכב או של בן זוגו. זאת אומרת, ברכב המסחרי, ככל שדמי הביטוח גבוהים יותר, הם מנוכים אחר כך מההכנסה לצורכי ניכוי מס. על-פי הצעת החוק הקיימת, לא התאפשר לנכות את דמי הביטוח מההכנסה. לא יכול להיות בשום פנים ואופן, שכאשר אדם רוכש רכב לצרכיו הפרטיים ולא לצורך מסחרי, הוא יצטרך לשלם ביטוח כמו עבור רכב מסחרי.

אני לא מבין על מה הזעקה שנשמעה כאן. אני מציע להעביר את הצעת החוק הזו, כמו את הצעת החוק הקודמת, לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת גפני. אנא תשובתך, אדוני סגן שר האוצר.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, כפי שאמרנו קודם, ההצעה בהחלט דומה לקודמתה, וכדי לעשות סדר וגם צדק, צריך להזכיר, שיש הצעה שלישית מטעם חברי הכנסת שאול יהלום ואברהם רביץ, אלא שבשלושה דיונים שונים של ועדת השרים לחקיקה ולאכיפת החוק התקבלו, אולי בגלל טעות ואולי בגלל חוסר תשומת-לב, החלטות שונות.

לגבי ההצעה של חבר הכנסת גפני, נאמר כי אנחנו מודיעים לחבר הכנסת כי ועדת השרים, בהסתמכה על הודעת משרד האוצר, לא תתנגד להעלאתה של ההצעה לקריאה טרומית. אבל, אם הצעת החוק האמורה תועלה במליאת הכנסת לקריאה ראשונה, הממשלה, מכוח סעיף 56 בתקנות לעבודת הממשלה, תתנגד להצעת החוק, ואנחנו רושמים לפנינו כי במסגרת חוק "אבנר" תיבחן האפשרות לקבוע תמריץ ביטוח מיוחד עבור רכב מסחרי לצורכי שימוש פרטיים.

אני אומר את הדברים, אדוני היושב-ראש, כי פניתי הבוקר למזכירות הכנסת בבקשה שגם ההצעה של חברי הכנסת יהלום ורביץ תעלה היום, משום שהם קיבלו תשובה אחרת לגמרי, האומרת שאין הם יכולים להעלות את הצעתם. אני מקווה כי לפי התיאום עם מזכירות הכנסת, הם יעלו את ההצעה בשבוע הבא, כך שנוכל לדון בשלוש ההצעות הללו בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני מזכיר: התמיכה של הממשלה היא תמיכה טכנית בשלב הקריאה הטרומית. לעניין הקריאה הראשונה, הגישה והדיונים הם אחרים. הם לא מחייבים את הממשלה, להיפך – הם מחייבים את המציעים לקבל את מה שהממשלה כבר אמרה לכם בדיונים הלא-פורמליים באמצעות עובדינו.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לסגן שר האוצר על דבריו. חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גפני. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת דברי אני רוצה לברך את החברים מעראבה, שנמצאים כאן, ולומר להם אהלן וסהלן.

אני רוצה להתייחס בכמה משפטים לדבריו של חבר הכנסת פורז: בימים האחרונים אנו עדים למתקפה. זה החל בנשיא המדינה, שדיבר על ההתרבות של הערבים והחרדים, זה נמשך בגיל קופטש, שתקף ודיבר על אלה שמתרבים כמו שפנים, והוא התנצל בפני השפנים ולא בפני החרדים והערבים. זה שיא החוצפה, לדעתי.

לצערי הרב, חבר הכנסת פורז, לא כל האנשים גרים בצפון תל-אביב, לא כולם כמוך, שכל מה שחשוב להם הוא צער בעלי חיים – חתולים, עכברים וכלבים שמסתובבים. יש כאלה שרואים במילוי המצווה הזו חלק מהערכים ומשמירת האנושיות. אני צריך לומר שזו גם מצווה דתית – פרו ורבו בתורה, וגם אצלנו.

צריך לומר בצורה ברורה, שהמאבק למען המשפחות ברוכות הילדים צריך להיות מאבק חוצה מפלגות, ללא כל קשר לנטייה הפוליטית. זה כולל את הערבים, זה כולל את החרדים, זה כולל את הספרדים, זה כולל את עדות המזרח.

היו"ר ר' אדרי:

אל תקפח את האשכנזים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

וגם האשכנזים, אבל לא אותם אנשים שאומרים כי יש משפחות שצריך להעניש אותן, כיוון שהן ברוכות ילדים. מתחילים להוציא שם רע למשפחות מרובות ילדים, כאילו יש בכך רע, כאילו זו סטיגמה, כאילו זו קללה. לאן הגענו?

צריך לומר, כי למשפחות האלה מגיע כל הסיוע מהמדינה כמדינת רווחה. צריך לומר שהצעת החוק לא מיטיבה מספיק עם המשפחות ברוכות הילדים, מאחר שבחוק הבטחת הכנסה יש סעיף שרירותי ומעוות שאין בו כל היגיון, שמשפחה ברוכת ילדים המחזיקה ברכב לצורכי הסעה ושימוש של המשפחה – נשללת ממנה הזכאות להבטחת הכנסה, אפילו אין לה מקור הכנסה אחר. עצם העובדה שהמשפחה מחזיקה ברכב מנועי – ללא קשר לערכו של הרכב – היא עילה אוטומטית לשלילת הזכאות. כאילו הם ביצעו פשע, ומענישים אותם על-ידי שלילת הזכאות, ורק משום שהם מחזיקים ברכב מנועי. מצד שני, אם יש לאדם וילה בסביון או בהרצלייה-פיתוח – הווילה הזו אינה שוללת ממנו את הזכאות. מעריכים איזו הכנסה תיאורטית יכולה לצמוח לו מהווילה הזו ומנכים אותה מגמלת הבטחת ההכנסה.

בחקיקה הקיימת, גם בחקיקת הרווחה הקיימת, יש, לדעתי, פגמים ועיוותים הגורמים עוול למשפחות ברוכות הילדים, והגיע הזמן לתקן את העוול הזה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע על דבריו.

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת החוק של חבר הכנסת גפני, בדבר פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – הקלות בדמי ביטוח לרכב מסחרי המשמש להסעת נוסעים ללא שכר) – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון הקלות בדמי ביטוח לרכב מסחרי המשמש להסעת נוסעים ללא שכר) התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 19, נגד – 1, נמנעים אין. הצעת החוק של חבר הכנסת גפני נתקבלה בקריאה ראשונה, והיא עוברת לוועדת חוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה. כאמור, סגן שר האוצר הודיע על הסתייגותו.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: תשובות על שאלות שהופנו לשר העבודה והרווחה. אודה לאדוני שר העבודה והרווחה אם יואיל להשיב על שאלות. בבקשה, אדוני, הדוכן לרשותך.

הסעת נערים מפגרים לבית-הספר

חבר הכנסת ד' ראם שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ד בחשוון התשנ"ז (6 בנובמבר 1996):

פורסם כי עשרה נערים ונערות מפגרים אינם לומדים מאז תחילת השנה הואיל והמוסד שבו למדו נסגר והרשויות מסרבות לממן את הסעתם למעון החדש (רצ"ב תצלום הכתבה).

רצוני לשאול:

1. האם, כיצד ומתי יפעל משרדך להסדרת הסעת הנערים לבית-ספרם החדש?

2. איזה פתרון חלופי יימצא לנערים אם לא תתאפשר הסעתם לבית-ספרם החדש?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. החניכים במעון דיור "עמית" הופנו למסגרות החינוך על-ידי ועדת השמה של משרד החינוך, היות שמשרד החינוך הוא האחראי לביצוע חוק החינוך המיוחד. החוק מחייב, בין השאר, לדאוג להסעה ולליווי לחניך. משרד העבודה והרווחה פנה למשרד החינוך ולעיריית לוד בנושא, אולם העירייה סירבה להשתתף במימון ההסעות, שעליו היא מקבלת החזר ממשרד החינוך.

לאחר פניית המועצה לשלום הילד לבג"ץ הוסדר הנושא, ולשמחתי הילדים מוסעים כיום למסגרות החינוך, כמתחייב מחוק החינוך המיוחד.

חימום בתי קשישים ערבים בעכו

חבר הכנסת נ' מסאלחה שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

מספר הקשישים הערבים בעכו מגיע ל-430. הם מתפרנסים אך ורק מקצבת זיקנה, ללא מקור פרנסה נוסף, ומצבם הכלכלי הוא מן הקשים בארץ.

עכו לא נכללת באזורים שמקבלים סיוע לחימום בתי קשישים בחורף.

רצוני לשאול:

האם תיכלל העיר עכו ברשימת הערים והכפרים הזכאים לסיוע לחימום, ואם לא – מדוע?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הסיוע הניתן לזקנים בחימום בחורף לא ניתן לכל הזקנים, מסיבות תקציביות. לכן חולקה הארץ לשלוש קטגוריות, והן: אזורים קרים מאוד, קרים ולא קרים.

העיר עכו נכללה, לאחר בדיקת השירות המטאורולוגי, בקטגוריה השלישית, ולכן בשלב זה אין באפשרותנו, לצערי, לסייע להרחיב את הקטגוריות ולכלול גם את הקשישים בעכו בין הקשישים הזכאים לחימום בחורף.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת נואף מסאלחה. בבקשה, אדוני.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מתפלא עליך. תשובה עניינית יבשה כל כך. אתה יודע איזה מצב יש בערים המעורבות. אני מציע לך לבקר בעכו, אני מציע לך לבקר בעיר העתיקה – מתחת לקו העוני. זה לא שאני קובע זאת. אני גם הייתי סגן שר וביקרתי ואני מבקר. לך תראה את הקשישים האלה. זה לא נטל כל כך כבד על תקציב המדינה ועל התקציב שלך לתת עוד תנורים, חימום או שמירה לזקנים ולישישים שם, משני העמים.

אני מבקש ממך לבדוק את זה עוד הפעם. לא שבאתי ובחרתי בעכו כי היא יותר טובה מערים אחרות, אלא המצב בעכו, נקודתית, הוא מצב קשה מאוד. הרי יש יוצאים מן הכלל. שר או המנכ"ל שלו נוסעים, מבקרים ורואים, והשר מחליט לגופו של עניין. הרי לא מדובר לא במיליונים ולא במיליארדים, ואתה מציל נפשות. מה אתה רוצה מזקן, שלפעמים אינו יכול אפילו לשרת את עצמו? חימום צריך לתת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת מסאלחה. בבקשה, אדוני שר העבודה והרווחה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני רוצה לומר, שהבעיה היא בקטגוריה השלישית, ולא דווקא בעכו, אלא מדובר בעשרות יישובים נוספים ברחבי הארץ. אני מוכן לשקול את זה במכלול, אבל אני לא אהיה מוכן לתת לעכו ולקפח יישובים אחרים.

נואף מסאלחה (העבודה):

כן, במכלול, אדוני.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אם אצטרך לבוא לקראת עכו, זאת אומרת שאצטרך לבוא לקראת עוד עשרות יישובים, ומדובר בתקציב גדול. אבל, אני מוכן, לפי בקשתך, לבדוק שוב את הנושא ואת העלות הכספית הכוללת של כל הקטגוריה השלישית.

היו"ר ר' אדרי:

תודה.

יישום חוק קבלני כוח-אדם

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

חוק העסקת עובדים על-ידי קבלני כוח אדם מחייב, בסעיף 2, כל קבלן כוח-אדם להצטייד ברשיון.

רצוני לשאול:

1. כמה קבלני כוח-אדם ביקשו עד כה רשיון, ולכמה מהם כבר ניתן רשיון?

2. כיצד מפקח המשרד על ביצוע הוראות החוק הנ"ל לגבי תנאי העבודה של עובדים אצל קבלן כוח-אדם?

3. כמה מפקחים מונו לצורך ביצוע הוראות חוק זה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

1. חוק קבלני כוח-אדם נכנס לתוקף ב-22 בספטמבר 1996, ועד כה הגישו 110 קבלנים בקשות לרשיון.

עד כה ניתנו רשיונות לשלושה קבלנים, ולגבי שאר הבקשות נערכת בדיקה. הבדיקה כוללת בדיקת יציבותו הכלכלית של הקבלן על-ידי רואה-חשבון, בדיקת הפרשות של הקבלן לקרנות שונות והוצאת תעודת יושר מהמשטרה.

2. החל מתחילת 1997 יחל הליך מסודר של בדיקת זכויות העובדים המועסקים על-ידי קבלני כוח-אדם, לאחר שכל מערך המידע והבקרה על קבלני כוח-אדם עבר הליך של מחשוב.

3. עד כה מונו לנושא 14 מפקחים.

היו"ר' אדרי:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. גברתי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, קודם כול אני מברכת אותך על כך שחוק שנכנס לתוקפו רק בספטמבר, אתה כבר מצאת את הדרך נכונה גם להפעיל אותו, וזה דבר חשוב מאוד. אני מקווה שהבדיקות יהיו רציניות.

בנושא הזה של קבלני כוח-אדם ולשכות עבודה פרטיות רציתי לשאול אותך: היום התפרסם שיש הצעה שהלשכות האלה יוכלו לתת תעודות אבטלה, זאת אומרת, אישורי אבטלה, ורציתי לשמוע את דעתך, כי נראה לי שאם זה יקרה, אפשר בעצם לתלות מנעול על שירות התעסוקה הממלכתי, לסגור את המנעול ולתת את המפתח לשר האוצר. תודה.

היו"ר' אדרי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

לכאורה את צודקת, אבל זה דבר שצריך לעמוד לדיון ממש בדקות אלה בישיבת הממשלה. אני מוכרח לומר לך, שלפני הדיון בממשלה אני לא יכול להביע את דעתי, אם כי בגדול – לאותה הצעה שמציע האוצר אני מתנגד. יכול להיות, שאם יקבלו את העמדה שלי לגבי שינויים אחדים, אני אהיה בעד, אבל אני לא יכול לומר כרגע את הדברים, לפני שנקיים דיון בממשלה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אנחנו עוברים לשאלת הבאה, מס' 330. השואל אינו נוכח.

נסים דהן (ש"ס):

על-פי התקנון, אם השואל אינו נוכח, חבר כנסת אחר יכול לבקש, ברשות יושב-ראש הישיבה, להשמיע בכל זאת את התשובה. ברשות היושב-ראש, אני מבקש שהתשובה הזאת תישמע בכל זאת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מצטער, אומנם הייתי מאוד רוצה, אבל אני לא יכול.

אפי אושעיה (העבודה):

זה תלוי ביושב-ראש הישיבה.

ענת מאור (מרצ):

אבל בכל זאת חברי הכנסת שנמצאים פה – – –

היו"ר ר' אדרי:

בדרך כלל לא עושים זאת, אבל אם הדבר הוא כל כך חשוב, אדוני, אם אדוני חושב שזה עומד על סדר-היום הציבורי, אני אאפשר את זה.

נסים דהן (ש"ס):

לפחות בזכות השאלה הנוספת שאני אשאל.

היו"ר ר' אדרי:

איזו שאילתא זאת, אדוני?

נסים דהן (ש"ס):

330.

היו"ר ר' אדרי:

בעצם אין שאלה נוספת בנושא הזה, אבל אם יש דבר מיוחד שאדוני חושב שכן חשוב שנדע אותו, אני מבקש ממנו שיעלה את הנושא.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני השר, ראיתי שאילתא על חברה ששמה "ישראיר". אני רוצה להודיע לכל באי הבית – וזה מתוך ידיעה אישית ומתוך צפייה בעיני שלי – שבכל שבת עובר מעל ביתי מטוס "אל על"; לא מטוס "ישראיר", אלא מטוס "אל על" טס בשבת. אף שמוצהר כלפי כל העולם ש"אל על" לא טסה בשבת, אדוני, אני מודיע חד-משמעית: כל שבת, בשעה 15:30, מטוס "אל על" עושה את דרכו ממזרח למערב, לכיוון נמל התעופה לוד. הייתי רוצה שגם זה יבדק.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת דהן.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, אני אקרא גם את התשובה על השאילתא או שאענה רק על השאלה של חבר הכנסת דהן?

היו"ר ר' אדרי:

אם יש מה להשיב, בבקשה, אנא ממך, אדוני. אם אתה רוצה לבדוק, אדוני השר – – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

לא, אני שואל אם לקרוא את התשובה על השאלתא של חבר הכנסת יהלום.

היו"ר ר' אדרי:

לא. התשובה על שאלתא זו תועבר לפרוטוקול.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני מופתע מאוד, חבר הכנסת נסים דהן, אבל אין שום ספק שאני אבדוק את זה בצורה יסודית עוד במהלך השבוע הזה.

נסים דהן (ש"ס):

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

אם כן, כנראה השאלה חשובה.

משה גפני (יהדות התורה):

ההערה של חבר הכנסת נסים דהן ממש מדויקת.

חיים אורון (מרצ):

אלה מטוסים של מושכרים.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אם ההערה אכן מדויקת, נטפל בזה כפי שמתחייב בחוק.

חיים אורון (מרצ):

אלה מטוסי "אל על" מושכרים.

היו"ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת אורון, אתה כבר משיב בשם הממשלה? אתה עוד לא מונית לשר התחבורה, עוד לא. אולי במשך הזמן.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

טיסות חברת "ישראייר" בשבת

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

על-פי מודעה שפורסמה ב"דיעות אחרונות" בכ"ג בחשוון התשנ"ז (5 בנובמבר 1996), טסה חברת "ישראייר" משדה-דב בשבת.

רצוני לשאול:

1. האם חברת "ישראייר" ועובדי שדה-דב קיבלו היתר לעבודה בשבת?

2. אם כן – לכמה עובדים ניתן ההיתר, והאם השדה והחברה הנ"ל עומדים במספר המותר?

3. אם לא – מה הם הצעדים שנוקט המשרד?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד העבודה והרווחה לא נתן היתר להפעלת חברת "ישראייר" בשבת.

3. חברת "ישראייר" הגישה בקשה להיתר עבודה בימי המנוחה, ומפקחי המשרד בודקים את הבקשה בימים אלה.

תשלומי מפרנסת יחידה לביטוח הלאומי

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

כאשר הגבר בין בני הזוג הוא המפרנס היחיד, תשלומי הביטוח הלאומי ומס הבריאות שלו כוללים גם את אשתו. כאשר האשה היא המפרנסת היחידה, תשלומיה אינם מכסים את בעלה.

רצוני לשאול:

מה ייעשה לתיקון אפליה זו בין גברים לנשים?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על-פי חוק הביטוח הלאומי, כל מי שמלאו לו 18 שנה והוא תושב, מבוטח בביטוח חובה, למעט אשה נשואה שאינה עובדת. אשה נשואה שאינה עובדת מבוטחת בזכות בעלה, שממשכורתו מנוכים דמי הביטוח הלאומי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני השר, על תשובתך העניינית.

שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני השר, מייד אשאל את שאלתי הנוספת, אבל קודם אני רוצה להעיר שתי הערות בקצרה.

ההערה הראשונה היא לגבי אכיפת חוקי העבודה. אני רוצה להדגיש, שיש חוקי עבודה רבים שלא נאכפים, ביניהם חוקים בדבר תשלום שכר מינימום, עובדים זרים ועובדים מהשטחים שלא זוכים לתנאים שמגיעים להם, ואני חושבת שחייבים לתת על כך את הדעת בהקצאת משאבים לאכיפת החוקים.

בתור יושבת-ראש השדולה למען הילד אני רוצה להפנות אליך, אדוני השר, גם ידיעה שפורסמה היום, שבמוסד רשמי, ממשלתי, הכו העובדים נערים, ונציגי משרדך טענו שזאת הנחיה חינוכית. אני אעביר את כל הפרטים לאדוני השר ואבקשו לבדוק את העניין, כי קשה לי להאמין שהשר, שאני מכירה את גישתו, נותן לכך גיבוי.

לגבי השאילתא, אני רוצה לומר שהתשובה לא התייחסה לנקודה המרכזית בשאילתא שלי. שאלתי היתה כיצד ייתכן שכאשר האשה היא המפרנסת – לא כשהיא עקרת בית, כי, כידוע, כבר שינינו את זה בחוק – והיא יוצאת בשליחות המשפחה, בעלה לא מקבל את תשלומי הביטוח הלאומי, בעוד כאשר הגבר הוא המפרנס שניהם מקבלים, ויש פה אפליה רצינית בין נשים לגברים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אנא, אדוני השר, תשובתך.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני לא רואה את האפליה, וזאת מסיבה פשוטה. לפי החוק, ברגע שהאשה היא המפרנסת היחידה, היא לא יכולה לבטח את בעלה, היות שבעלה כבר מבוטח מכוח זה שבכל מקרה הוא מבוטח מגיל 18, גם כאשר אינו עובד. לכן אין צורך שינכו משכרה פעמיים, גם עבור בעלה, היות שהוא מבוטח בכל מקרה, ואין צורך שהיא תשלם עבור בעלה. היא גם ממילא מבוטחת בזכות בעלה, ואם היא עובדת, מנכים משכרה. בעלה מבוטח בכל מקרה מכוח החוק, ומגיל 18 הוא כבר מבוטח. לכן התשובה שמסרתי עונה גם על השאלה הזאת.

ענת מאור (מרצ):

אביא לך פרטים על מקרה ספציפי – – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אשמח לקבל ולבדוק את הדברים.

אשר לשאלה שהעלית בעניין אותו מוסד שעובדיו הכו ילד, אשמח לקבל את הפרטים בהקדם, עוד היום אם אפשר. כי אם אומנם כך קרה שם, זה חמור מאוד, ואני רוצה לבדוק את הנושא.

ענת מאור (מרצ):

תודה רבה לאדוני השר. אמציא לך את הפרטים.

הטיפול בילדים עניים

חברת הכנסת ס' לנדבר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

מדברים רבות בנושא העוני ההולך וגדל במדינה.

עוני של מבוגרים הוא קשה; עוני של ילדים, זו טרגדיה שתלווה אותם כל החיים.

רצוני לשאול:

1. מה היא תוכנית משרדך למלחמה בעוני, ובמיוחד בעוני של ילדים?

2. מה הם האמצעים שמשרדך נוקט כדי שילדים לא ייפגעו מעוני הוריהם וישתתפו בחיי החברה כשווים בין שווים?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ההתמודדות עם בעיית העוני והמלחמה בו הן אחד היעדים המרכזיים שהצבתי לעצמי מייד עם כניסתי לתפקיד.

הנתונים על ממדי העוני בישראל, שפורסמו על-ידי המוסד לביטוח לאומי, מראים כי אחוז המשפחות העניות בישראל ירד לראשונה זה שש שנים, ובתוך זה חלה גם ירידה מסוימת באחוז הילדים העניים. למרות נתונים מעודדים אלו, ברור שמדובר בבעיה קשה, ובכוונתי להתמודד אתה בשתי צורות: ראשית, ביוזמתי הוקמה מועצה לאומית לצמצום הפערים בחברה ולמלחמה בעוני, שמתחילה לפעול בימים אלו. תפקידיה של המועצה יהיו לבחון את מכלול הנושאים הקשורים לעוני ולפערים, לא רק בתחום השכר, אלא גם בנושאי חינוך, תעסוקה, שירותים חברתיים, שירותי בריאות ועוד.

בכוונתי אף להגיש לממשלה תוכנית משלימה, בהמשך לתוכניות למלחמה בעוני שהופעלו בשנים 1994 ו-1995, ולרפורמה בדמי הביטוח הלאומי, שהקטינה את תשלומי דמי הביטוח לעובדים בעלי שכר נמוך.

מפוטרי "דימונה טקסטיל" – אוקטובר 1996

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר העבודה והרווחה ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

רצוני לשאול:

1. האם קיבלה לשכת התעסוקה דרישה מ"כיתן דימונה" לעובדים בתחום הטקסטיל עם פיטורי העובדים ב"דימונה טקסטיל"?

2. מדוע לא הפנתה הלשכה עובדים כאמור, מייד עם הפיטורים? האם בעיה ביורוקרטית מנעה זאת? האם בשלב מאוחר יותר הפנתה הלשכה עובדים ל"כיתן דימונה"?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לשכת התעסוקה קיבלה ממפעל "דימונה טקסטיל" דרישה לכ-25 עובדים בענפי הטקסטיל.

2. לאחר הפיטורים עוכבה השמתם בעבודה, עד שיוסדר נושא הפיצויים שישולמו להם.

עם הסדרת הנושא, הופנו 28 דורשי עבודה לתשלובת "כיתן בע"מ", מתוכם תשעה ממפוטרי "דימונה טקסטיל" וחמישה ממפוטרי "כיתן בית-שאן".

נתונים נוספים: בסך הכול פוטרו בענף הטקסטיל באזור הדרום – 139 עובדים בדימונה, שבעה בירוחם ו-31 בבאר-שבע. נמצאה עבודה בענף הטקסטיל לתשעה מפוטרים מתוכם.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני השר, אבקשך להשיב על שאילתא מס' 243, של חבר הכנסת ראם, שנמסרה לפרוטוקול ולא נקראה. כאשר היא נמסרה לפרוטוקול היה חבר הכנסת ראם בסביבת אולם המליאה. מאחר שאנחנו נוהגים לפנים משורת הדין, וגם רוצים לחסוך בזמן, אודה לאדוני אם יאיל להשיב על השאילתא.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 243, ראה לעיל.)

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר.

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד ראם.

דוד ראם (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, האם השר לא חושב לקבוע בתקנות, שסכסוך שמתקיים בין רשויות, רשות מקומית או ארגון כזה או אחר, לא יפגע בהסעה של תלמידים לבית-הספר, ובוודאי לא בתלמידים מפגרים? כי זה הדבר שקורה היום, כאשר בכל מקרה של סכסוך כזה משאירים את הילדים הנכים האלה בבית, ואתה יודע את הקושי שיש למשפחות של ילדים כאלה להסתדר אתם בבית.

אני חושב שנעשה טוב אם נקבע בתקנה או בחוק, שסכסוך כלשהו לא יפגע בהסעת הילדים לבתי-הספר, כל אחד לבית-הספר המתאים לו.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אדוני השר, תשובתך בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אשמח לבדוק את העניין, למרות העובדה שמקרים כאלה כמעט שאינם קורים. הרשות מקבלת החזר, כך שאינני רואה מבחינתה כל סיבה שלא לשלם זאת. אבל אשמח לבדוק את הנושא, כדי להבטיח שזה לא יקרה שוב, אם אומנם הדברים האלה קורים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר העבודה והרווחה, על תשובותיך הענייניות. אני גם מודה לשואלים.

הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן-זוג), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת א' מאסלה)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/769, הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן-זוג), של חבר הכנסת אדיסו מאסלה.

לפנינו ארבע הצעות דומות, ואני מבקש משר העבודה והרווחה להשיב על ארבע ההצעות במשולב.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הן לא דומות – – –

היו"ר ר' אדרי:

אבל הן באותו נושא, ותהיה תשובה אחת על כל ארבע הצעות החוק.

חבר הכנסת אדיסו מאסלה, בבקשה. הנמקה מהמקום.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ראשית אני רוצה לברך את הממשלה על תמיכתה בהצעת החוק. אני גם מצפה מכל סיעות הבית לתמוך בחוק הזה.

לפי החוק הקיים, עובד אינו זכאי להיעדר ממקום עבודתו בשל מחלת בן-זוגו. לפיכך מוצע לקבוע, כי כל עובד במשק יוכל להיעדר בשל מחלת בן-זוגו ולזקוף עד שישה ימים בשנה על חשבון ימי המחלה שצבר.

עובד שבן-זוגו חולה במחלה ממארת נדרש לעתים קרובות לשהות עם בן-זוגו ולסייע לו, הן בעת אשפוז בבית-חולים והן בעת טיפולים ממושכים ומכאיבים, וכן בבית המשפחה. בשל כך נעדרים לא אחת עובדים כאלה מעבודתם תקופות ממושכות ותלויים ברצונם הטוב של מעבידיהם לאפשר להם להיעדר מן העבודה. לא אחת הם נתונים לאיומים כי יאבדו את מקום עבודתם אם ירבו להיעדר בשל מחלת בן-זוגם.

לפיכך מוצע לקבוע, שעובד שבן-זוגו חולה במחלה ממארת יהיה זכאי ל-60 ימי היעדרות בשנה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת מאסלה.

הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן/בת זוג), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת א' אושעיה)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק פ/759, הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן/בת זוג), של חבר הכנסת אפי אושעיה. אדוני, הנמקה מן המקום.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטרף לברכה ששמענו ומודה לממשלה על שאישרה את הצעת החוק.

אני מבקש לומר, שהצעת החוק הזו הובאה באמצעותי למליאת הכנסת על-פי בקשתו של עמוס עדן, יושב-ראש ארגון עובדי חברת החשמל במרחב הצפון. אני מציין זאת, כי אני רואה חשיבות גדולה מאוד בקשר שבין הבוחרים לנבחרים ובעובדה שמן השטח מציעים הצעות ממשיות שהחברה הישראלית זקוקה להן. אני מכיר זאת גם מהיותי מזכיר מועצת הפועלים.

ועכשיו לעצם העניין. המצב המשפטי הנוכחי מאפשר לעובד שעמו ילד שלא מלאו לו 16 שנים לזקוף עד שישה ימים בשנה של היעדרות בשל מחלת ילדו, על חשבון תקופת המחלה הצבורה של העובד.

היה ילד חולה במחלה ממארת, זכאי העובד להיעדר עד 60 ימים בשנה. גם בשל מחלת הורה שמלאו לו 65 שנה מרשה לו החוק עד שישה ימי היעדרות בשנה על חשבון תקופת המחלה הצבורה. לעומת מקרים אלה, אין החוק מתייחס אל עובד אשר בן-זוגו חלה ומתקשה בתפקוד היומיומי. הצעת חוק זו באה לתת מענה על הצורך האמיתי של עובד לסעוד את בן-זוגו שחלה ואינו מסוגל לתפקד בכוחות עצמו. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת אושעיה.

הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות בשל מחלת בן-זוג), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת י' כץ)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק פ/853, הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות בשל מחלת בן-זוג), של חבר הכנסת יוסי כץ. אדוני, בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעה זו נועדה להשלים פרק בחקיקת העבודה שלנו. אחרי שבכנסת הקודמת קבענו בחקיקה מתקדמת, שעובד יהיה זכאי להיעדר מן העבודה כדי לטפל בהוריו או בילדיו בשעת מחלה, הרי עכשיו אנחנו משלימים וקובעים את הדבר הטבעי ביותר, לאפשר לעובד או לעובדת להיעדר מן העבודה כדי לטפל בבן-הזוג. זה גם תורם כמובן, ויתרום, לחיי המשפחה, וזה בוודאי גם ישלים בצורה צודקת את החקיקה.

כפי שנאמר כאן, היוזמה לחקיקה באה דווקא, וזה הדבר המיוחד, אני חושב, מטעם יושב-ראש הוועד הצפוני של עובדי חברת החשמל. ואף שהציבור הזה הוא ציבור חזק שידע לעמוד על שלו, דווקא ההצעה הזו נועדה, ברגע שתהפוך חוק מחייב, לעזור לכלל העובדים במדינת ישראל, כלומר, בעיקר לעובדים הלא-מאורגנים. ויפה עשו עובדי חברת החשמל, בראשותו של עמוס עדן, שהניחו בפנינו, חברי הכנסת, את היוזמה הזאת.

תודה, כמובן, לממשלה על ההסכמה להשלמת הליך החקיקה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת כץ.

הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות בשל מחלת בן-זוג), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/909, הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות בשל מחלת בן-זוג), מאת חבר הכנסת הירשזון.

בבקשה, חבר הכנסת הירשזון, הנמקה מן המקום.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי שלא לחזור על דברי קודמי, שפירטו את הנושא. אומר רק מלה טובה לשר העבודה והרווחה החדש על שגילה רגישות ועל שממשלת ישראל אכן אישרה זאת. על כך מגיע לו יישר כוח. אני מקווה שהנושא הזה באמת ישלים את החקיקה שהחלה בכנסת הקודמת. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת הירשזון על דבריו.

אני מבקש מאדוני שר העבודה להואיל להשיב על ארבע הצעות החוק שמציעים חברי הכנסת מאסלה, אושעיה, כץ והירשזון.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה באמת להודות לכל חברי הכנסת שהיו ערים לנושא הרגיש והחשוב הזה. כפי שהם ציינו, הממשלה גם אישרה את ההצעה. אני מציע להעביר זאת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לשר העבודה והרווחה על תשובתו.

אנחנו עוברים להצבעה על כל הצעת חוק – – –

משה גפני (יהדות התורה):

– – –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה. הצעה אחרת לחבר הכנסת משה גפני, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אדיוס מאסלה. בבקשה, אדוני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר העבודה והרווחה, ראשית אני רוצה לומר שארבע הצעות החוק הן הצעות חיוביות, חשובות וראויות. אני גם רוצה להצטרף לברכה לך, שר העבודה והרווחה, ולממשלה שתומכת בהצעות החוק הללו.

הייתי מבקש ממך, אדוני השר, כדי שאני אוכל לתמוך בהצעות הללו: יש שני דברים שהייתי רוצה להעיר אליהם את תשומת הלב גם של המציעים וגם שלך, אדוני השר. ההגדרה של בן-זוג – מהי? מה ההגדרה שאתה, או משרדך, או ועדת השרים, או מה הממשלה אומרת לגבי העניין הזה של בן-זוג? כל מערכת החוקים שהעביר חבר הכנסת יוסי כץ בכנסת הקודמת בהיותו יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה היא מערכת חוקים סוציאליים והיא ראויה מאוד. וזה באמת, כפי שהוא אמר, השלמה או המשך ההשלמה – כי אני מבין שלא נסיים בעניין הזה – של העבודה הרבה שנעשתה בעניין הזה.

אנחנו יודעים שברגע שיש חוק, החוק אומר בן-זוג. מה זה בן-זוג? האם מוגדר בחוק והאם יובהר באופן חד-משמעי על-ידי משרדך בוועדת העבודה והרווחה כשהנושא יובא לדיון, להכנה לקריאה ראשונה, שבן-זוג זה אדם נשוי שנשוי לאשה או אשה שנשואה לגבר כדת וכדין, וכאשר אחד מבני-הזוג חולה במחלה תהיה האפשרות הראויה והנכונה, כפי שאמרתי, לקחת ימי מחלה על מנת לטפל במשפחה? הייתי רוצה לשמוע ממך, אדוני השר, מה כוונת המשרד בעניין הזה לקראת הכנה לקריאה ראשונה.

דבר נוסף, אני הייתי מבקש לדעת עוד דבר. כאשר אשה יולדת ומדובר במשפחה שיש בה ילדים, האשה נמצאת בבית-החולים ואינה יכולה לטפל במשפחה, ואז בן-הזוג, במקרה הזה הגבר, צריך לטפל במשפחה. האם גם אז לפי דעתך, כבוד השר, ניתן להרחיב את הצעת החוק הזו בהכנה לקריאה ראשונה, לאפשר גם במקרה הזה את המצב שבו בן-הזוג יוכל לטפל במשפחה?

אודה לך אם תשיב לי על שני הדברים האלה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת משה גפני.

אדוני השר רוצה להשיב? בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

לגבי אשה יולדת, ודאי שאני עקרונית בעד, אבל זה יבוא לוועדה ושם יקיימו דיון. בעניין הראשון, מובן שכוונת המחוקק וגם המציעים אך ורק לבני-זוג כדת וכדין.

אני מציע, כאמור, להעביר את הצעות החוק לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה על תשובתך העניינית.

אנחנו עוברים להצבעה על כל אחת מהצעות החוק. הצעת החוק הראשונה שתובא להצבעה: הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן-זוג), מאת חבר הכנסת אדיסו מאסלה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן-זוג), התשנ"ז-1996,

לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 11, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק של חבר הכנסת מאסלה עוברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים להצעת החוק הבאה: הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן/בת זוג), התשנ"ז–1996. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן/בת זוג), התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר' אדרי:

11 בעד, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק של חבר הכנסת אושעיה עוברת להכנה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – היעדרות בשל מחלת בן-זוג), מאת חבר הכנסת יוסי כץ. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק דמי מחלה (תיקון היעדרות בשל מחלת בן-זוג), התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק של חבר הכנסת יוסי כץ אושרה בקריאה טרומית והיא תעבור לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

אנחנו נצביע כעת על הצעת חוק דמי מחלה של חבר הכנסת הירשזון. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן-זוג),
התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק של חבר הכנסת הירשזון עוברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה. תודה למציעים, תודה לשר המשיב.

הצעת חוק המפלגות (תיקון – חברות ביותר ממפלגה אחת), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושאים הבאים. אני מבין ששר המשפטים אינו נוכח. הממשלה בעד כל הצעות החוק שאנחנו עוברים לדון בהן.

הצעה ראשונה, של חבר הכנסת חיים דיין, הצעת חוק המפלגות (תיקון – חברות ביותר ממפלגה אחת), התשנ"ז–1996, שמספרה פ/381. הנמקה מהמקום. אדוני, בבקשה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החוק המוצע מדבר על חברות ביותר ממפלגה אחת. ידוע שבכנסת השלוש-עשרה נתקבל חוק שלפיו אדם לא יוכל להתפקד לשתי מפלגות ובזמן גם להצביע לשתי מפלגות בזמן הבחירות של כל אחת מהן. אז הוצעה כאן הצעת חוק, שרשם המפלגות יוכל לקבל את הרשימות של כל המפלגות, והוא ישלח מכתב לאותו מתפקד ויאמר לו, שעליו להחליט לאיזו מפלגה הוא רוצה להשתייך על מנת להצביע.

לא רק שהדבר לא היה כך, היום החוק החמיר את המצב, אדם כזה עובר על החוק ואף יוכל לעמוד לדין.

מכיוון שיש זמן מספיק לאותו אזרח להחליט באיזו מפלגה הוא רוצה להיות חבר, והוא יכול לשלוח מכתב לאחת מהמפלגות ולבקש את הפסקת חברותו – אם הוא לא ביצע בתקופת הזמן שעמדה לרשותו אותה בקשה, רשם המפלגות יוכל לשלוח מכתבים לשתי המפלגות, כאשר הוא מצא אותו אדם רשום בשתי המפלגות, כדי למנוע מאותו אדם לבחור במפלגה זו או אחרת. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת דיין על הצעתך. כאמור, שר המשפטים אינו נוכח והממשלה אינה מתנגדת. אנחנו נעבור להצבעה. מי להצעת החוק ומי נגד?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המפלגות (תיקון חברות ביותר ממפלגה אחת),

התשנ"ז-1996, לדין מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 7, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעתו של חבר הכנסת חיים דיין עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק העונשין (תיקון – מסייע לאחר מעשה), התשנ"ז–1996

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק פ/417, הצעת חוק העונשין (תיקון – מסייע לאחר מעשה), התשנ"ז–1996, מאת חברת הכנסת נעמי חזן. הנמקה מהמקום.

היו"ר נ' חזן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סעיף 260(א) לחוק העונשין, התשל"ז–1977, קובע, שאשה הנתונה למרות בעלה, פטורה בצורה זו או אחרת ולא תוכל להעיד נגד בן-זוגה.

הגשתי הצעת חוק בנוסח שונה כדי לבטל אלמנטים של הסעיף הזה. בהתייעצות בוועדת שרים לענייני חקיקה הוחלט, שלמעשה הסעיף בכללותו מיותר, ויש למחוק את הסעיף בכללותו. אני הסכמתי להצעה הזאת, ועל כן אני מבקשת שמליאת הכנסת תקבל את ההצעה המוסכמת ונעבור לתהליך חקיקה לגבי ביטול סעיף מיותר. תודה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת נעמי חזן, על הצעתך.

אנחנו עוברים להצבעה. כאמור, הממשלה לא מתנגדת להצעת החוק. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון מסייע לאחר מעשה), התשנ"ז–1996,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 3, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הצעה חשובה מאוד.

היו"ר ר' אדרי:

אני מכבד אותה ואני גם הצבעתי בעד, גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. הצעת החוק תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה. תודה לחברת הכנסת נעמי חזן על הצעתך הראויה, אני חושב שהיא במקום, ואני בטוח שהיא גם תעבור בקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – מתן פסק-דין או החלטה אחרת), התשנ"ז-1996 (הצעת חבר הכנסת י' כץ)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק פ/732, הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – מתן פסק-דין או החלטה אחרת), התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת יוסי כץ. אדוני, בבקשה. כאמור וכידוע לך, הממשלה בעד הצעת החוק שלך.

יוסי כץ (העבודה):

אני מודה לממשלה ולשר המשפטים על מתן ההסכמה.

יישמע אולי הדבר מוזר, אבל פסקי-הדין של בית-הדין לעבודה, עד היום לא מפרסמים בהם את שמות השופטים, ואתה אינך יודע מי היה בעד דעה כזו או בעד דעה אחרת. המקור לכך הוא, שכאשר חוקקו את חוק בית-הדין לעבודה לפני למעלה מ-25 שנה, חששו שמא יהיה לחץ על נציגי ארגוני המעבידים וארגוני העובדים. בינתיים הסתבר ש-95% מפסקי-הדין ממילא ניתנים פה-אחד, וברור שאין מקום היום להסתיר את שמותיהם של השופטים. העיקרון של פומביות הדיון צריך לחול גם על פומביות שמותיהם של השופטים. ההצעה שלי נועדה לגרום לכך, שכאשר שופטי בית-הדין לעבודה חותמים את פסק-הדין שלהם, הרי השמות שלהם יתפרסמו מעתה ואילך. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת כץ על הצעתו.

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת החוק ומי נגד? ההצבעה החלה. כאמור, ההצעה חשובה מאוד, חבר הכנסת כץ.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מתן פסק-דין או החלטה אחרת), התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 5, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק של חבר הכנסת כץ בדבר בית-הדין לעבודה (תיקון – מתן פסק-דין או החלטה אחרת), התשנ"ז–1996, תעבור לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה. תודה.

הצעת חוק העונשין (תיקון – שימוש בגופו או בדמותו של קטין), התשנ"ז–1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/829, הצעת חוק העונשין (תיקון – שימוש בגופו או בדמותו של קטין), התשנ"ז–1996, של קבוצת חברי הכנסת. תנמק מהמקום חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. גברתי, בבקשה. כידוע לך, הממשלה בעד הצעתך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, שמחתי לשמוע שוועדת השרים לענייני חקיקה החליטה לתמוך בהצעת החוק שהוגשה על-ידי קבוצת חברי הכנסת.

המצב היום הוא כזה, שלפי חוק העונשין אסור להשתמש בגופו של קטין בפרסום תועבה. הדבר הנפוץ היום הוא שימוש בקטינים בקלטות פורנוגרפיות, אבל בפועל החוק מיושם רק נגד מי שמייצר בפועל או מכין את הקלטות או מדפיס את העיתונים בהשתתפות קטינים, אבל הוא איננו חל כיום על הפצת קלטות כאלה.

לאחרונה היינו עדים לשערורייה גדולה מאוד שהתעוררה בבליגיה סביב השאלה של שימוש בקטינים בפרסומים פורנוגרפיים. אני חושבת שהמצב היום במדינת ישראל, שלפיו ניתן להפיץ ללא שום הפרעה קלטות פורנוגרפיות בהשתתפות קטינים, הוא מצב בלתי נסבל.

לכן, הצעת החוק הזאת, שתתרום למאבק הכולל נגד ניצול מיני של קטינים, מוגשת כתיקון לחוק העונשין. אני מבקשת שהצעת החוק תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, על הצעתך הראויה והחשובה. אני גם מודה לך על שמצאת לנכון לעגנה בחוק.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון שימוש בגופו או בדמותו של קטין), התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 3, נגד – אין, נמנעים – אין. אני מבין שהיום כל הצעות החוק, ללא יוצא מן הכלל, עוברות כמעט על דעת כל חברי הבית. נראה שההצעות חשובות וראויות. הצעת החוק של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי אושרה, והיא תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים לנושא הבא, שאלות לשר החוק. חברי הכנסת, יש לנו בעיה בקשר להמשך סדר-היום. יש לנו עוד כמה נושאים שעומדים על סדר-היום. ישיבת הממשלה מתקיימת בשעה זו. שר החוק היה אמור להיות נוכח כאן כדי להשיב על שאלות וגם על הצעות חשובות שעומדות על סדר-היום. לאחר מכן גם שר המשפטים אמור להשיב על הצעות אחרות, וכן השר לענייני דתות, השר לתשתיות לאומיות ושר הביטחון. אף שר מהשרים שהזכרתי אינו נוכח כאן. אני מתלבט אם צריך לנעול את הישיבה. אני רוצה לשמוע את חוות דעתכם.

חברת הכנסת נעמי חזן. אחריה – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, זו לא פעם ראשונה ולא פעם שנייה ששרי הממשלה והממשלה אינם נוכחים בימי רביעי, שזה יום של הצעות חוק פרטיות והצעות דחופות לסדר-היום של חברי הכנסת.

אני מבקשת ממך, בתור יושב-ראש הישיבה, למחות בחריפות ובנחרצות נגד המנהג הפסול, שיש בו זילות הכנסת. לא ייתכן, אדוני, שאנחנו יושבים כאן ביום עמוס – מבחינתי אפשר להעביר כל חוק – אבל הממשלה איננה נוכחת או איננה מיוצגת. הדבר הזה איננו קביל במשטר דמוקרטי כמו שלנו. בשם הכנסת כולה, הייתי מבקשת ממך למחות.

אנחנו נמשיך את הדיונים, וייתכן, אולי, שלממשלה לא חשוב להיות מיוצגת בכנסת. אני רוצה להזכיר לממשלה, שהכנסת היא הריבון במדינת ישראל. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחברת הכנסת נעמי חזן. אני מבין ללבך, גברתי. אני חושב שהיום הוא ארוך, והממשלה יודעת שביום רביעי יש דיונים בהצעות חוק ובהצעות דחופות לסדר-היום, יש שאלות ותשובות. היא יכולה לקיים את הישיבה בבוקר עד השעה 11:00. היא יכולה לקיים את ישיבותיה גם אחרי השעה 16:00. אומנם יש דברים חשובים שעומדים על סדר-יומה, אבל הכנסת היא חשובה לא פחות, והיא גם דנה בנושאים חשובים לא פחות. אני מסכים אתך שהכנסת היא הריבון, והממשלה שואבת את כוחה גם מהכנסת.

אכן, אני אסב את שימת לבו של ראש הממשלה, שמקרים מסוג זה להבא לא יישנו, מפני שיש זמנים. יש לילה, יש ערב, יש בוקר. השעות של ישיבות הכנסת ידועות לכולנו, ונראה לי, שאם הממשלה רוצה שהכנסת תכבד אותה, ראוי שגם הממשלה תכבד את הכנסת על כל סיעותיה.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חבר הכנסת נסים דהן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני מצטרפת לדברי קודמתי, ואני רוצה להדגיש, שהנוכחות במליאה, כאשר הנושא שנדון הוא בתחום סמכותו של השר, היא איננה זכות של השר אלא היא חובה. זאת אומרת, היא חובה שכתובה בתקנון, היא חובה שלקח על עצמו השר כשהוא נשבע אמונים.

דבר שני שרציתי לומר, אדוני היושב-ראש, על שאלות אי-אפשר לדון פה ללא נוכחות שרים. אבל אני לא רואה שום בעיה שחברי הכנסת יעלו על סדר-היום נושאים דחופים או נושאים במסגרת הצעות רגילות.

אבל, הממשלה בחרה שלא להשיב, אף שמשדד ראש הממשלה סמוך מאוד ואין בעיה טכנית להגיע מהישיבה, כפי שהוכיח לנו, למשל, שר העבודה והרווחה, שזה לא כבר היה פה, ענה על שאלות ועשה עבודתו נאמנה. ובאותה מידה יכולים לנהוג גם השרים האחרים. לכן, אני מציעה שנמשיך בסדר-היום, להוציא שאלות, כמובן. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לגברתי, חברת הכנסת גוז'נסקי.

אדוני, חבר הכנסת דהן, אודה לך אם תואיל להביע את דעתך.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, ידידי חברי הכנסת. אני מסכים עם קודמי וקודמותי, אבל בתנאי אחד ובהסתייגות אחת. חכמינו זיכרונם לברכה לימדו אותנו: אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו. כבר בתחילת הישיבה הודיע יושב-ראש הכנסת שהיום זה יום מיוחד, וזאת משתי סיבות: הסיבה הראשונה – מפלגת העבודה מקיימת היום כנס גדול, ולכן יהיה על חבריה להיעדר; הסיבה השנייה, שאותה ציין היושב-ראש כבר בתחילת הישיבה הבוקר, היתה שהממשלה התכנסה מחוץ למניין לנושאים דחופים שעומדים על הפרק, ויהיה לה קשה למלא את משימותיה בכנסת. הדברים האלה הובאו לידיעת חברי הכנסת. אני לא רואה מקום לתקוף את הממשלה דווקא היום. אני מסכים עם כל מה שנאמר לו זה היה קורה בימים אחרים, מתוך התעלמות ובלא הודעה מראש לכנסת. אבל, כשהדברים נעשו בצורה מסודרת – אני לא רואה מקום למחות נגד הממשלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

נסים דהן (ש"ס):

גברתי, אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו. בקדנציה הבאה כנראה את תהיי שרה, תשבי במקרים דחופים, תיעדרי מן הכנסת, ולא תרצי שנתקוף אותך פה כשמדובר במקרה מיוחד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני מתחייבת לבוא.

נסים דהן (ש"ס):

אם זה לא מקרה מיוחד – אמרתי שאני מסכים עם כל מה שאמרת.

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת גוז'נסקי, הרווחת כבר תפקיד של שר בממשלה הבאה. כנראה ש"ס הולכת לתמוך בממשלה הבאה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני לא רואה בזה שום הודעה פוליטית. אני מאחל לכל חברי, חברי הכנסת, שיתמלאו משאלות לבם להיות שרים. הרי אף אחד לא בא לכנסת רק בשביל להיות חבר כנסת. הכול רוצים להיות בעתיד שרים וראשי ממשלות. אני מאחל לכולכם שיתגשמו משאלות לבכם.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני בעד זה שנמשיך את הדיונים, ובד-בבד, כשייכנס השר, לפי הזמן שיתאפשר לו, נחזור לשאלות. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דהן, על דבריך.

אני רק מבקש לציין שאני, על כל פנים, כשהבעתי את דעתי עשיתי זאת לא כדי לבקר את הממשלה. אנחנו יודעים כולנו, שדנים היום בממשלה על השינויים במשק. בדברים כאלה הממשלה דנה כבר הרבה פעמים והדברים האלה הם לא כל כך דחופים. אפשר היה לעשות זאת בערב או בבוקר. אני

רק מבקש לכבד את הבית הזה. אם אנחנו לא נכבד אותו – גם הציבור יתייחס אלינו אחרת. חלילה, לא לשם ביקורת אמרתי את הדברים, אלא מחובתנו להסב את תשומת לבה של הממשלה לכך שמקרים מסוג זה לא יישנו. אם, חלילה, היו עומדים דברים שהם ברומם של עולם וצריך להכריע בהם – אנחנו מבינים זאת. אבל עם זאת, אני בהחלט מחליט להמשיך בישיבה. אני מקווה ששר החוץ יגיע בתוך כמה דקות. נדחה את התשובות לשעה מאוחרת יותר.

הצעות לסדר-היום

התבטאויות נשיא שווייץ היוצא בקשר לפיצוי היהודים שכספיהם עוכבו בבנקים בשווייץ

היו"ר ר' אדרי:

נעבור להצעות לסדר-היום, מס' 1212, 1229, 1237, 1247, 1260, 1263 ו-1265 בנושא: התבטאויות נשיא שווייץ היוצא בקשר לפיצוי היהודים שכספיהם עוכבו בבנקים בשווייץ.

בנימין אלון (מולדת):

האם אפשר לומר מלה על סדר הדין?

היו"ר ר' אדרי:

תיכף אתן לך.

חבר הכנסת הירשזון – איננו. חבר הכנסת נסים דהן, אדוני, אודה לך אם תואיל להעלות את הצעתך.

חבר הכנסת אלון, מה רצית לומר?

בנימין אלון (מולדת):

רציתי רק להגיד, שגם נוכחות חברי הכנסת היא לא מי יודע מה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מסכים אתך, אדוני. אני מסכים אתך. גם זאת אנחנו צריכים באחד הימים להביא לתשומת לבם של כל חברי הכנסת.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי, חברי הכנסת הנוכחים ושאינם נוכחים, הנושא שאנחנו עסוקים בו בעצם הוא נושא כאוב, שמלווה אותנו זה יותר מדור. העבר הלא-רחוק של עמנו קשור בנושא הזה, שלצערנו הרב אינו יורד מסדר-היום, והוא השואה הנוראה שפקדה את עמנו רק לפני כ-50 שנה.

להזכיר לכולם, למי שלא יודע, למי שאולי הספיק לשכוח, למי שחושב שזה לא היה מעולם – רק לפני 50 שנה העם הנאור ביותר באירופה, העם שהיה אמון על תרבות של נועם ודרך ארץ, הפך את עורו והיה לחיית טרף עם עליית הנאצים לשלטון בגרמניה, בהמצאת הפתרון הסופי ליהדות העולם. שישה מיליונים מאחינו הושמדו בדרכים אלו ואחרות במשרפות הגזים, במיתות משונות ובהריגות, כשלא העלה אף אדם בר-דעת באותו דור על דעתו שיכול להיות בכלל כזה אדם בעולם, והוא ימשיך להיקרא אדם. ואומנם, מאז אנחנו קוראים להם חיות טרף, נאצים.

בזה לא נגמר העניין, ידידי היקרים. אותם רוצחים שפלים קיימו את הפסוק שהנביא צועק: הרצחת וגם ירשת? מיליונים של יהודים הובלו למוות, וחיות הטרף האלה לא נחה דעתן לפני שהן ניצלו את רכושם. לא מזמן היה מאמר בקשר לנושא הזה, שבו נאמר שהמכונה הנאצית היתה מאוד יעילה וכלכלית. הם מצאו את הדרכים להמית את קורבנם באמצעים הזולים ביותר ולהפיק מהם את מלוא התועלת; כדברי מאמר בעיתון גרמני: להפיק מהם את מלוא התועלת. למי שלא יודע, מלוא התועלת היה שאפילו את שיני הזהב עקרו מפיותיהם והתיכו אותם בתבניות, ואת בגדיהם, ואפילו את שערותיהם, ניצלו עד תום לייצור שמיכות ולאמצעי ייצור. אפילו מגופם ומשמנם עשו סבונים. זה נקרא "להפיק מהם את מלוא התועלת".

אנחנו נמצאים כ-50 שנה אחרי אותם ימים נוראיים, ואנחנו מבקשים רק דבר אחד פשוט. את הגופות אי-אפשר להחזיר. את הנשמות האבודות לא נוכל לקבל בחזרה מאותן חיות טרף, ממשיכהן ונציגהן עלי אדמות. אבל את רכושם אנחנו כן יכולים לקבל בחזרה; אנחנו, העם היהודי.

אנחנו נשתמש באותם טעמים ובאותן נסיבות שהם, הרשעים, הארורים, המציאו. למי שלא זוכר אזכיר. "ליל הבדולח" פרץ בגרמניה כיוון שצעיר יהודי בפאריס ירה בנספח השגרירות הגרמנית. פרץ אז "ליל הבדולח" בגרמניה בטענה שכל היהודים הם עם אחד, ואם יהודי צעיר בפאריס חטא, כל היהודים בעולם ישלמו. מאותה סיבה אני אומר לעם הגרמני: כספם ורכושם של היהודים שנספו בשואה שייך לכל עם ישראל בכל הדורות; ויש להם יורשים גם אם על-פי הספר הפשוט ועל-פי החוק היבש הם לא יורשים חוקיים. אפילו יישאר יהודי בודד אחד בעולם, הוא יורש של כל האומה היהודית, מכוח אותה ערבות שישראל ערבים זה לזה. ולא יתחילו להסתתר מאחורי חוקים וטעמים מצחיקים, שהם רוצים את היורשים האמיתיים, או כמו אותו פקיד בנק שאמר ליורשת חוקית: תביאי תעודת פטירה שקרובי משפחתך נפטרו ואתן לך את הירושה. ממי הוא רוצה שהיא תביא תעודת פטירה? מהימלר? או אולי מהיטלר? או מאייכמן? מי צריך לכתוב אותה תעודת פטירה שהיא צריכה להציג בפני פקיד בנק בשווייץ?

אדוני שר החוץ, אנחנו צריכים לומר לשלטונות השווייצריים: ישראל ערבים זה לזה, רכושו של העם היהודי שייך לעם היהודי על-פי השקפת עולמם, שאותה הם יצרו, שאותה הם חוקקו.

הם חוקקו את חוקי נירנברג המפורסמים, של טוהר הגזע. על-פי אותם חוקים אנחנו עומדים פה ומבקשים: השיבו לנו את רכוש אחינו. ואנחנו לא מדברים על כסף, אדוני שר החוץ, גם על זה צריך לבקש, אבל יש לנו אוצרות רוחניים. לעם ישראל באירופה היו אוצרות רוחניים נפלאים שאותם שדדו, אם חפצי אמנות, אם ספרי קודש, אם כתבי יד, אם כל מה שנקרא אוצר רוחני של עם ישראל. הם שדדו בתים, ארמונות וגם כסף – בפיקדונות בשווייץ.

אותה שווייץ הנאורה, שמסתתרת מאחורי החוק, לא התביישה רק לפני כמה שנים להחזיר לפיליפינים 500 מיליון דולר שהיו שמורים בדיוק באותו אופן ששמורים בו כספי היהודים, בדיוק על-פי אותה חוקיות. היא החזירה אותם לפיליפינים בטענה שזה כסף ששייך לממשלה הפיליפינית, ובכך עברה על החוק השווייצרי. חוקקו חוק מיוחד, כדי שיוכלו להחזיר את הכסף שגזל אותו שליט פיליפיני, אף שהוא שמר אותו בחשבון בנק סודי פרטי.

ממשלת שווייץ לא תתחמק ולא תסיר אחריות, אנחנו לא נסלח לה ולא נוותר לה, ונעמוד כולנו, העם היהודי כולו, כגוש אחד, כגוף אחד, לומר לשליטים השווייצריים: הרכוש היהודי שייך לעם ישראל, השיבו לנו אותו. תודה רבה, אדוני שר החוץ.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אנחנו עוברים לנואם הבא, חבר הכנסת אבנר חי שאקי – אינו נוכח. אני מזמין את חבר הכנסת צבי ויינברג לומר את דבריו בנושא: התבטאויות נשיא שווייץ היוצא בקשר לפיצוי היהודים שכספיהם עוכבו בבנקים בשווייץ.

אני מבקש להודיע, שיושב-ראש הכנסת נאלץ להיעדר מהדיון בגלל התחייבויות בתוקף תפקידו, אולם הוא מודיע כי פרוטוקול ישיבת המליאה, כמו גם פרוטוקול הוועדה הדנה בנושא, יתורגמו וישלחו ליושב-ראש הפרלמנט של שווייץ. במקביל הוא עצמו יפגש עם שגריר שווייץ בעניין התבטאויותיו של הנשיא היוצא של שווייץ. תודה.

אדוני חבר הכנסת ויינברג, בבקשה.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התבטאויותיו האנטישמיות המובהקות של נשיא שווייץ, שבימים האחרונים כבר עזב את תפקידו ונהיה לשר הכלכלה, ז'אן פסקאל דלאמורה, הן חמורות ביותר. זו רק הפעם השנייה מאז ימי השואה שנשיא של מדינה דמוקרטית מערבית משתמש בביטויים אנטישמיים מובהקים. הוא דיבר על סחיטה של יהודים, סחיטה כספית, וכמובן זה מעלה על דעתנו את הקלישאות על יהודים מוצצי דם הגויים, ועל אהבת בצע של יהודים וכו' וכו'.

דרך אגב, הפעם הראשונה שנשיא של מדינה דמוקרטית השתמש בביטויים אנטישמיים היתה לפני 30PEUPLE DOMINATEUR שנה. היה זה נשיא צרפת הגנרל שארל דה-גול, שדיבר, בין השאר, על – העם היהודי הוא עם שתלטן ורווי ביטחון עצמי. אבל לפחות, זה לא ET SUR DE LUI-MEME להגנתו של שארל דה-גול, הוא אמר את זה בקשר למדיניות מזרח-תיכונית, בהקשר פוליטי; כאן, מדובר על התבטאות אנטי-יהודית, אנטישמית מובהקת. זה דבר אחד.

הנשיא השווייצרי אמר את הדברים שאמר באחרונה בנוגע לטענה של הבנקים השווייצריים, שבסך הכול נשארו כמה מיליוני דולרים בחשבונות שהיו שייכים לניצולי שואה או לאנשים שנספו בשואה – סך הכול 28 מיליון או משהו כזה. לפי כל ההוכחות שמגיעות אלינו מדוחות סודיים שמצאו הקונגרס היהודי העולמי ומקורות אחרים, שכבר הגיעו לכנסת, לוועדה החדשה שהוקמה לפני כמה ימים בכנסת להחזרת רכוש יהודי, מדובר על מיליארדים ולא על כמה מיליונים.

מה שאני רוצה להגיד כאן הוא, שמה שקרה עכשיו בשווייץ הודגם בצורה יפה להפליא לפני כעשר שנים, בסרט אמנותי מתוצרת שווייץ, שמסמל באמת את מה שקורה עכשיו בצורה מסוימת. השם של " – האונייה מלאה", ובסרט הזה מדובר על פליטים יהודים DAS BOOT IST VOLL הסרט הוא: " שהצליחו להגיע לשווייץ באמצע המלחמה, אבל לפי החוק השווייצרי רובם נשלחו בחזרה לגבולות גרמניה. זאת אומרת – בעצם לתאי הגזים, ויש קטע בסרט הזה, כשמגיעה ילדה בת עשר לגבול, השוטר השווייצרי, שצריך לגרש אותה מעבר לגשר, לגרמניה, מוצא בכיסה חפיסת שוקולד. הוא אומר לה, שלפי החוק השווייצרי אסור להוציא משווייצריה כל דבר, אפילו שוקולד, אבל מה? כדי להראות את נדיבותו הוא לקח את החפיסה, פתח אותה ושם חתיכת שוקולד בפיה של הילדה היהודייה, שעמדה לפני גירוש לגרמניה.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

מה שאני רוצה להגיד הוא, שאני לא רוצה לעשות השוואות, אבל מבחינה סמלית אין מה להוסיף היום על ההתנהגות של בנקאים ושל שליטי שווייץ, אין מה להוסיף על הקטע הזה, המתואר בצורה כל כך מרגשת בסרט השווייצרי. אני מוכרח להדגיש שבמאי שווייצרי הוא שעשה את הסרט, זאת אומרת שיש בשווייץ מצפון, לעם השווייצרי כמו כל העמים, אבל צריך ללחוץ על מערכת הבנקאות ועל השלטונות בשווייץ כדי שיעשו צדק, כי העלבון וחוסר היושר זועקים לשמים, וצריך לעשות משהו.

אני מקווה שבכנסת, עם הפורום החדש שיש לנו, הוועדה המיוחדת להחזרת הרכוש היהודי, נצליח להביא לתשומת הלב גם של העם השווייצרי וגם של העולם כולו את העוולה העצומה שנעשתה לעם היהודי.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת צבי ויינברג.

אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן; בבקשה, שלוש דקות. אחריה – חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין מלים כדי לגנות את התבטאויותיו של נשיא שווייץ, שהאשים את היהודים בסחיטה. זאת אמירה אנטישמית מובהקת, ואני חושבת שאתה, אדוני שר החוץ, ער לכך וגם פעלת בנושא הזה.

אני רוצה להתייחס לפרשת הפיקדונות של קורבנות השואה בבנקים שווייצריים מארבעה היבטים, ואני אעשה זאת בקצרה.

היקף הפיקדונות התגלה בעקבות פתיחת הארכיונים בארצות-הברית בשנים האחרונות. זו תרומה מאוד חשובה של חוקרים, שמאפשרת לנו לאמת דברים שהיו סביבם שמועות בלבד בעבר, אבל עצם פתיחת הארכיונים בארצות-הברית קודם כול והמאמצים שנעשו בקונגרס האמריקני בעקבות הממצאים, כתוצאה מהשקיפות של הארכיונים, הביאו למסע ציבורי בין-לאומי.

יש מי שטוענים, שכל נושא השואה הפך להיות נושא היסטורי. אבל פה דווקא ההיסטוריונים הם אלה שמנציחים את המאבק המתמשך של קורבנות השואה, ובצדק. נקודה ראשונה.

נקודה שנייה. אדוני שר החוץ, הדיון היום מתמקד בשווייץ, אבל הארכיונים מגלים שבעיה של פיקדונות ורכוש של קורבנות השואה קיימת גם לגבי מדינות נוספות באירופה. אזכיר לדוגמה את נורבגיה, אזכיר לדוגמה את הונגריה. ואני חושבת שזו תהיה טעות של ממשלת ישראל הנוכחית ושל כל ממשלות ישראל להתמקד רק בנושא השווייצרי. הבעיה היא כלל-אירופית. ואני מקווה שיש מהלכים גם כלפי ממשלות אחרות, שגם ההיסטוריה שלהם אומללה כמו ההיסטוריה של שווייץ בנושא הזה.

נקודה שלישית היא בעלת אופי חינוכי, אבל בצורה זו או אחרת אני חושבת שהיא אולי החשובה ביותר. זו הפעם הראשונה ב-23 שנה שהנכדים של הנאצים, לא רק בגרמניה אבל בכל אירופה, מודעים לעובדה שיש להם אחריות מתמשכת בנושא השואה. אדוני היושב-ראש, על כן אנחנו צריכים להמשיך את המסע החינוכי, בעניין האחריות המתמשכת לשואה של דורות נוספים.

ונקודה רביעית, אדוני השר, ועל זה אני מבקשת תשובה. הבנקים השווייצריים אותנו שהם מעוניינים בפשרה. יושב-ראש הסוכנות נוטה להיכנס למשא-ומתן עם הבנקים השווייצריים. מצד שני, הקונגרס היהודי נוטה שלא להיכנס למשא-ומתן. אני חושבת שהיום נכון יהיה אם מעל דוכן הכנסת תצהיר מהי מדיניות ממשלת ישראל בנושא הזה. ואני חושבת שבאת מוכן ולכן תוכל לענות.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בתור עמיתה שלך כסגנית יושב-ראש הכנסת, אם מותר לי להעיר, בפעם הראשונה שאנחנו זוכים לנוכחות של שר בשעה-וחצי האחרונה. אדוני שר החוץ וסגן ראש הממשלה, אני מבקשת – – –

שר החוץ ד' לוי:

לעולם איני מתערב, אבל את האמירה הזאת אני רוצה לתקן. מי שביקש לדחות את הדיון היה יושב-ראש הכנסת, שרצה להיות נוכח, ואפילו הודיע שבשעה 15:00 יידון הנושא. משום-מה הקדימו את הדיון בנושא, ואני אפילו עזבתי את ישיבת הממשלה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני סגן ראש הממשלה ושר החוץ, אם היית נותן לי לסיים את המשפט היית מבין שאני אף פעם אחת איני מלינה על מי שנוכח. להיפך, אני מברכת אותך על נוכחותך. אבל נוצר מצב בלתי נסבל. לפני שהגעת אתה – ואני מברכת על כך – לא היה שר במליאת הכנסת – –

נסים דהן (ש"ס):

שר העבודה והרווחה היה פה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

נעמי חזן (מרצ):

– – הדבר הזה הוא בלתי נסבל, ביום שידוע שמליאת הכנסת מתחילה בשעה 11:00, ומדובר בהצעות דחופות לסדר-היום ובהצעות חוק של חברי הכנסת. תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן.

אני מזמין את חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בבקשה. חבר הכנסת זיסמן, חלה כאן טעות, לכן אתה תהיה אחריו, ברשותך.

שר החוץ ד' לוי:

אחרון אחרון חביב.

הי"ר ח' דיין:

הוא לא אחרון חביב, הוא תמיד חביב אבל לא האחרון. חבר הכנסת הירשזון – אחרון בנושא זה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החוץ, חברי הכנסת, הנושא שלפנינו חורג בהרבה מעבר למה שהשם שלו מעיד. לכאורה זה ויכוח או סכסוך בסוגיה כספית בין ארגונים יהודיים חשובים ביותר לבין הבנקים השווייצריים: האם יש פיקדונות של יהודים מלפני השואה שטרם שוחררו, ומה היקף הסכומים. השווייצרים דיברו על כמה עשרות מיליונים. גופים יהודיים מדברים על מיליארדים. אבל הסיבה שהביאה אותי לעלות היום ולדבר בנושא הזה היתה ההתבטאות האומללה, הפוגעת והמשפילה של נשיא שווייץ לשעבר, דלאמורה, שמצא לנכון לומר, כאשר שמע על התביעות הללו, שהנה לפנינו סחטנות או דמי כופר או עושק, רחמנא ליצלן. האמירה הזאת היא זו שהסעירה את דעת הקהל היהודית בעולם, היא זו שהסעירה את דעת הקהל בארץ, את הממשלה ואת הכנסת. ואנחנו מבקשים כאן לתבוע את עלבוננו של העם היהודי כולו, ובעיקר לתבוע את עלבונם של קורבנות השואה.

כמי שנזדמן לו בשנים האחרונות לעסוק הרבה בסוגיית ניצולי השואה, אינני יכול שלא לומר לממשלת שווייץ, שמן המפורסמות שאין צריכות ראייה, שבתקופה האפלה ביותר בתולדות האנושות, בוודאי בתולדות העם היהודי, השווייצרים לא רק שעמדו מנגד למרבה הצער, אלא הם בלמו בגופי חייליהם ושוטריהם יהודים שנמלטו מידי הנאצים ומנעו מהם להיכנס לשווייץ ולהינצל. אלה דברים שבוודאי יהיו בגדר כתם שחור בתולדותיה של המדינה הזאת; מדינה סימפתית, מדינה שממלאת תפקידים מעניינים וחשובים ביותר, מדינה שבסך הכול לא היו טענות, ואין טענות, ליהודים או לישראל בתור שכזו נגדה. אבל בעניין הזה אין מקום לחצאי דברים, צריך לומר אמת שלמה.

והאמת היא, שממשלת שווייץ חייבת היתה למן הרגע הראשון שהגיע הדבר לידיה ולידיעתה להורות לבנקים, חרף חוקי הסודיות שהם הידועים ביותר בעולם בחומרתם – ואכן מדינת שווייץ ובנקאיה והבנקים שלה חיים מן הפיקדונות של אנשים מכל רחבי העולם, לרבות יהודים – כמה יפה ונאה

ואציל היה אילו אמרה ממשלת שווייץ: זו הזדמנות היסטורית לתקן מעוות. זו הזדמנות היסטורית לתקן עוול.

לכן, קריאתנו היא: כאשר הקונגרס היהודי העולמי, וכאשר מר ד'אמאטו, הסנטור המפורסם והידוע, העלו את הנושא והבעיה אינה מוטלת עוד בספק, מן הדין שממשלת שווייץ תיגש לעניין ותקים קרן למען ניצולי השואה. יש רבים שמטעמים פורמליים לא זכו לקבל את המגיע להם. אני יודע בעצמי על אלפים בארץ הזו שלא קיבלו פרוטה כי לא נרשמו בזמן, כי נרשמו במקום הלא-נכון, כי לא מצאו עדויות, כי איבדו מסמכים, כי איבדו תעודות. האומנם זה יעמוד בפני הצדק, שאומר שצריך לפצות את האנשים האומללים הללו?

לכן הקרן הזו, לפי דעתי, עשויה לעזור לעשות צדק עם אלפים ורבבות של ניצולי שואה שעדיין לא קיבלו את שלהם. יש יהודי בולגריה, יש יהודי יוון, יש יהודי הונגריה; עד עצם הרגע הזה לא הכירה ממשלת גרמניה בזכויות הניצולים.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חבר הכנסת שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני אודה לך, אדוני היושב-ראש, מפני שהנושא באמת קרוב לי מאוד, ואני מחשיב אותו לבעל רגישות עליונה. טוב נעשה אם נתקן את המעוות, בכך שתקום עכשיו קרן בת מאות רבות של מיליוני דולרים; מדובר על מיליארדים לפי כל הסימנים. יש הוכחות שבנק אחד בלבד בציריך היו בו פיקדונות של 30 מיליון דולר. היהודים המסכנים הללו שהלכו אל סופם והפקידו את כספם, האם לא ראוי העם היהודי לרשת את הסכומים הללו – הקונגרס היהודי העולמי, הגופים היהודיים העולמיים, מדינת ישראל – ולחלק אותם לרבבות ניצולי שואה שטרם קיבלו פרוטה מאותה גרמניה הנאצית על מה שעוללה לנו?

ידוע גם שגרמניה הנאצית הפקידה מיליארדים בבנקים שווייצריים. את כל הסכומים הללו צריך להעמיד לרשות העם היהודי. ממילא את ששת המיליונים לא יחזיר שום אדם בעולם, אבל לפחות פיצוי כספי אומלל, מאוחר, לעם היהודי, לניצולים, לאלה שהצדק מחייב לזכור אותם.

יש לחייב את ממשלת שווייץ להודות בטעותה, לתקן מעוות, להקים את הקרן ובהקדם. חמש שנים של חקירה – שקראתי עליה – זה מזעזע. מספיקים חמישה שבועות כדי להגיע לחקר העניין. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אבנר חי שאקי. אני מזמין את חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אפי אושעיה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ההתבטאות האנטישמית של נשיא שווייץ, דווקא ביום האחרון לכהונתו, ראויה לגינוי מיוחד בגלל מה שמתרחש בימים אלה. מצד אחד, לאחר 51 שנה מתום מלחמת העולם השנייה יש התעוררות בלכידת פושעים נאצים ובמאבק נגד מכחישי השואה למיניהם שקמו במדינות שונות, ומצד שני – מנצלים את העובדה שבכל זאת עברה תקופה של 51 שנה על מנת לטשטש ולהעלים דברים שעדיין יש עדים חיים להם.

במצב הזה בא נשיא שווייץ, שעד היום הזה לא התנצל כיאות, והוא מנצל את מעמדו, לא רק כדי לדחות את המאמץ להחזרת מה שמגיע ליהודים. מנצלים את זה היום גורמים ותנועות אנטישמיות בכל העולם, שרואים בזה חיזוק ועידוד במאבק, שאני רואה אותו, עידוד לגילויים מחודשים של אנטישמיות, והכי חשוב – הכחשת השואה.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת אבנר חי שאקי, שעושה עבודה טובה כיושב-ראש ועדת המשנה שהוא עומד בראשה: הדוגמה שהבאת עם גרמניה גם נוגעת לי באופן ישיר, כי הזכרת את יהודי בולגריה. אבל גרמניה הדמוקרטית של היום ראויה להערכה על כמה וכמה דברים שנעשו ב-51 השנים האחרונות, ובעיקר בשנים האחרונות. זו המדינה היחידה שחוקקה חוק שמאפשר לאסור, כדין פלילי, אנשים שמכחישים את השואה. כמה מדינות אחרות הלכו בדרך הזאת? אנחנו רואים מדינות, שחשבנו שהיו טובות במלחמת העולם השנייה, הולנד למשל, שלא עושה די הצורך כדי להדביר את האנטישמיות ואת הניאז-נאציות ותופעות חמורות ביותר שמתרחשות בימים אלה בקרב הנוער ההולנדי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הציבור בהולנד, אולי. אבל המשטר?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לא אמרתי המשטר. חברת הכנסת גוז'נסקי, אני נותן דוגמה. אי-אפשר רק בהצהרות ואי-אפשר רק בנאומים. אם אי-אפשר רק בהחלטות של ממשלה, צריך גם בחוקים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

נשארו לנו רק שלושה ידידים בעולם, לא צריך לגמור גם אותם.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

למה נשארו לנו רק שלושה ידידים בעולם? זו אחת הבדותות הגדולות של מפלגת העבודה, שרוצה לומר לנו שכאילו הבדידות של ישראל היא כזאת שכל העולם היום מגנה את ישראל. ההיפך הוא הנכון. תראה, אפילו השבוע ביקרו אצלנו יושב-ראש הפרלמנט הטורקי, שר החוץ של מדינה אחרת. זו בדוטה. למה אתה צריך לעמוד על זה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה צריך להשמיץ את הולנד מעל במת הכנסת?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני מלא חרדה מכך שמדינה כמו הולנד, שחדורה וחקוקה אצלנו במה שנוגע למעשיה במלחמת העולם השנייה באופן החיובי, לא נלחמת ולא נוקטת את כל הצעדים הנדרשים. העובדה שבעבר היא היתה לא אומרת שבעתיד היא תהיה. נתתי את הדוגמה הזאת, ויש דוגמה – מה שקורה בגרמניה.

מדינת ישראל חייבת ללחוץ גם שתהיה חקיקה נגד מכחישי השואה. התופעה הזאת של הכחשת השואה מתרחשת ומעמיקה עוד ועוד. אני רואה בחיוב מה שקרה בגרמניה, בלי לבטל, כמובן, את הדרישה להגיע סוף-סוף לחשבון סופי בקשר לפיצויים שעדיין מגיעים לאלפי ניצולי שואה מגרמניה. אני חושב שגם זה יגיע. אבל להזכיר את גרמניה שעושה מאמצים – לפי דעתי, לא צריך לעשות את הדבר הזה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן. אני מזמין את חבר הכנסת אפי אושעיה – איננו באולם. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש לציין בפתיחת דברי – כאשר אתה, אדוני שר החוץ, עמדת מעל במה זו ובדברי התשובה על הצעתי לסדר-היום נתת את ידך ואת ברכתך להקמת ועדה מיוחדת בכנסת בנושא השבת הרכוש של העם היהודי בכל רחבי העולם, קבעת למעשה את הקביעה שמדינת ישראל מציבה את עצמה בראש המאבק וכמקום מאחד לכל הארגונים היהודיים בעולם. מרגע זה ואילך העם היהודי מדבר פה-אחד; לא ארגון זה מדבר בפה זה, וארגון זה בפה אחר.

אדוני היושב-ראש, כנסת ישראל מציבה את עצמה בשליחות היסטורית. כולנו מאוחדים, מימין ומשמאל, בצדקת הדרך, בהגדרת המטרה, בהשבת הרכוש היהודי לבעליו או ליורשיו. הזמן משחק לרעתנו. עוד ועוד עדויות נחשפות, וככל שהזמן עובר, כך קל יותר לטשטש את העדויות האלה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, הוועדה תשמע עדים, הוועדה תביא מסמכים, הוועדה תגייס, וגייסה, את טובי המוחות בישראל ומחוץ לישראל למאבק צודק זה. טובי המוחות אשר עסקו במשימות הסודיות ביותר לביטחון ישראל הביעו את נכונותם להירתם ולעזור במשימה חשובה זאת.

בשבוע הבא אנחנו עומדים להקים לשכות מידע גם בישראל וגם בארצות-הברית, כך שכל אדם ואדם אשר יש לו תביעות להשבת רכוש יהודי בשווייץ או במקומות אחרים תהיה לו כתובת מדויקת והוא יוכל לקבל מידע מדויק, מה עליו לעשות. הלשכה המרכזית, מקום המידע המרכזי ייפתח פה, בכנסת ישראל. זה דבר חסר תקדים, זה דבר שבא בהנחייתו של יושב-ראש הכנסת דן תיכון, אשר תרומה חשובה לו בהקמת הוועדה וביציאתה לעבודתה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני אומר מכאן, כי מי שמכנה את השליחות הזאת "סחטנית", לא רק טועה, אלא שהוא מוסיף שמן אנטישמי על הבעירה ההיסטורית.

הדברים אינם תמימים. חוקי הסודיות של הבנקאות השווייצרית מסתירים את האמת. מסילות הברזל של שווייץ הניעו את הכלכלה הנאצית, וחוקי הסודיות הסתירו את הפשע ואת הקשר.

אין זה פלא שהבנקים השווייצריים מתנגדים לתשלום המידי של הכספים שהתגלו בפיקדונות האבודים ליורשיהם. הם גם טוענים, כי אין שום זהב במרתפי הבנקים, כי הוא לא יישאר שם לעולם, הרי ייקחו אותו.

שווייץ מנסה להסתיר את שיתוף הפעולה שהיה לה עם גרמניה הנאצית, והעובדה שהפרלמנט השווייצרי החליט לחשוף מסמכים סודיים מלמדת על ייסורי המצפון או על חשש ממשפט העמים וההיסטוריה.

אני רוצה לקבוע, שאף כי נשיא שווייץ קרא לחיפוש שלנו "סחטנות", הדבר החמור יותר הוא שממשלת שווייץ לא חזרה בה מההתבטאות הקשה – לא הייתי אומר האומללה, כי היא לא אומללה. – שלא נשמעה כמותה.

ממשלת שווייץ אומרת, שהיא מוכנה לעמוד מול ההיסטוריה, ולוקח זמן לחפש ולגלות את האמת ההיסטורית. אדוני השר, לקורבנות השואה אזל הזמן. ההיסטוריה היא בעברם. היה לכם זמן, במשך 40 שנה, לגלות, לחפש, לומר, להביא ולהוציא את האמת לאור. לא עשיתם כך. איננו דורשים פיצויים. איננו דורשים כספים שווייצריים. אנחנו דורשים את כספי העם היהודי, אשר אתם גזלתם ואתם מסרבים להשיב אותו. אין לנו עניין עם הבנקאות השווייצרית. אין לנו עניין עם העם השווייצרי. יש לנו עניין אחד והוא: גילוי האמת על השוד הגדול ביותר שהתקיים בהיסטוריה של האנושות כולה. לא נעמוד מנגד ולא נחשה. אנחנו נמשיך להיאבק ולהילחם עד אשר יוחזר הכסף לאחרון היורשים.

אדוני היושב-ראש, אינני יודע מה לומר לאשה בת 80, שאיבדה את בנה ואת בעלה בשואה ויצאה מהתופת הזו. מה היא רוצה? היא רוצה בגיל הזה לגמור את מספר השנים שנותרו לה ולחיות בכבוד מכספה, מרכושה שהפקידה. מה אומרים לה? – זה ייקח זמן. לוקח זמן לחשוף אמת היסטורית. אחרי ארבע שנים, שבהן אולי תלך לעולמה, ההיסטוריה לא תעניין אותה. אותה ואותנו צריך לעניין דבר אחד בלבד – להחזיר היום את הכסף ליורשיו. הגיע הזמן שממשלת שווייץ תפסיק עם המלים – – – ועם הפלפולים – – –

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

– – – עכשיו, תתחילו במעשים.

אדוני השר, אני קורא ומבקש ממך, שתאמר שממשלת ישראל ומדינת ישראל תעמוד בראש המאבק להשבת הרכוש הזה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם הירשזון. אני מזמין את סגן ראש הממשלה ושר החוץ חבר הכנסת דוד לוי להשיב על ההצעות לסדר-היום. בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף לדברי חברי הכנסת ולגינני שהושמע מפי כל הדוברים כאן, בכנסת ישראל בירושלים, המתייחסים לדבריו של נשיא שווייץ היוצא ז'אן פסקאל דלאמורה. עצוב ומטריד, שבשלהי המאה ה-20, אחרי שחווינו במאה זו את מוראות המלחמה ואת זוועת השואה, שנשארה ותישאר תמיד בלבנו כתזכורת על העולם המתיימר להיות נאור ועל מה שחוללו לאחינו, לאחיותינו ולאבותינו ביבשת הזו, אירופה, והיא תישאר לעד ולא תימחק מדור לדור – לא רק ככאב אלא כתזכורת, למען נדע להבחין, למען נדע לשמור ולשמר ולמען נדע לזכור ולהזכיר.

ניסיון לחסל את העם היהודי לאורך ההיסטוריה היה בתחנות רבות, במקומות רבים בעולם, אך ניסיון מרוכז כזה, כפי שהיה באירופה במאה שלנו, אין לו תקדים. המדינה הזו שקמה, והגרים בה אשר חידשו את חייהם מאוד מוצל מאש, שמו להם למטרה לפעול ולהכין את הכלים ואת החינוך, כדי שדבר כזה לא יהיה עוד – לא לנו ולא לאחרים.

, בעניין TRIBUNE DE GENEVE אדוני היושב-ראש, הנשיא היוצא התבטא בריאיון לעיתון בשווייץ, פעילות הארגונים היהודיים להשבת רכוש יהודי. בדבריו, התייחס לפעילות זו כאל סחטנות. אומנם מאוחר יותר הוא הביע צער על דבריו, שלטענתו לא הובנו כראוי, אך אני קורא לו מכאן לחזור, למען עצמו, למען עמו, קטגורית, מהדברים שהשמיע. משמעותם חמורה ומקוממת. אין להותיר דברים מעין אלה על עומדם בתודעה ובידיעה הציבורית. יש מקום להתנערות מוחלטת מהדברים וממשמעותם. מלים כמו סחטנות וסחיטה מעוררות זיכרונות מרים של שנאת חנם, שנאת יהודים, שתוצאתה ידועה, והיא ככתם על מצחם של עמים רבים.

אדוני היושב-ראש, מייד עם פרסום הדברים בתקשורת פעלנו בצינורות דיפלומטיים כדי להביא עמדתנו ולהביע את סלידתנו מדברי נשיא שווייץ לשעבר. במקביל גם פורסמה הודעה רשמית מטעם משרד החוץ והופצה על-ידי כל הנציגויות שלנו שם ובכל העולם.

זו אחריותנו, כממשלה וכיהודים, לעמוד מול כל גילוי של השמצה או פגיעה בעם היהודי והפצת דברי בלע עליו. אין מקום להתעלמות; הלקח ההיסטורי ברור ומחייב, ובראש ובראשונה, ידידי חבר הכנסת הירשזון, הוא מחייב אותנו כעם, ככנסת וכממשלה. במערכה הזאת כולנו מתייצבים יחד.

אתמול התקשר אלי טלפונית שר החוץ של שווייץ, שהתנצל על דברי הנשיא לשעבר והביע צער על הפגיעה ברגשות הקורבנות, בני משפחותיהם והעם היהודי. שר החוץ של שווייץ חזר באוזני במהלך שיחתנו על מחויבות ממשלתו לפעול באופן מקיף ויסודי כדי לחשוף את כל העובדות והמידע בנושא נכסי קורבנות השואה בבנקים השווייצריים. אני רואה בכך לא רק מחויבות דיפלומטית, אלא, בראש ובראשונה, מחויבות מוסרית של ממשלת שווייץ. גם אמרתי זאת לשר החוץ. ואכן, אחרי שיחתנו פרסמה ממשלת שווייץ הצהרה, ובה היא חוזרת, פעם נוספת, על מחויבותה לבירור מלא ויסודי, באמצעות המנגנונים השונים, שהוקמו לחקר הנושא, שדיברתי עליהם מעל במה זו בדיון הקודם.

בהזדמנות זו אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, אני בטוח שבשם הכנסת כולה, שיש למדינות אירופה חובה מוסרית ואחריות היסטורית להביא לתיקונו של העוול. החזרת הרכוש היא הכרה באחריות, בצורך בתיקון המעוות. זה אומנם צדק חלקי ומאוחר לקורבנות ולשאיניהם. אין דבר שיכול לתקן את המעשה הטרגי והנורא שעוללו לנו. הנחמה היחידה לגבי העתיד ולא לגבי העבר היא החרטה, והעובדה שעושים, כדי להוכיח כי דור אחר, שונה, קם. תיקון המעוות הוא צדק חלקי, אדוני היושב-ראש. לא ייתכן שרכוש של אנשים, שנרצחו והוכחדו, ייגזל מיורשיהם. לא ייתכן שרכוש אנשים שניצלו בעור שיניהם, וחייהם ניתנו להם שנית, לא יוחזר אליהם. אין זה פיצוי, ואין העם היהודי עומד מבקש פיצוי. זה גזל שצריך לחזור ליורשים.

הקונגרס היהודי העולמי והסוכנות היהודית הקימו ארגון להחזרת הרכוש היהודי. ארגון זה פועל בשם העם היהודי לבירור העובדות, לחשיפת הרכוש ולהשבתו לבעליו ולירשיו. אני מברך את הארגון על פעולתו ומחזק את ידי הנוטלים חלק במאמץ, והם רבים.

מדובר בפעולה מתמשכת המתנהלת זה זמן במדינות שונות, וכבר ראינו כמה תוצאות חיוביות. המאמץ ימשך. לא ננוח עד אשר ייחשף כל המידע, עד שיושב הרכוש, עד שמדינות שונות יכירו באחריותן להשיב את הגזל לבעליו. יותר מיובל שנים אחרי תום מלחמת העולם השנייה, מאז נודעו ממדי רצח שליש מעמנו, הגיע הזמן לתקן את המעוות.

אחת ההתפתחויות האחרונות שאני מבקש לציין היא הקמת ועדת היסטוריונים בין-לאומית, שחברים בה אנשים בעלי שם. הוועדה אמורה לחקור ולברר את המידע. בהודעת ממשלת שווייץ אתמול היא התחייבה שכל מסמך רלוונטי ייחשף בפני הוועדה, לרבות מסמכים שחלה עליהם חובת הסודיות הבנקאית. אני מברך על התחייבות זו ומקווה שהתגובות בארץ ובעולם על התבטאות נשיא שווייץ לשעבר יאיצו את הטיפול בפתרון הסוגיה. הנושא צריך לבוא על פתרונו – וזה גם חשוב – כל עוד הניצולים ויורשיהם בחיים. אנחנו כאן כדי להיות לפה, מכאן, מירושלים, לכל אלה הנאבקים על הדבר האלמנטרי הזה המהווה מבחינתנו צו "עשה".

ממשלת ישראל והעם בישראל ימשיכו לא רק לעקוב אחרי ההתפתחויות ולוודא שמדינות אירופה מקדמות את טיפולן להשבת הרכוש היהודי לבעליו, אלא לפעול, לשתף פעולה, ואם יהיה צורך – להוביל. בפגישתי עם הנהלת הקונגרס היהודי העולמי באוסלו, בנובמבר אשתקד, התבטאתי ברוח זו בשם ממשלת ישראל. מדינת ישראל מחויבת לכך. לא הרפינו ולא נרפה מכך גם בעתיד.

אני בטוח שמדינות אירופה ועמיהן יכירו גם הם באחריותן. יש מדינות מספר שהפעולה כבר הביאה לכך שנתקבלו בהן החלטות, וגם פרלמנטים קיבלו חוקים בעניין זה. שמעתי בימים האחרונים קריאות מצד גורמים שונים לנקוט פעולות נגד שווייץ, להטיל חרם כלכלי, לנקוט צעד כזה או אחר. חשוב שנזכור: יש לעמוד במבחן הזה בתוקף, מתוך הכרה שזו חובתנו, מתוך הכרה בצדקת העניין. ואשר לצעדים, בעוד הממשלה בשווייץ מקבלת החלטה: כפי שצינתי כאן, אינני תומך בכך. בפעולה, בוויכוח, במערכה ללא פשרות – כן; אבל אל לחברי הכנסת להציע הצעות שמשמעותן אולי גם הרס של רקמת היחסים שלנו עם מדינות בעולם. ואין כמעט מדינה באירופה שבה לא לקחו חלק בפשע וברשע. אנחנו כאן כדי לזכור, להזכיר, לפעול, להיאבק ולתבוע בדיון; וזאת נעשה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לברך את ההחלטה שנתקבלה עת הועלה הנושא הזה בכנסת והוחלט להקים את הוועדה המיוחדת. אני מברך אותה ומברך את העומד בראשה, חבר הכנסת אברהם הירשזון, הפועל ללא ליאות בעניין הזה ובכל עניין הנוגע לטרגדיה הנוראה שקרתה לנו. בהזדמנות זאת אני רוצה לברך אותו על פועלו גם בקרב הנוער בארץ ובעולם בעקבות מה שקרה, כדי שלא תיפול עלינו שכחה.

עבודת הוועדה מלווה גם על-ידי משרד החוץ, והנציגים שלנו פועלים אתכם יחד. אנחנו עומדים לרשותכם בעבודתכם בכל אשר יידרש, בחומר ובגורמים בין-לאומיים, אם יהיה צורך, כדי שתגובש התמונה המדויקת בפעולתכם. במערכה הזאת, ככל שנידרש, המשרד והשר העומד בראשו, אנחנו מתייצבים יחד. זאת חובתנו, אותה נקיים.

אדוני היושב-ראש, אני מציע, מטבע הדברים, להעביר את הנושא לוועדה המיוחדת.

היו"ר ד' תיכון:

או להסתפק בתשובת השר.

שר החוץ ד' לוי:

אם החברים יסתפקו, הרי הוועדה עובדת בעניין הזה ללא הפסקה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

נסתפק בדברים.

שר החוץ ד' לוי:

תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר.

חבר הכנסת הירשזון, אתה מסתפק בדברי השר בהתחשב בעובדה שיש ועדה מיוחדת שדנה בנושא הזה.

חבר הכנסת נסים דהן?

נסים דהן (ש"ס):

אם אפשר הערה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

כן.

נסים דהן (ש"ס):

כשיברנו כולנו וגם אני, הזכרנו את יהדות אירופה שסבלה, ואליה מתייחסת הוועדה להשבת הרכוש היהודי. בל נשכח שגם חלק מארצות ערב סבלו תחת נגישות הנאצים, ואותה ועדה תטפל גם ברכוש של יהדות ערב, שגרה בארצות ערב, סבלה מנגישות הנאצים ורכושה נשלל ממנה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אבנר חי שאקי?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מסתפק בתשובת השר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צבי ויינברג – איננו.

חברת הכנסת נעמי חזן?

נעמי חזן (מרצ):

מסתפקת.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת עמנואל זיסמן?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מסתפק.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אנחנו נתרגם את הפרוטוקול של הישיבה לגרמנית שווייצרית – –

נעמי חזן (מרצ):

או לצרפתית.

היו"ר ד' תיכון:

– – ונעביר אותו לנשיא הפרלמנט בברן, ברשותכם.

תודה לכולכם.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' תיכון:

יעלה ויבוא שר החוץ וישיב על שאלות.

פושעי מלחמת העולם השנייה בליטא

חברת הכנסת מ' סולודקין שאלה את שר החוץ ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

לאחר שליטא זכתה בעצמאות היא החילה רהביליטציה גורפת לכל העבריינים בשטחה, אשר הואשמו בפשעים שונים בזמן המשטר הסובייטי. למרות הבטחה מפורשת שנתנו נשיא ליטא וראש ממשלתה במהלך ביקור בארץ, לא חודשו כתבי האישום נגד פושעי מלחמת העולם אשר עדיין מתגוררים בליטא.

רצוני לשאול:

כיצד פועל משרדך למימוש ההבטחה של מנהיגי ליטא?

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, מאז נודע לנו על מתן רהביליטציה, גם למשתפי פעולה עם הנאצים, מהווה הנושא מרכיב מרכזי בדיאלוג המדיני שלנו עם שלטונות ליטא. שגרירות ישראל שם ואנשי משרד החוץ בארץ, הנוגעים בדבר, מקיימים על כך דו-שיח שוטף ובלתי פוסק עם עמיתיהם.

מאז ינואר 1995 וכתוצאה מהפעילות הישראלית, נקטו שלטונות ליטא שני צעדים בעלי חשיבות: האחד, החלו בפרסום רשימות של אלה שזכו ברהביליטציה. יש בכך כדי להקל בבדיקת התיקים ובמציאת אשמים. השני, נחקק חוק המאפשר הסרת הרהביליטציה מאלה שזכו לה שלא בצדק.

אנו איננו מרפים מחובתנו ומאחריותנו לברר, לבדוק, למצוא ולדאוג שמי שפשע והיה שותף לזוועה ייתן את הדין בכל מקום שהוא נמצא בו. אין לגביו לא סליחה ולא מחילה, ואין לנו אתנחתה.

היו"ר ד' תיכון:

שאילתא נוספת לחברת הכנסת סולודקין.

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

תודה רבה לכבוד השר עבור התשובה העניינית. אני רוצה לומר, שבין הבוחרים שלנו יש הרבה ניצולי שואה, גם בני דור שני וגם בני דור שלישי, ואנחנו מחזקים את ידיך בפעילות האינטנסיבית הדיפלומטית במדינות הבלטיות, בנושא פושעי מלחמת העולם השנייה.

אני רוצה לומר שבגלל המצב – העדר היציבות הפוליטית והרבה תהליכים מסוכנים המתרחשים בשטח המדינות הלטביות, וגם באוקראינה, בבילארוס וברוסיה – אנחנו חושבים במפלגה שלי וגם בסיעה שלי, להקים לובי למען יצירת יחסים עם המדינות שבשטחי ברית-המועצות לשעבר. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני רוצה להשיב?

שר החוץ ד' לוי:

כמובן, ברשותך, אדוני היושב-ראש, כפי שציינתי, אנחנו ממשיכים בפעולה הזו, לא רק בליטא אלא בכל מקום. אם יהיה לך רעיון כלשהו, אם יהיה לך מידע כלשהו ותרצי להעבירם אלי, אני עומד לרשותך. נוכל לתאם כל פעולה, אם אכן נשתכנע וניווכח שזה מצריך פעולה מיוחדת.

יחסי ישראל-מצרים

חבר הכנסת צ' הנדל שאל את שר החוץ ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

לאחרונה חלה מתיחות ביחסי ישראל ומצרים.

רצוני לשאול:

1. האם ליחסים אלו יש השפעה על המצב הביטחוני בין שתי המדינות?

2. האם על-פי הסכמי קמפ-דיוויד מותר למצרים להכניס צבא למרחבי סיני, ואם כן – מתי?

3. כיצד פועל הממשל המצרי נגד אלה שפרסמו את ראש הממשלה בדמות היטלר?

תשובת שר החוץ ד' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

היחסים בין שתי המדינות ידעו מאז כינון השלום וחתימת הסכמי קמפ-דיוויד עליות ומורדות, אך עמדו במבחן הזמן ובקשיים לא פשוטים. אני בטוח שהשלום בין שתי המדינות, גם אם יעבור תקופות קשות נוספות בעתיד, ימשיך ויתחזק.

הסכמי השלום נשמרו כלשונם גם בעתות משבר, לרבות העובדה שלא היתה החרפה במצב הביטחוני, והתנאים שנקבעו בהסכם בהקשר הביטחוני והצבאי קוימו ונשמרו.

על-פי הסכמי קמפ-דיוויד, אסור לכוחות צבא מצרים להיכנס לתחומי סיני. הכוח הרב-לאומי בסיני מפקח באופן יומיומי על מילוי סעיף זה בהסכם, הנמצא באחריות יחידות הקישור של ישראל ומצרים.

הצגת ירושלים כבירת פלשתינ בפורומים בין-לאומיים

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר החוץ ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

סמינר בין-לאומי שנערך במקסיקו ב-7 בנובמבר 1996, שעניינו היה "ספרות ודמוקרטיה", הפך במה לתעמולה פלשתינית בלתי מרוסנת נגד ישראל, לרבות הצגת ירושלים כבירת פלשתינ.

רצוני לשאול:

1. האם הפעילות הנ"ל של הפלשתינים נעשתה בידיעה מוקדמת של ממשלת ישראל?

2. האם הגיבה ממשלת ישראל על כך שהרשות הפלשתינית פועלת בהיקפים בין-לאומיים לטרפוד ההבנות שהושגו עד עתה בין הממשלה לרשות?

תשובת שר החוץ ד' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפעילות הפלשתינית לא נעשתה בידיעה מוקדמת של ממשלת ישראל. יתר על כן, כאשר עמדנו על מגמה פלשתינית לשינוי מעמדם והגדרת ייצוגם בארגון פא"ן, פעלנו במהירות וסיכלנו את כוונתם. אשר להתבטאות של המשוררת הפלשתינית בעניין ירושלים, אין בדבריה כדי לקבוע עובדות או לחולל שינוי כלשהו.

2. ממשלת ישראל פועלת בפורומים בין-לאומיים שונים ובמגעים מדיניים דו-צדדיים למניעת כרסום בהסכמים בינינו לבין הפלשתינים ושינוי במעמדם הבין-לאומי. כידוע, נושא זה שמור למשא-ומתן על הסדר הקבע.

גם עתה, המשא-ומתן המתנהל בינינו לבין הרשות הפלשתינית מתמקד במחויבות הצדדים לכיבוד הסכמים ולהדדיות. אלו עקרונות מרכזיים במדיניותנו.

החזרת רכוש שנגזל מהיהודים בשואה

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר החוץ ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

בידי תשע ממשלות, לפחות, של מדינות אירופיות מצוי רכוש אשר נגזל מיהודים בימי מלחמת העולם השנייה. כן מצויים במדינות אלו חשבונות בנק "רדומים", שהיו שייכים ליהודים.

רצוני לשאול:

1. האם הפעילות מצטמצמת בבדיקת בנקים בשווייץ, או שהיא נעשית גם ביתר מדינות אירופה?

2. מה עושה ממשלת ישראל בעניין זה?

תשובת שר החוץ ד' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפעילות מרוכזת על-ידי הארגון להשבת רכוש יהודי – איל"ר, מייסודם של הקונגרס היהודי העולמי והסוכנות היהודית.

פעילות איל"ר מתפרסת על-פני מדינות רבות באירופה ומקיפה את קשת הנושאים השונים. איל"ר אחראי, במידה רבה, לחשיפה שאנו עדים לה לאחרונה של היקף גזל הרכוש היהודי בימי מלחמת העולם השנייה.

2. ממשלת ישראל, בתוקף אחריותה המוסרית וההיסטורית כנציגת העם היהודי, עוקבת אחר הנושא המטופל כאמור על-ידי הסוכנות היהודית והקונגרס היהודי העולמי באמצעות איל"ר. בעת כינוס האקזקוטיבה של הקונגרס היהודי העולמי בנובמבר אשתקד, הודעתי חד-משמעית על עמדתה העקרונית של ישראל ומחויבותנו לדאוג לתיקונו של העוול ההיסטורי. מנימוקים שונים, יש חשיבות להמשך הטיפול במתכונת שסוכמה.

שיתוף אירופה בתהליך המדיני

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר החוץ ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

הקהילה האירופית טוענת למעמד מרכזי יותר בתהליך המדיני, ובייחוד בתהליך השלום במזרח התיכון.

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת ממשלת ישראל בעניין זה?

2. האם לדעת משרד החוץ יש לשנות את עמדת ישראל בסוגיה זו?

תשובת שר החוץ ד' לוי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עמדת ממשלת ישראל היא, שהמשא-ומתן לשלום חייב להיות בין הצדדים לבין עצמם. חובתם ואחריותם של הצדדים לקבל החלטות.

איננו מתנגדים לסיוע ביצירת אווירה, בהכשרת הקרקע ובגישור על פערים. אין מקום למעורבות ישירה במשא-ומתן עצמו או בהפעלת לחץ על הצדדים. זו גם מהותו של התפקיד והסיוע של האמריקנים במשא-ומתן המתנהל.

2. אין לדעת משרד החוץ סיבה או מקום לשנות את עמדת ישראל. מאז ומעולם התנגדה ישראל להעברת המשא-ומתן לפורומים בין-לאומיים, שאין באפשרותם לקדם את השלום וכל מטרתם יצירת חזית משותפת נגד ישראל.

בהקשר זה גם הגענו להבנה עם האירופים לגבי אופן מעורבותם ומידתה. סוכם עם הקהילה האירופית על מינויו של שליח אירופי, מיגל אנחל מורטינוס, כאשר הפרמטרים לפעולתו מסוכמים ומקובלים על הצדדים.

משא-ומתן עם סוריה

חבר הכנסת ע' בשארה שאל את שר החוץ ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

לאחרונה מתרבים הפרסומים על אווירת מלחמה עם סוריה. כמו כן, התפרסם שהממשלה הקודמת ניהלה משא-ומתן עם סוריה והגיעה עמה לכמה סיכומים.

רצוני לשאול:

1. האם יימשך המשא-ומתן עם הסורים?

2. אילו צעדים מעשיים עושה הממשלה כדי לנהל משא-ומתן כזה?

3. האם בדעתכם לעמוד בסיכומים עם הסורים?

4. האם יוחזר הגולן או חלק ממנו?

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, בתשובה על שאלתא מס' 428 של חבר הכנסת עזמי בשארה: השגת הסכמי שלום עם כל שכנותינו, בכלל זה עם סוריה, היא היעד המדיני של הממשלה.

1. אנו מקווים שהמשא-ומתן יתחדש, ואנו פועלים לשם כך.

2. הממשלה נוקטת צעדים דיפלומטיים ומדיניים, שאני מנוע מלפרטם בפומבי, להשגת יעד זה של חידוש השיחות.

3. הממשלה מחויבת להסכמים בין-לאומיים שישראל חתומה עליהם. אין סיכומים כאלה, עדיין, עם סוריה.

4. בטרם נפתח משא-ומתן מעשי עם סוריה, אין להשמיע הצהרות פומביות לגבי סוגיות כלשהן.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת עזמי בשארה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

רציתי להתייחס להצהרה האחרונה של הנשיא חוסני מובארק בטלוויזיה המצרית. אני לא יודע אם צפית בה, על כל פנים הוא דיבר על סיכום שהיה בצורה זו או אחרת עם הממשלה הקודמת, לגבי נכונות לנסיגה מהגולן. האם אתה מתייחס למה שאמר הנשיא חוסני מובארק כאל סיכום עם ממשלת ישראל, או שאתם לא רואים את ההתחייבות שהוא הזכיר על-ידי המנוח יצחק רבין, לנסיגה מהגולן, כסיכום בין סוריה לישראל?

שר החוץ ד' לוי:

הממשלה החדשה הודיעה שהיא תכבד הסכמים חתומים. אין לפנינו הסכם חתום. מכאן אני רוצה לומר, שהדרך האפקטיבית ביותר לשלום יקר המשרת את שני הצדדים – אני מאמין בזה – היא שכל צד יעלה את עמדתו סביב שולחן המשא-ומתן. אני מקווה שכך יהיה.

הצעות לסדר-היום

מסקנות דוח ועדת-גדרון

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר החוץ. אנחנו מתקדמים בסדר-היום ועוברים להצעות לסדר-היום מס' 1218, 1228 ו-1238, בנושא: מסקנות דוח ועדת-גדרון. חבר הכנסת יוסי שריד הגיע בינתיים.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, לבנו כאילו גס, במידה רבה של צדק, בשערוריות ובפרשיות, כי אין שבוע שאין בו שערורייה, אין שבוע שאין בו פרשה כזו או אחרת, יותר או פחות חמורה.

היו"ר ד' תיכון:

אין שבוע? אין יום.

יוסי שריד (מרצ):

אין יום, נכון. אנחנו יוצאים תמיד מתוך הנחה, ששערורייה באה ושערורייה הולכת, חולפת ונשכחת. אני חושב שהפרשייה שאנחנו מדברים בה היום חמורה מכדי לחלוף סתם כך, בלי להתייחס אליה באופן רציני, ונדמה לי שהכנסת עד לרגע זה – כאשר אני אומר הכנסת, אני מתכוון גם למליאתה, ועוד יותר מזה לוועדותיה ולוועדה המתאימה – לא התייחסה לנושא הזה כראוי לו.

לפני שאני נכנס פה ושם לפרטי הפרשה האחרונה, אני רוצה להצביע על איזה מנהג נפסד שבא למדינה או שמאפיין את המדינה. באמת מנהג נפסד, שקשה מאוד להסביר אותו, שקשור קשר ישיר לפי שיפוטי לסדרי שלטון אלמנטריים, וכאשר אני אומר סדרי שלטון אלמנטריים, אני מתכוון לממשלה אלמונית ולממשלה פלונית, בלי הבדל ממשלות. מבחינה זו אפשר באמת לומר, שיש כמעט ממשלת ליכוד לאומי, כי הפגמים האלה והליקויים האלה אופייניים לכל ממשלה בארץ.

מה קרה פה, ולא בפעם הראשונה אלא בפעם המי-יודע-כמה? נפל דבר, נאמר ונמסר מהשב"כ ומהמשטרה, או מהמשטרה או מהשב"כ – אינני יודע – שהודלפו פרטים כמוסים ביותר, מעטים בארץ מכירים ויודעים את הפרטים האלה. עד כדי כך הדבר נראה חמור בשעתו, שנתמנתה ועדת בדיקה. לו חשבו שהדברים הם דברים בטלים, שאינם מחייבים התייחסות, אז אני מניח שהיו יכולים לעבוד לסדר-היום על מה שפורסם. לא כך חשבו.

נתמנתה ועדה, שכמו כל ועדה אצלנו היא ועדה מכובדת – למה לא? הוועדה ישבה על המדוכה, הוציאה מתחת ידיה דוח, והדוח הזה, שימו לב, חברי חברי הכנסת, לא מגיע לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, לא מגיע לוועדת המשנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, שעוסקת בקהילת המודיעין בכלל ובשב"כ בפרט. הדוח הזה, לא תאמינו, לא מגיע גם לוועדת השרים לשב"כ.

עומד לפניכם אדם שהיה חבר בממשלה הקודמת בוועדת השרים לשב"כ, ושום דבר – כאילו אין דוח.

אז מה העניין? זאת אומרת, מקימים ועדה, כי נפל דבר, ויש דוח ויש ממצאים. אפשר להתייחס לדוח כך או אחרת, יותר או פחות ברצינות, אבל הדוח הזה צריך הרי לבוא בפני המוסדות המוסמכים, הגורמים המוסמכים, האנשים האחראים, המוסמכים. שום דבר. אבל מה קורה בסוף? ניחא, בסדר – סודיות; המדינה הכי סודית בעולם. באמת יש סודות כמוסים, זה אחד מן הסודות הכמוסים. לאותה ועדה, שהיה לי הכבוד לשרת בה במשך כמעט ארבע שנים – ולא זכור לי שהיתה אפילו הדלפה אחת ממנה – לשם זה לא מגיע, כפי שזה צריך להגיע; אבל לעומת זאת זה מתגלגל בסוף לידי התקשורת. נו, אז הסודיות נשמרת. מי שצריך לראות לא רואה, ואחר כך זה מגיע לידי התקשורת, והדברים מתפרסמים.

זה מנהג שמוכרחים לתקן אותו, ואם הוא לא תוקן בעבר, אדרבה ואדרבה, תעמוד הממשלה הזאת על חובתה והיא תתקן את זה, ואם במקרה תהיה עוד פרשה כזאת או אחרת, דומה יותר או פחות – והלוואי שלא יקרה כך – שלפחות ישמרו על אי-אלו כללים בסיסיים שמתחייבים מתוקף העניין ומחומרתו.

עכשיו לדוח עצמו. יש ממצאים. אני לא קראתי את הדוח, אף שאני חושב שאני זכאי לקרוא אותו; אבל אני מרשה לעצמי להגיד – ואני אומר את זה בביטחון – שהוועדה קובעת ממצא אחד, בלי להיכנס לשם זה או אחר, ואני בכלל לא אכנס לאזכור שמות. הוועדה קובעת, לא פחות ולא יותר, מה שהועלה קודם כחשד – שהיו הדלפות מהמשטרה ומהשב"כ לאנשיו של אריה דרעי. זו קביעה. ואם יש קביעה כזאת, שהיא חמורה מכל חמור – ותיכף נראה במה דברים אמורים ומה מידת הרגישות של הדברים – הרי כל העניין כולו איננו יכול להיגמר באיזה מין ערפל שיורד על כל הפרשה כולה, וכבר לא ידוע מה היה ומה לא היה.

כאמור, כפי שכבר הוזכר, מדובר בהדלפה באחד הנושאים הכמוסים והרגישים ביותר במדינה, מכל בחינה שהיא, גם מבחינה ביטחונית, אבל גם מבחינות אחרות – לא רק למי מאזינים, לא פחות ולא יותר, אלא גם מתי מאזינים, בדיוק באילו קווי האזנה מדובר ואיך מאזינים.

משה ויינברג – שאינני יודע מי הוא, אני קורא עליו בעיתונים, מכיר את שמו, נדמה לי שמעולם לא ראיתי אותו, לא פגשתי אותו – אפילו יודע, וכך הוא אומר וכך זה מתפרסם, וזה מה שעמד ביסוד העבודה של הוועדה, שבזמן מלחמת המפרץ – שימו לב כמה אנשים יודעים דבר כזה בארץ – אפשר היה לדבר חופשי, משום שלא היתה האזנה, משום שהקווים היו עמוסים, הקווים היו תפוסים; כן, היו משימות אחרות באותו זמן, היו דברים אולי קצת יותר קיומיים, נקרא לזה כך, ואז אפשר היה לשוחח, משום שידוע שאותם הקווים, אלה הקווים, גם הם נלקחו לצרכים של משימות אולי יותר חשובות. ובוודאי יותר דחופות.

שמעתי באחת ההזדמנויות, ואולי יותר מאשר בהזדמנות אחת, שאריה דרעי, חבר הכנסת, רומז על כך שזה לא חייב לבוא מהשב"כ או מהמשטרה, ורמז על רמז שבעצם אפשר היה ללמוד מדבריו – וכך מכל מקום אני למדתי על-פי התפיסה הממוצעת שלי – שיש גם אנשים בשוק החופשי, בשוק הפרטי, חוקרים פרטיים, והם בעצם יכולים למסור לך, אדוני היושב-ראש, ולי, אם נתעניין, למי מאזינים, איך מאזינים ומתי מאזינים, כי הם בעניינים, הם מעודכנים.

היו"ר ד' תיכון:

כי הם מעודכנים, או מעדכנים?

יוסי שריד (מרצ):

מעודכנים ומעדכנים.

ואני רוצה לומר בכל הכבוד לאריה דרעי, שאלו דברי הבל. חוקרים פרטיים לא יודעים בזמן אמיתי מתי מתקנים האזנת סתר ומתי בדיוק מסירים האזנת סתר. אבל אני רוצה לומר דבר הפוך. אם, חס וחלילה, כן יודעים, כי אז החומרה כפולה ומכופלת, שבעתיים חמור העניין. חוקרים פרטיים בשוק הפרטי, בכל הכבוד, נניח שהם עבדו בעבר בשב"כ – אז מה? הם הולכים עם הסודות הביתה? הם מוכרים אותם? הם גם מתעדכנים? הרי בסך הכול הוא סיפר את כל העניין כולו שבועיים אחרי שהתקינו והסירו, הסירו והתקינו בגלל צוק העתים. כך או כך חייבים לומר – וזה הדבר היחיד הבטוח שניתן לומר בעניין זה – שלא עוף השמים הולך את הקול לחוגיו או למקורביו של אריה דרעי.

הדוח הזה, על-פי מה שלמדנו, ואולי פה ושם למדנו יותר ממה שנתפרסם, ואני חושב שוועדת החוץ והביטחון וועדת המשנה – חבר הכנסת גדעון עזרא יושב כאן?

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

לא.

יוסי שריד (מרצ):

קודם הוא היה.

אני חושב שוועדת החוץ והביטחון וועדת המשנה, שגם בה היה לי הכבוד להיות חבר, לא יכולות להסתפק בפרשנות, באינטרפרטציה, של גורם זה או אחר, ואני לא רוצה להיכנס לשאלה, מי זה הגורם. הן צריכות לראות את החומר במו-עיניהן. הרי זה הפיקוח הפרלמנטרי על הסוגיה הזאת שבה אנחנו מדברים עכשיו.

יש ממצאים שונים לגבי פלוני ולגבי אלמוני ושם זה ושם אחר, ואני לא רוצה להיכנס עכשיו לשמות, אף-על-פי שזה היה יכול להיות מעניין, מן הטעם הפשוט שאני מתעניין פחות בשמות ואני מתעניין יותר במערכות, ועוד יותר מזה אני מתעניין בנורמות שעל-פיהן המערכות האלה מתנהגות, עובדות ופועלות. וכאשר מדובר במערכות רגישות באופן מיוחד וחשאיות בדרך הטבע, כמו השב"כ, הנורמות האלה צריכות להיות קפדניות כפל כפליים. ואני אומר את זה כמי שנדמה לי שבימים הקשים ביותר של השב"כ נתן לשב"כ גיבוי, ואני אומר את זה כמי שבחוגים שלו – אתם יודעים שכל אחד וחוגיו, לכולנו יש חוגים – הואשם לא אחת אפילו כמשת"פ של השב"כ, ואף לא ראיתי את זה כהאשמה קשה במיוחד. הנורמות של השב"כ צריכות להיות יותר קפדניות; קודם כול משום שמדובר בשב"כ, ושנית,

משום שיש לנו זיכרון מר מימים עברו, כאשר נודע לנו, שלא בטובתנו ולהוותנו ולהוות השב"כ, שהיה מקרה של תיאום עמדות בפרשת האוטובוס בקו 300, הזכורה לדיראון.

אני רוצה לסכם ולומר כך: כיוון שאותי מעניינות המערכות ואותי מעניינות הנורמות, ולא איש זה או אחר, ואני מניח שהיועץ המשפטי ופרקליטת המדינה בוודאי ישבו ויחליטו מי צריך אולי להיתבע ומי לא צריך להיתבע; אני רוצה לומר רק דבר אחד: אם עולה – אני מדגיש – אם עולה מן הממצאים חשד לתיאום עמדות, מה שנקרא על-ידי השב"כ "תרגיל טקטי להגנת אנשינו", אם יש חשד כזה, החשד הזה איננו יכול להישאר – ואני בטוח שאני אומר את זה על דעת כולכם – תלוי ועומד כמין עננה, אלא החשד הזה צריך להתבהר עד תום: היה או לא היה ניסיון לתיאום עמדות בשב"כ, גם כדי לדעת מה קרה וגם כדי להבטיח שבפעם אחרת דבר כזה לא יכול לקרות ואסור לו שיקרה. ולכן הבהרת הנקודה הזאת מתבקשת, היא חיונית מאין כמוה, ואני מקווה שאולי בדברי שר המשפטים יהיה כדי להבהיר את הנקודה הזאת די צורכה.

אדוני היושב-ראש, אם המחנה כולו חייב להיות טהור – והיה מחננו טהור – הייתי אומר שהמחנה הזה, שמופקד על עניינינו הרגישים ביותר, ובין השאר נוגע גם בזכויות הכי חשובות שלנו; המחנה הזה, המחנה השב"כ, המחנה המשטרתי, צריך להיות טהור עוד יותר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אופיר פינס-פז, באותו נושא.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שר המשפטים, חברי חברי הכנסת, אני לא רוצה להכביר מלים על מה שכבר ידוע לנו. אני רוצה לנסות לנתח את מה שידוע לנו מבחינת ההשלכות ומה אנחנו צריכים לעשות, לפי הערכתי.

על-פי ההדלפות, ועדת-גדרון חקרה 62 עדים, ושלחה 32 מהם לבדיקת פוליגרף. אני לא יודע אם יש לזה בכלל תקדים במדינה; בתוכם – את ראש השב"כ. שוב, דבר שאני מניסיוני הדל אינני יודע אם הוא קרה בעבר.

כתוצאה מעבודת הוועדה – ושוב, כפי שאנחנו יודעים רק מהתקשורת ובאמצעות הדלפות – נתגלו חשדות חמורים במיוחד, בין היתר, כנגד אנשים בכירים מאוד במשטרה, ניצב בדימוס, שאז היה כמובן במדים; כנגד ראש השב"כ לשעבר, ראש אגף בשב"כ, שלא ברור איך הם יצאו מבדיקת הפוליגרף. כנראה יצאו ממנה רע.

נמצאו ממצאים וחשדות לתיאום עדויות, אדוני היושב-ראש. היה אפילו מי שכינה זאת "הכנה קבוצתית"; מה שכמובן מעורר אצלנו מייד זיכרונות לא נעימים באשר למה שקרה בשב"כ בעקבות פרשת קו 300. אני לא אומר שזה מה שקרה הפעם. אין לי מושג מה קרה הפעם. זו בדיוק הבעיה.

אבל כאשר יש שמועות, שמועות על חשדות, הרי שנוצר כדור שלג שמי יודע לאן הוא יתגלגל ואיזה נזק נוסף עלול להיגרם לשירות הביטחון הכללי.

הפרשה הזאת מטילה צל כבד על השב"כ, על המשטרה, וחובה על כולנו להאיר את הצל, לפזר את הענן, לחשוף את האמת.

גם מסכת היחסים בין ראש השב"כ לשעבר לבין חבר הכנסת אריה דרעי בזמן הפרשה לא ברורה. היא בין היכרות קורקטית עד סחבקיות חברית של ידידות: זה בא אל זה וזה מבקר אצל זה, כאשר מדובר במערכת יחסים בין הממונה על אותן האזנות סתר לבין המואזן הראשי של אותן האזנות סתר. ואנחנו רוצים שהילדים שביצע והצופים בבית ועם ישראל כולו ייתנו אמון במערכת הזו. כי בנו אני לא כל כך בטוח עד כמה הציבור הזה נותן אמון. ומה עוד נשאר? זה הרי שירות הביטחון הכללי.

אז באה ועדה, שמונתה על סמך חשדות, והגישה מסקנות לפני תשעה חודשים. במקרה עיתונאי חושף את המסקנות, והמסקנות לא מגיעות לדיון מקצועי, ציבורי. לא ייאמן.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני תובע להביא את המסקנות לפחות לפני ועדת החוץ והביטחון, או ועדת המשנה. לפחות זאת. לפי דעתי, אין היום מנוס מכך שייתנו ביטוי פומבי למסקנות, בתקווה שאין הדבר פוגע בביטחון המדינה. אבל, החשדות והשמועות שאנחנו ניזונים מהם היום חמורים מכול, ומוכרחים לפזר אותם.

אני מאמין, ולפחות רוצה להאמין, שלא נעשו, חלילה, מעשים פליליים. אני באמת רוצה להאמין. אוי ואבוי אם כן. אבל עד שלא נדע כולנו מה באמת קרה ומה הן המסקנות, לא נוכל להחשות.

אני מבקש משר המשפטים להודיע כאן ועכשיו, שהממשלה מתכוונת להביא את הדוח לדיון אולי בממשלה, אולי בקבינט הביטחוני – אינני יודע – ובוודאי בפני הכנסת. אנחנו לא רואים את עצמנו כרפובליקת בננות, ואנחנו לא רוצים להיות רפובליקת בננות. אנחנו רוצים להיות מדינה דמוקרטית פתוחה, שמסוגלת להתמודד גם עם דברים לא נעימים, אבל בוודאי לא נותנת יד לטיח ולטאטוא אל מתחת לשטיח.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז. אני מזמין את חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, מוסריותה של מדינה דמוקרטית נמדדת, קודם כול ובראש ובראשונה, אם כל אזרחיה, למן האזרח שאפילו את שמו איננו יודעים ועד לזה העומד בראש המדינה, שווים בפני החוק. כי רק כך אדם יכול להרגיש שהוא חי במדינת חוק, במדינה דמוקרטית, במדינה שהחוק והמוסר משתדלים לגור בה בכפיפה אחת. ברגע שיש כאלה ששווים בפני החוק יותר

מאשר אחרים, בא אדם ואומר: במדינה כזאת אין טעם לחיות. אני יודע מי שווה יותר ממני, מי שווה יותר מזולתי, מי שווה יותר משכני.

חמורים הדברים פי כמה כאשר מדובר בשירות הביטחון הכללי, משום ששירות הביטחון הכללי הוא ארגון חשאי, ומטבע הדברים, פעולות חשאיות הן לפעמים פעולות שנמצאות באזורי דמדומים. באזורי דמדומים, שעד שנהיה בטוחים, לא במאה אחוז אלא כביטוי השגור – "במיליון אחוז", שמדובר באנשים שאצלם החוק והמוסר הם בראש ובראשונה בעדיפות ראשונה במעלה, הרי שאי-אפשר לסמוך עליהם בבואם לפעול בפעולות ובמטלות המוטלות עליהם, אם מדובר בחקירה, ואם מדובר בהעמדה לדין או בהמלצה להעמדה לדין, ואם מדובר בחקירות בארץ ובחוץ-לארץ כלפי אזרחי מדינת ישראל.

לכן, אם אנחנו רוצים ושואפים שלא ידבק שום רבב באיש שהוא משרת ציבור, הרי שבאנשי השב"כ על אחת כמה וכמה. יותר מזה, לא רק על אחת כמה וכמה, אלא לא ייתכן שיהיה רבב באנשים המשרתים בשירות הביטחון הכללי.

והנה, מה שהועלה על-ידי קודמי הוא קודם כול מדהים. הדבר המדהים הוא, שהתברר בדוח ועדת-גדרון, שהיו הדלפות של אנשי שב"כ לאנשי פוליטיקה. והדברים חמורים. ואם כך, איזו מדינת חוק היא המדינה שלנו, שאנשים מסוימים יכולים, ברגע שיש להם קשרים בשירות הביטחון הכללי, לקבל אינפורמציה שאדם רגיל העומד בפני החוק לא חולם אפילו לקבלה. האם זה האמון שאנחנו נותנים בשירות הביטחון הכללי?

אבל יותר מזה, הדוח הזה, הדוח החמור, נמצא במשך חודשים ארוכים, שמונה עד תשעה חודשים, במגירות היועץ המשפטי ופרקליטות המדינה, והצדק, גם אם הוא כתוב בדוח, לא נעשה. ואם כל העניין יתגלה על-ידי חשיפות עיתונאיות, אם על-ידי עיתונאי זה ואם על-ידי עיתונאי אחר – מה חושב האזרח? שאם הפרשיות לא היו נחשפות על-ידי עיתונאים, וייתכן שזה נכון, ייתכן שהיו נשארות קבורות במגירות עוד חודשים ארוכים.

ואני שואל. בזמנו, כאשר קבעו מי רשאי לעשות האזנות סתר, באו ואמרו שנותנים את הכול לשירות הביטחון הכללי – אפילו המשטרה, אפילו מצ"ח, אפילו כל גורם אחר, משום שסמכו על שירות הביטחון הכללי.

הי"ר ח' דיין:

משפט מסכם, בבקשה.

שאל יהלום (מפד"ל):

עוד דקה, אדוני היושב-ראש.

אמרו: הם אנשים שעליהם אפשר לסמוך. מתברר שהעניין הפוך.

ולסיום, אני רוצה לשאול: יש כאן איזו פרשייה אפופה מסתורין, ואני חושב שאפשר לחשוף אותה, עם שמות ועם כל מה שנאמר, משום שהיום כבר יודעים מי ראש השב"כ – הוא מופיע; אבל יש כאן דבר מאוד משונה בקשר לאותו א' בשב"כ.

נאמר במפורש בכל הדוחות – וזו עובדה שאיננה ניתנת לערעור – שכאשר ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, הטיל על כספי לחקור אותו, התברר שהוא נתן עדות שקר. כשהוא נתן עדות שקר הוא הודח מתפקידו כראש לשכת ראש השב"כ. האם אדם כזה, שלא ראוי להיות ראש לשכה, האם אדם כזה, שקיבל נזיפה חמורה על-ידי פרקליטות המדינה, האם אדם כזה ראוי להתמנות כראש חטיבת היהודים בשירות הביטחון הכללי? על-פי אילו אמות מידה ואילו אמות מוסר ממנים אנשים בשירות הביטחון הכללי?

נעזוב כבר את העניין השני, שהוא לא דובר אמת לפי בדיקת הפוליגרף של ועדת-גדרון, שהוא חמור לא פחות. איך ממנים ראש חטיבה? אם אדם לא ראוי להיות ראש לשכה, הוא ראוי להיות ראש חטיבת היהודים ולהפקיד בידו את כל הנושא?

לכן אני מסיים, אדוני היושב-ראש, מחוסר זמן. נמצא כאן שר המשפטים. ממשלת ישראל חייבת לנקות את השולחן. קודם כול עליה לפרסם את דוח ועדת-גדרון. אחרי שהוא פורסם בצורה כל כך חלקית, אין ברירה אלא להוציא את הקטעים הפוגעים אולי בביטחון המדינה ולפרסם את דוח הוועדה. יש להעמיד לדין מייד, בלי שהיות, את כל המומלצים באותו דוח, למן ניצב אבי דותן, אם מומלץ שם להעמידו לדין, ועד כל האחרים, אם היה לגביהם חשד בנושא של א', ובוודאי להסיק מסקנות לגבי מינויים בשב"כ. לא ייתכן שבעמדות בכירות כאלה יהיו אנשים שנפסלו לעמדות פחות בכירות מאלה. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול יהלום. אני מזמין את שר המשפטים השר צחי הנגבי להשיב על ההצעות לסדר-היום.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת המציעים, חברי הכנסת הנוכחים, אין לי מה להשיב לכנסת. אין לי שום מושג יותר מן הדברים שפורסמו בעיתונות. אני עצמי חש אותה חוויה לא נעימה שחש אותה כאן חבר הכנסת שריד, שלמעשה צריך לחיות מפי השמועה ומפי קטעי ההדלפות, שאין לדעת מה מהימנותן, מה המניע מאחוריהן. ייתכן שבהחלט מתארים את המצב כהווייתו.

אני גם לא יודע לתת לכנסת פרטים כלשהם על תוכן הדוח, שלא הובא לידיעתי, לצערי, לא עם כניסתי לתפקידי ולא לאחר פרסום הפרשה. אני לא יודע מה המכניזם – האם צריך לבקש? אני נוהג כפי שאני סבור שיש לנהוג – שיש תחומי סמכות שהם בידי היועץ המשפטי לממשלה או בידי

פרקליטת המדינה. הדברים אינם מוגדרים באופן מסודר בחוק ואני לא מבקש לדעת מה שלא מובא לעיוני. ייתכן שהדברים הובאו לגורם אחר, אם כי אני מסופק בכך; אולי הובאו לידיעת ראש הממשלה בתוקף היותו המופקד על שירות הביטחון.

יוסי שריד (מרצ):

אתה חבר ועדת השרים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני חבר ועדת השרים להיתרי השב"כ. קיבלתי ממזכירות הממשלה הנחיה לבוא ולהשיב בשם הממשלה.

יוסי שריד (מרצ):

זה לא בסדר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אין לי מה להשיב.

יוסי שריד (מרצ):

אין לי טענות נגדך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מבין מה שאתה אומר.

יוסי שריד (מרצ):

אפילו לא כשר משפטים אלא כחבר ועדת שרים לשב"כ אתה צריך לומר: אני רוצה לראות את הדוח.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני חושב שוועדת השרים איננה ועדת שרים לשב"כ אלא היא ועדת שרים לעניין היתרים מיוחדים לחקירות שב"כ. ייתכן שתחום פעילותה הוא יותר מצומצם.

אופיר פינס-פז (העבודה):

השאלה היא, אדוני שר המשפטים: האם אתה מתכוון לעשות משהו?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אומר בכנות: אני לא רוצה לבקש דברים שאולי אינם צריכים להגיע לידיעתי. אינני יודע אם יש איזה נוהל שמסדיר איזה חומר רגיש ומסווג צריך להגיע לידי איזה שר. לי נראה באופן הגיוני, שעם כניסתי לתפקידי הייתי צריך לקבל דיווח מהיועץ המשפטי לממשלה, או מפרקליטת המדינה, אילו דברים מצויים בטיפול ברמה העקרונית – דברים שיש להם היבט ציבורי ואינם נוגעים אך ורק לסוגיה של העמדה לדין או תביעה כזו או אחרת. נדמה לי שזה הדבר הנכון לעשותו.

אולי כיוון שלא היתה חפיפה מסודרת עם קודמי, כי הוא לא היה בדיוק קודם שהגעתי למשרד; למעשה, ראש הממשלה היה שר המשפטים. אני גם אינני יודע אם שר המשפטים הקודם השר נאמן, והקודם לקודם, השר ליבאי, קיבלו לעיונם את הדוח האמור. הדוח האמור, כפי שאני מבין, הוגש במרס 1996 ליועץ המשפטי לממשלה, והוא פרי עבודתה של ועדה שהוקמה לפי סעיף 2(1) לפקודת הפרוצדורה הפלילית; עדות בפברואר 1995.

אני מאמין שהנכון לעשותו היה, להביא לידיעתי את הדוח לפחות ביום שהסתבר שהדוח הזה או חלקים ממנו מצויים בידי אמנון אברמוביץ והוא מביא אותם לידיעת הציבור. שר המשפטים מופקד בסך הכול על המשרד שאחראי גם לפעילותו של היועץ המשפטי לממשלה וגם לפעילותה של פרקליטת המדינה. אני לא מצאתי לנכון לבקש את הדוח הזה, כמו נושאים אחרים, שאני קורא עליהם בלקט קטעי העיתונות, שמתרחשים במשרד שאני מופקד עליו, כי אני באמת מאמין שמי שהחומר מצוי בידו יודע לעשות הבחנה נכונה, מתי להביא דברים לידיעת הדרג הפוליטי ומתי לא. אבל כשאני נדרש לענות בשם הממשלה על הצעה לסדר-היום בכנסת, ואני מחויב בדיווח אמת לכנסת, אני יכול לומר שאין לי שום אינפורמציה מעבר לדברים שאתם יודעים.

אני באמת חושב שכדאי להעביר את הנושא לאחת מוועדות הכנסת שתחליט אם לפעול באמצעות ועדת משנה שלה או לא, כדי לנסות ולהביא לידיעתו של הבית פרטים רבים יותר מכפי שנודעו לו עד היום באמצעות התקשורת.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר המשפטים השר צחי הנגבי. לאיזו ועדה?

יוסי שריד (מרצ):

במקרה הזה יש רק ועדה אחת.

היו"ר ח' דיין:

לפני שאנחנו עוברים להצבעה, יש הצעה אחרת, של חבר הכנסת בני אלון, שמבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יוסי שריד. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, רק בשביל הפרוצדורה ביקשתי להסיר, כי אני, אולי למגינת לבו של חבר הכנסת שריד, הסכמתי עם כל מלה שהוא אמר. השאלה היא רק העיתוי, אדוני. מדוע לא יכולת לומר את הדברים האלה כשהיית שר? זה מה שחורה לי; אני באמת חושב שפה זה לא קשור לשמאל ולימין. אבל על פרשת הקשרים בין יעקב פרי לדרעי לא ידעת? וכל העסק הזה התבצע בכל טווח הזמן הזה שאתם, בשביל השלום – שאני קורא לו ג'יהאד, כמו שערפאת קורא לו – בלעתם את כל הדברים האחרים. אז לא ידעתם דבר? אני לא קונה את זה, כי אני יודע היטב.

לכן, אני רק רוצה לומר במאוחר "יישר כוח" שהדברים עולים. אני מקווה שהם יתלבנו. אני מסכים עם חברי הכנסת שדיברו. הנזק שנעשה לביטחון המדינה מהידיעה שאי-אפשר לסמוך על השב"כ גדול הרבה יותר מהנזק שפה ושם דרכי עבודה יתגלו או לא יתגלו.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת בני אלון.

ובכן, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד?

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

שמונה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. הנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון להמשך דיון.

דברי ברכה של היושב-ראש לקהילה המוסלמית לרגל חודש הרמדאן

היו"ר ח' דיין:

לפני שנעבור לנושא הבא, מכיוון שזה היום האחרון בשבוע הנוכחי למליאת הכנסת, ומכיוון שחודש הרמדאן יחל ב-10 בינואר, אני רוצה לברך בשם חברי הכנסת, בשמי ובשם הממשלה את כל האוכלוסייה המוסלמית לקראת הרמדאן. אני רוצה גם להזמין את יושב-ראש סיעת חד"ש לומר כמה מלים לאוכלוסייה המוסלמית לכבוד החג. דקה אחת, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מעומק לבי על האפשרות שנתת לי לומר שניים-שלושה משפטים קצרים ולתקן – אני לא יושב-ראש הסיעה, אני יושב-ראש חד"ש.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזו ולברך את כלל האוכלוסייה בישראל, את כלל האוכלוסייה הערבית בארץ ואת בני העדה המוסלמית בפרט לרגל תחילת הרמדאן בסוף השבוע הזה.

זהו חודש צום, אדוני היושב-ראש. אולי מישוהו יקרא לזה ג'יהאד, ג'יהאד מוסרי נגד כל מיני עוולות, נגד פשע, נגד מעשים בלתי מוסריים. מי ייתן, אדוני היושב-ראש, ובמשך החודש הזה דווקא נראה דברים או נראה התפתחויות חיוביות בארץ לטובת שני העמים החיים בארץ, לטובת האוכלוסייה היהודית והאוכלוסייה הערבית. מי ייתן וראשי הרשויות המקומיות הערביות שיושבים באוהל, יוכלו לצום ולאכול בשעות הערב בבתיהם במקום לעשות זאת באוהל שמול משרד ראש הממשלה. מי ייתן, אדוני היושב-ראש, ויתפתחו דברים חיוביים בתהליך השלום, כך שכולנו נוכל לחיות חיים הרבה יותר טובים.

תרשה לי לומר לנו, לאוכלוסייה הערבית ולאוכלוסייה המוסלמית לרגל תחילת הצום: כל עאם ואנתום בכיר, סיאמאן מקבולאן אמל אן נוחקק אהדאפנא אלמרג'ווה פי אלסלאם ואלמוסאוא.

אני מודה לך, אדוני.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

הצעה לסדר-היום

פרשת ניצב גנות וקונצפציית הפרקליטות

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1233, של חבר הכנסת יצחק כהן, בנושא: פרשת ניצב גנות וקונצפציית הפרקליטות. בבקשה.

יש לי רק להוסיף כמה מלים על ניצב גנות, שהיה מפקדי האישי, שהוא מופת וראוי להערכה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

היו"ר ח' דיין:

אני רק יכול לומר את דעתי עליו כמפקדי הישיר.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, העניין הוא לא ניצב גנות, שהוא המזוכה האחרון ברשימה ארוכה מאוד של אישי ציבור, שהיתה להיטות לא מובנת להגיש נגדם כתב אישום בכל מחיר. בסוף הסתבר שהם יצאו זכאים, במקרה הנדון גם בבית-משפט העליון.

לדעתי, הגיע הזמן שמישהו במערכת המשפטית יבדוק את הנושא הזה לעומק; שרשרת ארוכה של אישי ציבור שהוגשו נגדם כתבי אישום. אני מתאר לי שהם עברו ייסורי תופת, הם ומשפחותיהם, הם

עברו מסכת של עיניים והוצאות כספיות אדירות, שמוטטו אותם גם מבחינה כספית, ובסוף הסתבר שזה על לא עוול בכפם.

הפנייה היא לשר המשפטים, הממונה על המערכת. אולי הגיע הזמן לתת איזה פסק-זמן כדי לבדוק את המוטיבים. אני פונה בקריאה נרגשת מעל בימה זו: אנא, אל תרעו. גם איש ציבור הוא אדם. ואם קיים חשד מסוים, תחקרו אותו לעומק ואל תגישו כתב אישום בכל מחיר, כי אנחנו עדים לשרשרת ארוכה של עיניים דין, ובסוף לזיכויים של הנאשמים. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק כהן.

אני מזמין את שר המשפטים צחי הנגבי להשיב על ההצעה לסדר-היום.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לחבר הכנסת המציע, שהעלה את הנושא לסדר-היום, ובזאת הוא מאפשר למעשה דיון ציבורי בסוגיה שכבר מהדהדת על סדר-יומנו כמה ימים.

לא הייתי אומר, חבר הכנסת כהן, שהקונצפציה של הפרקליטות קרסה, מכיוון שלמזלנו, ואני משוכנע שגם הפרקליטות מברכת על כך, אנחנו נמצאים במדינה שבה לא היינו רוצים שכל העמדה לדין תסתיים בהרשעה. אנחנו בהחלט רוצים מדינה שבה בית-המשפט העליון בורר, מבין כתבי האישום המובאים לפניו, את אלה שראויים לזיכוי ואת אלה שראויים להרשעה, כי אחרת לא היתה בכלל כל תחושה של אמון במערכת המשפטית, אם היא היתה מברכת בבחינת כזה ראה וקדש על כל כתב אישום שמוגש לה.

אי-אפשר גם לומר באורח גורף, שכל כתבי האישום, בהקשרים של אישי ציבור, או כפי שנאמר בהצעה, בתחומים של העמדה לדין של ראשי רשויות מקומיות, מסתיימים בזיכויים. יש מקרים לכאן ויש מקרים לכאן. די אם אציין, שרק בתקופה האחרונה, בשנים האחרונות, הורשעו גם ראשי רשויות, בלי לציין שמות אציין רק את השמות של הרשויות – גם ברמת-גן, גם בראשון-לציון, גם בבית-שמש. כמדומני היו עוד. כנגדם גם היו זיכויים רבים, ועל כך כולנו כמובן מברכים, כי ככל שממוצה דינו של ראש רשות מקומית ומסתבר שההאשמות היו מופרכות או מוגזמות, אנחנו כחברה מרגישים טוב עם התוצאה הסופית הזאת.

כמובן, ניתן לקיים כאן דיון ארוך במגמת העמדה לדין בתחומים שונים. בסך הכול, בסוגיה הרלוונטית של איש המשרה שבו עוסקים, בית-המשפט העליון לא שינה את פסק-הדין של בית-המשפט המחוזי, אם כי היו לו הערות חשובות בהקשר הנורמטיבי. וכפי שקראתי ריאיון עם איש המשרה עצמו, גם הוא לא מסתייג מן העובדה שייתכן שטעה בכמה מהלכים.

בוודאי ישמש פסק-הדין הזה לנגד עינינו כולנו כאנשי ציבור, כדי שניטיב להבין כיצד, במערכת מאוד מפתה ומאוד מאוד מסובכת ומורכבת, לא לחצות קווים אדומים שאנחנו צריכים להציב לעצמנו. ואם איננו ראויים להציב אותם לעצמנו, מכיוון שלפעמים היצר גובר על ההיגיון, הרי יש בית-משפט שמציב את התמרוקים האלה לנגד עינינו בבחינת – ולפני עיוור לא תיתן מכשול.

אני חושב שמן הראוי להעביר את הנושא הזה לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, שהיא הפורום הנאות למיצוי של דיון מעמיק. אני בהחלט אשמח להשתתף בו גם בוועדה. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר המשפטים צחי הנגבי.

חבר הכנסת יצחק כהן, האם אתה בעד הצעתו של השר?

יצחק כהן (ש"ס):

בעד.

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 9, אין נגד, אין נמנעים. ובכן, הנושא יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעה לסדר-היום השמטת התפילה לשלום חיילי צה"ל ולשלום המדינה מסידור התפילה **שהפיק משרד הדתות**

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה מס' 1268: השמטת התפילה לשלום חיילי צה"ל ולשלום המדינה מסידור התפילה שהפיק משרד הדתות.

המציע הראשון, חבר הכנסת עוזי ברעם – איננו. חבר הכנסת אברהם שטרן, בבקשה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתנצל על צרידותי.

השבוע קראנו בכתבה ב"ידיעות אחרונות", של העיתונאי דב אלבוים, שמשרד הדתות השמיט מהסידור בהדפסה מחודשת תפילה לשלום המדינה. מדובר במהדורה שהופצה ב-8,000 עותקים, וזה דבר שהוא ללא תקדים.

משה גפני (יהדות התורה):

מי משיב לך?

היו"ר ח' דיין:

סגן השר לענייני דתות יגאל ביבי ישיב. הוא בדרך לכאן. אם הוא לא יגיע – נעבור להצבעה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

הדבר הזה הוא ללא תקדים. אני צריך לציין שהדבר הזה תוקן, ויצא מכתב של מנכ"ל משרד הדתות מר אבי בלושטיין – ובהזדמנות זו אני מברך אותו למינויו ביום שישי האחרון על-ידי הממשלה – עם הוראה לבצע הדפסה מחודשת.

בכל זאת, מצאתי לנכון להעלות את העניין בגלל החשיבות העקרונית שלו, וגם כדי שכנסת ישראל תיתן דעתה למקומה החשוב של התפילה לשלום המדינה. כידוע, סידור התפילות עבר תהליך היסטורי. פרקים שלמים בתפילות הוכנסו לרגל אירועים משמעותיים בחיי האומה, בחוץ-לארץ ובארץ, ומאז התש"ח, הקמת המדינה, ואנחנו מתקרבים לשנת ה-50 למדינה, נתקנה התפילה החשובה הזאת, ואומרים אותה בחלק גדול מבתי-הכנסת בארץ או במרביתם. על-פי תפיסתנו, אנחנו רואים בהקמת המדינה אצבע אלוקים, אתחלתא דגאולה, ראשית צמיחת גאולתנו.

דוד אזולאי (ש"ס):

ראשית צמיחת גאולתנו; "החמישייה הקאמרית" ועוד כמה כאלה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

נדמה לי שהקדמתי ואמרתי: על-פי דעתנו. אגב, גם בחוץ-לארץ, כפי שחברים יודעים, היה נהוג, שבסידור התפילות הכניסו תפילות לשלום הקיסר והמלכות, ולא כל שכן במדינתנו העצמאית, מדינת ישראל.

דוד אזולאי (ש"ס):

אברהם שטרן (מפד"ל):

התפילה הזאת נתקנה על-ידי הרבנות הראשית. יש מחלוקת מעניינת מאוד בשאלה, מי חיבר אותה. יש גרסה האומרת שחיבר אותה הסופר עגנון. יש גרסה האומרת שחיבר אותה הרב הראשי הראשון למדינת ישראל, הרב הרצוג. בכל מקרה, חקר זאת פרופסור דוד תמר, ובעצם, המסקנה היא, שהנוסח חובר על-ידי עגנון, אבל היא נתקנה על-ידי הרבנים הראשיים.

בקהילות ישראל, בבתי-כנסת, בערים, במושבים, בקיבוצים, בסניפי "בני עקיבא", בישיבות ובאולפנות, מתפללים את התפילה מדי שבת בשבתו. אני רוצה לומר, שבקהילה שלי, בקיבוץ עין-הנציב, למשל, אומרים כל שבת תפילה לשלום המדינה, תפילה למען פצועי צה"ל ותפילה לחזרתם של נעדרי צה"ל ושבויו. לא יעלה על הדעת, שמסידור שהודפס על-ידי רשות ממלכתית, בתקציב ממלכתי, תישמט תפילה כל כך חשובה, שהיא כל כך עקרונית וחשובה לציבור מסוים במדינת ישראל.

אני רוצה להעיר הערה אחת. בדברי המנכ"ל נאמר, שהיתה כאן תקלה על-ידי האדמיניסטרציה הקודמת. התפלאתי לשמוע שהשר שמעון שטרית גינה את העניין, בעוד שזה היה בתקופתו. נדמה לי שיש אחריות מיניסטריאלית בעניין הזה, ואני בהחלט תולה בו את האשמה – אולי לא אישית – ישירות.

מכל מקום, אני שמח שמנכ"ל משרד הדתות, על דעת סגני השרים, כך אני מניח, החליט לתקן את העניין, והתפילה הזאת תחזור ותודפס, ותיאמר, כך אני מקווה, על-ידי ציבור גדל והולך במדינת ישראל.

אני רוצה לסיים בקטע קטן מתוך התפילה: "אבינו שבשמים, צור ישראל וגואלו, ברח את מדינת ישראל, ראשית צמיחת גאולתנו. הגן עליה באברת חסדך ופרוש עליה סוכת שלומך ושלח אורך ואמיתך לראשיה, שריה ויועציה, ותקנם בעצה טובה מלפניך. חזק את ידי מגיני ארץ קודשנו, והנחילם אלוהינו ישועה ועטרת ניצחון תעטרם, ונתת שלום בארץ ושמחת עולם ליושביה".

היו"ר ח' דיין:

אמן.

נעבור להצבעה. אני רואה שסגן השר לא נמצא. ובכן, האם המציע מבקש להסתפק בהצעתו או להעבירה לוועדה?

אברהם שטרן (מפד"ל):

מסתפק.

היו"ר ח' דיין:

מסתפק.

הצעה לסדר-היום

הרחבת פעילות המיסיון בישראל וסכנותיה

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הרחבת פעילות המיסיון בישראל וסכנותיה – הצעה לסדר-היום מס' 1224, מאת חבר הכנסת שמואל הלפרט. בבקשה. שלוש דקות לרשותך.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

לא, אדוני – עשר דקות. זו הצעה פרטית.

היו"ר ח' דיין:

נכון, אתה צודק. סליחה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאחרונה קיבלו מאות אלפי אזרחים יהודים במדינת ישראל מעטפת דואר לבתיהם ובתוכה חוברת ששמה "השלום". החוברת מכילה דברי הטפה להמרת דת, שנועדה לגרום ליהודים להמיר את דתם היהודית לדת הנוצרית. כפי שנמסר לי, החוברת הודפסה במיליוני עותקים ברוסיה והובאה לישראל במכולות, כשאת המבצע ניהלו הכתות המשיחיות בישראל.

אני חייב להדגיש, כי פעולת ההפצה נעשתה בדיוור ישיר ובאמצעות רשות הדואר הממלכתית במדינה. לדעתי, לא היתה רשות הדואר צריכה לתת יד להפצת החומר המיסיונרי, וניתן היה למצוא עילה חוקית למניעת הדבר.

חברי הכנסת, ניסיון העבר מלמד, כי פעילות מיסיונרית כמו זו פוגעת קשות בחברה, ובין השאר גורמת לתוצאות שליליות נרחבות, כמו המרות דת, הרס משפחות, נישואי תערובת, ירידה מהארץ וסכנה מוכחת לביטחון המדינה.

בזמנה עמדה על כך ועדת גלזר-תעסה, ובדוח מיוחד שהוציאה על פעולת המיסיון והכתות בישראל היא התריעה על ההשפעות החמורות שיש לפעילות המיסיון בארץ.

אני חוזר ומדגיש, כי החומר המיסיונרי הגיע אל מאות אלפי אזרחים בכל רחבי הארץ – החל מתושבי הערים הגדולות, דרך יישובי ספר, עיירות פיתוח ועד לכפרים ומושבים בכל חלקי הארץ. רבים מאלו שקיבלו את דבר הדואר פנו אלי, כמו בוודאי אל אישי ציבור נוספים ואל ארגוני הפעילים "יד לאחים" ו"לב לאחים", והצהירו כי אף שאינם דתיים כלל, בכל הנוגע להטפה להמרת דת הרי שקיימת אצלם רתיעה פנימית וסלידה מעצם הניסיון לפתות אותם להאמין בישו, וחשש כי מבקשים להעבירם על דתם.

חברי הכנסת, לצד גלי החומר המיסיונרי המופץ ברחבי הארץ עוסקים המיסיונרים בביקורי בית, בהרצאות, בעזרה סוציאלית ועוד, והכול במטרה אחת – להעביר יהודים על דתם, במיוחד לקראת שנת 2000, שהיא עבורם תאריך רב-משמעות.

פעילות אינטנסיבית במיוחד משקיעים ארגוני המיסיון בקרב העולים מארצות חבר העמים, תוך ניצול מצוקתם הרוחנית, החברתית והחומרית. לאחרונה ניכרת גם פעילות להרחבת מרכזי המיסיון במקומות שונים בארץ. המרכז המיסיונרי "קהילת המשיח" בירושלים בונה קומה נוספת, ומרכזים אחרים נמצאים בתהליכי בנייה, התרחבות, הקמת מרכזים, סניפים חדשים וכדומה.

הרב הראשי לישראל, הגאון הרב ישראל מאיר לאו, אמר כי יש להתייחס לפעילות המיסיונרית המתגברת בכל חומרת הרצינות.

חברי הכנסת, החוק בישראל שולל השפעה על קטינים בנושאים כמו דת, ומכיוון שמשלוח הדואר לבתי אזרחי המדינה יש בו משום השפעה גם על קטינים, הרי שזו עבירה על החוק. ודאי שלא ייתכן שרשות הדואר תעמוד לרשות המיסיונרים לצורך זה.

עם זאת, אין ספק שרק תיקון נאות של החוק יביא לפתרון הבעיה, ובכוונתי להציע לכנסת להתאחד סביב ניסוח שבו ייאמר: תיאסר כל השפעה על המרת דת. נוצרי לא יוכל להשפיע על יהודי ומוסלמי, מוסלמי לא יוכל להשפיע על יהודי או נוצרי, ויהודי לא יוכל להשפיע על נוצרי או מוסלמי.

לסיום, חברי הכנסת, בימים אלה הניח חבר הכנסת חיים אורון על שולחן הכנסת הצעת חוק שכותרתה: איסור שידול לחזרה בתשובה. הוא מבקש לקבוע בחוק, כי מי שיפעל במישרין או בעקיפין לשידול קטין לחזור בתשובה – דינו מאסר שישה חודשים.

מובן ששידול מיסיונרי לא מופיע אצל חבר הכנסת אורון – – –

היו"ר ח' דיין:

גם ההיפך? מי שמשדל דתיים להיות חילונים, גם זה חל עליו?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

מה?

היו"ר ח' דיין:

החוק גם הפוך? מי שמשדל – – –

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

לא.

היו"ר ח' דיין:

אני חושב שצריך להיות – – –

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

חבר הכנסת אורון החליט להגיש כך את החוק.

מובן ששידול מיסיונרי לא מפריע לחבר הכנסת אורון. מה שמטריד אותו הוא אך ורק שידול לחזור בתשובה. אולם אם חברי הכנסת מהשמאל סבורים שאסור ליהודי להשפיע אפילו על יהודי אחר – ודאי וודאי שיתמכו בהצעת חוק שתאסור השפעה והמרה מדת לדת. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שמואל הלפרט. סגן השר ישיב על ההצעה לסדר-היום. סגן השר יגאל ביבי, בבקשה.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני, בתחילה, לענות על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אברהם שטרן, שהעלה את הנושא של הדפסת סידור של המשרד לענייני דתות, שלא היתה בו תפילה לשלום המדינה ותפילה לשלום חיילי צה"ל.

נדהמתי אתמול לראות את התגובה בעיתון, שהשר הקודם, השר שטרית, תוקף את המשרד לענייני דתות, איך הוא מדפיס סידור בלי תפילה לשלום המדינה ובלי תפילה לשלום חיילי צה"ל? השר שטרית רק שכח שהסידור הזה הודפס בתקופה שהוא היה השר, אז הוא שכח לתקוף את עצמו – –

היו"ר ח' דיין:

זה קורה. לפעמים לא בודקים – – –

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

כן, הסידור הודפס בתקופה של שטרית בלי תפילה לשלום המדינה ובלי תפילה לשלום חיילי צה"ל. זה סידור שהודפס מטעם המשרד. הייתי מבין שבסידור של חסידי בעלז, שהיינו נותנים להם תמיכה להדפסה, הם יכולים להדפיס איך שהם רוצים, או של חסידי ויז'ניץ, או של חסידי גור, או של רב זה או אחר, אבל בתקופתו של שטרית הודפס סידור של המשרד, שנמכר מטעם המשרד, בלי התפילות הנ"ל.

יש לנו מלאי של 8,000 סידורים שהודפסו בתקופה ההיא. הורינו, המנכ"ל הורה, שלסידור הזה תצורף תפילה לשלום המדינה ולשלום חיילי צה"ל, וכך אנחנו נמכור מכאן ולהבא. לכן אני חושב שהדבר הזה תוקן, מה גם שהמשרד לענייני דתות בזמנו, לא בזמני, בזמנו של שאקי אני חושב, שלח סידורים של שליחי ציבור – גם גפני, אני חושב, היה סגן שר אז – ובסידורים האלה של שליחי הציבור יש תפילה לשלום המדינה ותפילה לשלום חיילי צה"ל. כמו כן נשלח קובץ של תפילות לשלום המדינה, לשלום החולים, לשלום כל מי שרוצים בשלומן, והקובץ הזה נמצא גם בבתי-הכנסת בישראל, כך שהחזן, בכל בית-כנסת, באותיות גדולות, מאירות עינים, יכול לברך ולהתפלל – – –

משה גפני (יהדות התורה):

למה שטרית – – –

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני באמת לא יודע – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אני לא בעד ולא נגד, אני רק שואל.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני מקווה שמישהו מכאן ישלח לו מכתב וישאל אותו איך הוא משמיץ אחרים כשהוא עשה את הדבר הזה. כנראה שוכחים – – –

היו"ר ח' דיין:

אני בטוח ששר לשעבר גם לא עוקב אחר הספרים, וזה יכול לקרות.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

רבותי, אין ספק שבימים האלה אנחנו צריכים להתפלל ביתר שאת לשלום המדינה, לכוחה של המדינה, לשמירה על חיילי צה"ל, שכל יום עוד נלחמים בלבנון ובכל מקום ומקום בארץ. אנחנו נמשיך לעודד את התפילות גם לשלום המדינה וגם לשלום חיילי צה"ל.

הנושא שהעלה בהצעה לסדר-היום חבר הכנסת שמואל הלפרט הוא בעיה רצינית ביותר, בעיה כואבת ביותר, ואני באמת חושב שכל הבית הזה צריך להיות מאוחד סביב המלחמה בתופעה הזאת, משמאל ומימין.

צר לי מאוד, חבר הכנסת הלפרט, שחבר הכנסת אורון מניח הצעת חוק בכנסת ישראל, שאסור ליהודים להשפיע על יהודים לחזור בתשובה. מי שישפיע על חברו לחזור בתשובה – זו עבירה פלילית. אני חושב שבכלל היה אסור להניח הצעת חוק כזאת בכנסת ישראל. בכנסת ישראל אסור שיהיה חוק שאסור להשפיע להיות יהודי יותר טוב.

האמת היא, שבמקום שאנחנו נשמור על עצמנו, נשמור על עם ישראל, אני רוצה לציין נתון שהוא, אולי, מזעזע: לאחר מלחמת העולם השנייה, שבה הושמד חלק גדול מעמנו, אם ניקח את הסטטיסטיקות הנורמליות של הגידול הטבעי, נמצא שהיום העם היהודי היה צריך למנות יותר מ-30 מיליון נפש. היום אין חצי מזה. להיכן נעלמו 15 מיליון יהודים? 15 מיליון יהודים נעלמו ב-50 השנים האחרונות לעם ישראל לא בשואה אלא רק בהמרות דת, בנישואי תערובת. היום יש מדינות בעולם שיש בהן יותר מ-60% נישואי תערובת, ואין ספק שזאת המכה הקשה ביותר לעם היהודי.

במדינת ישראל, בארץ-ישראל, היה מיסיון כבר לפני 100 שנה; אני זוכר עוד בטבריה, בימי המנדט. ועוד לפני כן היו מיסיונרים. הם לא הצליחו לעשות פעולות רבות בארץ-ישראל. בשנים האחרונות, בעשור האחרון, יש תופעות חדשות ומזעזעות, עם גידול היקף העלייה. הם ניצלו משפחות של עולים, משפחות מעורבות לפעמים, והם עושים עבודה, לצערי אולי יותר גדולה מזו שעושה המשרד לענייני דתות בקרב העולים החדשים. בעוד המשרד לענייני דתות, כל תקציבו לקליטת העלייה, לקליטה הרוחנית של העולים, הוא 400,000 שקל, אני משוכנע שכל הכתות האלה משקיעות מיליונים בקרב העולים החדשים.

אתמול בבוקר הזדעזעתי כאשר שמעתי על המקרה החמור שקרה בערד, כשילד נהרג בתאונת דרכים, ואב המשפחה, לא פחות ולא יותר, הלך להביא לרב מליץ יושר שיקבור אותו בערד; את מי הוא הביא כמליץ יושר? את ראש הכת המיסיונרית, המשיחית, מבאר-שבע. מה הקשר בין העולה החדש מערד לראש הכת המשיחית בבאר-שבע, כך שהוא מביא אותו לרב? התופעה הזאת היא חמורה ביותר. אני חושב שצריכים לנקוט כמה פעולות.

ביקר אצלי לפני כחודש ראש הכנסייה של דרום-קוריה. ישבנו ודיברנו על ארץ הקודש, על אמונה בקדוש-ברוך-הוא. מעניין שבסוף הישיבה אתו הוא שאל אותי: תגיד לי, מותר לעשות פה בישראל לפי החוק פעולה מיסיונרית, לדבר על הדת הנוצרית? הסברתי לו מה אומר החוק הישראלי, אבל אמרתי לו שיש עוד הרבה בעולם שהם עובדי אלילים ולא עובדי ה' וכי הם יכולים ללכת ולהשפיע עליהם. התפלאתי מאוד על השאלה שלו, אם מותר לעשות בישראל פעולה מיסיונרית.

אני חושב שאנחנו צריכים לעשות פעולות הסברה בנושא הזה. אולי הבית הזה וחברי הכנסת ישקלו גם להביא הצעות חוק מחמירות יותר בנושא של העברה על הדת בארץ.

אין לי ספק, שבשלוש השנים הבאות תהיה פעילות נמרצת יותר של המיסיון על כתותיו, והמסוכנים ביותר הם אלה המתחזים שאומרים שהם עובדי ה', העברים המשיחיים, היהודים המשיחיים, אלה שמתמשים בכלים שקשה לך להבדיל.

לקראת שנת 2000 – – –

יונה יהב (העבודה):

יש לכם מספרים?

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אין לנו מספרים, אבל ידוע שמאות אלפי מכתבים נשלחו, כמעט לכל בית בישראל. אנחנו מקבלים תגובות ממקומות רבים, מיישובים רבים. בעבר המיסיונרים התביישו קצת, היום הם שוכרים לעבודה יהודים וקל להם יותר להיכנס לבתים ולשכנע בעברית. מדבר אדם ששירת אתך בצבא. כדי להשפיע הם משתמשים ביהודים, לא בנוצרים.

לכן, אני חושב שצריכה להיות יוזמה של חקיקה בעניין הזה כדי למנוע את הפעילות המיסיונרית, בעיקר עכשיו, לקראת שנת 2000, כשיבואו לכאן הצליינים. אנחנו מקדמים בברכה את העלייה של הצליינים שיבואו לארץ לקראת חגיגות ה-2000. משרד התיירות עושה הרבה, אבל צריך להיזהר בתקופה הזאת, שבה תוצף הארץ בעשרות מיליונים של צליינים – שלא תהיה באותה עת גם פעולה מיסיונרית.

אני מציע, לגבי ההצעה הראשונה, של חבר הכנסת שטרן, גם לפי בקשתו, להסתפק בתשובה שלי. לגבי ההצעה של חבר הכנסת הלפרט בקשר למיסיון – להעביר לוועדת הפנים.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לסגן השר לענייני דתות, חבר הכנסת יגאל ביבי.

חבר הכנסת הלפרט, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדת הפנים?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

אני מסכים.

היו"ר נ' חזן:

סגן השר מסכים להעברת הנושא לוועדת העבודה והרווחה. אם כן, אין הצעות אחרות.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת הצעתו של חבר הכנסת שמואל הלפרט בנושא: הרחבת פעילות המיסיון בישראל וסכנותיה – לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר נ' חזן:

אני קובעת, אם כן, שברוב של 12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, ההצעה מועברת לוועדת העבודה והרווחה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת רפאל פנחסי. אחר כך נעבור להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מקסים לוי. השאלות לשר התשתיות הלאומיות יבואו אחרי ההצעה לסדר-היום. אדוני.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת קבעה בישיבתה אתמול, כ"ח בטבת התשנ"ז, 7 בינואר 1997, כי ההצעות לסדר-היום בנושא: חפירות ארכיאולוגיות בארץ – הצעותיהם של חברי הכנסת מיכה גולדמן ונעמי חזן – יידונו בוועדה משותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת הכספים.

הוועדה תהיה בת עשרה חברים, חמישה מכל ועדה, בראשות יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות, או מי שימונה מטעמו.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

הודעה נוספת. גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי בוועדת הכספים, מטעם סיעת הליכוד: במקום חבר הכנסת מיכאל איתן יכהן חבר הכנסת אברהם הירשזון.

השלמת הרכב ועדות הכנסת

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

ברשות היושבת-ראש, הודעה אחרונה. גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד למסור לכנסת את שמות חברי הוועדה המיוחדת לענייני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי, שהוקמה בכנסת ביום כ"ח בכסליו התשנ"ז, 9 בדצמבר 1996.

להלן החברים: מטעם סיעת הליכוד – חברי הכנסת מאיר שטרית, עוזי לנדאו, דוד ראם. מטעם סיעת העבודה – חברת הכנסת דליה איציק. מטעם סיעת ש"ס – חבר הכנסת רפאל פנחסי. מטעם סיעת המפד"ל – חבר הכנסת אבנר חי שאקי. מטעם סיעת הדרך השלישית – חבר הכנסת אלכס לובוצקי.

מטעם סיעת ישראל בעלייה – חבר הכנסת מיכאל נודלמן. מטעם סיעת יהדות התורה – חבר הכנסת שמואל הלפרט.

מומלץ כי חברת הכנסת דליה איציק תכהן כיושבת-ראש הוועדה במחצית הראשונה של הקדנציה, וחבר הכנסת מיכאל נודלמן יכהן כיושב-ראש הוועדה במחצית השנייה של הקדנציה.

אבקש את אישורה של הכנסת להחלטה זו.

היו"ר נ' חזן:

אדוני, מלת הבהרה. ההרכב חסר, אם ספרתי נכון.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

יש כמה סיעות שעדיין לא מסרו את שמות נציגיהן, כמו סיעות מרצ, העבודה ואחרים. מאחר שחברת הכנסת דליה איציק כנראה כבר זימנה את הוועדה ליום שני הקרוב, נאלצנו להביא הרכב חלקי. ההשלמה תבוא אולי במשך היום, ואם לא – בתחילת השבוע הבא.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה ליושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת רפאל פנחסי.

חברי הכנסת, באטיות מסוימת אנחנו עוברים להצבעה על אישור ההרכב של הוועדה המיוחדת על-פי המלצת יושב-ראש ועדת הכנסת. ההצבעה החלה. הוועדה היא ועדה חדשה לחלוטין, וגם ההרכב של החברים בה. לכן הכנסת צריכה לאשר אותה בהצבעה.

בעד הצעת ההרכב – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ההרכב של הוועדה לענייני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי נתקבלה.

היו"ר נ' חזן:

ברוב של עשרה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים, ניתן האישור של מליאת הכנסת.

הצעה לסדר-היום כביש חוצה-ישראל – פגיעה ברשויות המקומיות ובשכבות החלשות

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעה לסדר-היום מס' 1061, של חבר הכנסת מקסים לוי, בנושא: כביש חוצה-ישראל – פגיעה ברשויות המקומיות ובשכבות החלשות. חבר הכנסת מקסים לוי, אני מבינה שזאת הצעה רגילה לסדר-היום ועל כן לרשותך עשר דקות. ישיב מייד אחר כך שר התשתיות הלאומיות אריאל שרון. אדוני.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ההצעה הזאת היתה צריכה לבוא עוד בטרם אישור תקציב המדינה, אבל מאחר שהשר ביקש לדחות את הדיון, אני אגע גם בנושא תקציב המדינה והשלכות כביש חוצה-ישראל על הבעיה הקשה שאתה התמודדנו, מול גזירות בתקציב המדינה – פגיעה בשכבות החלשות; הניסיון להתמודד מול הבלימה המתבטאת בקיצוץ בקצבאות ילדים, נושא תרופות, מרפאה ורופא, נושאים של חינוך ונושאים אחרים. רק בלימה; הלוא עסקנו בשאלה אם להטיל מס בנושאים אלה. כל ממשלה שמציבה איזו תוכנית הרי יכלה לבוא עם תקציב ועם מדיניות להיטיב עם העם.

על-סמך ניסיוני במשך שנים ארוכות בעשייה במסגרת השלטון המקומי, אני מוצא לנכון לדבר על נושא כביש חוצה-ישראל ועל המאמצים לתקצוב בחיבורים שלו. אומרים שהכביש עצמו יפתור את בעיית התנועה במדינת ישראל ויביא להצלחה גדולה.

האם לא צריך היה לתקן את הרכבת וליצור את הרכבת ככלי חשוב מאוד לפתרון מצוקת כבישי ישראל? הכביש הזה הוא לא רק כפי שהתבטאו הזכיינים באוצר. מה עם הכניסות לכביש? מה עם המחלפים לכביש? זו לא הוצאה גדולה וקשה מאוד? האם לא ניתן היה לדחות זאת בכמה שנים ולטפל בילדים ובמשפחות ברוכות ילדים כשתקציב המדינה כל כך קשה עלינו? כביש ניתן לסלול בכל

שעה ובכל שנה, אבל ילד שיוצא אל דרך רעה לא ניתן להצילו. ההוצאה שתחייב את המדינה, את הממשלה, בנושא הכבישים העוקפים המתחברים לכביש תוציא מקופת המדינה מאות מיליוני שקלים.

אדוני השר, התקבלה החלטה והתקציב אושר. אני רוצה להציע לאדוני השר כמה דברים חשובים שאני רואה בפתח. אנחנו הרי יודעים מה זה כביש, אוטוסטרדה. הוא יחצה את מדינת ישראל, אבל ימית בדרך המון רשויות מקומיות. אביא כדוגמה את כביש עוקף לוד-רמלה, כביש מס' 40. מי שבא לנמל התעופה עבר בתוככי הערים האלה, לוד ורמלה, ויצר איזו דינמיקה עם המע"ר – מרכז העסקים הראשי שלהן.

בשנת 1984 התנגדנו להקמת הכביש הזה. אני יכול לומר, שכביש מס' 40 המית, למעשה, את המסחר בערים לוד ורמלה. אין עוד מרכז עסקים ראשי, לא ללוד ולא לרמלה. הכביש עקף את הערים האלה, והאנשים עקפו את לוד ורמלה, והביאו, בעצם, להמתה של הרבה מאוד מקומות מסחר בערים אלה. לא צריך להיכנס ללוד ולרמלה כדי להגיע לנמל התעופה.

כביש חוצה-ישראל יעמיד במבחן את כל אזורי התעשייה. הוא חוצה מועצות אזוריות. בארצות אחרות ניתן להבחין בהקמת "מולים" גדולים בצדי הכביש, בהקמת אזורי תעשייה מסביב לכביש, בהקמת בתי-מסחר לצד הכביש, תחנות דלק. על-פי זה אפשר לומר, שברשויות המקומיות שלצד הכביש הזה, שיוביל את התנועה בצורה טובה יותר מהכביש בתוך הערים, יהיו אזורי תעשייה.

לפני זמן לא רב דיברתי על הנושא הזה, והנה, תראו, אזורי תעשייה יוצאים מלוד ומרמלה – מקימים אזור תעשייה בבני-עטרות, ובמועצה האזורית גזר מקימים פארק תעשייתי. על חשבון מי? על חשבון אותן רשויות מקומיות. ואיך יתפקדו הרשויות האלה אם לא תהיה להן הכנסה מארנונה לתעשייה? נוכל להביא עליהן בעיה נוספת.

לכן, אדוני השר, יש לבחון מחדש כמה דברים בעניין כביש חוצה-ישראל: א. את נושא התאגיד עצמו. אם הוא חולש על מועצה אזורית ובסמוך לה יש ערים ומועצות, יש להקים איגוד ערים שיקים פארקים תעשייתיים, כדי שיתנו את הארנונה בצורה שווה ביותר; ב. יש להקים ועדה שתבחן את מס הארנונה לתעשייה כדי להביא, בסופו של דבר, לקריטריון אחיד בארנונה. לא יעלה על הדעת, שכולם ילכו לבני-עטרות, משום שבלוד גובים 90 שקל למטר רבוע בתעשייה, ובבני-עטרות יגבו 10 שקלים לארנונה. יש צורך לנסות ולראות כיצד במועצה אזורית מסוימת – ואינני בא לפגוע, חלילה, במושב או במועצה אזורית, אבל מספר האנשים במועצה האזורית או במושב הוא כמספר האנשים שגרים בבזון בלוד וברמלה. לא יעלה על הדעת שיוקמו אזורי תעשייה מחוץ לערים האלה, כי הם יכולים, בעצם, לגרום למוות ולשיתוק כללי של הרשות המקומית.

צריך לבחון את הקמתם של אזורי תעשייה במושבים ומועצות. אינני סבור שצריך לקחת מהם, אבל אם יש צורך להקים, יש צורך לעשות תוכנית משולבת עם עירייה כזאת או אחרת ובצמוד אליהן. היום קמים "האנגרים" במושבים; אנחנו יודעים שמנסים להתמודד עם הבעיה, אבל גם במושבים יש בעיה.

לכן, צריך להביא לכך, שבצדי כביש חוצה-ישראל לא יקומו תעשיות, לא מסחר, אלא רק שירותי דרך. כי אם נאפשר בצד הכביש הזה את התעשייה והמסחר, אני חושב שנפגע ברשויות המקומיות לכל אורכו.

אני מניח, שאישור התקציב והדרך למימוש כביש חוצה-ישראל יעמידו במבחן הוצאה די גדולה מתקציב המדינה. הוצאה זו ניתן היה לחלק לאורך זמן ולהתמודד עם בעיות של זוגות צעירים, של משפחות ברוכות ילדים ועם בעיות החינוך במדינת ישראל.

אני מקווה, שהשר יקיים דיון במשרדו בנושא הזה, ייקח את הדברים האלה כדי לבצע אותם, יעשה הכול כדי שהרשויות המקומיות לא ייפגעו כתוצאה מסלילת כביש חוצה-ישראל, וגם ינסה ליישם את מה שאמרתי כאן. תודה רבה.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת מקסים לוי.

אני מזמינה את השר לתשתיות לאומיות, אריאל שרון, להשיב על ההצעה לסדר-היום. אדוני, בבקשה.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת מקסים לוי העלה כמה סוגיות. ראשית אתייחס לעניין אזורי התעשייה והרחבת שטחי הרשויות המוניציפליות העירוניות שיוכלו להקים אזורי תעשייה כאלה בתחומן.

אני חושב שהנושא הוא בהחלט בעל חשיבות רבה. הייתי רוצה לומר, שמדיניות המשרד שאני עומד בראשו מאוד ברורה בעניין הזה. אין שום מגבלה להעמדת כל שטח קרקע מקרקעות המינהל, גם אם הוא נמצא במסגרת של מועצה אזורית, לצורך בנייה למגורים או לצורך הקמת אזורי תעשייה. כך נהגתי בעבר וכך אני נוהג גם היום. פה, מאחוריק, יושב מי שהיה ראש עיריית קריית-גת, חבר הכנסת זאב בויס. עשינו את זה, נדמה לי, באופן רחב מאוד. היתה לי הזכות לעשות זאת בשדרות, בנתיבות, באופקים ובכל יישוב. אין שום בעיה. כל מה שצריך להעמיד לרשות מגורים, כל מה שצריך להעמיד לרשות אזורי תעשייה – אני מקבל את גישתך שלא צריך היום להלאים דבר הנמצא ברשות מישהו אחר, אבל אין שום סיבה, אם הזכרת כאן את לוד או רמלה, שלא יועמד שטח לתעשייה בתחומן.

מובן שבמרכז הארץ זה יותר קשה. במקומות מרוחקים יותר אין בכלל שום בעיה. רק לפני זמן ממש קצר, במועצה האזורית שאני חי בה, שער-הנגב, אחרי שבזמני כבר העברתי כ-900 דונם להרחבת העיר, ובעצם להפיכת שדרות לעיר – רק עכשיו סיכמנו, הכול בהסכמה, במסגרת המועצה, והמועצה העמידה כמה מאות דונמים שהיו באחזקת משקים להקמה ולהגדלה של שכונות מגורים נוספות. בכל מקרה, זו המדיניות. אם תרצה לדון בעתיד בנושא הזה, דלתי פתוחה בפניך תמיד, ויש לך המלצות מיוחדות, ואשמח לעשות זאת.

עכשיו, לסוגיה של כביש חוצה-ישראל. כביש זה הוא נדבך חיוני ומרכזי בתשתיות התחבורה של ישראל. תוכניות הכביש נבדקו, נבחנו ואושרו על-ידי כל גופי התכנון והתחבורה של המדינה, בכלל זה תמ"א 31, שהיא תוכנית הפיתוח התקפה, והיא אף דחפה לביצוע מהיר של הכביש.

אין לערב בין סלילת הכביש לעידוד תחבורה ציבורית, מה גם שהכביש יתרום גם ליעילות האוטובוסים.

אשר לתקציב, הרי שאנו נוהגים על-פי הצעת השואל הנכבד, שכן מתוקצב רק הסכום הדרוש לעבודות בשטח.

עלות הפרויקט היא כ-2.5 מיליארדי ש"ח. ההשקעה הישירה של המדינה בפרויקט תהיה בסביבות 15% בלבד מעלותו, אשר יתפרסו על פני שש שנים. אלה הם בעיקרם מחלפים או פעולות אחרות שיש לעשותן ממילא, כמו מחלף בן-שמן ומחלף קסם, שמשרתים צירי תנועה אחרים.

יש להדגיש, שחלק גדול מההשקעות הנוכחיות של המדינה מיועדות, כפי שאמרתי, להקמת מחלפי בן-שמן וקסם, ומחלפים אלה נותנים תשובה מיידית על צורכי התנועה באזורי מודיעין, ראש-העין וחוצה-שומרון – בעצם מה שאנו קוראים: דרך-חיים – והם עומדים בזכות עצמם.

את 85% הנותרים ישקיע הזכיין שייבחר במכרז בין-לאומי ואשר יקים, יתחזק ויפעיל את הכביש ככביש אגרה.

על-פי תחזיות התנועה, שנערכו במרווח של כארבע שנים זו מזו, ועל-פי החישובים הכלכליים שנערכו על-ידי גורמים כלכליים ופיננסיים, יוחזרו השקעות הזכיין בכביש במהלך 25 שנות הפעלתו. רק במקרה שתחזיות התנועה לא יתממשו במלואן, תכסה המדינה כ-70% מההפרש בין ההכנסות הצפויות להכנסות בפועל. ערבות זו של המדינה תופעל, אם בכלל, רק בעוד שש שנים, עם תחילת הפעלת הכביש, ולכן בוודאי אין כל קשר לדיונים המתקיימים כעת בנושא התקציב.

יש לציין, שבמקרה שנפחי התנועה יעלו על הצפוי, דבר שנמצא בסבירות גבוהה, תיהנה המדינה ממחצית מההכנסות שייגבו מעל ההכנסות הצפויות.

דווקא בתחום התקציב יש לשיטה שבה ייסלל הכביש יתרון וייחוד. הוא מיועד להיסלל על-ידי יזמים פרטיים שישקיעו את הכסף הדרוש.

בנוסף, בחינות כלכליות שנערכו לפרויקט הראו תשואות גבוהות במיוחד למשק. תשואות אלה נעות בין 25% ל-30%.

עם השלמת הקטע המרכזי, בן 90 הקילומטרים, שזה אותו קטע שיצא למכרז בין-לאומי – ואני רוצה לציין שאורך הכביש כולו הוא כ-300 קילומטר, ואנחנו כבר התחלנו בפעולות הסטטוטוריות לגבי החלק הדרומי, המגיע עד למסעף הנגב מדרום לבאר-שבע, ואנחנו גם עושים את הפעולות הדרושות

ואת התכנון הדרוש להמשך צפונה – כביש חוצה-ישראל ייתן מענה אמיתי על הצורך בקירוב אזורי הפריפריה בדרום ובצפון למרכז הארץ ויגרום למתיחת אזורי הביקוש למגורים ולתעשייה לאזורים אלו.

אפשר להביא את זה לדיון לוועדה, אם אתה רוצה, או – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אולי במליאה.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אין לי התנגדות לדבר, מבחינת מה שתחליטו ומה שאתם ממליצים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אפשר לשאול שאלה סתם?

היו"ר נ' חזן:

אפשר לשאול שאלה, אם השר יסכים להשיב.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

כן, בהחלט. למה לא? חברת כנסת רוצה לשאול – אני לא אשתמש בהזדמנות להשיב?

היו"ר נ' חזן:

חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, רציתי לשאול: במסגרת התוכניות המפורטות שדיברת עליהן, האם נשקלה ברצינות החלופה של מסילת ברזל, שתגזול הרבה פחות קרקע ותגרום גם לכך שאיכות הסביבה תהיה הרבה יותר טובה מאשר בכביש?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אני חושב שנשקלו כל האפשרויות, לרבות ההצעה שהעלית עכשיו. יכול להיות שבעתיד תהיה לאורך הכביש גם מסילת ברזל. אין לנו שום אפשרות היום לתת מענה לתנועה שזורמת ועוברת ממש בפרברי הערים או אפילו בתוך הערים, אלא אם ייסלל כביש כזה. כמי שמכיר את האזורים האלה עוד מימי ילדותו, ואני זוכר אותם על נרקיסיהם ועל שאר הפרחים הנפלאים שהיו שם, גם לי כואב הלב על העניין הזה. אבל, נוצר מצב, שאולי הוא תולדה של בנייה מואצת ומין תשוקה ליישב דווקא את מרכז הארץ במקום לפזר את האוכלוסייה פיזור נכון יותר; נוצר מצב, שאין אפשרות בלעדיו. הייתי רוצה שתאמיני לי, שאני עצמי, מתוך היכרותי גם את הכפרים באזור וגם את היישובים, בחנתי כל אפשרות שרק ניתן, שהיתה אולי מאפשרת להימנע מהמצב הזה. אינני רואה אפשרות כזו.

היו"ר ב' חזן:

אני מודה לשר אריאל שרון. חבר הכנסת מקסים לוי, כמציע, בעצם אתה מציע – למליאה, אבל השר השאיר מעט מקום לגמישות. האם אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

היו"ר ב' חזן:

אם כך, תודה לשר שרון.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אני מודה לגברתי.

היו"ר ב' חזן:

יש הצעה אחרת של חבר הכנסת זאב בויס. בבקשה, במסגרת דקה. אני מתארת לעצמי שזו הצעה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מקסים לוי.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

פרוצדורלית, כמובן.

היו"ר נ' חזן:

פרוצדורלית.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לומר, ראשית כול, שאין לתלות את עניין סלילת כביש חוצה-ישראל בשאלת הארנונה. לדעתי, אלה שתי שאלות, סוגיות, שונות לחלוטין. הרי ידידי חבר הכנסת מקסים לוי, שהיה שנים רבות ראש העיר לוד, העיד בעצם על הבעיה שיש פער בגובה הארנונה בין רשות זו לבין רשות זו, ובלוד הארנונה לתעשייה היא הגבוהה בארץ, ואין פלא שתעשייה מבקשת אולי מקומות אחרים, ואין לתלות את זה דווקא בכביש. זו הערה אחת.

הערה שנייה. לגבי סלילת הכביש עצמו אני רוצה לומר: אני נוהג לשבח את שר הבינוי והשיכון לשעבר, חבר הכנסת פואד בן-אליעזר, על העבודה המצוינת שהוא עשה בשעתו בסלילת כבישים ומחלפים. במידה רבה, גם אם זמנית הוא פתח את הפקקים, אנחנו מכירים את הגידול המוטורי העצום. שאלת הרכבות היא נכונה, אבל אני לא זוכר – מתי נסע מי מאתנו בפעם האחרונה ברכבת.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה לא יודע מה קורה היום ברחובות. ברחובות כל אזורי התעשייה הם במועצות האזוריות. עיריית רחובות מתמודדת עם גירעון גדול מאוד מפני שאזורי התעשייה נמצאים במועצות האזוריות.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בויים, הדקה הזאת היא מאוד ארוכה.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אבל היא עם תוספת שמקסים הוסיף פה, וזה בסדר.

אני רוצה רק לסיים ולומר, שיש צורך חיוני בכביש הזה כדי להניע כוחות ואנשים מהמרכז אל השטחים הפתוחים, לקצר את זמן הנסיעה, ליצור עורק תחבורה מהיר, פתוח, בלי הפרעות, בלי פקקים, לטובת המדינה בכלל ואזורי הפריפריה בפרט.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. ועל כן, כמובן, אתה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מקסים לוי.

חברי הכנסת אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעה לסדר-היום בנושא כביש חוצה-ישראל לדיון בוועדת – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ועדת הפנים.

היו"ר נ' חזן:

הפנים או הכלכלה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ועדת הפנים.

היו"ר נ' חזן:

ועדת הכנסת תחליט גם בסוגיה הזאת.

חברי הכנסת, ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' חזן:

אני קובעת שברוב של 11 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים, ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מקסים לוי בנושא כביש חוצה-ישראל תידון בוועדה המתאימה על-פי קביעת ועדת הכנסת.

שאלות ותשובות

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות לשר התשתיות הלאומיות.

אדוני השר, אני מצטרף להטריח אותך לעלות לדוכן כדי שנוכל לקרוא את השמות, אבל יש לי רושם שתהיה פטור מעבודה רבה בעניין.

ייתכן מאוד שכדאי להסביר, שסדר-היום של הכנסת שובש בצורה ניכרת בגלל ישיבת ממשלה היום וועידות של מפלגות, ועל כן אין להאשים הפעם את חברי הכנסת על היעדרם מהמליאה, שכן חלו שינויים מאוד משמעותיים בסדר-היום.

גביית אגרת מים ממוסדות דת וממקוואות

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום י"ז בחשוון התשנ"ז (30 באוקטובר 1996):

צרכני המקוואות בישראל, מכוח אמונתם, משלמים אגרה הנגזרת, בין היתר, ממחיר המים. המקוואות שאינם מקבלים כל סיוע ממשלתי משלמים 4 ש"ח למטר מעוקב מים.

רצוני לשאול:

1. כיצד מסווגים הצרכנים, וכמה משלם כל סיווג למטר מעוקב מים?

2. כמה משלמים מוסדות דת, יהודיים ולא-יהודיים?

3. האם נשקל לפטור מוסדות דת מתשלום האגרה?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המקוואות, כמו כל צרכן אחר בתחום רשות מקומית, משלמים לרשות המקומית בעבור צריכת המים. מחיר המים נקבע בחוק עזר עירוני והוא שונה ממקום למקום.

תוואי מסילת ברזל בין ירושלים לתל-אביב

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום ג' בחשון התשנ"ז (16 באוקטובר 1996):

ביום 8 באוקטובר 1996 פורסם בעיתון "מעריב" על תוכנית במשרד התשתיות לסלול קו רכבת מירושלים לתל-אביב, אשר מחציתו תעבור מחוץ ל"קו הירוק".

רצוני לשאול:

1. האם אכן קיימת תוכנית כזו במשרד התשתיות?

2. האם אין בתוכנית משום קביעת עובדות מדיניות בשטח והפרת הסכמים שנחתמו עם הפלשתינים?

3. האם תותר תוכנית אחרת?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. אין כיום כל תוכנית להנחת פסי רכבת בתוואי הנזכר בשאילתא.

בהתאם להנחיית, בודקת עתה הנהלת הרכבת תוואים שונים למסילת ברזל לירושלים.

כביש היציאה מקיבוץ יקום

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

היציאה דרומה מקיבוץ יקום צריכה, על-פי תכנון מע"צ, להיעשות דרך מחלף פולג. התושבים נוסעים בפועל בדרך החקלאית, משום שהיציאה שתוכננה מסורבלת. הם מתלוננים על סכנת חיים לאחר הרחבת כביש החוף.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין נוקטים פתרון מתאים יותר לקיבוץ, כמו גשר תחתי מולו בדומה לגשר מול קיבוץ שפיים?

2. האם קיים תכנון לשיפור המצב ולוח זמנים לביצועו, ואם לא – איך תיפתר המצוקה?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מע"צ עוסקת עתה בהשלמת תכנון למחלף יקום, אשר בנייתו תחל בהתאם לאפשרויות התקציביות – לאחר קבלת האישורים הסטטוטוריים, כמובן. בינתיים נסללה דרך שירות חקלאית.

מנכ"ל מע"צ הנחה את מחוזות תל-אביב והמרכז לטפל מייד בשיפור דרך שירות זו על מנת להביאה לסטנדרט סביר ובטוח.

תוואי מסילת ברזל בין ירושלים לתל-אביב

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

בתחילת חודש אוקטובר פורסמה יוזמת משרד התשתיות לסלול קו רכבת חדש בין ירושלים לתל-אביב, שיעבור מעבר ל"קו הירוק".

רצוני לשאול:

1. האם הקו המתוכנן יהיה קצר יותר מזה הקיים כיום, או מזה שתוכנן על-ידי רכבת ישראל?

2. האם עלויות הקו החדש אינן גבוהות יותר ו/או לא יעכבו את ביצוע תוכנית רכבת ישראל המקורית?

3. האם שוריינו המקורות התקציביים?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. אורך המסילה הקיימת בין תל-אביב לירושלים הוא 86 ק"מ.

רכבת ישראל תכננה בשעתה תוואי חדש לאורך כביש מס' 1, באורך 62 ק"מ. אחד התוואים החלופיים הנבדקים עתה עובר בנחל-מודיעין ואורכו 57.5 ק"מ בלבד.

לעת עתה אין אומדנים בדוקים של עלויות הנחת המסילה. כמו כן טרם אושרו תקציבים לביצוע קו רכבת זה.

צומת רעננה-צפון

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

זה שנים מופיע צומת רעננה-צפון בדיווחי התנועה כאחד הצמתים הפקוקים בישראל. באוגוסט פרסם שר התשתיות הלאומיות רשימה של 17 פרויקטים לאומיים שאותם מתכוון משרדו לקדם בעדיפות ראשונה, ובהם נכלל גם צומת רעננה-צפון. למרות זאת נודע כי הצומת ימשיך להיות פקוק.

רצוני לשאול:

1. האם קיימת במשרדך תוכנית להקלת העומס בצומתי השרון?

2. מתי תתחיל העבודה בצומת?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מע"צ מבצעת כיום את מחלף רעננה-דרום – העבודה לא מתבצעת בו בשל צו מניעה – שלב נוסף במחלף מורשה והרחבה של צומת בני-דרור. כמו-כן נמצא מחלף ירקון בשלב ביצוע מתקדם. בתחילת שנת 1997 יתחיל שלב א' של ביצוע צומת רעננה-צפון.

צומת רעננה-צפון

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום י' בחשוון התשנ"ז (23 באוקטובר 1996):

נודע, כי למרות סיכום שלפיו היו אמורות להתחיל עבודות ההקמה של מחלף רעננה-צפון באוגוסט 1996, המחלף עדיין נמצא בשלב התכנון. הפקק היומי בצומת רעננה-צפון מופיע כבר שנים בדיווחי התנועה ברדיו.

רצוני לשאול:

1. מתי יוחל בעבודות ההקמה בשטח?

2. מתי צפויה הקמת המחלף להסתיים?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תוכנית המחלף נמצאת עתה בהליכי אישור.

מע"צ תבצע בשלב ראשון פיצול של הצומת אשר יאפשר להגדיל בו את נפחי התנועה. העבודה תחל בתחילת שנת 1997, והיא אמורה להסתיים בתוך כשנתיים וחצי.

הקצאת קרקעות באזור התעשייה נחם-הרטוב

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

באזורי עדיפות לאומית בארץ מוקצית קרקע למפעלי תעשייה תוך בדיקת היזם המבקש ומהות פעילותו התעשייתית. באזור נחם-הרטוב שלב ב', הנמצא באזור עדיפות ב', הוחלט לצאת למכרז פתוח, שמייקר את עלות הקרקע ומאפשר את רכישתה לא על-ידי תעשיינים בלבד.

רצוני לשאול:

מדוע משווקים את הקרקעות באזור המוגדר כאזור עדיפות לאומית ב' בתנאי מכרז?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

קרקע למפעלי תעשייה באזור עדיפות לאומית ב' מוקצית בפטור ממכרז אם תכנון השטח ופיתוחו נעשו על-ידי משרד התעשייה והמסחר. במקרה של אזור התעשייה נחם-הרטוב לא הגיע מינהל מקרקעי ישראל לסיכום עם משרד התעשייה והמסחר לגבי קידום הפרויקט, ובשל המחסור בקרקע לתעשייה החליט המינהל לפתח את הקרקע בעצמו ולשווקה במכרז, כדי לגבות את העלויות הריאליות של הפיתוח.

פיתוח תשתית לרכבת

חבר הכנסת ש' שמחון שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

מדי חודש שוברת רכבת ישראל שיא במספר הנוסעים.

פיתוח תשתית רכבתית חשוב בהרבה מסלילת כבישים, משום שהרכבת אינה מזהמת אוויר, חוסכת חנייה, אינה מעורבת כמעט בתאונות ואינה גורמת לפקקי תנועה.

רצוני לשאול:

1. האם נתונים אלה אינם מחייבים פיתוח מידי של תשתיות רכבת?

2. מדוע תקציב הרכבת כה נמוך?

3. כיצד יפעל משרדך בנדון?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. משרד התשתיות הלאומיות שם לו למטרה לפתח באופן מואץ את תשתית הרכבות על מנת לעשות את הרכבת לכלי תחבורה זמין יותר. לצורך זה תוקם חברה ממשלתית וייעשה כל מאמץ על מנת להקצות את המשאבים הכספיים המתאימים.

כביש עספיא-דליית-אל-כרמל

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

על-פי מידע שהגיע אלי, הכביש היוצא מעספיא לדליית-אל-כרמל מסוכן מאוד, משובש וגורם לבעיות תעבורה קשות במקום.

רצוני לשאול:

האם ידוע למשרדך מצבו של כביש זה ומפגעיו, ומה ייעשה בנדון?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מדובר בכביש מחבר באורך של כ-3 ק"מ אשר מע"צ מבצעת בו תחזוקה שוטפת. האספלט בקטע כביש זה תקין.

בשנת 1997 תחל מע"צ בתכנון הרחבת הכביש, ותחל בביצועו לאחר שתסתיים סלילת הכבישים החוצים את דליית-אל-כרמל ועספיא.

סדרי עדיפויות בהקצאת תקציבים לכבישים

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

לאחרונה פורסם, כי החלטת להעביר תקציבים שיועדו לסלילה ולהרחבה של כבישים באזורים שברובונות ישראל לשיפור תשתית הכבישים בשטחי יהודה ושומרון.

רצוני לשאול:

1. האם התקבלה החלטה שכזאת במשרדך?

2. מה הם השיקולים שהביאו לקבלת ההחלטה?

3. אילו כבישים מיועדים לסלילה, לשיפוץ ולהרחבה ב-1997?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. 5% מתקציב מע"צ לשנת 1997 מוקצים לפרויקטים חדשים והמשכיים בתחומי יהודה ושומרון. הפרויקטים כוללים סיום של כביש המנהרות, סלילת כביש צור-הדסה-אל-ח'דר, שיקום כביש הבקעה, סלילת כביש רמות-גבעת-זאב-עטרות ותוספת מסלול בכביש מעלה-אדומים-מישור-אדומים. הפרויקטים מיועדים להקל את נפחי התנועה, ישראלית כפלשתינית.

, מוטלת על אבאקש להזכיר, כי על-פי הסכם הביניים האחריות בתחום זה, ככל שהיא נוגעת לאזור ישראל.

חיבור בתיים בבקה-אל-ע'רביה לרשת החשמל

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר התשתיות הלאומיות ביום ט"ו בטבת התשנ"ז (25 בדצמבר 1996):

בעיר בקה-אל-ע'רביה יש כ-800 בתים שנבנו, ללא רשיון, לפני שנת 1986 ועדיין לא חוברו לרשת החשמל, וזאת על אף הוראות חוק הספקת החשמל, התשנ"ד-1993.

רצוני לשאול:

1. מה מעכב חיבורם של בתים אלה לרשת החשמל?

2. האם יחוברו הבתים לרשת החשמל? אם כן – מתי?

תשובת שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חוק הספקת חשמל (הוראת שעה), התשנ"ו-1996, מאפשר לחבר לרשת החשמל מבנים שנבנו ללא רשיון בכפוף למגבלות ולתנאים הקבועים בו.

משרד התשתיות הלאומיות השלים בימים אלה את בדיקתן של רשימות ארוכות שהועברו על-ידי עיריית בקה-אל-ע'רביה. הרשימות תישלחנה לפרסום ברשומות ולהערות והועדה המקומית והוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה.

2. לאחר קבלת ההערות ובכפוף להן אורה על חיבור הבתים לרשת החשמל.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך מאוד, אדוני השר.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

גברתי, אני מודה לך.

שאלות בעל-פה

היו"ר נ' חזן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות בעל-פה לשר הביטחון. שר הביטחון ישיב על שאלת בעל-פה מס' 63, מאת חבר הכנסת עזמי בשארה, בנושא: הודעת המתנחלים כי שר הביטחון התחייב להרחיב את בית-אל. אדוני, בבקשה.

הודעת המתנחלים כי שר הביטחון התחייב להרחיב את בית-אל

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הבוקר – הכוונה היא שלשום – פורסם שהמתנחלים טוענים כי שר הביטחון התחייב להרחיב את התנחלות בית-אל ולהקים מאחז צבאי על הר ארטיס.

ברצוני לשאול:

האם פרסום זה נכון?

האם אין כאן הקמת התנחלות חדשה במסווה של מאחז צבאי, כפי שהיה נהוג בעבר? תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת בשארה.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי היושבת-ראש, אדוני חבר הכנסת, כפי שהבית הזה יודע, וצינתי זאת גם מעל במת הכנסת, לצערי הרב, באירוע טרוריסטי קטלני פגעה חוליית רוצחים במשפחה חפה מפשע, משפחה יהודית אשר עשתה את דרכה מדולב לבית-אל וכל מאווייה היו לחגוג את חג החנוכה בחוג המשפחה. ואכן, האירוע הוא אירוע קשה וכואב, ובית-אל אבל אתנו על אובדנם של החיים.

אכן, ביקרתי פעמים מספר בבית-אל. הפעם האחרונה היתה לאחר שתושבי בית-אל עלו להר ארטיס והעלו אליו כמה קרוונים. במשא-ומתן, בדו-שיח תרבותי שהיה ביני לבין ראשי ההתיישבות ביהודה ושומרון הוחלט, על דעתם ועל דעתי, כי הם ירדו מן ההר ללא עימות עם חיילי צה"ל והמשטרה; ביום ראשון ירדו הקרוונים, כדי שלא לחלל שבת, וביום ראשון ניפגש עם ראשי היישוב בית-אל.

ואכן נפגשתי, ובפגישה הזו דנו בסדרה של נושאים, שהם בקשות של תושבי בית-אל, ובתוך הבקשות האלה יש דברים שהם חיוניים ליישוב בית-אל.

אני רוצה לומר שלא יבוצע דבר וחצי דבר לא חוקי, ומתוך כך הנושאים שהועלו על-ידי תושבי בית-אל נמצאים בעבודת מטה, בתוך צינורות העבודה, וכאשר תתקבלנה החלטות – ותתקבלנה החלטות חוקיות בלבד – נענה, כמובן, אם יהיה צורך. ההימצאות של צבא בנקודה זו או בנקודה אחרת היא לצרכים ביטחוניים ואין לה שום קשר לדבר אחר, ודאי שלא במקרה של בית-אל. לכן, אין היאחזות, במובן של היאחזות צבאית, יש פריסת צבא על-פי הצרכים והמתחייב מהאירועים שיש בשטח, או אירועים שיש לנו חשש שיכולים להתרחש. אם בהר ארטיס היה עימות ויש סבירות שיהיה עימות, והצבא יגיע למסקנה שצריך לשמור על המקום, נשמור אותו לא כהיאחזות צבאית, אלא כשמירה על המקום מפני עימות.

המדיניות לגבי ההתיישבות ביהודה ובשומרון, מדיניות הממשלה, אדוני חבר הכנסת, היא כי ההתיישבות בתוככי יהודה, שומרון ועזה, במקומות שמתאפשר על-פי החוק – ללא פגיעה באדמות ערביות וללא בניית יישובים חדשים – תתבצע על-פי החלטות הממשלה, כפי שהממשלה החליטה, ובהתאם לגורמים המוסמכים לאשר כל יחידת דיור שיש בתוך השטח. ומכך, מאחר שלא בוצעה פעולה כלשהי מאותם דברים שהוזכרו בעיתונות, ומכך שמה שמתבצע או יתבצע, יתבצע על-פי החוק, נראה לי שזו הדרך הנכונה לפעול, כדי למנוע חיכוך בין צה"ל לבין התושבים היהודים, והלוואי שיכולנו להגיד שנוכל לעשות זאת באותם מקרים שבהם יש עימות בין צה"ל לבין הפלשתינים הגרים ביהודה ובשומרון.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לשר הביטחון. שאלה נוספת לחבר הכנסת בשארה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

תודה, אדוני שר הביטחון. אין ברצוני להתווכח אידיאולוגית על הקשר בין רצח ופעולות מסוג זה לבין התנחלויות והקמתן, ומדוע זו תגובה נאותה על זה, ומה הקשר הלוגי ביניהם. נראה שזה נושא אידיאולוגי, שעליו ימשיך להיות ויכוח בינינו עוד הרבה זמן.

לא על זה רציתי לדבר, אלא על משהו שלדעתי יש בו יסוד לעמדה משותפת ולדיון משותף, והוא: האם אין אדוני שר הביטחון רואה שכאשר קבוצת אנשים – לא חשוב אם מתנחלים או לא – מבצעים פעולה לא חוקית, למשל מאחז, למשל אוחדים בשטח ומנסים להקים התנחלות – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

למשל, פיגוע בכביש עוקף שומרון.

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת זאב בויס, אנחנו נמצאים במסגרת שאילתות בעל-פה. יש נוהל מאוד ברור בעניין.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

מה עוד שהשאלות אינן מופנות, לשמחתי, לזאב בויים.

כאשר קבוצת אנשים עושה פעולה בלתי חוקית, וברצוננו לשכנע אותה לדחות את העימות או לבטל את הפעולה – בכל זאת מתחייבים למלא אחר חלק מדרישותיה, כדי למנוע עימות או כדי להפחית את חדותו של העימות; האם אין בזה עידוד לפעולות דומות בעתיד, כאשר אנשים יעלו על גבעות, ושר הביטחון יבוא אליהם, וכדי שירדו מהגבעה יבטיח להם שעוד יהיה משהו, אבל חוקי.

הי"ר נ' חזן:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני שר הביטחון, אני מבקשת לשאול: האם אין מצב בפועל, ששרים שאינם שרי ביטחון ואינם מופקדים על אזורי הגדה והרצועה, יוצאים עם הכרזות בוקר, צהריים וערב, על כך שיבנו עוד בתים בהתנחלויות, שההתנחלויות תורחבנה, והאם אין בכך בעצם דוגמה לכך שהממשלה מעודדת בפועל את המתנחלים ליצור עובדות, כדי שאחר כך יהיה צורך לנהל משא-ומתן?

מדוע, אדוני השר, כאשר פלשתינים שותלים עצי זית באזורים שנויים במחלוקת, מייד מפנים אותם בכל הכוח האפשרי, ולעומת זאת, כאשר מדובר במתנחלים אשר עושים פעולה בלתי חוקית בעליל, נוהגים בהם בכפפות של משי? תודה.

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת זאב בויים מבקש שאלה נוספת, בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

תהיה גם תשובה נוספת.

הי"ר נ' חזן:

בוודאי, חובתו של שר הביטחון.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

ברוח הדברים של חבר הכנסת בשארה, אני רוצה לשאול, מה בכוונת השלטונות לעשות לגבי בנייה בלתי חוקית שמתנהלת בשטחים בכלל, וכפי שראינו, בסביבות הכבישים העוקפים בפרט.

הי"ר נ' חזון:

תודה. אדוני שר הביטחון, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני לא חושב שצריך לקשור בין הדברים. כאשר מדברים על בית-אל ומנסים לקשור את האירועים שהיו בבית-אל, ואין מציינים רצח נוראי של אשה וילד שם – אני חושב שזה הדבר המינימלי המתחייב בהיבט האנושי, התרבותי והערכי, ולכן יש צורך לחזור ולציין בפני כל מי שעניו בראשו, שמעשים מן הסוג הזה לא ייעשו. הם אינם מקובלים, הם אינם תורמים דבר, ונילחם בטרור בכל כוחנו, עכשיו, וגם באלה שיפגעו בנו בעתיד.

הדבר השני שאני רוצה לומר הוא, שלא היה דין ודברים עם ראשי היישובים ביהודה ושומרון, עד אשר הפעולות הבלתי-חוקיות הסתיימו. כפי שצינתי, אשמח גם, אם כאשר יש עימות מילולי או אחר עם הפלשתינים, יתפנו ויבצעו את הוראות הצבא. ראינו יותר מפעם אחת את המחזות שבהם עלייה בלתי חוקית על קרקע לוותה בחלק מהפעמים, לצערי, גם בהפעלת כוח, כתוצאה מכך שלא נשמעו להוראות הצבא המופקד על החוק והסדר ביהודה ושומרון.

גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אנחנו מופקדים על החוק והסדר, ובכל מקום וכל גורם שיבצע פעולות בלתי חוקיות, נפעל בכל האמצעים שעומדים לרשותנו, כך שפעולות מן הסוג הזה לא תבוצענה.

אשר לבנייה הבלתי-חוקית לאורך הצירים ובמקומות אחרים, אני משוכנע כי צה"ל ושלטונות הביטחון יפעלו נגד הבנייה הבלתי-חוקית כפי שפעלו בעבר. הם יעשו זאת בזמן, בדרך ובצורה שנראית נכונה. הדברים אינם נעלמים מעינינו, ואני בטוח שלא נאפשר בנייה בלתי חוקית שאין לה האישורים המתאימים מצד הגורמים המוסמכים.

הי"ר נ' חזון:

אני מודה לשר הביטחון. שר הביטחון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 64, מאת חבר הכנסת יהודה לנקרי, בנושא: מתחם האנטנות בחיפה. אדוני.

מתחם האנטנות בחיפה

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מכובדי השרים, השר לתשתיות לאומיות, שר הביטחון; אדוני שר הביטחון, בעקבות דיונים בוועדת הפנים, התחייב משרדך לבחון העתקת מתחם האנטנות הסמוך לבית-הספר "איינשטיין" בחיפה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם החלה עבודת המטה להעתקת המתחם?

2. נוכח החשש מסיכון לשכונה ולילדי בית-הספר, האם נשקלה הפסקת פעילות האנטנות בתחומים שאינם חיוניים לביטחון המדינה והיערכות להעתקה לאלתר?

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת לנקרי. אדוני שר הביטחון, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

התשובה אכן חיובית. בעקבות החלטת ועדת הפנים של הכנסת מ-18 בנובמבר 1996, הותנעה עבודת מטה לבחינת העתקת מתקן האנטנות בחיפה. הצוות הבין-משרדי לפינוי מחנות צה"ל, השותף לעבודת המטה, החליט על צירופו של מתחם האנטנות לרשימת המחנות המיועדים לשיווק – לפינוי בעתיד. כפי שאתה יודע, בוודאי, בקריית-ים אנחנו מפנים מחנה שלם בתוך פרק זמן סביר, כדי לאפשר בנייה במקום.

מהאחר, היות שהתגלו חריגות מתקן ה-AM כמזכר, עוד ב-18 בנובמבר 1996 הופסקו שידורי ה-הנדרש על-ידי המשרד לאיכות הסביבה. הפעולה הזאת בוצעה למחרת ישיבת ועדת הפנים. IRPA AMארבעה ימים לאחר החלטת הוועדה בוצעו בדיקות של רמת הקרינה והוברר, שכאשר משדר ה-מושבת, אין חריגה מהתקן שנקבע על-ידי המשרד לאיכות הסביבה.

אם כך, יש עבודת מטה, יש כוונה להעתיק את האתר ממקומו כאשר תימצא קרקע חלופית, ואותם תדירים שהיה בהם משום סיכון והם אינם לפי התקן של המשרד לאיכות הסביבה יופסק השידור בהם מייד.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת לנקרי, שאלה נוספת, בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

גם לי – שאלה נוספת.

היו"ר נ' חזן:

כולם. קודם השואל ואחר כך עוד שניים.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש להודות לשר הביטחון על תשובתו החיובית. אני מבקש לקרוא לו לעקוב ביתר תשומת לב אחר הסוגיה הזאת, שמהווה ללא ספק אנומליה בכל מערך תכנוני עירוני שניתן להעלותו על הדעת.

אני מנצל את ההזדמנות הזאת ואת נוכחותו של חבר הכנסת יונה יהב, כדי להודות לו על פעולתו באחת ההזדמנויות, ואני מניח שאולי גם עכשיו, באותה סוגיה.

היו"ר נ' חזן:

תודה לחבר הכנסת לנקרי. שאלה נוספת לחבר הכנסת משה גפני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר הביטחון, ראשית, אני רוצה להודות לשר על התשובה שהשיב לחבר הכנסת לנקרי על הטיפול באנטנות בחיפה. בהזדמנות זו רציתי לשאול: אדוני השר, במרכז בני-ברק מוצבות האנטנות של "גלי צה"ל". לפי מה שאמר לי השר לאיכות הסביבה, בתשובה על שאילתא, אין שם קרינה בסדר-גודל המסכן את הבריאות, אבל האנטנות נמצאות באזור צפוף אוכלוסין, קרוב

לכביש הראשי בין תל-אביב לפתח-תקווה, מאחורי בתי-ספר. האם יואיל כבוד השר לבדוק את העניין הזה? האם אין מקום להעתיק את האנטנות האלה למקום אחר שאיננו מרכז אוכלוסייה צפוף?

היו"ר נ' חזן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יונה יהב.

יונה יהב (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השרים, חברי הכנסת, אני מודה לחבר הכנסת ד"ר יהודה לנקרי שמצטרף לפעולה המסיבית כדי להוריד את המפגע שעליו הוא דיבר.

כבוד השר, השבוע נרשמה חריגה משמעותית מאוד מהתקנים בפעולת האנטנות במקום. הדבר נוגד את מה שהבטחת ואת הדברים שעליהם דיווחת כאן, שאכן המשדר הספציפי שגורם לאותה קרינה עודפת ייסגר. מן העובדות משתמע, שמנסים להרדים את התושבים מסביב ולהפעיל מדי פעם את המשדר הנגוע, או שגם שאר המשדרים גורמים לסטייה מהתקן.

לכן, הייתי רוצה לדעת, קודם כול, מה דעתך על הנתונים הללו. שנית, הייתי רוצה לדעת מה הוא לוח הזמנים לפינוי. האם עבודת המטה כוללת גם לוח זמנים?

היו"ר נ' חזן:

תודה. אדוני שר הביטחון, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

יש עבודת מטה, ועבודת מטה איננה יכולה להיות מתוחמת בלוח זמנים, כי היא נוגעת למשרדים שונים של הממשלה. הדבר מחייב הקצאת קרקע ומשאבים על חשבון האתר המפונה, והחלטה – מה יינתן למשרד הביטחון כדי לבצע את העבודות המתחייבות מעצם ההעתקה. יש, כמובן, עוד גורמים אחרים שיכולים להשפיע: מיקום האתר, יכולת קליטה וכו' וכו'. כל הדברים האלה נבדקים בוועדות.

יש מקרים, שכתוצאה מהתפשטות המקום והחלופות הדבר מתבצע בלוחות-זמנים קצרים, ויש מקומות, שכתוצאה מוויכוחים בוועדה או מציאת אתרים חלופיים זה לוקח יותר זמן, לצערי. ברגע שיהיה בידי הוועדה לוח-זמנים כלשהו, נביא אותו לידיעת השרים.

אשר לקרינה, אני לא יודע מי בדק אותה. כפי שהתחייבתי פה, על דוכן הכנסת, יצאו צוותים מהמשרדים המופקדים על כך, משרד הביטחון והמשרד לאיכות הסביבה, והם בדקו ומצאו כי אין

קרינה. אם יועברו בידי גורם מוסמך כלשהו נתונים על כך שיש קרינה, נשלח צוותים נוספים לבדוק את דבר. אם יש קרינה במערכת כלשהי, היא תופסק מייד.

היו"ר נ' חזן:

תודה לשר הביטחון.

שאלות ותשובות

היו"ר נ' חזן:

אני מזמינה את שר הביטחון לעלות לדוכן להשיב על שאלות רגילות. נא להשיב על שאלתא מס' 263 של חבר הכנסת פני בדש. התשובה עוברת לפרוטוקול.

שר הביטחון י' מרדכי:

חבר הכנסת פני בדש איננו כאן. לכן אענה כך – – –

היו"ר נ' חזן:

לא, חבר הכנסת פני בדש נעדר, ועל כן התשובה עוברת לפרוטוקול.

שר הביטחון י' מרדכי:

את רוצה שאחזור פעם נוספת לענות לחבר הכנסת פני בדש? אולי אני אענה לו עכשיו? לא אכפת לי לענות לו במסגרת דקה, כדי שלא יעלה את זה עוד הפעם בעוד שבועיים.

היו"ר נ' חזן:

לא, הוא נעדר, התשובה מועברת לסטנוגרמה. בזאת הוא מיצה את זכותו.

שר הביטחון י' מרדכי:

אבל מה שיקרה הוא שיוחלף רק המספר והשאלית תישאר.

כוונת צה"ל להעסיק עובדים זרים

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הביטחון ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

נודע לי, כי באגף טכנולוגיה ולוגיסטיקה של צה"ל התקבלה באחרונה החלטה להעסיק בעבודות בינוי ביחידות הצבא עובדים זרים, בהתאם למגבלות ביטחון שדה.

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך בנושא?

2. מדוע המשרד אינו מעסיק מובטלים במקום הזרים?

3. על-פי אילו קריטריונים יתיר המשרד להעסיק זרים כדי שלא לפגוע בביטחון שדה?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הביטחון וצה"ל אינם מעסיקים עובדים זרים, לא כעובדי צה"ל ולא כעובדי משרד הביטחון.

בעבודות הבינוי מועסקים קבלנים הזוכים בעבודות בתחרות לפי שיטת המכרזים. מובטלים הרוצים לעבוד בענף הבנייה יכולים למצוא את מקומם בענף הבנייה.

קבלני בניין העובדים בפרויקטים של משרד הביטחון רשאים להעסיק עובדים זרים בפרויקטים שבהם אין פגיעה בביטחון שדה.

היו"ר נ' חזן:

תודה. נא להשיב על שאילתא מס' 264, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בנושא: חוליות ימין קיצוני בחברון. יש עכשיו נוהל חדש, שאנחנו מזכירים גם את נושאי השאלות.

חוליות ימין קיצוני בחברון

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הביטחון ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

מתאם הפעולות בשטחים מסרב לאשר את כניסתם של פעילי שלום ישראלים לחברון, המבקשים לקיים פעילות למען שלום, בטענה שנשקפת להם סכנת חיים בשל חוליות של ימין קיצוני המפטרלות בחברון – נגד פלשתינים ונגד פעילי שלום ישראלים.

רצוני לשאול:

1. אם ידיעה זו נכונה, מדוע אין עוצרים את אנשי חוליות אלו והם מסתובבים חופשי?

2. אם הידיעה אינה נכונה, מדוע אין מתירים לפעילי שלום להיכנס לחברון?

שר הביטחון י' מרדכי:

1. הידיעה, בעיקרה, איננה נכונה. חוליות הימין הקיצוני המוזכרות בשאלתא אינן מוכרות. בכל אופן, בפעילות שאנחנו מקיימים לא נתקלנו בכך. לו נתקלנו בהן – היינו מפסיקים כל פעילות בלתי חוקית.

2. לא ידוע לצה"ל על איסור כניסת פעילי שלום לחברון, כמדיניות. עובדה היא, שגם בסוף השבוע האחרון הם היו בחברון. היו גורמים שרצו למנוע את כניסתם, ואני אישרתי את כניסתם. הם הסתובבו והיו כמעט בכל מקום. לכל מקום שזה מתאפשר מבחינה ביטחונית-צבאית, הם מורשים להיכנס. כל בקשה לכניסה לחברון נבדקת לגופה, ככל בקשה של גוף או פרט אחר, והיא מאושרת על-פי הערכת המצב.

גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, נדמה לי, שכל מי שמביט נוכח לדעת, שאנחנו נוהגים בליברליות, והיכן שאין סכנת חיים או אין משום חיכוך שיכול להביא להתלקחות דמים אנחנו אכן מאפשרים לאנשים מכל הזרמים להגיע לכל מקום אפשרי ולהביע את דעותיהם.

היו"ר נ' חזן:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני שר הביטחון, שמחתי לשמוע את עמדתך העקרונית בנושא, אבל אני מתייחסת לא למשהו דמיוני, אלא לעניין עובדתי. קבוצה של פעילי שלום פנתה למתאם הפעולות בשטחים, ותשובתו היתה: ביקורכם אינו אפשרי, בשל סכנת החיים מצד חוליות כאלה. יכול להיות שמתאם הפעולות בשטחים ענה תשובה לא ראויה, יכול להיות, אבל אני מתייחסת לתשובה מסוימת שניתנה על-ידי מתאם הפעולות בשטחים, ועובדה היא שהביקור לא הותר בתואנה הזאת.

דבר נוסף, אדוני: אי-אפשר לומר, שאין חוליות כאלה, ואין קבוצות מאורגנות כאלה. מה שקרה, הפשע שעשה נועם פרידמן, הפגיעה באוכלוסייה האזרחית, וזה שהוא לא היה תושב חברון – זאת עובדה ראשונה. עובדה שנייה היא, שתושבי חברון היהודים, המתנחלים, השמיעו לא אחת איומים חד-משמעיים, שהם יפעלו בכל דרך שנראית להם כדי למנוע את ההיערכות מחדש. עובדה היא, שבמו-ידיהם הם מתנכלים לאוכלוסייה הפלשתינית בתוך חברון.

אני חושבת, שעדיין נשארת בעינה השאלה, האם עושים הכוחות שאתה מופקד עליהם את כל מה שנחוץ כדי שלא יהיו קבוצות מאורגנות כאלה בקרב המתנחלים.

היו"ר נ' חזן:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני רוצה לומר לך, שדברי תואמים את תשובתו של מתאם הפעולות בשטחים. כאשר אין נשקפת סכנה לחיים וכאשר המקום מאפשר, נותנים לכל הגופים, לרבות אנשי "שלום עכשיו", להגיע, להפגין ולהביע את דעותיהם. הראיה הכי ברורה היתה בסוף השבוע האחרון בחברון. היו כל הגופים. כל מי שביקש, ניתן לו להיכנס, למרות המתח הרב שיש בחברון. חשבתי, שלמרות המתח צריך לאפשר לגופים השונים להביע את דעותיהם, לרבות באותם מקומות שבהם יש אירועים. והרי ברור לכולנו מה היתה הרגישות בחברון בשבוע שעבר.

אינני יכול להגיד, שאף אחד, שום כלי רכב ושום רכב לא עשו איזו פעילות מצולמת או מתוקשרת לצורכי פרסום, פנים או חוץ. זה"ל נמצא עם המשטרה ועם שירות הביטחון בכוחות מוגברים, בוודאי בחברון. אני מניח, שאילו התבצעו פעולות כאלה, הצבא והמשטרה והגורמים המוסמכים היו נוקטים פעולות המתחייבות, ומייד.

נועם פרידמן עשה מעשה שלא ייעשה, מעשה שאני מגנה אותו בכל תוקף. אין זו דרכנו, אין אלה הנחיותינו לפגוע, חלילה, בתושבים חפים מפשע.

יתירה מכך, גברתי, שבועיים לפני כן, באחד הביקורים שלי בחברון, העלה בפני אלוף הפיקוד אפשרות כזאת, והמפקדים דרשו הבהרה – מה ואיך צריך לנהוג. הפקודות וההנחיות שלנו היו ברורות וחד-משמעיות, ואני שמח שהם הגיעו עד הדרג הזוטר בשטח, ולכן המפקדים פעלו ברוח הפקודה שאומרת, שיש להפסיק מייד את הירי, את הפגיעה, בכל האמצעים העומדים לרשות אותו כוח בצורה מודרגת ומושכלת, על-פי האירוע המתרחש.

לכן, לפי התרשמותי ולפי הדיווחים שאני מקבל, הכוח הצבאי-המשטירתי וזרועות הביטחון שנמצאים שם פועלים ברמה גבוהה מאוד, כדי למנוע פעולות בלתי חוקיות הן של הפלשתינים והן של היהודים שנמצאים שם.

עם זאת, כמו בכל מקום אחר, אני לא יכול להגיד שלא מתבצעת שום פעולה בלתי חוקית על-ידי היהודים או הפלשתינים.

דבר שני שאני רוצה לומר לך הוא, שהשכל הישר מחייב לבדוק כל דבר לגופו של עניין, ואכן, המפקדים והמשטרה בודקים כל דבר לגופו של עניין, ובהתאם לכך הם רשאים לנקוט צעדים שמתחייבים. יש מקרים שכל פעולה קלה היא חמורה, ויש מקרים שפעולה קלה – מוטב שאנשים יוזהרו וייעדרו מהשטח ולא יפריעו. אין זה אומר, חלילה, שמישהו מאתנו מרשה פעולות בלתי חוקיות באחד המרחבים שיש בהם אנשים הנתונים למרותו.

היו"ר ב' חזן:

תודה.

הלנת שכר לחיילי חובה

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הביטחון ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

בבדיקה שערכתי התברר שחיילי חובה לא מקבלים משכורת חודשיים לפני שחרורם. התשובה שהתקבלה ממת"ש היתה, שחייבת להישאר יתרת חודשיים שכר ביום השחרור כדי שיוכלו לחייב חיילים שאיבדו ציוד או נקנסו ולא שילמו.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע למצב זה?

2. האם שיטה זו היא הפתרון היחיד?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. חיילי חובה מקבלים בכל 1 בחודש את משכורתם בגין החודש שחלף. המשכורת בגין חודש השירות האחרון – ולא חודשיים כאמור בשאלתא – משולמת בעת שמבוצע "גמר חשבון" עם החיילים. זאת, במקביל לתשלום מענק לפי חוק קליטת חיילים משוחררים ותוך ניכוי חובות לצה"ל שנשארו לחייל. "גמר חשבון" מבוצע בממוצע בתוך 45 ימים מיום שחרור החייל משירות חובה, ובכל מקרה לא יאוחר מ-60 ימים מיום השחרור.

קיים הכרח לבצע התחשבנות סופית, שבה ישולמו לחייל כל זכויותיו וינוכו כל חובותיו, וזאת לאחר תקופת שירות ארוכה בצה"ל. צה"ל עשה כל מאמץ לצמצם את תקופת עיכוב התשלום, ואם בעבר הסתיימה ההתחשבנות לאחר חודשים רבים, הרי שעתה צומצם פרק הזמן הממוצע ל-45 ימים בלבד, ורק במקרים חריגים ל-60 יום. צה"ל ימשיך במאמצים לצמצם עוד יותר את פרק הזמן.

ביקור קרובי משפחה בעזה

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הביטחון ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

ילידות רצועת עזה, הנשואות לישראלים, המבקשות לבקר את בני משפחותיהן בעזה, נתקלות בסירוב, ובמקרה שהן משיגות אישור, התהליך הוא ארוך ומתיש.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין הנשים הנ"ל מקבלות את האישורים הנדרשים?

2. מה ייעשה כדי להקל את הליך קבלת האישור לביקור בני המשפחה המתגוררים בעזה?

שר הביטחון י' מרדכי:

על-פי אלוף פיקוד דרום, אסורה כניסת ישראלים לשטח האוטונומיה בעזה, למעט משלחות עיתונאים ומקרים הומניטריים שמטופלים על-ידי מוקד מיוחד, שהוקם לצורך כך במינהלת התיאום והקישור.

מוקד זה אמור לקבל כל פנייה עם פירוט שמות האנשים, מטרת הביקור וכו', ולאשר או לדחות את הבקשה בהתאם לקריטריונים הנהוגים באותה עת.

במקרה זה מדובר בביקור נשים עזתיות לשעבר בעלות תעודות זהות ישראליות אצל קרובי משפחה. בקריטריונים הקיימים כיום ניתן לאשר בקשות רק אם מטרת הביקור נובעת מסיבה הומניטרית. תחת הכותרת "סיבות הומניטריות" יש מרחב שלם לפעולה ותמרון, ואני יודע שאותן נשים מורשות לבקר את בני משפחותיהן, ואכן עושות זאת. אני לא יכול להגיד שבכל המקרים שהוגשו בקשות, הן אושרו. וזה, שוב, כפוף למצב הביטחון, לאשה או למה שסובב אותה – אם המטרות באמת טהורות וישרות או שמסתתרים מאחוריהן דברים אחרים. נשים נשואות מחוץ לשטחי עזה, עקרונית הן מורשות לבקר אצל בני משפחותיהן ואף מבקרות אצלם על-פי אישורים הניתנים להן.

הי"ר ל' חזן:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, לפי מה שהסברת עכשיו, במסגרת הקבוצות של הקריטריונים אמרת עיתונאים ואמרת סיבות הומניטריות, ואני שואלת, אם לא הגיע הזמן לקבוע קבוצה ששמה: נשים שהן בעלות תעודת זהות ישראלית ומוצאן מעזה וכל משפחתן גרה בעזה. בכל פעם שהאשה רוצה לבקר אצל אחותה, אצל אמה, אצל הדודה, או ללכת לאירוע משפחתי, אולי אדוני השר לא יודע איזה תהליך מתיש וארוך הן עוברות לפעמים כדי לקבל את האישור הזה.

אני חושבת, שבמסגרת קידום היחסים בין העמים, במסגרת רצון ליצירת איזו נורמליזציה ביחסים, דווקא הנשים האלו צריכות לקבל את האפשרות הטבעית, בלי כל הפרוצדורה הזאת, לערוך את הביקור. שמעתי לאחרונה שיש הצעה, שעומדת להתגבש, שליד מחסום ארז יהיה משרד או מפקדה שבה יינתנו האישורים יותר מהר. רציתי לשמוע ממך אם השמועה הזאת יש לה בסיס. תודה.

שר הביטחון י' מרדכי:

יש לה בסיס, והיא אכן מוצדקת. על-פי הנחיותי, אם אפשר לפשט בחלק מהמקרים את ההליכים על-ידי קירוב נקודת היישוב לנקודת המעבר, ועל-ידי כך לחסוך בחלק מהמקרים אותה טרחה שנדרשת.

אני לא חושב שצריך לקבוע קריטריונים שונים לגבי אנשים הנושאים תעודות זהות ישראליות. אני בטוח שלא כל חייל וכל שוטר יודע להבחין בכל מה שמשתמע מאחורי תעודת הזהות הישראלית הזאת. באותם מקרים הומניטריים, קרי: אשה שנישאה בתוך שטח ישראל וצריכה, אמורה או רוצה לבקר אצל בני משפחתה, האישור לכך ניתן. אני יודע, מבדיקה אישית, שאין כמעט מקרים שבהם לא מאשרים מעבר, למעט מקרים שיש בהם הסתייגויות מבחינת הביטחון. וכידוע, בתחום הביטחון – ביטחונה של אזרחית ישראלית חל עלינו, על מערכת הביטחון שמאשרת את הביקור גם אם לכאורה יש סכנה להיותה במקום, ועל בסיס ההבנות לגבי המצב ששורר בשטח באותו שלב.

למשל, אם מדובר בתקופת אירועי ספטמבר, ברור שההגבלות הן יותר חמורות ויותר רציניות. היום, כאשר הסגר נמשך, כפי שאת יודעת, שבועות רבים, הוא פתוח כמעט לגמרי; אנחנו עוסקים כל יום בהרחבת ההקלות. למרות ההתרעות שיש ולמרות – כפי ששמעת מעל גלי האתר – ההתנגדות, לרבות התנגדותו של השר לביטחון הפנים, לפתוח את הסגר, החלטתי לפתוח אותו, ועצם הפתיחה שלו יוצרת מצב יותר נורמלי בתנועה, ומכאן גם מתאפשרת התנועה של נשים מעבר זה לעבר האחר.

אני חושב, שההוראות נכונות, ואם נצליח גם לקדם ולקרב את מקום מתן האישורים למקום המעבר, זה יביא הקלה נוספת.

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה.

חייבי גיוס ששירותם נדחה

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר הביטחון ביום ט"ז בכסליו התשנ"ז (27 בנובמבר 1996):

רצוני לשאול:

1. מה הוא שיעור חייבי גיוס ששירותם נדחה בשל היותם תלמידי ישיבה בחמש השנים האחרונות?

2. מה הוא שיעור חייבי הגיוס שלא גויסו בשל בריאות לקויה או אי-התאמה לצה"ל בחמש השנים האחרונות?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנת הגיוס של 1991 היה שיעור חייבי גיוס שגיוסם נדחה עקב היותם תלמידי ישיבה – 4.9%. בשנת הגיוס 1996 מגיע השיעור ל-6.5%.

2. בשנת 1991 לא גויסו מסיבות בריאות 4.1%, ובשנת 1996 – 5.2%. בשנת 1991 לא גויסו בגין אי-התאמה 3.2%, ובשנת 1996 – 2.7%.

החזרת זכויות לאלמנות צה"ל שנישאו מחדש והתגרשו

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר הביטחון ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

נודע לי כי אלמנת צה"ל שנישאה מחדש והתגרשה יכולה לחזור לסטטוס הקודם כאלמנת צה"ל ולקבל תגמולים אם עמדה בתנאים הללו: אם התאלמנה והיא ללא ילדים ונישואיה השניים פקעו בתוך 14 שנים; אם התאלמנה ויש לה ילדים ונישואיה השניים פקעו בתוך 21 שנים.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מדוע קיימת הגבלה לגבי מספר שנות הנישואים השניים?

3. מה לגבי נשים שנמצאות מחוץ לטווח שנים זה?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. עד שנת 1989 המצב היה, שאם פקעו הנישואין בתוך חמש שנים, כשמדובר באלמנה ללא ילדים, ובתוך שבע שנים, כשמדובר באלמנה עם ילדים – האלמנה היתה חוזרת לזכויותיה. בשנת 1989 תוקן החוק והיטיב את המצב, על-ידי כך שהוארך משך הזמן של חזרה לזכויות לעשר שנים ול-14 שנה. בשנת 1996 תוקן החוק פעם נוספת והיטיב את המצב עוד יותר, והיום, אם הנישואין השניים פקעו בתוך 14 שנים מיום שהתקיימו, כשמדובר באלמנה ללא ילדים, ובתוך 21 שנים כשמדובר באלמנה עם ילדים, האלמנה תחזור לזכויותיה.

2-3. ניתן לראות שמטרת התיקונים לחוק היא לבוא לקראת האלמנה מתוך התחשבות רבה והתאמת הזכויות למצבים המשתנים. פרק הזמן של 14 או 21 שנה שבהן יש אפשרות חזרה לזכויות עקב פקיעת הנישואין השניים נקבע בחוק לאחר דיונים שהתקיימו בעבר בעניין זה בוועדת שרים ובכנסת. התפיסה היא, שעם הנישואין השניים נוצר תא משפחתי חדש, ולאחר שנים רבות של נישואין שניים לא יהיה זה מוצדק לתמוך בגישה של חזרה לתגמול כאלמנה.

מקבלי דחיית שירות מקרב תלמידי הישיבות

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את שר הביטחון ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

לאחרונה פורסם כי ב-1997 יהוו תלמידי הישיבות אשר מקבלים דחיית שירות 7% מכלל הגברים המועמדים לגיוס, מה שמהווה עלייה של 43% בתוך שנתיים.

רצוני לשאול:

1. לכמה גברים נדחה השירות במהלך 1996 עקב לימודי תורה בישיבות?

2. אילו ממסקנותיה של הוועדה בראשותו של חיים ישראלי יושמו?

3. האם יש תלמידי ישיבות אשר דחו את שירותם ולמעשה לא שירתו כלל בצה"ל והם מוכרים כחיילים משוחררים?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא אוכל לציין את המספר של דחויי גיוס מעל במת הכנסת מסיבות ביטחון שדה. אציין רק שמקבלי הדחייה מכלל המתגייסים הוא 6.5% ולא 7%, כמצוין בשאילתא.

2. מדובר בדוח פנימי, אשר טרם נדון בממשלה הנוכחית, ואף לא במסגרת משרד הביטחון בהנהגתי. מכאן שהתקנות טרם יושמו.

3. אין מקרה שבו תלמיד ישיבה שאינו מתגייס לשירות צה"ל מקבל תעודת שחרור. לעומת זאת, קיימים מקרים שבהם תלמיד ישיבה כן מקבל את התעודה, זאת לאחר שעבר את ההכשרה הבסיסית בצה"ל, שעם סיומה הוא מוצב למערך המילואים.

שימוש בתרומות הניתנות לאגודה למען החייל

חבר הכנסת א' סנה שאל את שר הביטחון ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

בתוכנית "עובדה" של הגברת אילנה דיין בערוץ-2 נחשפו נתונים בקשר לאגודה למען החייל.

רצוני לשאול:

1. בכתבה נטען כי רק 25 אגורות מכל שקל שתורם האזרח בישראל מגיעות לחייל. האם נתון זה נכון, ואם כן – לאן מופנות 75 האגורות האחרות?

2. האם מכרה האגודה למען החייל את דירת החייל בן-ציון לבנון, זיכרוננו לברכה, בניגוד לצוואת אמו?

3. האם אכן שופץ בית-החייל בירושלים מכספי המדינה?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי דיווחי האגודה למען החייל, הנסמכים גם על חיבור רואה-חשבון חיצוני, סך כל התרומות אשר הגיעו לאגודה בשנת 1995 עמדו על קרוב ל-25 מיליון שקל, וכנגד אלה העניקה האגודה שירותי רווחה לחייל בסכום העולה על 22 מיליון שקל, וכן סכום של מעל מיליון שקל לטובת אלמנות ויתומי צה"ל. עולה אפוא כי כ-95% מכלל התרומות הגיעו ליעדן.

2. על-פי דיווח האגודה, הועברה דירת הגברת לבנון, זיכרונה לברכה, לאגודה למען החייל על-פי הסכם עמה, בעודה בחיים. בהסכם ההעברה התחייבה האגודה למען החייל להנציח את זכרו של בן-ציון לבנון, זיכרוננו לברכה. התחייבות זו כובדה.

3. על-פי דיווחי האגודה – שיפוצו של בית-החייל בירושלים נעשה מכספי תורמים ולא מכספי משלם המסים.

מענק שחרור לחייל

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר הביטחון ביום ח' בטבת התשנ"ז (18 בדצמבר 1996):

הובא לפני מקרהו של חייל שביקש לקצר את שירותו לצורכי לימודים. שירותו נדחה לשנה על תנאי, אך לא אושר לו לעבוד ולא הועבר לו המענק ללימודים.

רצוני לשאול:

1. האם אלו הנהלים?

2. אם כן – מה הן הסיבות לנהלים אלו?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי הנהלים, אין חייל אשר קיבל דחיית שירות לצורך לימודים מאבד את זכאותו למענק לימודים. הזכאות נשמרת לו ממועד שחרורו. חייל, כאמור, אף אינו זקוק לקבלת היתר עבודה.

2. על-פי החוק, חייל משוחרר נחשב ככזה החל ממועד שחרורו מצה"ל.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לשר הביטחון.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני חוזר ומציע – לייעול העבודה בכנסת – שמי שאיננו בא לשמוע את התשובה על השאילתא שלו, תימסר לו תשובה עליה בכתב או מעל הבמה, ולא נצטרך לחזור פעם נוספת בשל אותה שאילתא. ברור לי שהשאילתות האלה יועלו כאן שוב.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, אדוני השר – – –

היו"ר נ' חזן:

לא, לא.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני אזמין אותך, חבר הכנסת גפני, לראות אותן שאילתות מנוסחות קצת אחרת ותחת מספר אחר שמחייבות אותנו לבוא לכאן ולהשיב עליהן פעם נוספת.

הי"ר נ' חזן:

אדוני שר הביטחון, אתה רשאי להשיב על שאלות אפילו חבר הכנסת נעדר. התקנון מרשה לך זאת. זה לא בדיוק הנוהג שלפיו נהגנו כאן עד עכשיו, אבל על-פי התקנון ניתן להשיב על שאלתא גם אם חבר הכנסת השואל איננו כאן.

אני מפנה את חברי הכנסת לסעיף 45(א) לתקנון, הקובע בסיפא: "נעדר השואל מהאולם, יעביר השר את תשובתו לפרוטוקול, אולם רשאי הוא – אם רצונו בכך – לקרוא תשובתו גם בהיעדרו של השואל".

שר הביטחון י' מרדכי:

אבל, אם השאלות האלה נרשמות לזכותו של חבר הכנסת – –

הי"ר נ' חזן:

בוודאי, בוודאי.

שר הביטחון י' מרדכי:

– – אז יכול להיות שלא יצטרך להזמין פעם נוספת את התשובות האלה.

הי"ר נ' חזן:

עד שאני עוברת לסעיף הבא הרשה לי לומר לך, אדוני שר הביטחון, שהכנסת היום מצאה את עצמה, לדאבוני הרב, במצב שלא היה שר לפליטה במליאת הכנסת בזמן דיוני המליאה, בהצעות חוק ובהצעות לסדר-היום. אם מותר לי, אני רוצה לומר לך – נאה דורש ונאה מקיים.

המצב היום בכנסת, של היעדרות ממשלה ביום כנסת פעיל, הוא בלתי נסבל. הדבר הזה לא רק בלתי נסבל, אם מותר לי לומר, הוא גם בניגוד מוחלט לחוק-יסוד: הממשלה ולחוק-יסוד: הכנסת.

הצעות לסדר-היום

דברי השר רפאל איתן בעניין קציני צה"ל

הי"ר ל' חזן:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום – הצעות דחופות לסדר-היום מס' 1213 ו-1227, בנושא: דברי השר רפאל איתן בעניין קציני צה"ל; הצעותיהם של חברי הכנסת רן כהן ויונה יחב. אני מזמינה את חבר הכנסת רן כהן, הדובר הראשון. אדוני ועמיתי – שלוש דקות.

רן כהן (מרצ):

סליחה, שלוש דקות זה רק מעל לשלושה דברים. זה נושא שאני העברתי.

הי"ר ל' חזן:

סליחה. הצעות דחופות לסדר-היום – שלוש דקות.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, אני סבור, שלאחר המכתב של סגן ראש הממשלה רפאל איתן לראש הממשלה, בנוסח שאני מייד אצטט כמה מקטעיו, אין לרפול ברירה אלא להתפטר מהממשלה הזאת. והסיבות הן מאוד פשוטות.

כותב רפאל איתן, שרבים מאתנו הלכו אחריו באש ובמים: היום תקוותם – של הערבים – לנצח עולה וגואה כשהם רואים מה קורה בקרבנו. איזה צבא כושל מגן עלינו. אני שמעתי את רפול ברדיו. הוא לא כותב כאן מה שהם חושבים, שאנחנו צבא כושל, בטעות. הוא אומר בלשוננו: הם רואים מה קורה בקרבנו, לשון נוכח של הכותב עצמו. איזה צבא כושל מגן עלינו – אומר רפאל איתן, סגן ראש הממשלה. מה הוא עושה בממשלה הזאת?

לאחר מכן הוא אומר: איך ה"חיזבאללה" משטים בו – בצבא הזה הכושל – ושופכים את דמו, איך קצינים בכירים מכורים – זאת אומרת מסוממים – לפוליטיקה. את זה כותב רפאל איתן, לא אויב ישראל. לא איזה מחנה ימין קיצוני שבקיצוני שהוא לא נחשב. הוא קיצוני שבקיצוני, אבל הוא נחשב. זה לא מישוהו שהוא זר לחלוטין, איזה תימהוני, שלאחר שהוא פגע במישוהו אומרים: ואללה, הוא קצת מעורער בנפשו. סגן ראש הממשלה אומר: ה"חיזבאללה" משטים בצה"ל בגלל הקצינים והמפקדים.

אני באמת שואל: יש איזה מוסר אלמנטרי? רפול, על מי אתה אומר את זה? אתה מטיף מוסר והיסטוריה ויראה יהודית לאיציק מרדכי? מה, אתה תגיד לאיציק מרדכי איך להבדיל בין מערת-המכפלה לבין חירבה? אתה לא מתבייש? מה, לך יש יותר יראה יהודית מאשר לאיציק מרדכי? אתה בא ללמד מה זה להיות מפקדים ולוחמים עכשיו ולהפיל מכישוריהם של אמנון ליפקין, מתן וילנאי, גדעון שפורר, עוזי דיין, עמירם לוין, בוגי יעלון, מופז? של מי, של כל אלה שניסית לגדל אותם והם גדלו מעליך, פי עשרה ופי מאה? אתה בא להגיד לנו איזה צבא כושל הם מגדלים?

והכי מגוחך – אתם יודעים, רבותי, מה הוא כותב לראש הממשלה? הוא כותב לו: הם צריכים לעמוד על צבא חזק שיגרום להרתעת האויב. נו, אז אני באמת שואל אתכם: עד לאן האיוולת באמת יכולה להגיע, אם סגן ראש הממשלה, רמטכ"ל לשעבר, אומר, שזה צבא כושל שה"חיזבאללה" מתעתה בו, והוא לא ידע לעמוד במלחמה הבאה. זה מגביר את כושר ההרתעה או שזה מחליש את כושר ההרתעה? זאת התרומה של סגן ראש הממשלה לכוח ההרתעה של צה"ל?

ועוד עניין אחד, ברשותך, גברתי היושבת-ראש. דרך אגב, המרצע יוצא מהשק באותו מכתב עצמו. מה כותב רפול? – לא שותפתי בשום דיון או התייעצות בנושא ההיערכות בחברון למרות ניסיוני הצנוע, בהשוואה לאלה שעוסקים בכך. ייתכן שהייתה נקבעת מדיניות שונה, ייתכן שלא, אבל אז כולנו שותפים. נו, אז המרצע יצא מהשק. משום שרפול לא שותף, אז הוא לא מתגולל על נתניהו, ראש הממשלה, שלא משתף אותו. הוא גיבור מאוד גדול, על מי הוא מתנפל? על לובשי מדים שנמצאים בצבא, שלא יכולים להשיב לו.

אין לו אומץ הלב. את אומץ הלב שלו בקרב אני מכיר; הייתי אתו בכמה וכמה מלחמות. אין לו אומץ לב מול ביבי נתניהו להגיד לו, איך הוא מנהל את המשא-ומתן, ולכן הוא מתגולל על מפקדי צה"ל. וזו הנקודה שבה אסיים.

רבותי חברי הכנסת, אם רפול לא צריך להתפטר בגלל ההתגוללות על מפקדי צה"ל, הוא חייב להתפטר מסיבה אחרת. הוא כותב, בין היתר: ההסכם על חברון, שפרטי פרטיו אינם ידועים לי, אינו מקנה ביטחון לתושבי חברון. כלומר, כאן הוא בכלל פוסל – גם בראש הממשלה, גם בשר הביטחון, גם באלה שמנהלים את המשא-ומתן. והרי קציני צה"ל לא התפרצו למשא-ומתן, הם לא באו בכוח, ממש אגפו את ראש הממשלה ושר הביטחון ונכנסו לחדר. הלוא ברור לחלוטין שהאנשים האלה נקראו על-ידי הדרג המדיני להשתתף בו.

היו"ר נ' חזן:

עליך לסיים.

רן כהן (מרצ):

אני מסיים.

אני אומר דבר הרבה יותר חמור. גברתי היושבת-ראש, תאמיני לי, גם את עוד מעט תפקחי עיניים.

הי"ר נ' חזן:

הן לא סגורות.

רן כהן (מרצ):

מה הוא אומר? – ערפאת מדבר מגרונותיהם של מובארק – הוא לא מדבר על חומייני – חוסיין ואסד. לפלשתינים אין כל השפעה על המהלכים הללו, וגם לא לערפאת, שלא יעז לעולם להמרות את פיהם של מנהיגי ערב. לאלה כולם – אני חוזר, כולם, מובארק וחוסיין, ולא רק אסד – אותה מטרה: השמדת מדינת ישראל.

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה.

רן כהן (מרצ):

אם זה מה שחושב סגן ראש הממשלה – א. צריך, בכל זאת, שיהיה גם שכל. אם אתה חושב כך, בשביל מה אתה רוצה להיות במשא-ומתן, בשביל מה אתה רוצה להיות שותף למשא-ומתן? ב. אם אתה יושב בממשלה הזאת, שראשה אומר, הוא הבטיח לעם ישראל שהוא רוצה שלום, ושר הביטחון שלה אומר, שנעשה הכול כדי לקדם את תהליך השלום; אם אתה יושב בה ואתה אומר, שמובארק וחוסיין, שאתם יש לנו שלום, רוצים להשמיד את מדינת ישראל – אתה מערער לא רק את מעמדה של הממשלה הזאת, אלא של המדינה הזאת בתהליך השלום שלה. ולכן, רפול, תקום ותלך. תודה.

הי"ר נ' חזן:

תודה. אני מודה לחבר הכנסת רן כהן ומזמינה את חבר הכנסת יונה יהב.

חבר הכנסת כהן, על-פי תיקון שהתקבל ב-2 בינואר 1995, על-ידי ועדת הכנסת לסעיף 88, הרי שהצעה דחופה לסדר-היום תנומק בשיעור זמן שלא יעלה על שלוש דקות. אני קוראת מהתקנון ומהפרשנויות, למען הסר ספק.

כדי שלא יגידו שאני נוטה להיות גמישה עם חבר הכנסת רן כהן, אותה גמישות שגיליתי כלפיו אגלה גם כלפיו, חבר הכנסת יונה יהב.

יונה יהב (העבודה):

תודה, גברתי.

רן כהן (מרצ):

— — — היה מדרג על-פי מספר מגישי ההצעה — — —

היו"ר נ' חזן:

רק משום שאנחנו אוהבים נושאים כאלה, חבר הכנסת כהן, היתה החלטה ראשונה עם מדרג והחלטה שנייה בלי מדרג, ביד תקיפה.

רן כהן (מרצ):

אני מניח ששר הביטחון נמצא כאן לא משום שהוא השר הכי פחות חשוב.

היו"ר נ' חזן:

לא רק זה. אם מותר לי לומר, הנושא חשוב עד מאוד.

חבר הכנסת יהב, בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת, אדוני שר הביטחון. זה הפך כמעט לנוהג. כל שבוע מספקת לנו "ממשלת חלם" של נתניהו סיבות טובות ומגוונות לתקוף אותה ואת מדיניותה.

נראה לי, שגם הפעם נשבר שיא חדש בקומדיה דל-ארטה מבית-היוצר — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

יונה יהב (העבודה):

אל תפריע לי.

— — — מבית-היוצר ובהפקתם של ארתור פינקלשטיין ובנימין נתניהו. לולא דובר בהתקפת טירוף מתמשכת, זה אפילו היה יכול להצחיק אותנו.

רבותי חברי הכנסת, על דמותו של שר החקלאות, רפאל איתן, נכתבו לא מעט מערכונים וחמשירים. לצד אלה, יש להזכיר, כי גם דברים רציניים נכתבו, ואלה נכתבו דווקא בדוח ועדת-כהן לחקירת הטבח בסברה ושתילה, שם צויר הרמטכ"ל דאז והשר דהיום כמי שביקש להונות את ממשלתו ואת העומד בראשה אז.

השבוע הכה השר איתן שוב. במכתב ששלח לראש הממשלה כינה סגן ראש הממשלה ושר החקלאות את צה"ל בכינויי גנאי, כינויים העלולים להיחשב כדברי הסתה. שמעתם אותם בפרוטרוט מחבר הכנסת רן כהן.

גברתי היושבת-ראש, השר איתן מבייש, לדאבוני, בקטע הזה, את דרגות המילואים שהוא נושא האיש שגרם את הנזק החמור ביותר לתדמיתו של צה"ל ולאמות המוסר שלו אז, ממשיך לפגוע בצבא היום, וזאת משולחן הממשלה.

השמצותיו הנבזיות כלפי קצונת הצבא עברו כל גבול. איתן מאשים את קציני הצבא בהחלשת הצבא ובהתמכרות לפוליטיקה, לא עלינו. קציני הצבא הללו הם אלה שמתמודדים יום-יום עם איומי הטרור והתקפות ה"חיזבאללה". קצינים אלה יעמדו בראש הגדודים, החטיבות והאוגדות שבהם משרתים בנינו ובנותינו. "צבא כושל", מכנה השר לאיכות הסביבה את צה"ל. שר הנוהג בסגנון כזה, אין בו איכות.

רבותי חברי הכנסת, לאחרונה התבטא הרמטכ"ל ליפקין נגד הניכור ההולך וגדל בין הצבא לחברה בישראל. צבא העם הפך, לדאבוני, לשק אגרוף בידי הממשלה הזו, בידי העומד בראשה, שריה וחברי הכנסת הנמנים עם הקואליציה.

לעתים מתבטא ראש הממשלה בצורה בזויה כלפי הקצונה הבכירה, ראשי מערכת הביטחון. האמון בין נתניהו לבין ראשיה הגיע לשפל חסר תקדים.

גברתי היושבת-ראש, צה"ל מגן על המדינה. מי שמחלישים את ישראל ואת צבאה, על-ידי התבטאויות כל כך אומללות, הם, לדאבוני, הממשלה וחבריה. מי שמחלישים את הצבא הם אותם גורמים ימניים לאומיים הקוראים לסירוב פקודה.

איתן וחבריו לממשלה כבר הבהירו כי הם מפחדים מהשלום. איתן מפחד מהשלום ונלחם לפירוק כל סיכוי לדו-קיום בשלום בין ישראל לשכנותיה. בזמן שאיתן פוחד מהשלום, הוא אינו מונע את סכנת המלחמה. איתן מכה בצבא שלנו והופך למעשה לסייען עקיף בידי אותה פרופגנדה של ה"חיזבאללה". נראה שהמלחמה הפסיכולוגית שמפעיל ה"חיזבאללה" נגד צה"ל, ועליה נכתב בהרחבה לאחרונה בעיתונים, לא הצליחה להשפיע על איש זולת סגן ראש הממשלה.

על ראש הממשלה לפטר לאלתר את סגנו. על ראש הממשלה להבהיר לכל חברי הממשלה כי צה"ל יש רק אחד.

ראש הממשלה שותק, לדאבוני, גם בעניין הזה. כך עשו חברים בקואליציה. לא שמעתי איש מקרב מפלגתך, חברי רובי ריבלין, שקם נגד העניין הזה. לדאבוני, גם שר הביטחון, ואני מקווה שהוא יעשה זאת מעל דוכן זה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה צריך לזכור שסגן ראש הממשלה היה גם רמטכ"ל צה"ל.

יונה יהב (העבודה):

אני זוכר את זה, ולכן כל כך רבה פליאתי.

רן כהן (מרצ):

זה מה שגרוע בעניין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

תשמע תיכף את שר הביטחון.

יונה יהב (העבודה):

אני אשמע, ואני מקווה שהוא יסתייג בצורה הכי ברורה מהעניינים האלה.

דווקא בשבוע שבו הביטה ישראל אל השמים בציפייה לבואם של חוצנים, התגלה חיזר ישראלי מקורי ושר שהוא ממש חוצן, אם הוא אומר את הדברים שהוא אומר.

אני מבקש, גברתי, להעביר את הנושא לדיון במליאה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת יונה יהב.

אני מזמינה את שר הביטחון להשיב על ההצעות לסדר-היום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא יודע אם רפול הוא שר כל כך טוב, אבל הוא היה לוחם גדול.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, לא יכולתי לשמוע אותך, לדאבוני.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אמרתי, שאני לא יודע איך הוא כשר או כסגן ראש הממשלה, אבל הוא היה לוחם גדול.

היו"ר נ' חזן:

אני מתארת לעצמי, כמי שביקש הצעה אחרת, שתתבטא בעוד כמה דקות בנושא. תודה.

רן כהן (מרצ):

אם הוא היה נשאר בתחום ההוא – – –

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, קשה עלי התשובה. רב-אלוף במילואים רפאל איתן, סגן ראש הממשלה ושר החקלאות ואיכות הסביבה, תרומתו לביטחון ישראל איננה מוטלת בספק.

יונה יהב (העבודה):

גם לא על-ידינו.

שר הביטחון י' מרדכי:

שנים רבות גידל וטיפח אותנו כמפקדים, לחם את מלחמות ישראל, נפצע כאן בירושלים במלחמת העצמאות פצעים אנושים והחלים מהם. פעם נוספת נפצע במלחמת ששת הימים. אני נמנה עם אלה שחילצו ופינו אותנו מתוך שדה הקרב. לחמתי שנים רבות בפיקודו, ויש לי הערכה והערצה לאומץ לבו ולתכונותיו כמפקד לתת את כל כולו לביטחון מדינת ישראל.

קשה עלי התשובה, כי לא כך הייתי רוצה לשמוע את דברי השר איתן, סגן ראש הממשלה, כפי שפורסמו בתקשורת. מוטב היה אילו לא נאמרו כלל, שכן הם גורמים, בעיני, עוול גדול למפקדי צה"ל ולחייליו וחוטאים לאמת.

כשר הביטחון, אני קובע חד-משמעית, כי מפקדי צה"ל הבכירים, המוכרים לי היטב באופן אישי, כמו סגל הפיקוד כולו, עושים עבודתם בנאמנות ובמסירות, בצורה מקצועית וממלכתית, גם אם תשובותיהם אינן מתיישרות, לעתים, עם דעותי או דעותיו של איש זה או איש אחר, ומוטב שכך יהיה. חופש הדעה והביטוי המקצועי והממלכתי שאפיין את צה"ל ימשיך ויאפיין אותו.

צה"ל הוא צבא העם, וככזה הוא כפוף באופן מלא להנחיות הדרג המדיני הנבחר. אם יש למאן דהוא אי-אלה תביעות למדיניות, יפנה אותן אל הממשלה או אל שר הביטחון המופקד על כך.

אינני מקבל את האמירות, שקציני צה"ל התמכרו לפוליטיקה, כפי שנאמר על-ידי השר איתן, והבעתי דעתי זו גם לפני חודשים מספר.

הלחימה בטרור, הלחימה ב"חיזבאללה" היא לחימה מתמשכת, קשה ותובענית. כל יום יש מלחמה בלבנון, וכל יום יש התכתשות ויש פגיעות, חלקן כואבות ומרות. רק בשבוע שעבר ביקרתי את משפחות לוי בכפר-חרוב וגנדלברג בפתח-תקווה. ראיתי את הכאב העצום שניבט מעיניהם ומנקר בנשמתם של בני המשפחות השכולות, וכך גם בביקורי את הפצועים בבית-החולים "רמב"ם".

מטרת הלחימה בלבנון היא לאפשר חיים בטוחים ליישובי גבול הצפון. אני נמנע מלערוך השוואות עם תקופות אחרות, אבל מטרת הלחימה בדרום-לבנון כנגד ה"חיזבאללה" וגורמי הטרור, גברתי, היא למנוע הישנות מקרים שתהיה בהם לחימה בבתי-ספר בקריית-שמונה, בבתיים בכפר-יובל, בחוף הים בנהרייה, בגן-הילדים, בפעוטון במשגב-עם והיכן לא.

אני רוצה להביע מפה הערכה ותודה למפקדי צה"ל ולוחמיו העושים מלחמת קודש בכל מקום ובכל אתר, ובמיוחד לאלה הנמצאים רחוק מגבול המדינה, בתוך לבנון, ולוחמים מלחמה עיקשת ועקובה מדם, כדי שנוכל לחיות בביטחון. אנו אסירי תודה להם, ואני רוצה להביע להם את הוקרתי והערכתי.

עוד אני קובע, כשר הביטחון, כי צה"ל הוא צבא איכותי, מתקדם ומרתיע, השוקד ללא הרף על שמירת גבולות המדינה, על המלחמה בטרור ועל בניין הכוח לעת מבחן. כל מחשבותיהם, מרצם ופועלם של מפקדי צה"ל מופנים למשימות אלה, כשאהבתו והערכתו של העם, ואני בטוח של הבית הזה, נתונות להם מעומק לב.

אני רוצה להוסיף, כי אני גאה להיות מופקד על מערכת הביטחון וצה"ל, צה"ל ערכי ואיכותי, צה"ל לוחם, צה"ל הבא מן העם ומשרת את העם, צה"ל של כולנו. אשרי העם שזה צבאו ואלו הם מפקדיו.

הי"ר נ' חזן:

אדוני, מה אתה מציע?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון, או אם יסכימו החברים – להוריד את הנושא מסדר-היום.

הי"ר נ' חזן:

טוב, תודה. אני מודה לשר הביטחון.

חבר הכנסת רן כהן, מה אתה מציע?

רן כהן (מרצ):

אני מקבל את הצעת השר.

הי"ר נ' חזן:

כלומר, להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. חבר הכנסת יונה יהב?

יונה יהב (העבודה):

אני מקבל את הצעת השר.

היו"ר נ' חזן:

אם כן, יש לנו שתי הצעות אחרות. חבר הכנסת בני אלון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני מודאג מהאימוץ הרוחני שמאמצים במרצ את שר הביטחון. אני חושב שהוא אמיץ גם ללא זאת. אני מודאג מהפחדנות לשמוע דעות של מומחה – ולא איזה עב"ם או חייזר, כמו שכיניתם קצת ברוע – דעות של אדם שהיה רמטכ"ל, שלא רוצה שיקרה משהו. הוא חושש. יכול להיות שהוא טועה לגמרי. אבל הוא מרגיש חובה להתריע, כדי שלא תהיה שאננות, כדי שלא יקומו דווקא אותם אנשי ביקורת ואנשי שמאל נאורים בכל מדינה ומדינה, כדי שלא תקרה שוב מלחמת יום כיפור, כשכולם יגידו: צה"ל הוא הכי טוב בעולם וצה"ל הוא הכי חזק בעולם. למה הססמאות האלה? הוא מעלה נקודה. הוא מעלה נקודה שצריכים להיות פתוחים לה ולשמוע אותה. הוא מעלה את נקודת הפוליטיזציה.

יונה יהב (העבודה):

בשביל זה יש לו קבינט.

בנימין אלון (מולדת):

אבל מכאן ועד לכינויים של יושב-ראש סיעת מרצ, שהשכל שלו הוא בגובה של שרפרף, והכינויים שאתה כינית אותו, חבר הכנסת יהב, והכינויים שכינה אותו אלוף-משנה במילואים חבר הכנסת רן כהן? ריבונו של עולם. אז יש דעות שונות. מותר לאדם עם רקורד כזה לפתוח נושא לדיון ציבורי. דווקא האנשים האלה, שאמורים להיות עירניים וקשובים, צריכים לומר: נשמע; לא בזלזול, בציניות וברמה כזאת. מכפישים את השר רפאל איתן כאילו צה"ל עומד להתמוטט כל רגע.

אני מקווה שהנושא יוסר מסדר-היום. אדרבה, דבריו של השר יישמעו לא כביקורת ארסית, אלא יש לפתוח את כולנו למחשבה.

היו"ר נ' חזן:

תודה לחבר הכנסת בני אלון. חבר הכנסת ראובן ריבלין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יונה ירב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר הנכבד, אני מוכרח לומר שצה"ל, מעוז ישועתנו וביטחוננו, הוא חזק. הוא חזק עד כדי כך שהוא יכול לעמוד בביקורת. אני מזדהה, אם מותר לי בכלל, עם כל מלה שאמר שר הביטחון, גם בגין הדברים שנאמרו וגם בגין דברים שמוטב שלא היו נאמרים.

עם זאת, לבוא ולומר על רמטכ"ל צה"ל, על אחד מגיבורי צה"ל בכל מלחמות ישראל, השר, סגן ראש הממשלה רפאל איתן, הידוע בפי כול כרפול, שהוא איזה עב"ם וחייזר, כאשר מדובר בביקורת נוקבת שהוא מטיח בצה"ל? אני עצמי בטוח שמקומה של הביקורת לא יכירנו, אבל הוא בהחלט עד מומחה לגבינו, וצריך לשמוע בקשב רב ביקורת שיוצאת מפיו. אין לי ספק שעוד אחד מגיבורי ישראל, שעשה כל חייו למען ביטחוננו, המופקד היום על ביטחון ישראל ועל צה"ל, ישמע את הביקורת ויגיב עליה. אבל לבוא ולהשתלח כך? מדוע? כי הוא נגע באלו אנשים שבצה"ל הפכו להיות גם פוליטיקאים, ופתאום נזעקתם להגן עליהם? טוב תעשו אם לא תגנו על קצינים בצה"ל, וטוב יעשו חברי אם לא יתקפו חיילים וקצינים בצה"ל, ונשאיר את צה"ל מחוץ למערכת הפוליטית של בניין זה. תודה.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת ריבלין.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת רן כהן ויונה ירב, בנושא: דברי השר רפאל איתן בעניין קציני צה"ל – לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

הי"ר נ' חזן:

ברוב של ארבעה בעד, אין מתנגדים ושני נמנעים, ההצעות מועברות לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה הבאה של הכנסת תתקיים ביום שני, ה' בשבט התשנ"ז, 13 בינואר 1997, בשעה 16:00. ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:37.